

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Liber V. Coelvm Beatorvm Civitas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

CÆLVM BEATORVM CIVITAS.

L I B E R P R I M V S.

CAPVT I.

Partitio scriptiois, & Lectori documenta.

HIEROCLES Græcus ac verus scriptor, hominem fuisse commemorat obelissimæ naris, & cerebri nullius. Hic venalem domum proclamaturus, unicum ex eâ lapidem velut specimen mercis circumtulit. Nemo fuit qui hominem non luculentæ fatuitatis

damnaret. Quod si saxum quadratum ingens monstrâset, affirmâsetque omnes vendendæ domus lapides ejus generis esse: aut si regulam inauratam, quales olim in Capitolio fuerant proposuisset, rem sanè non absurdam fecisset: habuisset, arbitror, non spectatores tantum, sed & emptores.

Cælum venale est. Sed unde constat emptoribus quàm amplam & quàm pulchram empturi sint domum? Sunt qui celestia gaudia vario dicendi & scribendi genere explicant, velut specimen monstraturi magnæ illius domus. Sed reverâ quidquid dicatur, aut scribatur, id omne velut unicus lapis, aut velut regula unica est: venali domo subtrahitur. Nec calamo, nec ore humano Cæli arcana satis explicari queunt. Nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, illud Beatitudinis mare, quod in domo Dei Beatitudinis fluctat.

Ego de cælo locuturus fatuo illi homini simillimus esse videor: quid enim quàm regulam unam, aut unicum ex illâ domo lapidem monstravero, quidquid demum dixerò? Quid nos infantes dignè loquamur de cælo? Nimirum sterilis est humana lingua ad engonium tantæ voluptatis. Ne miremur; cum Christus ipse tam pauca de cælo dixerit, & omnia pænè per parabolas, & ut videretur, plebejas proposuisset. Hinc præfult Hippo-
nensis Augustinus verissimè dixit: Excedit vires meas, excedit facultatem eloquentiæ meæ, transcendit capacitatem intelligentiæ meæ illud decus, illa gloria, illa celsitudo. Mera balbuties est, quidquid de cælo disserimus. Interim tamen penitus tacendum non est. Frigidè cælum amat, qui non ad illud assiduè cogitationibus, colloquiis creberrimis aspirat. Augustinus ad illam Dei civitatem identidem suspirans. Libet sanè de te loqui, ait, de te audire, de te scribere, de te conferre, de tuâ beatitudine & gloriâ quotidie legere, & læta sapius sub corde revolvère, ut vel sic possim ab hujus mortalitatis aurâ refrigerio transire, & transiens in sinu tuo seffum caput dormiturus vel paululum declinare.

Augustini sensu, hic sermo nobis de cælo ante omnia tragemata & mella sit.

Hoc igitur agamus, cum domum illam penitus inspicere non possimus, unicum saltem ex eâ quadratum saxum aut inauratam regulam attentius inspicimus, & fatebimur non inviti, admirandæ dignitatis eam esse domum, quæ talibus saxis constructa, talibus regulis sit operta. Et ne in auras otiosè abeat quod de cælo dicturi

Tom. I.

A sumus, in antecessum servandi ordinis fundamenta jam ponimus.

Primum: Resurrectio & Beatitudo sapientiam ac scientiam omnem excedunt. Hac in re præfult Noë in Arcâ, quæ totius humanæ gentis, hoc est, octo hominum vivum fuit conditorium. Hæc, inquam, Arca elevabatur ab aquâ, quæ quindecim cubitis altior fuit super montes quos operuerat. Eucherius secreti hujus interpret, Quindecim, ait, è numeris octo & septem complectitur. Octavus numerus Resurrectionem, septenarius quietem Beatitudinis significat. Porro Sacramenta Resurrectionis & Beatitudinis transcendunt omnem sapientiam superbiorum.

Augustinus id sapius pronuntiavit. Hæc sanctissimi Præfult verba sunt: Effugit omnem sermonem, excedit omnem sensum humanæ mentis, decus illud atque majestas. Quod Deus preparavit diligentibus se, Fide non capitur, Spe non attingitur, Charitate non apprehenditur; desideria & vota transgreditur. Acquiri potest, æstimari non potest. Idcirco si in explicandis celestibus gaudiis defuerint verba, illud Augustini memoriam subeat; acquiri potest, æstimari non potest, multò minùs explicari: Effugit omnem sermonem Beatitudo Cæli.

Alterum: Auditum solo cælum non capitur; intellectus solo cælum accedat necesse est. Considerate tot docentis Christi similitudines, quas auditoribus suis instillabat ad cælum attentius cogitandum. Demum interrogabat: Intellexistis hæc omnia? Dicunt ei: Etiam: Cur obsecro tam accurate omnia sunt intelligenda? Rationem Christus hanc addidit: Omnis qui audit verbum regni, & non intelligit, venit malus & rapit quod seminatum est in corde ejus. Itaque & aures & animus ad attentionem erigendus; nihil dicendorum prætervolet, quod non in animum descendat.

In lege veteri res ignota erat, felicitas æterna cælum vim nullam patiebatur. In novis erant agri fertiles & promptuaria plena eructantia ex hoc in illud. Hinc Christus: Ideo, inquit, omnis scriba doctus in regno calorum similis est homini patrifamilias, qui proferet de thesauro suo nova & vetera. Primus in regno calorum Scriba, primus concionator Christus Dominus fuit, qui præfult & recentia divinissimis suis concionibus miscuit, ut in auditorum animis desiderium moveret cæli. Sed qui cælum seriò vult desiderare, sæpe illud cogitet. Verbum regni non solum audiat, sed & intelligat, ne veniat malus & rapiat quod seminatum est in corde ejus.

Tertium: Cæli gaudia non capiemus, nisi ea seriò meditemur. Bonum tam arcanum attentâ cogitatione expendendum est. Hinc illud Augustini: Intellectus cogitandum, principium omnis boni. Sionis Rex David suspirans altum: Quam dilecta, inquit, tabernacula tua, Domine virtutum, concupiscit & deficit anima mea in atria Domini. Sic cælum ardebat David, ut pænè animo linqueretur. Unde tam æstuans cæli desiderium? Dies noctesque patriam celestem cogitabat. His desiderii cor calefactum, id unum expetebat, quod assiduè apud se volgebat.

Nos volatici sensus homines, celestia & divina non gustamus, nisi ea seriò perpendamus. Nimirum oculi lippientes ac lusciosi solem ægerimè intuentur. Ere-

R 3

Ad di-

Ad Beatitudinem celestem rectius explicandam,
Præceptiones novem.

Et dixit Aristoteles: Sicut se habet oculus nocturnus ad lucem
solis, sic se habet intellectus noster ad manifestissimam naturam.
Quod si naturalia tam lentè capimus, tardius profectò
ea percipiemus, quæ naturæ limites excedunt. Tantò
igitur attentior sit meditatio necesse est, quanto subli-
mius est illud, quod meditandum est. Hoc interim so-
letur, quod voluptas celestis vel leviter gustata, incre-
dibiliter sui desiderio trahat.

4. Cum de cælo sermo est, vix ullæ ut in rebus aliis, exaggerationes metuendæ sunt. Quidquid hic dicitur, minus dicitur. Aeterna bona infinitè maiora sunt, quam ut ea mortalium ullus congruè possit instillare auribus. Effugit omnem sermonem, excedit omnem sensum humanæ mentis. Ego quidem de cælo loquens pictorem mihi videor agere, cui in tabellâ exigua decem millia cataphractorum militum sunt pingenda. At ille quindecim aut viginti viros penicillo exprimit, ceterorum galeas tantum adumbrat. Sic ego de futura Beatitudine scripturus, è mille gaudiis vix decem, aut quindecim vel adumbrare tantum potero. Hoc omnino sensu Chrysostomus: *Vultis, inquit, de vobis similitudinem quandam illius statui? Non est quidem possibile, peruntamen in quantum possum conabor dare vobis quandam imaginem.*

Acquiri potest Beatitudo, dici non potest, æstimari non potest. Hoc igitur in antecessum probè scias, mi Lector, ad gaudia cæli explicanda sæpius defutura verba. Quis eò pertingat stylo? Vix cogitatione possumus. Interim hoc idem, quod Bernardus in re penè simili se dixit facere, promitto: Non opinionis propria conjecturas, sed divinorum librorum sequar auctoritatem.

5. Dicendi ordo in re tam seriè debet esse simplicissimus. Quotumque dicendi ordo in re tam seriè videtur optimus, qui simplicissimus. Scimus in Magnatum aut Principum conclavia non esse irruendum. Sua illis vestibula sunt, quæ prius salutanda. Idem hic faciendum. Priusquam cæli penetralia ingrediamur, aliquantulum in vestibulo erit subsistendum. Liber primus tanquam cæli vestibulum erit subsistendum. Liber primus tanquam cæli vestibulum ac suaviter disponendus ad cæli voluptates perquisitus pensitandus. Ita succedet Liber Secundus, qui quindecim distincta cæli gaudia explicabit hoc ordine.

In primâ quidem parte, Hominem beatum seu beati corpus & animum describemus. 2. Beatitudinis donum, domesticorum amorem & concordiam. 3. Beatitudinis oceanum & voluptuosissimam abyssum: sic universè quindecim Beatorum gaudia prout licuerit, exponemus.

Initium faciemus à sensuum exteriorum delitiis, inde ad alia atque alia progrediemur, dum ad visionem Dei veniamus. His autem penè singulis dissertationibus, una è quinque illis nobilioribus virtutibus velut digito erit monstranda. In virtutum choro eminent Humilitas, Patientia, Puritas cordis, Charitas Dei, Conformitas cum divinâ Voluntate. Harum unam semper oculis observari utilissimum est. Quamvis enim discretissimus sit Ecclesiastes, qui non nullum tantum, sed & aurum, & gemmas loquatur, si tamen illud Domini: *CONTENDITE INTRARE*, non persuaserit, actum ager. Frustra sunt alia omnia, nisi hoc probè condiscamus. Iis, qui auribus quidem benevolis de cælo loquentem audiunt, nec tamen faciunt, quæ ad cælum emerendum sunt, occinendum est: *Cecimus vobis, & non saluastis.* Quod Simplicius dixit de Epicteti acrimoniâ: Qui ab eâ non excutitur, eum non nisi apud inferorum tribunalia corrigendum: Ego de cæli contemplatione verissimè usurpem. Sensum boni honestique non habet, quem ad meliora non impellit consideratio celestis gloriæ.

Matth. c. 11.
v. 17.

Ovum gallinaceum tanti nominis cibus est, ut si Ovum o-
riatur questio: Quis omnium ciborum optimus minime ci-
sit? Non inrudire responderi possit, Ovum. Ovo vix
melior ullus, vix utilior & salubrior cibus, qui minoris
pretii, & majoris nutritiventi, qui paratu & coctu faci-
lior, digestu ac concoctu aptior. Ovum non sanissimus
solum, sed penè dixerim sanctissimus cibus est. Vix enim
ciborum ullus est, qui minus gulam mulceat, quam
ovum sordibile aquâ elixum. Gula, non nescio, ingepta
simul & fatua est, subinde vilissima eduliorum appetit
poma, porros, pepones, olera, fungos; sæpius tamen
perdices & aptorum capita, capos spadones simlagine
lacteque laginatos inhiat; hic domi suæ est, hic suum sibi
pabulum habet. Ab Ovis parum voluptatis percipit. Ita
Ovum cibus innoxius, cibus optimus.

Verum quod in rebus creatis omnibus, hoc etiam in
Ovo eritprehendere. Nihil est quod adeo sine omni
navo ac vitio sit, quod æquè omnibus profit. Ovum du-
rum valentissimæ materiæ est, & vix ab ullo satis digeri
potest, præsertim albumen Ovi. Deinde Ova penè ni-
minum felli favent. Corpus quod bile abundat, ova par-
ciùs edat, aut induratis aliquid acceti miscat. Sic ova sa-
lubritatis fatiam non amittent.

Ovo confertur cælum, de quo nobis hic festino. Au-
gustinus veniit ad eruditè Spem cæli ovo comparans.
Quid strepis, inquit, & munde quid strepis? Quid
avertere conaris? Tenere vis periens: quid faceres, si maneres motus asse-
quem non deciperes dulcis, si amarus alimenta mentiris? Ergo aut oratis,
si habeo spem, si teneo spem, Ovum meum non est à scorpione, id est, firmè
percussum. Civitas sancta, civitas fidelis, civitas peregrina, in
cælo fundata est. O fidelis, noli corrumpere spem, noli amittere
charitatem. Quid expavescis quia perierunt regna terrena? Ideo verbis Do-
tibi celeste promissum est, ne cum terrenis perires. Non ergo de-
ficiamus fratres, finis erit terrenis regnis omnibus. Fugite spem
in Deum, æterna concupiscite, æterna expectate. Toleremus
potius presentia quam diligamus: adversorum manifesta est
perniciēs, prosperorum falsa blandities. Time mare, etiam
quando tranquillum est. Omnino non frustra audiamus, Sur-
sum Cor. Quid ponimus Cor in terrâ, cum videamus quia ever-
tatur terra. Nos Ovum nostrum sub illis illius gallinæ ponamus,
gallinæ Evangelicæ.

Ergo quod Augustinus rectissimè monet, caveamus
ne Ovum nostrum frangatur: Cælum assidue cogite-
mus & speremus. In eam rem nostræ dictioni velut
præfutura, de celesti Beatitudine complura documenta
seu præceptiones ordine ac compendio dabimus. Hæc
tamen omnia, ut ceptimus per Ovum, oculis subijcere
conabimur. Javerit illud, arbitror, ad cælum frequen-
tius & studiosius cogitandum.

§. I.

P Ræceptio prima. Principium Beatitudinis tenuissimum.
Quid minus sinapis granulo huic tamen cælum
comparans Servator: Simile est, inquit, regnum cælorum
granum sinapis. Christe! Vix nobis dissimilius quidquam vi-
detur, quam cælum & sinapi. Simillima sunt, si perpen-
damus quam modicis principiis parvus beatorum grex
instar sinapis excreverit in turbam, quam dinumerare nemo
poterat, cum eam Joannes cerneret.

Romani rerum Domini cenas dabant lautissimas,
totos iis apros inferebant. Imò in unicam quandoque
cenam octo apri integri erant assandi. Quo luxu M. Vido Lips.
Antonium sæpius cenasse constat. Lucullus in singulas
cæque quotidianas cenas, quinque millia philippeo-
rum ab-

De Beatitu-
tudine præ-
ceptiones

1. Principi-
um-beati-
tudinis

tenuissimum.

Matt. c. 13.

v. 31.

Apoc. c. 7.

v. 9.

Romanorum abstumpfit. Res pueris nota. Sed hæc tam lauta ac dapiles cœnæ ab ovis initium duxerunt. Venuſinus vares: Hoc omnibus, inquit, cantoribus vitium est, ut rogati non facile inducant animum cantare, injuſti nunquam deſistant. Hoc Tigellius ille habebat, quem ſi Cæſar rogaret, nihil proficeret.

Barat. I. r.
ſerms. ſat. 3.
initium.

Si colluſiſſet ab Ovo
Vſque ad mala citaret, id Bacche.

Ergo Romanorum quantumvis regiæ cœnæ, Ova tamen ſerculorum initium dabant.

Cogitate, Chriſtiani, omnem Chriſti vitam, à Natali die ad Reſurgentis & in cælum Aſcendentis gloriam; tenuiſſimum ſanè principium in omnibus obſervabitis. Judæi opulentum Meſſiam ingenti famulatio ſtipatum expectabant. Extremam Domini humilitatem, ſtipor illorum capere non potuit. Talia ſunt omnino Beatitudinis principia. Et quales, obſecro, in hoc orbe ſumus, quàm miſeri, quàm afflicti, quàm diis non ſimiles! Verum ſi illi vitæ meliori præluſimus à viliori edulio, ab ovis incipiendum eſt. Quod Joannes aſſe-

rens: Chriſtiſſimi; ait; nunc ſili Dei ſumus, & nondum apparuit, quid erimus: nondum apparet futura Beatitudo. Cœnam illam magnam ab ovis ordimur. A quo ſumus animo; poſt hæc ova ſequentur ſercula meliora.

Præceptio ſecunda. Sudore aut ſanguine immortalitatis purpura eſt emenda. Lamprius narrat, quo die Imperator Septimius Severus natus eſt, ab aniculâ puerperæ Ovum purpureum eſſe oblatum. Aruſpices hoc inter Imperii omina habuerunt. Septimio Cæſari duo filii fuerunt Aurelius Antoninus Baſſianus (qui & Caracalla dictus eſt) & Antoninus Geta. Hic cum natus eſſet, gallina ovum purpureum in ollâ peperit, quod allatum Baſſianus Geta recens nati ſerculus accepit, & quaſi ludens aploſum ad terram ſtegit. Julia mater in hunc ovi mortem joeata: Male dicte paricida, inquit, fratrentium occidiſti. Ac ſanè occidit poſtea, ut putaret ut divinitus emiſſam non ludentis, ſed augurantis vocem.

Sudore dicimus aut ſanguine immortalitatis purpuram emendam: Chriſtus patiens ſub vitæ finem, duplicem inter tormenta geſſit purpuram, muricis & ſanguinis; muricis alienam, ſanguinis ſuam. Purpuratum cernimus Dominum Jeſum tam in Pilati domo, quàm in Golgothæ divo. In Pontii Prætorio jam flagris liberaliſſimè purpuratum milites conchyliaſt chlamide veſtuerunt. Hæc illa duplex purpura. Sic cælum emit rex celi. Et nōne hæc oportuit pati Chriſtum, & ita inſcrare in gloriam ſuam? Judæi perfidiſſimi cum Chriſto fratre ſuo, ſicut Baſſianus cum Geta, cum Joſepho fratres egerunt, verè maledicti paricidæ. Ergo Chriſtus emerit cælum ſanguine, nos nec ſudore quidem id emere velimus?

Non eſt terra mollis ad aſtra via.
Non eſt. Lucandum & ſudandum. Et cum venditor poſcit ſanguinem, nil emptori cunctandum: Non ſunt condigna paſſiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis. Seu ſudor, ſeu ſanguis, viliffimum pro cælo pretium eſt; obolus pro regno.

Præceptio tertia. Varia Beatitudinis eſtimatio. Quàm multo aliter homo paganus, aliter vir doctus, aliter homo voluptuoſus, atque aliter religioſus cælum guſtant & æſtimant. Quærit Seneca: Quid eſt beata vita? Reſpondit: Securitas & perpetua tranquillitas. Hanc dabit animi magnitudo; dabit conſtantia bene judicati tenax. Ad hoc quomodo pervenitur? Si veritas tota perſpecta eſt, ſi ſervatus eſt in rebus agendis ordo, modus, decus & innocia voluntas intentæ rationi, nec unquam ab illâ recedens. Alii aliter. Diſparia capita, diverſi affectus.

Ovum album omnes colores recipit, cæruleum, viridem, croceum, purpureum, violaceum; tingi, ſcribi, pingi ſuſtinet ad lubitum ſe tractantis. Beatitudo velut Ovum, diverſiſſimis affectibus inſcribitur. Hic quidem

ſua omnia vendit, & in egenos diſtribuit, ut cælum emat. Ille aurum præ cælo adorat mortalium ſtultiſſimus: iſte ſui etiam ſanguinis prodigium, vitam mavult quàm cælum perdere: hic omnibus ſe privat voluptatibus, ut majores recipiat certo fenore. En variam cæli æſtimationem. Hæc noſtra eſt ſeu miſeria, ſeu inſania, quod plerique omnes pretium vile nimis conſtituamus cælo. In tenebris hanc gemmam à vitro non dignoſcimus: ænigma nobis eſt beatitudo. Hic tamen omnium ſenſus eſt: Bonum ingens celari cælo.

In illo Trimalcionis convivio intet ceteros miſſus reſpoſitorium allatum eſt cum corbe, in quâ gallina erat lignea patentibus in orbem alis, quales eſſe ſolent quæ incubant ova. Accelſere continuo duo ſervi, & Symphonia ſtrepente ſcrutari paleam cœperunt, erutæque ſubinde pavonina ova diſſerere convivis: Hic Trimalcio; Amici, ait, pavonis ova gallinæ juſſi ſupponi, & timeo ne jam concepta ſint. Convivæ cochlearibus argenteis ova ex farina pingui figurata pertundunt. Inter quos unus panem projecit partem ſuam, nam videbatur illi jam in pullum coiſſe. Deinde, ut audivit veterem convivam: Hic neſcio quid boni debet eſſe, perſecutus putamen manu, pinguiſſimam, & piperatam ſcedulam pro vitello invenit, laudavitque voces monentis: Hic neſcio quid boni debet eſſe.

Scrutemur obſecro, Beatitudinem cæleſtem, & quotidianis eam meditationibus guſtemus; idem & nos pronuntiabimus: Sub hoc Ovo neſcio quid boni debet eſſe.

S. II.

Præceptio quarta. Beatitudo theſaurus abſconditus. Plinius affirmat; Hieme Ova paleis, æſtate furfuribus optime ſervari. Nimirum tantum theſaurus operimento tam vili regitur. Simile eſt regnum calorum theſauro abſcondito. Paleis & furfuribus etiamnum teſtus hic theſaurus natus. Hinc ita latentem Chriſtus in cruce cepit dividere. Et quod miriſſimum, cum dividitur, totus ſingulis datur. Hunc præci Patres acceperunt in limbo. Siquidem eo puncto temporis quo Chriſtus in cruce mortuus clauſit oculos, eo captivis illis referavit cælum. Nam de theſauro eſt eo carcere nondum ducti fuerint, divino tamen aspectu jam fruebantur, quod primum cæli primum eſt. Res certa Theologis.

Theſaurus abſconditus Beatitudo hunc multi non inveniunt, quia non querunt, aut malè querunt. Nec id philoſophis ignarum. Annæus optime: Quid eſt ergo, inquit, in quo erratur, cum omnes beatam vitam optent? Quod inſtrumenta ejus pro ipſâ habent; viam ad cælum pro cælo eligunt, ita & illud dum petunt, fugiunt. Nam cum ſumma beatæ vitæ ſit ſolida ſecuritas, ipſi ſollicitudinis cauſas colligunt, & per inſidioſum hoc iter vitæ, beatâ quæ non tantum ſerunt ſarcinas, ſed & ahunt, divitiis ſe implicant. Ita longius ab effectu ejus quod petunt, ſemper abſcedunt, & quod plus operæ impendunt, hoc ſe magis impediunt, & ſeruntur retrò. Quod ſit in labyrintho properantibus, ipſa illos indocta diſcuſſio involvit. Vaniffimas ſollicitudines has & multiplices labores, quos non cælo ſed terræ impendimus, religioſiſſimus ſcriptor conſiderans, ſignificanter admodum dixit: Pro modicâ præbendâ longa via curritur: pro æternâ vitâ multis vix pes ſemel à terrâ levatur. Proſus ſic eſt. Obi orbem & inſpice: Oraculum hoc dices: Beatitudo theſaurus abſconditus.

Præceptio quinta. Reſurrexio & Beatitudo multis ſomniis eſt. Somniavit unus aliquis, quod Suidas memorat, de ſæculi ſui ſuſpenſo mantili pendere Ovum. Ille avidus ſcire quid hoc ſomnium ſibi velit ſomniorum interpretem ſeu conjectorem adit, & ſuper oblata per ſomnum ſpecie ſciſcitatur. Cui interpres: Sub lecticâ, inquit, theſaurus latet. Tu, ſi quid agis, rimare pavimenti viſcera, nat.

& pretiosum ovum invenies. Cuius hic ignavia cessaret? Fodit, vas invenit in quo argenti aurique velut nucleum ignota avaritia concluderat: ita quidem, ut medium aurum veluti vitellus Ovi argento tanquam albumine cingeretur. Inventu tam pretioso letissimus interpreti suo aliquot de metallo sequiore philippeos misit. Tum ille gratias quidem egit, unâ tamen venustissimo dictorio ampliore mercedem exigens: Nihilne, inquit, de vitello? Nam absque me fuisset, & somnium tutum non nisi somnium fuisset.

Beatus Paulus Athenis Christum in cruce quidem mortuum, sed à morte redivivum annuntiavit, dixitque concione publicâ: *Suscitans eum à mortuis. Cum audissent autem Resurrectionem mortuorum, quidam quidem irridebant, quidam verò dixerunt; audiemus te de hoc iterum.* Visum est eis somnium, Resurrectio mortuorum. Ita plurimi beatitudinem magis somniant, quam serio cogitant. Iltius ovi vitellus, tam eis absconditus est, ut pænè nullo illius desiderio tangantur. Divinus psalmes in admirationem raptus: *Quam magna, inquit, multitudo dulcedinis tue, Domine, quam abscondisti timentibus te!*

Omnium quidem oculos fugit vitellus tam pretiosus; ii verò qui Deum religiosè metuant, sic eum latere nòrunt, ut appetere sciant. Beatitudo vitellus est planè absconditus. Hinc multis somnium.

Carthaginensium Dux Amilcar, cum obsideret Syracusas, inter somnium vocem exaudisse credidit nuntiantem futurum, ut proximo die in eâ urbe cœnaret. Somnium videbatur letum, sed sinistram ejus interpretationem exitus tristis consecutus est. Dum in vivis agimus, velut in prandio sumus, ibi post mortem cœnaturi. Tantò igitur conveniret moderatius esse prandium, quanto lautior sequeretur cœna. Ac plurimi jam lautissimè prandunt, tanquam cœna illa magna somnium foret. Ideò fatui interpretes isti, & prandiores ebrii apud inferos cœnabunt: quandoquidem cœnam apud superos velut somnium habuerunt.

Præcepto sexta: *Beatitudo sui appetentem trahit.* Liceat hic quærere: Quis Ovum vidit per pericam aut hastam ascendens? Sed forsitan tu contra quæres: Quid hoc magia? Unde motus Ovo? Nihil hic incredibile: certum est quod dicimus, & exploratum, nec grande arcanum. Etenim si Ovum liquore suo vacuum, impleatur rore, & tigillum clementer acclive parieti applicetur, ovum ad tigilli pedem positum per illud rependit ascendet. En Ovum ambulans, en sursum reptans. Si quis immortalitatem beatissimam cogitatione sæpius complectatur & reputet, Ovum in pectus recipit, neque ovum vacuum, sed caelestis rore plenum, nec motu destitutum; per transillum ibit, sursum tendet. Hoc ajo: quisquis cogitationem in cælum, in æternitatem defixerit, optimis desideriis astuabit, suspiriis ac gemitibus alta petet, subinde & lacrymis fluet, in summum enitetur, & expeditius longè, quam aut Atheniensis Dædalus, aut

Graculus esuriens in cælum jussus, ibit.

Homo qui caelestium contemplatione animum exercet, per gladios, per hastas, per ignes impavidus curret, se jaculè scopum, hastis se ludibrium objiciet, ut tantò celerius ac felicius in cælum penetret. Nemirare, ovum pectore gerit, sed ovum rore distentum, quod sursum tendit, quod in altum trahit; amor & desiderium cæli non quiescit; unde descendit, eò redire cupit.

Christum aspice; per erectam crucis pericam ascendit: *Proposito sibi gaudio sustinuit crucem.* Christum tot millia sanctissimorum hominum secuti; qui hanc ipsam crucis pericam conscenderunt, totius gentis sese omnibus animosissimè objecerunt, modò potirentur cælo. Quin & nos sequimur? sequemur certè, si roscidum illud ovum in pectus recipiamus.

Ita nunc fortes, ubi cæssa magnâ
Ducit exempli via.

Superata tellus sidera donat.

Ita, & ad cælum sequimini. Neque enim vos in profectu positi virtutis disfluere delictis & emarefcere voluptate venistis. In vestra situm est manu, qualem vobis vitam formare velitis. Omnis enim quæ videtur aspectu, aut bonos exercet, aut lapsos castigat, aut improbos puniunt. Boni exercentur ad præmium, lapsi aut lapsuri castigantur ad profectum, improbi puniuntur ad supplicium. Ergo animosè: per confragosa & aspera eundem est: sed sic ad cælum iur.

§. III.

Præcepto septima. *Beatitudo morte comparatur.* Pulchrum ovo conclusus, si in auras emittendus sit, prius ovi cortex rumpendus. Sterilissimâ lite altercantur docti, an gallina mater, an verò pullus rostellò pertundat ovum ut exeat? Inanis concertatio: nobis non licet esse tam otiosos. Hoc assero, ut pullus extra suum carcerem sit, putamen ovi rumpendum est: ut homo fruatur ut homo Deo, moriendum est. Christus ipse mortuus, mater Christi, Discipuli Christi, omnes amici Christi mortui sunt. Hic nulla immunitas, nullum privilegium, nullum moriendum est. Mori cupiebat, & ovi corticem per rumpere, qui clamar: *Educe de custodia mentem meam ad confutandum hominibus. Jam brevi educendus cantabat.* Nunc dimittis servum tuum Domine, secundum verbum tuum in pace.

Anselmus hic eleganter: *O misera fors hominis, inquit, Anselm, cum hoc perdidit, ad quod factus est! ô dirus & dirus casus ille!* Heu quid perdidit, & quid invenit? quid abscessit, & quid remansit? Perdidit beatitudinem ad quam factus est; invenit miseriam propter quam factus non est. Abscessit sine quo infelix est, & remansit, quod per se non nisi miserrimum est. Erummo si unde sumus expulsi? quod sumus impulsus? Unde precipitanti, quid obruti? A patriâ in exilium, à visione Dei in casitatem & barbarum, à jucunditate immortalitatis in amaritudinem, & horrorem mortis. O igitur verè felices, qui è carcere tam fædo in palatium, ad regnum, in solium educuntur.

Hegelistratus Elæus à Lacedæmonis captus, & in vincula coniectus rem fecit omnibus post sæculis admirandam. Nam cum ferratis soleis nexus esset, dimidium pedem præcidit, ut illis se compedibus eximeret: Deum excubitoribus deceptis, subitòque muro effugit carcerem. Christi suasi oculi quandoque nostri nobis ipsis sunt erudiendi, manus amputandæ, pedes præcidendi, ut ad libertatem cæli evolemus. Quid cunctamur? quin illos eruiamus, has amputamus, istos præcidimus? Denique carcer effringendus, petrumendum est ad alta. Videte corpus Domini Jesu trahi suffragum: quomodo flagris, verberibus, clavis laceratum, quasi viam præbuit ut volaret spiritus. Aspiras paradysum? Prius illuc non evolabis, quam ovi cortex pertundatur. Petrumendum, moriendum est.

Præcepto octava. *Beatitudo gaudet ingeniosis inventoriis.* Christophorus Columbus gente Italus, suo per ingenio id invenit, ut novum Orbem retegeret primus. Cum autem res ea in magnâ gloriâ simul & invidia esset, ita evenit in convivio quopiam Hispani proceres hanc laudem ejus delibatum irent, & variè vellicarent. Quippe id facile cuivis & pronum fuisset navigationem illam gravibus periculis caruisse, adeoque suæ gentis hominem potuisse easdem illas terras gentisque reperire, phorus sine Italorum artificis. Columbus (aderat enim) cum tacitus diu audisset, denique surrexit, & velut aliud acturus ovum attulit à gallinâ, illudque reposuit in mensâ. Et heus Domini mei, ait, quis vestrum ille tam solers, qui hoc mihi ovum in caput, erectumque destituit? Mustare illi, circumspicere, jamque mutuo aspectu silere, nega-

re, negare ad extremum omnes id posse fieri. Ille clementer: Imò verò, ait, fiet, & simul ovum leniter à capite laetum super mentem erectum deposuit. Hic risus omnium & irrisus, pro se quisque rem facilem ac nugatoriam dicere. Hoc nostrum cuiuslibet, ajunt, effectum promptum fuisset. Sed enim, ait Columbus, non cuiuslibet vestrum hoc promptum fuit excogitatu, ante me indicem. Talis est inventio novi Orbis, quem invenientum nemo, omnes inveniant inventum.

Sancti admittendas inventiones excogitarunt ut celi primum obtinerent.

Qui Divorum res gestas evoluerit, quales, DEVS bone, quamque admirandas reperiet inventiones? Quid si non excogitarunt, utque certius auctiusque cali primum obtinerent? Sanctissimi quique hominum, quid non moliti, quid non ausi, quam in seipsos duri ac severi extiterunt, quam sibimet acriter imperarunt? Quam novam mundum arte delatus Alexius? Quam generosa inventionem Venerem triumphavit Nicetas! quam vario stratagemate diabolum debellavit Antonius! quam salutare sui odium in seipsos concitavit alii. Fecerunt qui nudum corpus lorica ferrea vestirent, aut ferreo cingulo lumbos stringerent, ut ferrum intumescens circum caro regeret. Alii totos dies, quandoque biduum triduumque imprans & incenati laboribus ac precibus se fatigabant: alii jejunia longius produxerunt. Fecerunt qui pluribus annis nil cocti aut calidi libarunt. Alii cum demum somno succumbendum, non jaceret, sed incommode, nec tamen innoxii pariter sedere voluerunt. Alii humo nudati, subiecto pro cervicali saxo insuavem & parcum somnum admiserunt. Quanti precibus totas noctes pervigilabant? Plurimorum mos fuit trecenties aut sexcenties, & verò saepius de die gena submittere ad precandum. Fecerunt, quos Stylistas nominarunt, qui annis compluribus diu nocteque columnis insisterent sub puro Jove, tempestatum omnium tolerantibus. Alii virgis armati seipsos utraque manu acerrime ceciderunt, dum omnes Davidis Palmi recitarentur: alii die una nocteque tandem in se virgis leviterunt, dum omnes Psalmi novies pronuntiarentur. Devotissimi mortalem quam obstupescenda sunt hæc inventa in fraudando genio, in affligenda gula, in fallendo somno, in toto corpore macerando! Hæc omnia ad beatitudinem certius obtinendam excogitata sunt. Christus ipse ut suis diadema regni acquireret, prius spinis coronari voluit: Inaudita inventio! Beatitudo gaudet ingeniosis inventoriis.

Ad beatitudinem per ignem & aquam transeundum. Hoc item ab ovo descendit. Quis ovum obsecro, lixare aut coquere sine igne potest? Dicitur: Si ovo fracto, vitellus in bullientem aquam effundatur, eius commodissimus fiet. Hic ovi coquendi modus nihil ad rem: Sed nec ille cum in ponte Tiberino Romæ, fabulo ardenti ovum exponitur à sole decoquendum. Aliiter lixari potest ovum ad parietem pendulum, idque hac ratione: Sacculum scorreum mihi date quemcumque obvium; hic calce vivâ & affusâ aquâ impletus ad proximum parietem appendi poterit. Huic sacculo injectum ovum, velut in pensili foco pulcherrime decoquetur sine igne, non sine occultâ vi ignis.

Nos sine ferro & flammâ Martyres esse possumus, si veram in quavis calamitate patientiam exhibeamus. Hierosolymæ Rex David sine igni & aquâ, ignem & aquam expertus: Transivimus, inquit, per ignem & aquam & eduxisti nos in refrigerium. Dei filium cruentæ trahi suffragium aspice: Transivit per ignem & aquam. Prius mortis per torrentem Cedron ad iudices tractus, in illos denique dolorum ignes precipitatus est, ut extrema sit confectus exclamavit: Sicut. Verè per ignem & aquam transit in paradysum: eductus est in refrigerium. Rem, cap. 6. Scientes, inquit Paulus, quod Christus resurgens ex mortuis, jam non moritur, mors isti ultra non dominabitur. Agite, Christiani, hæc transeundum est, alia via in paradysum

A non est, nec vera hæc transiliti potest. Transeundum est per multiplicis afflictionis ignem & aquam. Solutio sit solum esse transire, quidquid malorum patimur. Eja ergo transeamus usque Bethlehem, transeamus: Educet nos Dominus in refrigerium.

CAPUT III.

Aliæ novem præceptiones ad caelum crebrius meditandum.

INsuperiore Palatinatu cœnobium est in cujus peryptilio Epitaphium cum hac inscriptione: Singulis militibus ovum unum: Schveppermano geminum. Epitaphii origo hæc est: Ludovicus IV. Imperator Augustissimus, anno Christiano millesimo trecentesimo decimoquarto, eam annonæ difficultatem in castris expertus, ut quod alimonie reliquum, parvisimè inter militem fuerit distribuendum. Neque verò aliud quidquam supererat quam ova. Hinc optimus Imperator, velut providus paterfamilias cum annona ingravesceret, liberis suis graciles panis lamellas præfecit; sicille cuius militi, ovum unum assignavit. Erat tunc in Exercitu Seufridus Schvepperman vir sanè militaris ac strenuus, amplâ fortunâ dignus. Huic Imperator ob excellentem viri virtutem ova duo præcepit dari. Hinc illa pars Epitaphii:

Singulis militibus ovum unum: Schveppermano geminum. Hic licuit parsimoniam ac temperantiam condiscere. Recensatum. Fuit edonum quispiam qui in convivio viginti quinque ova velut in antecœnium forberet, & eamnam esuriret. Huic sanè in militiam proficiscendum non est unum illi ovum vix umbra cibi videretur, cui hecatombe ovorum opus est. Cujusmodi ferculum apud Athenæum Evippus nominat, & cum bellatis asserit devoratum.

C Nos de Beatitudine compendio loqui & dissertationi exactiori velut præcludere cœpimus. Ovum sumptum huic promulgi proflus idoneum. Ita pergeamus dum ad graviora deveniamus.

§. I.

PRæceptio decima. Una Beatitudo, mille gaudia. Quid, id quod voluptatum ac gaudiorum animus humanus, vel excogitare vel optare, imò plus quam optare potest, id in uno DEI aspectu fructum inveniet. Gloriantur coci, si ex ovicula unâ distinctos missus plurimos condire sciant. Fuit qui à solis ovis sexcenta fercula disparia noverit parare. Ejus generis fuit Livianus ille cocus, qui è suo domestico nescio quot epularum & aprugne species confecerit. Cœna illa in cælo Magna, beatitudo una est, sed mille gaudiis abundat. Veritatis oraculum est: Gaudete & exultate, quonia mercies vestra copiosa est Matth. c. 5. v. 12.

D Interrogata sponsa, de sponsi formâ: Qualis est dilectus tuus ex dilecto, qualis est? Illa velut penicillo sumpto depictura sponsum: Caput ejus, inquit, aurum Cam. c. 5. optimum: Coma ejus sicut elata palmarum: Oculi ejus sicut co- v. 11. & lumbe: Gena illius sicut areole aromatum: Labia illius lilia distillantia myrrham primam. Post omnia vultus lineamenta: Guttur ejus, inquit, suavissimum. Bona mulier non reperit cui guttur conferret. Beatitudinem caelestem cogitationi subijcere, sermoni possumus inferere, verbis explicare non possumus. Hic non hominibus solum, sed & Angelis silentium indicitur: hic solus DEI filius cum dignitate loquitur. Beatitudo una est, sed mille, mille, mille gaudia. In montis Taborei jugo silent Angeli, Moses & Elias loquuntur quidem, sed de nece ac excessu Domini solus Pater loquitur, jubetque audiri filium. Petrus, quod Augustinus observat, omnium mysteriorum obliis, clamavit quasi crebrius, & tamen solum tam

lam tantum gloriæ gustarat. Mortalium nemo, nemo Angelorum caelestem gloriam satis explicaverit; mille, mille, mille gaudia beatitudo unica complectitur.

Præceptio undecima. *Beatitudo expensis & laboribus omnibus dignissima.* Audire quid juveni studioso contigerit. Is patriæ Italiam studiorum causâ prætulit, & Patavii cepit agere. Cum domo subsidia numerorum expectaret, vilis est sibi per somnium à tabellario accipere ovum, mox frangere, & nucleo toto corpus perungere. Verum profecto somnium fuit. Etenim paulo post transmissa pecunia est, quæ partim aureâ, partim argenteis constabat numis. Atque hoc candidum luteumque ovi erat. Vix numos acceperat, & in gravissimum morbum incidit, quo omne illud aurum argentumque consumptum est. Hoc profusus erat ovi liquore corpus perungere.

Beatitudo ejus generis gemma & cimelium est, ut Christus asserat: *Simile est regnum celorum homini negotiatori, quærenti bonas margaritas. Invenit autem unâ pretiosâ margaritâ, abiit & vendidit omnia quæ habuit, & emit eam.* Quis verior Christo Domino mercator qui pretium sui sanguinis infinitum pro pretiosis illis mercibus dedit? Verè abiit, vendiditque omnia; famam, sanguinem, vitam exposuit, ut nobis cælum emeret. Beatitudo expensis omnibus dignissima. Tot millia hominum Christi exemplo invitati hoc ipsum à tot sæculis egerunt; abierunt, & vendiderunt omnia quæ habuerunt, ut emerent unam illam beatitudinis margaritam, omni sumptu dignissimam. Vide mihi hominem, qui beatissimam æternitatem, qui cælum serid amaret: lætus is abiit, venditque omnia parentes deserit, voluptatibus valedicit, facultates omnes excurit, honorum compedes rumpit, rem & spem fortunæ blandientis abjicit, quidquid est illecebrarum à se præfendit, ad omnia pro Christo promptum paratum se ficit; ita totis brachiis crucem amplectitur. Num iste tibi non omnia vendere videtur, ut unam atque unicam æternitatis margaritam emat? O felix emptio! ubi pro mille auri talentis obolus expenditur. Interroga illum ipsum hominem, qui si sapit, & ferius est, hoc ipsum dicit: Multa vobis videor reliquisse? Nihil reliqui: cupreum teruncium dedi pro sexcentis auri millionibus: Beatitudo laboribus & expensis omnibus dignissima est.

12. Beatitudinis gustulus amicis mittitur.

Præceptio duodecima. *Beatitudinis gustulus amicis mittitur.* Antequam Europa torbellis arderet (quorum incendia nondum sopita) in nostrâ superiore Germaniâ variis equestres ludi dabantur, plurimæ personarum pompæ viscebantur, in amplioribus præsertim civitatibus quæ sæpius per annum ejusmodi Hilaria celebrabant. His ludis plerumque intererant ova, sed pretioso liquore fragrantia: nam angustissimo foramine ovi medulla solet efflari, & florum succus infundi. Hæc ova honoris & amoris signa per ædium fenestras dextrè inspicere artis est. His ovis plerumque saepe corbes onerabatur festinus luxus, ut ea liberaliter hic illuc missilia spargerentur. Ita imbres odoriferi ovis clausi, in domos notiores perpluebant.

Deus ova fragrantia in amicos cælo deiecit, & quæ sunt.

Illius moris Deus etiamnum retinens, ova fragrantia in amicos cælo deiecit, tangitque destinatissimo ictu. Ea subinde suavitas, & copia solatorum bonam mentem obruit, ut homo jam sibi cælo receptus videatur. Hinc paratissimus est pro Christo vinciri, uri, necari: obvium quodvis patibulum suo corpore ornare, aut contusis membris vestire rotam; Dei causâ pati plurima desiderare: furit contumelias, prurit in tolerandas plagas, cupiditate pro Deo moriendi ardet. Unde huic homini tantus tamque alacer animus: hæc corruptior natura non docet. Unde igitur illi hic estus tā generosæ patientiæ? Cor ejus caelesti solatio plenus est, mel beatitudinis jam lingit: hinc paratus ad omnia. Sed unde hoc ipsum illi? Deus in illum ut in amicum fragrans ovum deiecit cælo; hinc

ardor iste, hinc accensus in Christum & Beatitudinem amor. Beatitudinis gustulus illi submissus est, fragrantia nimbo permaduit, caelesti ovo in amoris signum tactus est. Jamque cum Paulo etiam hostes provocat, & excelsus animo vociferatur: *Quis nos separabit à Christi charitate? tribulatio: an angustia? an fames? an nuditas? an periculum: an persecutio? an gladius? In his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos.* Nulla laboris aut doloris, sed nec ærumnarum vis ulla me hinc avelleret: Deo duce superabo omnia.

Unde animus tam invictus? Fragrantia ovo ad beatitudinem initiatus est. Vide Antiocheni Præfulem Ignatium: Leonem provocat ad sui lanienam, ut sentiat se mori: Utinam, inquit, fruar bestis, quas & oro mihi veloces esse ad interitum. Nunc incipio Christi esse discipulus, nihil de his quæ videntur desiderans, ut Jesus Christus inveniam. Ignis, crux, bestia, contractio ossium, membrorum divisio, & totius corporis contritio, & tota tormenta diaboli in me veniant: tantum Christo fruam. En amicum Christi, fragrantia ovo, cæli desiderio concitatum ad alta rapi. Nimirum Beatitudinis gustulus amicis mittitur.

§. II.

Præceptio decimatercia. *Beatitudinis premium nondum partum facillime frangitur.* Ovum, nobile quidem edulium, sed fragile. In Germaniâ superiore ludi genus est, Ova legere. Exeunt in pratum & cursu certant ova sportis efferunt. Cænum, dacentia vel plura ordine & cillime passis unius intervallo in longam lineam locata extenduntur: Hæc singula ita redditque ad ovorum numerum repetito in sportam juxta politam, quam potest celerime inferit qui certat. Interea constitutum sibi metam antagonista currando satagit emetiri. Certamen est, uter celerior sit, hic currando, an ille colligendo. Sed si collector ovum rumpat priusquam absolvat, jam victus est. Spectaculum jucundum.

In Belgio tripudium ovi passim instituitur hoc modo: Saltant singuli seu pueri, seu puella, gyròque ducunt certis legibus circa ovum quod humi jacet lignea scutellâ tectum. Hanc inter saltandum pedibus amovent, eamque nudato jam ovo, ad numeros circumagunt. Cum omnia ex ritu fecerunt, eodem involuto rursus ovum operiunt. Quisquis hoc ruperit, aut læserit in penam forbet.

Dum vivimus, velut choreas ducimus obtinendæ beatitudinis. Ea in medio nostrum est. Christus id asserens: intra nos ecce enim, inquit, regnum Dei intra vos est. Sumas hæreses scripti caelestis regni, hereditatem nondum possidemus. Ea etiamnum excidere possumus. Agendum caute, incedendum sollicitè, saltandum perire. Ovum hoc facillime frangi, momento potest amitti. Impudicus oculorum jactus vel unicus hoc ovum rumpit, beatitudinem perdit. Ut vidit Rex David, perierit. Expressissime Christus: Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam meretur: Qui viderit mulierem in corde suo. Atqui Paulinum illud scimus: Neque fornicarii, neque ebriosi, neque adulteri, &c. regnum Dei possidebunt. Res propterea delicata est hoc beatitudinis ovum: Non impudico tantum oculorum jactu, sed legi more cogitatione obscenâ vel unicus torum æternitatis regnum perditur.

Attendite, Christiani, attente, & cautos pedes figite. Hoc ovi tripudium est periculosissimum. Fregisti ovum? Et te, & ovum perdidisti. Peccatum letale vel unicum commisit: Et beatitudinem, & bona simul omnia amisisti. Scis, o bone, decalogi præcepto sexto adulterium, & omne libidinis delictum; Septimo furtum prohiberi. Nunquid hæc solum illicita? evolvamus seriem divine legis. Præcepto nono non mœchia solum omnisque lascivia, sed etiâ mœchia cupiditas: præcepto decimo non furtum tantum, sed omnis furti cupiditas vetatur. Ergo tripudia, sed caute: hoc ovum cave prius perdas, quam acquiras. Beatitudinis premium facillime frangitur.

Præceptio

24. Post
ignes affli-
ctionis,
premium
beatitudi-
nis.

Præceptio decimaquarta. *Post ignes afflictionis, primum* Beatitudinis. Rem miram & penè inauditam narrat laudatissimus Poloniae Dux Nicolaus Christophorus Radzivilius, quam ipse oculis suis spectavit. In Aegypto, inquit, fornaces sunt, in quibus omnibus generis ova in pullos coeunt. Fornaces illæ sunt rotundæ mero stramine contextæ glutine foris & intus accuratè perlita. Ab unâ fornacis parte ostiolum, ab oppositâ foramen non grande. Medio fornacis tergo fenestella est per quam obliquis radiis Sol penetrat. Tanti autem sub meridiem calores sunt, ut paulò diutius uno loco consistere nec caleatus quidem possit. Porro hæc fornaces capacitatis tantæ sunt, ut in iis tria millia ovorum commodè reponi possint, & alterum ab altero non tangantur. Hinc tria millia pullorum, scilicet ovorum numero totidem pulli, aut certè non multò pauciores, jam ex ovis exclusi simul prodeunt.

In clibano nunc fumus, quamdiu extra cælum sumus, hic claudimur & urimur. Beatus ille quem amor celestis sic excoquit, ut ex æstuosâ hac cavâ in cælum evolat. Dixi tria millia pullorum ex unico tali Aegypto clibano simul in auras emergere, parum hoc est. Fuit cum ex unico templo viginti millia Christianorum in cælum unâ evolarent.

Nicéphor.
l. 7. hyst.
Ecclesiæ.

Anno à Virginis partu trecentesimo primo, Diocletiani & Maximiani Herculei ævo, Nicomediæ ipso die Natalis Christi viginti millia Christianorum ad rem divinam in templo convenerunt. Diocletianus id commodam occasionem ratus, templi januas occludi, & circum circa ignem strui, pro foribus tripodem Jovi cum thure statui, simul etiam præconis voce proclamari iussit: quisquis ex eo numero tueri vitam cuperet & flammæ effugere, foras exiret, Jovi thus adoleret: sin minus omnes uno templi incendio exurendos. Hic omnium animi in unam sententiam erecti, malle centies mori, quàm Diis facere. Ita unus omnium loco respondit: Omnes Christiani sumus; Christum Dei filium æternum regem colimus; huic uni sacrificamus; pro Christo milles mori non recusamus. Vix ea dixit, & continuo ignis convalescens templum corripuit, simulque illa viginti millia Christianorum, flammâ fumòque exinxit. En clibanum è quo ingens hic numerus subvolavit in cælum. Ita tot verè pietatis pulli eo prorsus die vitam immortalẽ auspicati sunt in cælo, quo Christus mortalitati natus est in terrâ.

Æstuosâ nos claudit cavea, dum vivimus. Tolermus. Post ignes afflictionis, refrigerium beatitudinis.

17. Beatorum
formositas
elegantia
omnem
extinguit.

Præceptio decimaquinta. *Beatorum formositas elegantiam omnem extinguit.* In hominem formosum & pumice expolitum vetus verbum est: *Ex ovo produit.* Non eâ quâ ceteri lege natus, ad omnem venustatem excultus est. Quemadmodum enim de impolito & agresti homine dici solet:

Viridi.

Viridi puer excidit orno.

Ita de polito & eleganti dicitur: *Ex ovo produit.* Ab Apologores ortum habet. Ledam Tyndari filiam fingeant prisci duo peperisse ova, ex uno Pollucem & Castorem gemellos, ex altero Helenam produisse.

Cum beati
ex ovo
produisse
dicuntur.

Ea est omnium beatorum corporum formositas, ut de singulis illorum rectè quædam dicatur: *Et macula non est in re.* Ex ovo prodierunt omnes. Dum enim viverent, tam assiduâ cæli contemplatione animum exercuerunt, ut cælo velut ovo seiplos concluderent. Inde jam progressi ad immortalẽ vitam, ex ovo planè produisse dicendi sunt. Quod si more modòque veterum loqui libeat, dicendum: In cælo meri Castores & Polluces, meri Narcissi & Spurina, Ariadnæ sunt tantum & Helenæ mortalibus omnibus formosiores. Omnem mortalium elegantiam conficiat, & cum unius beati formositate compara, Æsopum cum formosissimo simul & castissimo Democle comparaveris. Quid mortalialis calva

A aut cranium ad juvenis venustissimi frontem? Quid oris humani decus est ad beati Stephani formositatem in *Athor. c. 6.* cælo, qui etiamnum mortalis faciẽ tamen Angeli præferebat? Paulus diversâ ex æquo comparans: *Primus homo, 2. Cor. c. 15.* mo, inquit, *de terrâ terrenus: secundus homo de cælo celestis, v. 47.* *Qualis terrenus, tales & terreni: & qualis celestis, tales & ce- 48.* lestes. Christus adhuc moriturus, formâ tamen speciosus *Ps. 44. v. 3.* extitit præ filiis hominum: quàm erit formosus jam cælo receptus? qualis ergo celestis hic homo tales & alii homines celestes erunt. Quid igitur cadaverosos mortaliũ vultus præproperè ambimus?

Suavius ex ipso fonte bibuntur aquæ.

Hoc oculorum spectaculum in cælo longè amabilius, & insuper æternum erit: Hoc amemus, hoc expectemus. Beatorum formositas elegantiam omnem extinguit.

S. III.

Præceptio decimasexta. *Beatitudinis amor invincibilis.* 16. Beatitudinis amor invincibilis. Est forsitan qui putet vitrum & ovum æquè fragilia esse. Ego verò inter robustissima ovum numero. Et Plinius disertè id affirmans: *Firmitas putaminum,* inquit, *Plin. l. 29.* tanta est, ut rectâ nec vi, nec pondere ullo frangantur, nec nisi *Nat. hyst.* paululum inflexâ rotunditate. Qui vires & nervosam corporis firmitatem jaçant, hoc certamine solent excedere, ut ovum tentent frangere. Conantur ii quidem, & validò palmarum nisi utrumque ovi cacumen æqualiter premunt; sed frustra sunt, & fateri denique coguntur, vires humanas vinci à fragili testâ. Pures sub ipsis manibus ovum in marmor commutari. Certum ab experientia. Nec id cuiquam adeò mirum videatur, nil panè facilius lædi, frangique ovo, nil tamen pertinacius resistere: tenebrimo cortici hanc firmitatem confert concameratio.

Quid fragilius homine aut imbecillius, quem rectè dixeris ipsam imbecillitatem. Sed ubi beatitudinis amor hunc ipsum occupaverit, videbis non jam ovum fragile, sed saxo, sed ære, sed chalybe firmiorem. Intuere, obsecro, Jobum: hominem cernes invalidum, debilem, innumeris miseris obnoxium; omni ovo, omni vitro fragiliorem. Sed expecta sis, brevi saxum, mox æreum, mox chalybeum atque adamantinum exhibebo. Quod paulò antè de divinis omnibus affirmatum est, id optimè de Jobo dicitur: *Ex ovo produit.* Jobus futuræ beatitudinis voluptates ita animo & cogitatione comprehendit, ut inter medios ærumnarum turbines lætus cecinerit: *Scio quòd Redemptor meus vivit, & in novissimo die de terrâ surrecturus sum. Et in carne meâ videbo Deum Salvatorem meum. Reposita est hæc spes mea in sinu meo.* En geminum ovi cacumen invictâ firmitate concameratum. Unum illud: *De terrâ surrecturus sum.* Alterum, istud: *Et in carne meâ videbo Deum meum.*

Geminum
ovi cacu-
men in lo-
bo quod.

Diabolus & Mundus in viri hujus caput conjurarunt, hunc unum perditum voluerunt; utrimque vim omnem exeruerunt, ut ovum hoc comprimerent. Non potuerunt. Diabolus in iras confurgens omni ope atque operâ in unius exitium ruit. Hinc Jobus, non ulcero-sus tantum, sed merum ulcus; liberi, ruinâ domus sepulti omnes; uxor non solatricem, sed diabolum egit, & viro pariter insultavit. Quid ei nisi anima vix labris hærens restabat? Parte aliâ Mundus strenuè collaborans in greges armentorum Chaldaeos & Sabæos im-misit, qui pecus omne abegerunt. Nihil agis Munde; frustra sævis diabolè, tenuissimum ovi corticem non dicam conterere, sed nec commovere quidem potestis: hoc ovum utrinque acuminatum est, conteri non potest, vim omnem è transverso illatam superat. I, nunc diabolè, I, Munde, & Jobum ludos facite; ille vobis illustrat. *† 17. Bea-*

Præceptio decimasexta. *† Beatitudinis contemplatio continentia & castissima mater.* Filia ovo medio circumligatam, mater.

Plinius
l. 29. Hist.
nat. c. 3. post
med.
Eccli. c. 5.
v. 4. & 6.

Iob cap. 31.
v. 12.

Ibid v. 9.

Ignes Ve-
neris toto
orbe graf-
santur.

1. Cor. c. 15.
v. 40.
Homini-
bus libidi-
nolis cæl-
um est la-
scivire.

18. Ad
Beatudi-
nem angu-
sta ducit
semita.

Mat. c. 7.
v. 13. & 14.

Tertull. de
coronâ mili-
tis c. 14. fine.

Virg. l. 6.
Æneid.

Eccli. c. 21.
v. 11.

Affor. c. 14.
v. 21.
Mat. c. 20.
v. 8.

gatum, ut ajunt, resistit prunis & igni. Certe Plinius *Vis A*
verò tanta est, inquit, ut lignum perfusum ovo non ardeat, ac
ne vestis quidem contactu aduratur. Siracides ne in DEVM
ingratus esset: *Liberasti me,* ait, à pressurâ flamme, quâ
circumdedit me, & in medio ignis non sum assuatus. Ignis
est qui toto perfurit Orbe, ignis impurus, Venerius,
ex orco emissus, de quo dilucidissime Job: *Ignis est,* in-
quit, usque ad perditionem devorans, & omnia eradicans geni-
mina. Et ut probè sciretur de libidinis igne sermonem
esse, proximo versu præmisit: *Si deceptum est cor meum*
super muliere, & si ad osium amici mei insidiatus sum. Hæc
enim nefas est, & iniquitas maxima.

Atque hi Veneris ignes impurissimi locis omnibus
sic late grassantur, ut dici possit, *ardet Orbs.* Tot ubique
spurca colloquia, tam fœdi gestus, tot prava exem-
pla, tot libidinum sunt illecebræ, ut quisquis Venerem
hoc incendium effugerit illaesus, cum Siracida Deo gra-
tias meminerit, dicatque: *In medio ignis non sum assuatus.*
Magnus Antonius olim videre sibi visus est universum
Orbem laqueis obductum. Hic ille ingenuâ interroga-
tione DEVM compellens: Domine, aiebat, quis evadet?
Idem hic licebit quærere: Cum ubicunque terrarum,
cum in omnibus præne latebris hic luxuriae ignis vivat, O
Domine quis evadet? Responsum in promptu est: Ovo
perfusus non ardebit. Quisquis Beatitudinem & deli-
cias caelestes ferâ mente pertractaverit, & unâ illud ex-
penderit: *Caro & Sanguis regnum Dei possidere non possunt:*
ab illis ignibus sat tutus erit. R. liquida & certa. Nam
homines qui libidinum ceno voluntant, cælum pro-
fecto non cogitant, nisi rarissime, idque prorsus per-
functorie. Hoc illis cælum est, lascivire & sordibus
mergi. Ovo beatitudinis non perfunduntur. Hinc igni-
bus Veneris non resistunt, utuntur & ardent: & quan-
doquidem animus eorum in flammâ est, os etiam &
lingua, & oculi ac manus ob ejusdem flammæ vicini-
tatem turpiter ardent. O DEVS, meliora. Cælum medi-
tare, & ignes libidinum effugies. Beatitudinis contem-
platio, continentiae ac castimoniae mater.

Præceptio decimaoctava. Ad Beatitudinem angusta du-
cit semita. Ovum gallinarium tam docile ac patiens est,
ut etiam per dactylum aut sigillarem annulum trahi,
aut in vitrum angustissimi colli se saluum intrudi patiat-
ur. Quod eâ ratione fit, si ovum à gallinâ recens acceto
nonnihil maceretur, ita mollescit, ut per annuli angu-
stias non difficulter transeat. Viam minime latam, por-
tam esse angustam ad cælum clamant omnes Prophe-
tæ, clamar Christus, clamant Apostoli omnes. Domi-
ni voces novimus: *Intra per angustam portam,* quia lata
porta & spatiosa via est, quæ ducit ad perditionem, & multi
sunt qui intrant per eam. Quam angusta porta, & arcta via est
quæ ducit ad vitam, & pauci inveniunt eam. Christus trigin-
ta quatuor annis quam non laxâ incescit viâ? Tertullia-
nus eleganter: *Christus ait, favos post sella gustavit, nec ante*
rex gloria à caelestibus salutarus est, quam rex Iudeorum pro-
scriptus in crucem.

A Christo jam sexdecim annorum centuriis tot cen-
tena millia beatorum quam arctam & asperam iverunt
viam, quam angustam & humilem subierunt portam?

Ampla est & aniena, & suaviter declivis ad Erebum via:
Facilis descensus Averni.

Via peccantium, ait Siracides, complanata lapidibus & in fi-
ne illorum inferi, & tenebra & pœna.

Biden inter Græciæ Sapientes Philosophus dicere so-
lebat: Viam ad inferos facillimam esse, cum illuc clausis catur
oculis. Ipsissima veritas. Revera quisquis eò contendit,
oculis compressis & cæcus incedit.

Via quæ ducit ad beatitudinem laboriosa est & ar-
dua, oculis attentissimis carpenda. Quoniam per multas
tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Cum vi-
neâ Dominus juberet denarium expediri vinitoribus,
non dixit: Voca disertos & eruditos, voca divites & ho-

noratos, voca bonos cantores, aut nobiles pictores.
Multò minus dixit: Voca otiosos & cessatores: sed, vo-
ca operarios. Caletium arcanorum scriptor Joannes dicitur. *Apoc. c. 7.*
gito monstrans, quinam è terrâ emerissent ad cælum;
Hi sunt, inquit, qui venerunt de tribulatione magnâ. Per an-
gustum annulum ovo transcendendum est. Per arumnas
ad felicitatem, per mortem eluctandum est ad vitam.
Hæc itur; nec alia est via. Ad beatitudinem angusta du-
cit semita.

CAPVT IV.

Totidem aliæ præceptiones ad cælum ardentius
desiderandum.

Cibus nobilissimus ovum quatuor velut elementa Ovum
complectitur: testa terram, albumen aquam, in-
clusus spiritus aërem, vitellus ignem refert. Ovum
compluribus isque honestissimis titulis triumphat. Nec
enim immerito ferculum appellatur Optimum, Para-
tissimum, Purissimum, Sanissimum, Securissimum.
Optimi quidem ferculi nomen acquisivit inde quod Cur dica-
inligniter nutriat, celeriter sanguis fiat, & minus aliis ci-
bis rejectaneorum habeat. Ferculum autem Paratissi-
mum est, vili monetâ, sæpe obolo emitur, condimento
non eget, celeritè coquitur, in doli effusi est & medicina
è gallinâ sumptum. Babylonii ova singula imponebant
fundæ, agitabantque, dum calescerent: nos ovum disso-
lutum aquæ calidæ injicimus, mox coctum habemus.
Porro ferculum est purissimum, nam testâ clausum, non Purissi-
manu tangi, non fumo afflari potest. Quidam cibi à le-
bere, ab ollâ, cacabo, paginâ ingratum contrahunt odo-
rem, hæc ovum non metuit, missus simul & discus, ci-
bus simul & potus est. Ferculum dixi sanissimum, nam
alio, & non onerat. Securissimum appellatur, cum præne
inauditum sit venenum ovo propinatum.

Nulla aconita bibuntur
Fistilibus: tunc illa time, cum pocula fumes
Gemmata, & lato serinum ardebit in auro.
Quod de ovo, id cælo dicendum omni jure. Beatitu-
do caelestis ferculum est optimorum ferculorum opti-
mum; magna & jugis cœna. Est paratissimum: Nam re-
gnum calorum venale est, te da & habebis illud. Est puri-
ssimum, sanissimum, securissimum; quia voluptas illic
sine turpitudine, sine noxâ, sine fine est. Verum id quod
dicere cepimus, prosequamur.

§. I.

Præceptio decimanona. Falsum Beatitudinis simulacrum
crum averfandum. Plenum recensque ovum in aquâ
subsidit, putre vacuumque natat cadaveris instar, quod
principio quidem ad fundum devertit, jam putrescens
ad aquæ superficiem emergit. Nihilominus recens &
putidum ovum sibi esse simillima videntur. Sunt quos
Paulus deplorat. *Quorum Deus venter est, qui terrena sa-*
piunt. Hi sibi nescio quod cælum fingunt, & animo ac
mente concipiunt, cælum terræ simillimum; cælum pla-
nè Turcico, ubi caput beatitudinis, est voluptas cor-
poris. Hic ovum putridum natat, ubi cælum est quid-
quid uni corpori suave acjucundum est. Audite, quæso,
Turci cæli incolæ, ut inter se colloquantur, & suo se
gladio jugulent, suisle argumentis convincant: *Transi-*
bit, ajunt, vita nostra tanquam vestigium nubes, & sicut nebu-
la dissolvetur. Optime hoc quidem dicitur, sed pessima &
indoctissima est syllogismi conclusio: *Venite ergo, & frua-*
mur bonis, quæ sint, Addunt: Utamur creaturâ tanquam in
juventute celeriter, non pretereant nos flos temporis. Hic con-
clusionem imperitissimè omittunt. Ergo hi flores (di-
cendum) marcescent, & decident: Ergo voluptates ra-
prim ingurgitandæ, antequam evanescant. At miserri-
ma, imò

ma, imò nulla Beatitudo est; quæ finire potest. Sed per-
gunt stultissimi Dialectici: Nullum prarum fir, inquit,
quod non pertranscat luxuria nostra: ubique relinquamus signa
lætitie. O fatui! Hoc rectius boves dicerent, quàm ho-
mines. Deinde in Cælo prata omnia pertransiri non
possunt; in cælo non signa sunt lætitie, sed lætitia eter-
na. Ergo non cælum, sed cæli falsissimum simulacrum
queritis. Ita vos ipsos capitis damnatis. Solemus irri-
dere rusticos, quibus lac pane simillagineo intritum,
cælum est. Vos illi estis rustici, qui Beatitudinis um-
bram fugacissimam sectamini, negligitis Beatitudinem
ipsam. Saltem illud terrear brevis occinendum: *Fili, re-
cepisti bona in vitâ tuâ.*

Eon hæreticus aliique complures præstigiis suis,
quoties libuit, extemporale cælum condiderunt, ut in-
cautos fallerent. Sancti Vulfiani diaconus falsò ejus-
modi cælo sic se se opposuit. Objecerat ei præstigia-
tor palatium amplum, auro ac gemmis radians variâ
amœnitate admirandum: Et hæc, ajebat, præmia sunt
illorum qui Deos colere perseverarunt. Diaconus spe-
ctaculi voluptate captus quidem, ne tamen præcipi-
tante ea vera crederet: Si horum, inquit, *Dei* vult
conditor, permaneat; sin diabolus, dispareat. Mox
præstigiator & omne palatium evanuit. Diaconus cum
comite in vastâ se solitudineprehendit, è quâ vix
triduo potuit eluctari, & domum redire. Tale cælum
habent homines voluptuosi, extemporale, falsum, sub-
itò ruiturum. Cui Cælum amoris est, falsum cæli simu-
lacrum averletur.

Præceptio vigesima. Beatitudinis hostes maximi prava
cupiditas, & hostile odium. * Theologis duplex est appeti-
tus, concupiscibilis & irascibilis: pessimi suasores nisi
rigidis imperiis coercantur. Ille voluptates ambit, hic
simulatas exercet, ingenti hominis damno. Scarabæus
quidam est, Aquilæ capitalissimus hostis, qui ne iras
inanes gerat, Aquilæ alis se furim insinuat. Ita in hostis
sui nidum subvehitur, hoste ipso vulturam commo-
dante. Scarabæus jam panem victor, hoc graviter agit,
ut Aquilina ova perrodât, ne possint excludi. Ubi hoc
egerit, non sterili odio se vindicavit. En irascibilem ap-
petitum, en capitale odium. Sed hos mores bestiis per-
mittamus; aliis legibus homo stringitur. Odisse alter-
um, est cælum perdidisse. Joannes mortis sententiam
aperitissime pronuntians: *Qui odit fratrem suum, inquit,
in tenebris est, & in tenebris ambulat, & nescit quid eat, quia
tenebra obcæverunt oculos ejus.* Addit: Omnis qui odit
fratrem suum, homicida est. Et scitis quoniam omnis ho-
micida non habet vitam æternam in semetipso manentem.
Quid magis serium dicatur? Maximus Beatitudinis ho-
stis est, odium, sed non minor prava cupiditas.

Hic tamen risum teneatis amici. Vir eruditus nar-
rat, de quo sibi certò constabat: Tubingæ Medicus &
ejus artis Professor conjugem in primis charam habuit.
Hæc eo tempore quo uterum ferebat, liberaliorem
numerum ovorum in foro emerat. Domum ea refe-
rens, & mariti muscæ ingressa ingemuit altum. Ma-
ritus tam ferri gemitus causam sciscitari, & verò etiam
solari promptus: Quid est, ajebat, quod cruciet? dic,
mea conjux, quid hunc gemitum expressit? Illa tam
suavi questione jam animosior: Mi optime marite, in-
quit, nosti me gravidam? & quanti ea res periculi sit
gravidarum appetentiæ oblectari. Et quid ego hîc dis-
simulem? ingens cupido me incescit, hæc ova omnia,
sed ordine & in tuam faciem projiciendi ac frangendi.
Quid hîc ageret maritus? conjugis amor & periculi
metus potentissimè persuaserunt cupiditati huic cede-
re. Ergo bonus maritus, conjugi suæ jaculari futurus
scopus strophium expromit, & vultui præpandit. Mox
illa ordine, prout animus suggererat, ova jaculando
frangit in viri facie. Ad finem ludi monita est uxor ne
deinceps veller cupidine trahi insolente. Hæc ille

Tom. I.

A ipse, inquit scriptor, mihi retulit qui lusum hunc per-

Heu quantus Beatitudinis hostis prava cupiditas!
Venatorem illum Esau considerate. Ut lentis edulium,
quod concupierat, obtineret, jus primogenitorum ven-
didit: sic generosissimum equum teruncio commutavit.
Ea est vis cupiditatis prava, ut si animum non solum in-
vaserit, sed & occuparit, fiat panem inexpugnabilis ratio-
ni. Hinc illa prava cupientium voces: Morior, ni huic
cupidini satisfaciâ; quidquid sequatur, explendus est
animus, utcunque res cadat, exalturanda est cupiditas.
En tibi Beatitudinis hostem. Radix omnium malorum est
cupiditas.

Imbecillis est primò cupiditas, deinde ipsa se concia-
tat, & vires dum procedit, parat: Excluditur facilius
quàm expellitur. Non obtinebis ut desinas, si incipere
permiseris. Primus quidem motus cupiditatum non vol-
untarius, quasi præparatio illarum est. Motus alter cum
voluntate, non tamen contumaci. Tercius motus est jam
impotens, & rationem evincit. Ergo intrantibus mature
resistendum: Imperandum est cupiditatibus, non ser-
viendum, quia facilius, ut dixi, non recipiuntur, quàm
exercentur.

At nos initio iis cedimus, & admittimus velut hospi-
tes nobis profuturos. Hinc series malorum. Hinc ovum
Beatitudinis temerè projecimus, & frangimus, modò
cupidinem expleamus. Instat gravida mulieris sumus,
quæ honestum putat & necessarium cupiditatibus suis
obsequi: En morior, clamabat Esau, quid mihi proderunt
primogenita? Et sic accepto pane, & lentis edulio, comedit, &
bibit, & abiit, parvipendens quod primogenita vendidisset. Ita
nos jus cæli parvipendimus: comedimus, bibimus, ge-
nio indulgemus: jactura cæli parva est. Beatitudinis ho-
stes maximi, hostile odium, & prava cupiditas.

Præceptio vigesima prima. Beatitudo avaros & immun-
dos odit, execratur & arceat. An non omnes vitiosos? Ita
prorsus omnes; præcipue tamen avaros & impuros ex-
cludit. Quod luculenter affirmans Paulus: Hoc, inquit,
scitote intelligentes, quod omnis fornicator, aut immundus, aut
avarus (quod est idolorum servitus) non habet hereditatem in
regno Christi & Dei. Romano idiomate tam avaritiam
quàm luxuriam rectissime fordes & cænum appella-
mus. Has fordes, hoc cænum singulariter abominatur
Beatitudinis domus. Non enim intrabit in eam aliquid servus,
coinquinatum, aut abominationem faciens.

Mulierem viduam fuisse aiunt, quæ gallinam nutrie-
bat, quotidiano partu ovorum fecundissimam. Illa verò
arbitrata si hordeum in escam liberalius obstitaret,
oviparam suam convitricem, bis parituram uno die.
Itaque alimentum auxit. Sed gallina pinguefacta stul-
tissimum mulieris votum elusit, & parere desist. Avari
appetendo plurima, non tantum aliena sæpius non ac-
quirunt, sed etiam amittunt sua. Avari terram retinere
non possunt, cælum non acquirunt; geminâ falluntur
sede, utrimque miserrimi. Nam quod maxime amandum
esset, non quarunt, & quod nimium amant, emittunt.

Sed avaræ illi femina non dissimilem ait Apologus
eum, cui domestica gallina potuit aureum ovum pone-
re. At ille latenti thesauro inhians, ut abditam celeriter
occuparet opulentiam, jugulavit gallinam. Bis mise-
rum! Aurum non invenit, & gallinam perdidit. Avarus
maximam cælo injuriam infert, qui terræ spumam,
quam non retinebit, tam anxie colligit, & cæli thesauros
æternum possidendos, velut per jocum negligit; Ter
miserrimus.

Impuris & libidinosis in domo Dei nil esse loci sat
constat. Jam pridem proclamatum est: Foris canes & im-
pudici. Foras lascivientes vacca, foras hirci, foras omnes
luxuriosi. Has pecudes cælû & odit & arceat, foras, foras.
Decretum est: Si secundum carnem vixeritis, moriemini.

S

S. II. Præ-

Camerar.
Cent. 2.
Memorab.
cap. 32.1. Tim. c. 6.
vers. 10.Cupiditas
facilius ex-
cluditur
quàm ex-
pellitur.
Primus e-
jus motus.
Secundus.
Tercius.Genes. c. 25.
v. 32. & 34.2. Beati-
tudo avaros
& immun-
dos odit, execratur
& arceat.
An non omnes vitiosos?
Ita prorsus omnes;
præcipue tamen avaros
& impuros excludit.
Quod luculenter affirmans
Paulus: Hoc, inquit,
scitote intelligentes,
quod omnis fornicator,
aut immundus, aut
avarus (quod est idolorum
servitus) non habet
hereditatem in regno
Christi & Dei.
Romano idiomate tam
avaritiam quàm luxuriam
rectissime fordes & cænum
appellamus.
Has fordes, hoc cænum
singulariter abominatur
Beatitudinis domus.
Non enim intrabit in eam
aliquid servus, coinquinatum,
aut abominationem faciens.

Apor. c. 21.

vers. 27.

Avari sua
perdunt
appetendo
plurima.1. Cor. c. 6.
vers. 10.Apoc. c. 22.
vers. 15.
Rom. cap. 8.
vers. 13.

§. II.

22. Beatorum discrimen sedulo noscendum. Vetus verbum est de rebus sibi similibus: Nec ovum ovo similis. Fuerunt nihilominus qui ovum ab ovo discernere scirent luculento discrimine.

Cælius Rhodiginus refert fuisse qui plurimas gallinas alerent quæstus causâ. Hi ova tam perite internoscere callebant, ut quàm plurimis ovis è suo gallinario sub aspectum positus promptè dicerent, hoc ovum ab illâ gallinâ, hoc ab alterâ, istud ab aliâ est, & sic deinceps dissimilitudinem assignarent admirabili delectu. In eum prorsus modum quo gulosissimus homo, quem prius Satyrus depingit, ostreorum patriam de nomine nōrat, Montanus vir ventiosus & delicatissimæ gula.

Invenio. Satyr. 4. vers. 142.

Et semel aspectu letus dicebat echini.

Discriminis subtilissimi notitia. Itane ab ovis ova, ostrea ab ostreis, à vino vinum peritissimè scimus distinguere, & cuiusque vini patriam nominare, cur obsecro, non sæpius illud beati Pauli cogitamus: *Stella à stellâ differt in claritate, sic & resurrectio mortuorum.* Hoc beatorum discrimen sedulo cogitatum & perpensum, mirabile calcatur est ad omnem virtutem ardentius amplectendam. Quicumque honoris dulcedinem gustarunt, iis existimatio semper sanctissima est, nec magno æstimant in imo dignitatis gradu herere, aliis atque aliis eniti satagunt, & ad apicem atque fastigium contendunt.

In cælo sunt diversi præmiorum gradus.

Dux virtutes eos allequantur Humilitas & Charitas.

23. Beatorum non obtinetur joco. Jocarum placet? Alibi potes, hic nemo satis serius est. De ovo quod Paschale appellant, noti nominis Theologus ex fide hæc perscripsit. Anno Christiano millesimo quingentesimo sexagesimo primo, die Paschalis secundo, Noviomagi ante meridiem dum in templo res sacra fieret, juvenes duo tabernam adierunt, ad ova Paschalia sese invitaturi lautiusculè. Dum sermonem & vinum vel zythum misceret, transiit parochus civitatis Antonius Vorstius, Eucharistiam ad mulierem ægotam delaturus. Hic juvenum procacior, Trajectensis patriâ (Noviomagensis erat alter) Heuslociense, inquit, certemus, uter celerius ovum suum glutiet. Tardioris multa sit, cerevisiæ poculum exhaurire. Interim tintinnabulum audit transeuntis cum Sacerdote editimi. Et mox temerario joco: Ego, inquit, ovum istud citius glutiero, quàm ægota mulier suum deastrum. Dixit, & ore patulo excepit ovum. Tam celeres Deus habet aures, quàm manus: & ecce specimen. Ovum faucibus inhaerens vi nullâ potest trahere. Luctatur ergo velut præfocandus, oculos torquet, circumspicit, cernitque pen-

c Hic, Thomas Haaps audiebat.

A dentem è sevo candelam. Hanc arripens in fauces immergit, ut ovum protrudat, sed frustra. Sevum hæsit in gutture, extracto lychno panem nudato. Ita expes vitæ procumbit humi, atque vultu supinus & mutus aliquamdiu jacet, & elidit spiritum, illo ipso, quem dixi, parochus adstante. Nam ex ægotæ mulieris domo digressus, tabernam transiit, & lugubres voces audiens quæsit, quid mali esset? Re cognita juvenem etiamnum palpitantem reperit, & paullo post expirantem vidit. Hæc ego, inquit scriptor, verbum è verbo exprimens ab ore Antonii Vorstii, qui apud Noviomagenes viginti sex annis curionem egit, recitavi. Res Belgio toto innouit, & trivis etiam decantata.

Christus audaciori linguæ injecturus frenum: Ego Matth. 23. autem, inquit, dico vobis, non jurare omnino, neque per cælum, quia thronus Dei est. Pari modo dicendum: Non solum Deus in se joci non neminem finit impune, sed nec in sedem aut domum suam. Multo minus jocando cælum obtineri potest. Regnum calorum vim patitur, & illud non lubidundi, nec nugatores, nec jocularii diripiunt. Beatitudo non obtinetur joco.

Præceptio vigesimaquarta. Beatitudinis meditatio prætorum emendatio, afflictorum consolatio. Est in Pharmacopolis quod *Ovum aureum* vocant. Illius inter ceteras virtutes est, cor à tectis fuliginibus tueri, Inter Romanas superstitiones certum lustrationis genus constabat ovis & quidem plurimis. Eo prius Satyrus intendens digigitum. Tam fœda maculam, inquit, non eluet facili.

Nisi se centum lustraverit ovis.

De plurimis panem idem assumendum; Hic veritas delicias, ille mores improbos, iste voluptates inconcessas non deseret, nisi aureum Beatitudinis ovum gustaverit; ac proinde cognovit, omnia Mundi gaudia, ad illud mel cæli merum esse abinthium, merum fel: contra verò adversa omnia pro Christo tolerata, pretiosum quintæ aut septimæ decoctionis saccharum esse.

Beatissimus Martyr Quintinus patriâ Romanus, pro sapia nobilis, jussu Rictiovari Præfidis sanguinariæ virgis ferreis cæsus, liquarâ pice perfusus: Hæc, inquebat, omnia mihi sunt refrigerio. Mox Rictiovarus, ut voces tam generosas intercluderet potionem longè diutissimam ex aceto, sinapi, & vivâ calce misceri, eamque in os loquentis infundit, præterea digitos omnes inter carnem & ungues terebrari, geminumque veru per medium corpus ab humeris ad usque talos adigi jussit. Nihilominus Quintinus spiritu cælesti ardens: Domine Jesu, exclamat, hæc quidem amarissima sunt & letalia, propter te tamen mel illa & saccharum reputo.

Auream Beatitudinis ovum gustavit; hinc animi robur invictum. Serio cælum cogitare merores & dolores omnes ingentibus solatiis delinit. Jucundum est pati, quicquid dulce erit in cælo recordari.

Anno Christiano millesimo quinquagesimo septimo, cum Orientis Imperator Michaël per legatos urgeretur ad Patriarchâ, ut Imperii fasces poneret, eoque Isaacio Latâ. Anno cederet, Michaël legatos ingenue interrogans: Ecquid mihi, agebat, pro Imperio Patriarcha reddet? Illis respondentibus: *Cæleste regnum.* Mox diadema & purpuram deponens, privatis ædibus se conclusit. Adeo non afflictorum tantum consolatio, sed etiam pravorum efficax emendatio & Meditatio Beatitudinis.

§. III.

Præceptio vigesimaquinta. Beatitudinis spes certa thesaurus maximus. Ovi candidum vivæ calci admistum glutinat vitri fragmenta. In rebus humanis nihil esse potest tam deploratæ calamitatis, nemo tam fractus animi, mox, quin eum spes vera calci solidet, confirmetque.

Athengus Reges Persarum olim ex ovo aureo bibere solitos affirmat. In Germaniâ superiore moris & juris est ab ubi, unicuique è gallinâ ovum curru quadrifido imponere,

imponere, & sic ad loci dominum devehere. Ille pro ovo dolium vini dat revehendum. Hic infans aut juvenis fatuus dixerit: Ego malum vini dolium quam gallinæ ovum. Infanti & fatuo veniam damus; de consuetudine hæc prudentius differere, si eam melius intelligerent. Toparchæ illi gratius est ejusmodi ovum, quam plures vini amphoræ. Siquidem non ovum, sed jus suum & spem utendi juris sub ovo abditam considerat. Itaque mavult hoc tale ovum, quam vini plaustrum.

Spes juris opportunè usurpandi vel præsentis auro melior est. Nos certè haud aliter sentiamus. Domum Beatitudinis nondum possidemus, sed spem beatitudinis, jus cæli tenemus. Hoc velut unicum in plaustrum grandi est ovum, idque longè charius quam mille vini optimi plaustra. Spes certa cæli thesaurus maximus. Opimæ spei nihil difficile. Agricola tempestatum vicissitudines, hiemis algores, & ætatis calores, laborisque perpetuos patientissimè tolerat: seminat, arat, colit, occat, metit, terit, ventilat. Spes alit agricolam. Quò mercatorem spes non impellit?

Impiger extremos currit mercator ad Indos

Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.

Spes lucri adhibet calcaria, & ad hos cursum provocat mercatorem. Miles in castris quantos labores, & quantò majora subit pericula? Armis oneratus incedit, excubias agit, vallum jacit, omne genus tempestatum excipit, celsipiti aut gremini indormit, famem ac sitim frequentissimè sentit, animam semper venale gerit, in assiduis patet periculis. Et tamen spes prædæ aut gratiæ militiam ei jucundam faciunt. Spes ingentia potest, cum adest; spes quæ addeò invalida est, spes non est. Et tu Christiane mollis ac delicate, non ut triticum in horrea convehas, non ut militaria stipendia colligas, non ut arcas auro distendas, sed ut caelestem gloriam obtineas, pauculis annis, exiguo proflus tempore juberis patientiam tuam Deo probare, & pati reculas? Spes beatitudinis tibi deest, Erige animum, &

Psalm. 136. 3. spera in Domino, & fac bonitatem, & inhabitabit terram, & pascetis in divitiis ejus. De spe quam ovum claudit, egredie Augustinus: Spes in ovo, inquit, quia vita pulli nondum est, sed futura est; nec jam videtur, sed speratur. Spes enim quæ videtur, non est spes.

Præceptio vigesima sexta. Verum Beatitudinis desiderium nullis frangitur laboribus. Puerorum alicubi lusus est, ova perinde ut lapides jaculari ad scopum. Id autem eâ ratione fit, ne frangantur. Ovum fundæ imponitur, & rotando agitur, dum quidquid liquoris continet probe commisceatur. Illi verò lusus pratum molli celsipite vestitum eligitur: sic ova perinde ut saxa non facile rumpuntur. Quisquis beatitudinem attentius meditatus fuerit, eamque velut ovum animo agitaverit, is nec minis terretur, nec blanditiis flecti, nec laboribus frangi, nec doloribus vinci unquam poterit. Ille contra audientior ibit, illudque Pauli assidue usurpabit: Sed in his omnibus superamus. Beatitudo dignissima est his omnibus.

Cum Ravennæ Ursicinus medicus ob Christianam fidem ad supplicium ductus horrore mortis paululum titubaret, Christianus miles Vitalis id observans, exclamare ausus est: Ursicine medice, qui solebas alios curare, cave teipsum in æternam mortem præcipites; patriam caelestem cogita, & properas. His vocibus Ursicinus ad constantiam erectus ultimum supplicii fortiter subivit. Vitalis ob cohortationem tam animosam à Suetonio Paulino Judice comprehendi jussus, & in equuleo suspendi, patientiâ & constantiâ incredibili tormenta omnia superavit, caelestis patriæ desiderio ac spe invictus. Demum ferali sententiâ capitis damnatus in altam foveam non jam mortuus, sed ut moretetur abjectus, terrâ & saxis obrutus, morienti sibi & lectulum simul & sepulchrum invenit mortuo.

Beatitudinis desiderium nullis succumbit laboribus,

Tom. I.

A paupertati non cedit in periculis crescit, ærumnis accenditur, in doloribus augebitur. Qui cæli cupiditate insuccumbit, ei cor subilit, cum illud Domini audit: *Gaudere & exultare, quoniam merces vestra copiosa est in cæli.* Math. 6. 5. Nec verò unquam tam crebris tantisque miseris consiliatur, quin cum Paulo liberè proclamet: *In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur, aporiamur, sed non desistimus, deiecitimur, sed non perimus.* 2. Cor. 4. 8.

Hæc vera est nota civium qui ad illam civitatem magnam pertinent, caelestis patriæ desiderio aestuare, & alia æternorum omnia velut pupas & crepundia ridere. Facile fastidit quæ futurs, qui Ambrosiam gustavit.

Præceptio vigesima septima. Tentationum & afflictionum omnium est victoria, Beatitudo serid cogitata. Non tantum cibis famelicis, & pharmacum ægris est ovum, afflictionum sed ovi etiam putamen si teratur sistit sanguinem, ovi membrana fissis labris medetur, albumen munit faciem ne à sole comburatur: variè prorsus de re ac usu meditata ovum est. Non minùs istud de quo loquimur, cogitata ovum Beatitudinis affectibus persanandis est utilissimum. Homerus incendium Trojanum cantans hoc etiam miscet. Priamus Rex Trojæ, jam inflammata civitate in turrim evasit, & cum eo complures qui erant à consiliis. Hic urbis subiectæ miserabilis aspectus in oculis fuit. Flammæ jam grassabantur in domos; stertu, clamoribus, ejulatu omnia miscebantur; clangor tubarum, armorumque sonitus & horror magis ac magis clarescebat; plurima per vias perque domos cadavera sternebantur. Ubique lactus, ubique pavor, & plurima mortis imago. Dum hæc Priamus ex alto spectat, Helena fax belli in eandem turrim subreptit. Videbatur Dea penetrare ad homines. Nam plerique omnes tam præsigni formâ subito oblata capti pronuntiaverunt: Justum videri bellum, formam istam majoribus etiam impensis dignissimam esse.

Itane, ô viri, hæc belli decennalis mole, hoc sanguinis mari, hoc urbis everse incendio unius mulierculæ forma non immeritò redimenda? Quid, obsecro, nos Christiani, cum Beatitudinis excellentiâ infinitam fuerimus contemplati, an non dicemus? Hæc forma longè dignissima est, cui ego, cui quisvis nostrum gravissimos labores, cui continuam tolerantiam, cui sanguinem, cui vitam impendat. Hæc illa formosissima Rachel, Beatitudo caelestis, pro quâ vel centum vel mille annis laborare, nemini non jucundum & suave videri debeat.

Christus servator, antequam in horto traderetur hostibus, omnem cruciatum futurorum seriem sibi præsentissimam habebat: in oculis erant verbera & contumelia capto inferenda, cernebat flagra, spinas, & humanæ crucem, clavos, feralia suæ mortis instrumenta; suprema simul tristitia sudorem sanguineum exprimebat; discipuli & mater morebantur; natura balneum tam cruentum horrebat; Christus ipse pallebat in mortuum; Nihilominus eo ipso tempore: *Virgite, inquit, eam non stis occursum hostibus. Postinde si dixisset, acquisissimum est, ut pro tantâ gloriâ, quam mihi & humanæ genti emerebor, omnia sustineam. Surgite mei, surgite; eamus. Nimirum proposito sibi gaudio sustinuit crucem. Sic omnes amici Christi labores suos & ærumnas solati sunt. Nec aliter tor centena millia martyrum ore renidenti ad cauces, ad bestias, ad ignes properarunt. Nemo miretur: Proposito sibi gaudio sustinuerunt Crucem.*

Helena illa formosissima, caelestis gloria his omnibus & longè gravioribus laboribus est dignissima. Si herolis illi Machabæorum mater proposito sibi, suisque filiis Beatitudinis gaudio, egit fortissimè. De eâ Chrysostomus: *Facile, inquit, mereri possumus, quid illa pertulerit, quæ hominibus die varie laniatos penis videbat interfici. Causa autem hujus virilis animi in eâ fuit, quia non profluentem eorum sanguinem aspicebat, sed magis ad coronas eorum, quæ tenebantur in cælis, intendit.* Chrysost. Machab.

S 2

intenta

intenta gaudebat. Non considerabat circumstantes populos, quia videbat adstantes Angelos: non in terrena presentia intendebat, sed in futura celestia preparabatur. Hinc generosissima vocat illæ ad filiorum ultimum: Peto, aiebat, a te nate, ut aspicias ad cælum, &c. ita fiet, ut non timeas carnificem istum.

2. Machab. cap. 7. v. 28. & 29.

Nos in hoc mortalitatis prologo stamus in modum Apocalyplici Angeli, qui posuit pedem dextrum super mare, sinistram autem super terram, & habebat in manu suâ libellum apertum. Ita nos pede uno turbidissimum vitæ istius mare calcamus, alterum iuvat per Spem in terram viventium exponere; libellum apertum tenet, qui illas Domini præceptiones: Beati pauperes; Beati mites; Beati qui lugent, &c. assidue pendunt. Cælum aspice, & labores nullo metues, aut dolores.

CAPUT V.

Memoria celi, omnium malorum pharmacum est.

Irari libet, nec immerito, cum injicitur mentio eorum hominum, quos nunquam expugnavit tristitia. Socrates Philosophus, uti serenum & innube cælum quod totis diebus ridet, semper lætus, sibi quæ similes nullas tristitiæ nebulas ostendebat. Beatus Antonius nunquam non serenissimi vultus specimen celestis lætitiæ jam degustatæ præ se ferebat. Beatus Martinus Turonensis præsul nunquam iratus, nunquam mæstus, aut terribis est visus; expositæ semper fronte, & ad cælum versâ hilaritatem spirabat inuitatam, è calo petitam. Beatus Iosephus Anchieta, qui anno millesimo quingentesimo nonagesimo septimo, * in Brasiliâ mortuus, hoc nomine prioribus accensendus videtur. Nam idem ei vultus semper, eadem animi constantia, eadem orationis lenitas ubicunque esset, cum quibuscunque ageret. Cognita est multis in rebus ipsius animi tranquillitas, nullo unquam ne levissimo quidem motu agitata.

Vita ipsius
l. 3. pag. 188.
* 9. Iunii.

Philip. c. 4.
vers. 4.
2. Cor. c. 6.
vers. 10. &
1. Thess. c. 5.
vers. 16.

Philip. c. 4.
vers. 4.
2. Cor. c. 6.
vers. 10. &
1. Thess. c. 5.
vers. 16.

Ioan. c. 14.
vers. 28. &
c. 16. v. 22.

Cæli memoria
levamentum,
malorum omnium
pharmacum.

Quânam, inquires, id ratione fieri potest, cum omnia tædiorum, miserationum, ac calamitatum plena sint: Cum quotidie plurima nos turbent, affligant, & pænè ene-cent. Qui ergo potest fieri, ut ameno semper vultu lætitiâ ipsemet? Istud omnino potest fieri. Nec enim frustra suis imperans Paulus: *Gaudete in Domino semper, inquit, iterum dico gaudere. Quasi tristes, semper autem gaudete.* Atque hoc ipsum semper gaudete crebrioribus epistolis commendavit.

Tristior Apostolis dies vix ullus luxit, quàm cum Christus eis valediceret. Nilominus eo ipso tempore illud amantissimi magistri audierunt: *Si diligeretis me, inquit, iterum video vos, & gaudebit cor vestrum.* & gaudium vestrum nemo tollit à vobis. Equo animo estote mei Apostoli; jam quidem separabimur, sed exiguo tempore. Post paucos dies lugubres, conveniemus iterum, & quidem in eo regno, quo mæror omnis exulat, in quo gaudium omne triumphat, idque æternum.

Huius regni vel sola memoria miserationum omnium levamentum, malorum omnium pharmacum est. Nil dulcius quàm celi meminisse. Quisquis solidius hac memoriâ imbutus est, in adversis non difficulter lætus est, quod hac dictione ostendimus.

§. I.

Hebreus vates Ezechiel quatuor animalia inter se multum disparia vidit: Leonem, Aquilam, Bovem, Hominem. Bos grave animal, & lenti motus, nilominus non geminas tantum alas, sed paria duo alarum habuit, velut avem duplici volatu superaturus. Deus bone! quid Bovi cum alis? quàm male conveniunt remigium alarum, & obesa tauri moles? Avibus ale congruunt, non bobus. Ezechiel dubitationem exi-

mens: Et similitudo, inquit, super capita animalium, firma- menti. Hoc iussit volare Bovem; firmamenti similitudo: cælum in oculis huic animanti fuit.

Eæ rerum vices sunt, tam facile hilaritas in mærorem mutat, ut subinde cor humanum sibi met videatur plumbeum. Hunc talem hominem, vix quidquam est quod satis exhalaret: torum tueretur, frontem taurinam gerit; bos est. Ad lætitiâ eum provocaturi plus turbant. Nimirum Musica in luctu importuna narratio: Quid huic homini facias? solaris, excitas? magis torquês, & affligis. Etas. Respondebit ille cum regio plate: *Renuit consolari.* Verba vana plus aloes quàm mellis habent. Quibus igitur deum solatiis hic homo erigendus ad hilaritatem?

Scipsum solari poterit, si velit: Dicat cum eodem vate regio: *Memor fui Dei, & delectatus sum.* Meo nunc quidem animo egre est, sed cum patriam celestem, ubi Deum visuri sumus, cogito, mox mæror omnis & dolor evanescit.

Si Deus vel ærumnosissimo homini ad inspiciendum cælum unicam dumtaxat aperiret rimulam, mox ille ærumnarum omnium suaviter oblivisceretur. Hanc rimam profecto reperit, quisquis beatitudinem celestem in animo insculptam gesserit. Quantumcunque mæror quotidianus laceret, & quamvis cor plumbeum, & ipse homo sibi met tardissimus bos videatur, alas tamen acquirat bos iste, & volabit, quoniam similitudo firmamenti est super caput ejus.

Antonius Magnus (cujus antea mentionem fecimus) è mille monachis facile noscendus fuit; essi eum antea nunquam vifum nemo monstrasset. Ejus rei causam assignans Athanasius: Nam semper, inquit, hilarem faciem gerens liquidò ostendebat, se de celestibus cogitare.

Apollo Abbas, Palladio teste, si quem suorum vidisset mæstum dejecto vultu veluti bovem secuti jam laucium, continuè eum affatus: Mi frater, aiebat, quid vanis mæroribus conficimur? tristitur ii, quibus spes ad cælum interclusa, qui terram sapiunt. Beatitudo nobis Christi chirographo promissa est: Spes nostra minime fallax non creto nos itinere ducit: ad beatos tendimus. Quid igitur contristamur?

Doctissimus Philo spem vocabat gaudium ante gaudium. In terrâ scilicet spe gaudemus, omnigenis in calo gaudiis perfundendi. Laborem, præsertim irritum, plerique omnes naturâ fugimus: nimirum operam ludere res insuavissima. Cum verò certa merces & quidem major labore in oculis est, jam agiles sumus, jam manus pedesque promptissimos monstramus, jam currimus, jam volamus, labor qui antea leonis, nunc ovis auræ formam gerit: jam suavis & jucundus est, qui prius molestissimus erat. Tanti est spes certa præmi.

§. II.

Subinde hominis caput eo modo venale ponitur, ut si quis illud attulerit, tantum auri referat, quantum ponderis habuerit caput ad libram appensum. Initio belli civilis quod contra Cajum & Fulvium Gracchos Senatus gesserat, Opimius Consul edixit, Caii Gracchi caput se auro repensurum: Tam grandi præmio invitatus Septimulejus nihil non audere voluit. Graccho caput absceidit & pilo suffixum per urbem ferre sustinuit. Sunt qui tradat eum cavati capitis partem, quò ponderosius esset, liquato plumbo explêsse, atque ita septemdecim auri libras retulisse. Ad eò præmium cum magnum est, efuritur, ut posthabitis omnibus vitæ periculis nihil nimis arduum videatur.

Coracotte latronis per Hispaniam famosissimi caput Augustus Imperator decem millibus Philippeorum auctax aestimavit. Coracotta extremæ audaciæ homo seipsum sistens Cæsari: En, inquit, ego ipse caput meum huc deferò

defero, & spero, præmium delaturo promissum. Non solum vitæ gratia ei facta, sed & pecunie. En præmii dulcedine illecti vitam ipsam spernimus. Hic igitur ita ratiocinandum.

*Quomodo à Deo præmii ob-
tinendum.*
Præmium Deus promissit non decem millia philip-
peorum, non decies centena millia aureorum, sed præ-
mium Beatitudinis infinitum, immensum, seipsum. Sed
ipsum da. Sed malus sum, inquis; Te dando bonus eris.
Et vita tibi donabitur, & cum ea inestimabiles thesauri.

Hoc est quod exhilaret, quod bovi alas affigat, quod
volare doceat, quod pavidas cogitationes in altum erigat.
Quandogque humi dejicimur, à nostris ipsi cogitationi-
bus, quæ crebros ejulmodi pavores ingerunt: Non ego
præmium, sed supplicium tot noxiis meis sum meritus;
quod ego patior, improbitatis meæ stipendium est, qui
cælum sperem? ad inferos mea me facinora deducunt.

Quidquid sit meliora spera; furem hæcenus, homi-
cidam & prædonem egeris; Te da & habebis præmium,
quod sperare jussi. Cogita quanti Deus caput tuum
æstimat: Beatitudinem, cælum pollicitus est. Ipse hoc
mereri velis? fer caput tuum. Cælestium gaudiorum
æternitatem cogita, & gaudebis in Domino semper.

*Labotibus
succubens
nullam fi-
de & spem
ad cælum
habet.*
Qui laboribus aut adversis succumbit, illius fides at-
que spes ad cælum aut nulla est, aut exigua. Atque ab
hac nota seipsum quis insigniter nolle potest. Nam si
labores fugiat, adversa horreat, candidos ac fortunatos
dies querat, ipse sibi non injuria opprobriabit: En pavi-
dissime lepus, non miles, dum ambis cælum, refugis:
Fidei aut spei quam in te nihil est? alioqui non tanto pe-
re laborem declinares, nec adedò formidares adversa,
imò potius attraheres.

*Gen. 47.
vers. 27.*
Isaacides Jacob longè afflictissimus ob Josephum fi-
lium, ut putabat, à fera laceratum: nihilominus quam-
primum audiit filium, quem legebat, etiamnum vivere,
mox absterfis lacrymis luctum omnem posuit; *Reversit
spiritus ejus.*

Haud aliter nos affici par est, cum illa plena dulcedi-
nis audimus: Vivit Christus & imperat, rex cæli & cum
eo cælites innumeri qui expectant te. Cujus spiritus
non reviviscat ad nuntium tam lætum?

S. I II.

*Gen. 1. 49.
vers. 15.*
Iacob, quem dixi, jam vicinus morti suprema sua or-
dinaturus, de filio suo Isachar hæc pronuntiavit: *Vidit
requiem quod esset bona, & terram quod optima, & supposituit
humerum ad portandum.* Subinde audias dicentem: erum-
nis opprimor; succumbo; intolerabile me pondus deji-
cit; vix respirandi locus est; mergor malis.

*Agre ha-
bitibus
requies in-
spicienda.*
O vos omnes quibus tam ægre est: Videte requiem
quod sit bona, & terram quod sit optima, & supponetis
humeros ad portandum. Memoria Beatitudinis omnium
malorum pharmacum est. Ipse cæli aspectus exhilarat,
& invitat ad futura gaudia. *Quasi tristes,* ajebat Paulus,
semper autem gaudentes. Decrescant vires, palleat vultus,
fluant lacrymæ, tremat pectus, latret stomachus, labent
genua, corpus omne deficiat, quasi tristes erimus, nihilo-
minus mens cælo inhærens, animus in æternitate fixus
gaudebit semper. Terra quam brevè possidebimus deli-
tium est plenissima. Videbimus Deum Deorum in Ston.

Ps. 137. 7. 8.
Quod si tenuis memoria Dei omnem mundi volupta-
tem extinguat, quantò potentior erit spes obtinendæ
gloriæ certa, imago beatitudinis animo insculpta?

*Mat. 6. 5.
vers. 11.*
Novus è cælo concionator Christus, conciones pror-
sus admirabiles, & Mundi legibus planè contrarias in-
stituit. Et quàm novum illud & antea inauditum: *Beati
estis cum maledixerint vobis homines, & persecuti vos fuerint,
& dixerint omne malum adversum vos mentientes.* Quàm in-
solens hoc dicendi genus! & qualis, obsecro, beatitudo
est, innocentem calumniis opprimi, in omnium odium
adduci, facultatibus exui, suis ædibus pelli? Hoc ipsissi-

Tom. I.

A mum Beatitudinis initium, sive prolium est. Nam
addit Christus: *Gaudete, & exultate, quoniam merces vestra ibi est. v. 12.
copiosa est in cælis.*

Nomenclaturam Christus & Dictionarium longè
aliud quàm Mundus habet; aliam Christus Grammati- Gramma-
cam, Syntaxin longè aliam docet. Optima Syntaxis est, tica Chi-
dicere: O felix necessitas, ô felix labor & paupertas! ô feli, &
felix egritudo & dolor! felices vexationes, felices erum-
næque afflictiones omnes, per quas longè certius &
securius quàm per voluptatis prata in patriam cælestem
tendimus. Beati estis cum persecuti vos fuerint. Beati
non idcirco tantum quia afflicti, sed quia per afflictio-
nem ad cælum evocandi.

At verò Mundi Grammatica est: O dira necessitas, ô Mundi
improbis labor! ô infausta paupertas, ô maligne dolor, quæ.
ô pessima egritudo, ô abominandæ vexationes, ô exe-
crabiles erumnæ, ô detestabiles afflictiones! Hæc No-
menclatura Mundi, hæc illius Syntaxis est. Hæc tamen
omnia quæ Mundo videntur acerbissima, ut leve quid
ac momentaneum ridet & tolerat, qui animum ad quo-
tidianam cæli memoriam revocat.

Hæc cæli memoria ipsos etiam idololatrias recens ad Cæli me-
Christiana sacra traductos sic animavit, ut læti ac hilares moria ido-
ad crucem, ad rotas, ad ignem, ad quamcunque mor- lolatras
tem properarent. In votis erat eò quàm celerrimè pe- latos ad
netrare, quò jam animus pravolâset. cruces &
toras ani-
mavit.

Hadrianus evo Diocletiani & Maximiniani, vir ma-
gnus militiæ, Imperatorum jussu Christianos variè tor-
quebat. Sed incredibilem eorū in tormentis constantiam
demiratus quesivit: Quâ tandem spe tantis suppliciis non
cederent? Huic Christiani: Speramus, ajebant, illam
voluptatum affluentiam quam nec oculi, nec aures un-
quam hauerunt, quam nec cogitando licet assequi.
Hanc autem Deus noster, pro quo morimur, ex pro-
misso dabit. Hæc Hadrianus non surdis auribus admit-
tens, tanto cæli desiderio exarsit, ut Christo jam aucto-
ratus, mortem pro Christo constantissimè obierit.

Cum nobis igitur tedia obteperere, cum meror inces-
sere, cum nimium nos labor frangere, cum dolor nimium
utere videtur, videte requiem quod sit bona, & terram
quod sit optima, & supponite humerum ad portandum.

Ejus rei nos commonens Augustinus: *Quidquid labo- August. in
ras, inquit, ad hoc laboras ut videas. Nescio quid magnum est Ps. 90. &
quod visuri sumus, quando tota merces nostra visio est. Ergo, in Ps. 100.
para unde videas quod amas, antequam videas.*

CAPUT VI.

Memoria cæli quotidie instauranda.

A Postolis Christus velut exprobrans: *Usque modo, Ioan. 6. 16.
inquit, non petistis quidquam in nomine meo. Si quid v. 24. & 27.
petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.* Basilii & Au-
gustini sensu, Apostoli orantur Quidem, sed Deum nihil
rogarunt. Sed qui tandem fieri potuit? Apostoli ho-
mines erant egeni, qui necessaria vitæ subsidia utique
sæpius à Deo petierunt. Sed Basilii & Augustinus id
quod dixerunt, è Domini verbis confirmant: *Si quid pe-
tieritis: si aliquid rogaveritis, dabit vobis Pater.* Hæ-
cenus nihil petistis.

In oculis divinis Nihil est, quidquid non summum bo-
num est. Augustinus expresse: *Hoc gaudium, inquit, in no- August.
mine Christi petendum, si divinam intelligimus gratiam, sive tract. 102.
rè beatam poscimus vitam. Quidquid autem aliud petitur, in Ioan.
nihil petitur: non quia nulla omnino res est, sed quia in tanta initio.
rei comparatione, quidquid aliud concupiscitur, nihil est.* Ergo
Augustini sententiâ decies & vices & centies oramus,
nihil tamen petimus, quia summum boni non petimus.

Eam ob rem Christus Apostolis dixit: *Usque modo non
petistis quidquam.* Hic forsitan cogitaverint Apostoli: Mi
Deus, homines adulti, jam viri, jam senes sumus, &
numquam

nunquam hactenus precati sumus? Ergo unus vice om-
nium rogans: Domine, inquit, doce nos orare. Ad quæ
promptè Christus: Sic ergo, ait, vos orabit. Pater noster
qui es in cælis. Admirabile prorsus exordium. Id è nobis
quæsi posset, quod Philippus olim è quæstore Reginæ
Candaces quæsiuit: Putasne, intelligis quæ legis? Et tu,
quisquis oras, Putasne, intelligis quæ dicis, quæ pronun-
tias? Pater noster qui es in cælis. Nunquid Deus non
ubique locorum præsens est? Cur ergo cum in cælo esse
orando præfamur? Respondendum ad hoc, & unà ex-
plicandum quàm Christus cupiat memoriam cæli assi-
duè in nobis instaurari.

§. I.

Qui in Galliam proficiscitur, nescire vix potest Re-
gem Galliarum toti quidem regno imperare, sed
non habitare toto. Propterea visurus regem, Parisios
contendit, Parisius regiam adit, in regiâ triclinium petit,
ubi regem prandentem aut cenantem aspicere possit.
Rex cæli terræque Deus, non tantum toto terrarum
Orbe Dominus est, sed & ubique præsens, est, ubique
domi suæ est. Cur ergo sic preces exordimur? Pater
noster qui es in cælis?

Princeps præfationis hujus causa: Vult Deus hu-
manam mentem à rebus fluxis abductam erigi ad alta.
Ideò Psalter regius hortatur objurgando. Fili hominum
usquequò gravi corde, ut quid diligitis vanitatem? Infantum
oculos, ne potu præcipitanter sumpto suffocentur, in
sublime avocamus & dicimus: En infansulo cælo de-
labitur. Ut ita dum suspiciunt cælum, evadant pericu-
lum. Ita prorsum nobiscum agit optimus Deus: infan-
tiam nostram periculis servaturus, oculos animosque
vult in cælum attolli, ne cum periculo & damno terræ
sordibus inquinentur. Eò nos Pauli voces erigunt: Quæ
sursum sunt querite, ubi Christus est, in dexterâ Dei sedens; quæ
sursum sunt sapite, non quæ super terram.

Deinde Deus quidem ubique locorum est, sed glo-
riam suam ostendere non vult nisi loco omnium pul-
cherrimo: & amœnissimò. Perinde ut hominis animus
toti quidem corpori, membrisque omnibus sese præ-
sentem exhibet, tam totus in minimo digito, quàm in
capite ipso; singulariter nihilominus sedes animi &
velati arx est caput. Ita microcosmus iste seu parvus Or-
bis pulcherrimè respondet magno. Ita Deus in omni
quem designamus loco totus est, nihilominus in cælo se
videndum præbet. In sole posuit tabernaculum suum. Ita
Deus ostendendæ suæ gloriæ locum elegit altissimum;
arce incolit cellissimam. Quis sicut Dominus Deus noster,
qui in altis habitat? Alta erat arx Atheniensium, ubi Mi-
nerva colebatur; altum Romæ Capitolium, ubi Jovi
litabatur; altum Ephesi templum, ubi Dianæ sacrifica-
batur: sed & alia Deorum templa in alto erant. Vana
& ridicula hæc ædificiorum altitudo est. Quis sicut Do-
minus Deus noster, qui in altis, (imò in altissimis) habitat.

Ita beati genii nocte nascentis Domini canunt: Gloria
in altissimis Deo.

§. II.

Hic Quæstio nascitur, utrum mortalium ullus ante
funus suum viderit Deum?
Sunt qui Mosi, qui Paulo, qui beatissimæ Virgini di-
vinæ Matri hanc prærogativam asserant concessam. In
partes suas Augustinum * & Thomam Aquinatem tra-
hunt. Hic ego litem nemini movebo. Cum veniâ illo-
rum dixerò, nec Augustinus, nec Theologus Aquinas in
hanc opinionem discedunt. Controversia omnis est di-
tempta, si scriptorum quos laudavi, expendantur ver-
ba. Sed scholis sint concertationes istæ. Nos asseri-
mus à nullo unquam mortalium ante mortem obitam,
visum esse Deum. Hæc unius Servatoris Christi excel-
lencia est: Solus Dominus Jesus inter mortales tene-
bras Deum aspexit.

De Mose liquet. Huic etenim dilucidè dictum: Non Exod. c. 33.
poteris videre faciem meam: non enim videbit me homo, & vi- vers. 20.
ver. Moses transeuntem Angelum à tergo vidit, arca-
niori cernere non permittitur. Atqui, ajunt, loquebatur
Dominus ad Moysen facie ad faciem. Præscorum inter-
pretatio est: Cum Mose Deum familiarissimè egisset, &
corpoream illi ac spectabilem formam objecisset.

À Paulo visum esse Deum, Paulus ipse negans: Quem, 1. Timoth.
inquit, nullus hominum vidit, sed nec videre potest. Deinde si 2. Cor. 6. v. 16.
Paulus vidisset Deum, utique etiam cognovisset, num
in corpore, an extra corpus hoc sibi visum fuerit obje-
ctum; quod negat plus simpliciter vice.

Idem omnino assentitur nobis Joannes Apostolus, 1. Joan. cap. 1.
qui enucleatè: Deum, inquit, nemo vidit unquam: Unigeni- vers. 18.
tus filius, qui est in sinu Patris, ipse enarravit. Ergo nec Mo-
ses, nec Paulus, nec alius hominum ullus, naturam di-
vinam vidit, antequam obiret.

Sed obsecro, Lector, quæstionis causam accipe &
cognosce, quàm id summæ ac supremæ felicitatis sum-
ma sit, Videre Deum. Augustinus, Videre Deum, Inef. August.
familiaritate visionis vocat. Nos miseri, imò nos cæci & Phis. 112.
fatui, quàm istud Deum videre non suis momentis ex-
pendimus, & panè teruncio vendimus; terrarum Or-
be, si totus sit aureus, non commutandum.

§. III.

Si quæ offertur gratia, ut omnia quæcunque Orbis
terrarum habet præsentia, spectare possit, omnia
terræ germina, flores, herbas, arbores, imò & hortos
omnes, omnia animantia, homines omnes, omniâque
ædificia & quicquid denique pulchrum aut spectatu
dignum est. Si spectaculum istud pretio emendum, dic,
quanti emeris? Reverè si quis opes suas omnes huic
tantæ varietatis spectaculo impendat, nil absurdi fecerit
prudens emptor. Enimverò quantillum id est ad illud in
cælo spectaculum infinitum, ad Dei Visionem, quæ suis
spectatoribus exhibebit, quicquid cælo terræque fuit,
quidquid est, & erit unquam. Sed hoc suo loco fuit.

Moses, ut dictum, non vidit nisi transeuntis Angeli
tergum. Quòd si tantum Angelus omne nativum jubat
suum explicuisset videndum, Moses luminibus captus
fuisset: idè splendor ille humanis oculis attemperan-
dus erat, ne eos nimium prætingeret. Nihilominus
Moses hoc uno aspectu incredibiliter lætatus, suo ipse
vultu radiare cepit & splendescere. Quid futurum cre-
dimus, si ipsum splendoris Auctorem, omni velo jam
remoto, intueamur?

Quemadmodum verò fieri non potest ut quis vul-
tum suum inspicat in aquâ turbidâ, ita nemo Deum in
hac vitâ. Aliquid semper turbatum est dum vivimus;
nam etsi non reipsâ semper delinquamus, delictis ta-
men proximi sumus. Atqui Deus non aspicit vultu nisi in
aquâ purissimâ nisi ab homine qui non tantum non
peccat amplius, sed nec potest peccare.

Leges aulicas Aslueri regis novimus, non fuisse lici-
tum, indutum sacco, regis aulam intrare. Ita prorsus mor-
talium nemo unquam mortalitatis sacco etiamnum in-
dutus, ad videndum Deum penetrare potuit. Decre-
tum est supremæ curiæ: Non videbit me homo, & viveret.
Deus in altissimis habitat. Nemo illuc penetraverit, nisi
prius mortalitatis saccum exuerit. Sed ad rem.

§. IV.

Censuit Aristoteles omnibus gentibus à natura per-
suasum esse, Deum habitare in cælo. Ita in Hesio-
do ceterisque Poëtarum, Habitatator Olympi nomina-
tur Deus. Naturali huic opinioni sese attemperans
Christus ita nos precari docuit: Pater noster qui es in cælis.
Perinde si dixisset: Non errat opinio naturæ, Cælum
Dei habitaculum est.

E Regio

Psalm. 32. vers. 13.
Psalm. 122. vers. 1.
Cic. pro C. Rabirio.
 E Regio Plalte id discimus: De celo respexit Dominus, vidit omnes filios hominum, de preparato habitaculo suo respexit super omnes. Ad te levavi oculos meos qui habitas in cælis. Præcis idololatriæ aliquid lucis hac in te illuxit. Tullius orator: Bonorum virorum mentes, inquit, mihi divine atque æternæ videntur, & ex hominum vitâ ad Deorum religionem sanctimoniamque demigrare. Divinum domicilium est cælum. Sed pergitur.

9. Cassia.
 Vel ideo etiam Christus preces nostras ordiri nos voluit ab his verbis: Pater noster qui es in cælis, ut animam tunc maxime attolleremus cælo, cum oraturi sumus. Nam oratio, si præcis Patribus fides, est elevatio mentis in Deum. Oraturus igitur fiducia ingentipectus impleat, illudque secum commeditetur: Pater meus in cælo est: opulentus sanè ac nobilis parens, in cuius manu sunt omnia. Huic Patri meo nihil gratius quam a se plurimum peti. Ab eo quidem nos filii nunc exulamus, & peregrè agimus velut alienigenæ, sed non longinquum est iter nostrum. Brevis supra erimus cum Patre. Nam illam voluptatis domum propter nos potius, quam propter se struxit. Equè bene illi erat cum cælum non erat. Nos hic in titocinio sumus variis experimentis inspicendi, num optimi in Patrem affectus specimen demus. Hoc ubi ritè dederimus, ad Patrem assumemur in cælum. Cur ergo non singulis horis summum illud & hereditarium bonum cum gaudio aspicimus? Cur non ardentissimo affectu precamur, Pater noster qui es in cælis: Adveniat regnum tuum?

Valer. lib. 1. cap. 5.
** Mala regia.*
 Pompejus Magnus, teste Valerio, in acie Pharalicâ victus & fugatus à Julio Cæsare, cursu in Insulam Cypri, ut aliquid in eâ virium contraheret, classem direxit, appellensque ad oppidum Paphum, in litore speciosum ac prælatum vidit ædificium, & navarchum interrogavit, quod loco nomen esset? Qui respondit, *ναβαρχία* vocari.

Hic mali ominis voce territus Pompejus, spem omnem, quantulacunque restabat, perdidit. Neque id dissimulante tulit; avertit enim oculos ab illis rebus, & dolorem quem è voce ominosâ conceperat, gemitu patefecit.

Matth. c. 1. vers. 34.
 Si nos de immenso siderum ædificio queramus: quod nomen est huic tantæ machinæ? Respondit à Christo habemus, qui structuram illam Thronum Dei nominans: Ego autem dico vobis, inquit, non jurare omnino, nec per cælum, quia Thronus Dei est. Cum ergo ad orationis nostræ prologum sic Deum alloquimur: Pater noster qui es in cælis, cum ingenti gaudio cælum suspiciamus; nam hoc ædificium *αρισβαρχία* rectissime nominatur. Hic Dei Thronus, hæc domus cælum vel cogitatione tantum, vel oculis solum exterius libata cor nostrum gaudio, & fiducia complet, semianimes in spem æternitatis erigit beatissimæ.

§. V.

I Deicò etiam cum Patrem nostrum cæli Dominum compellamus, simul etiam meminerimus, digna ipso & cælestia rogare. Fas quidem est valitudinem, victum, laboris succellum, exigui censûs incrementum, pacis & concordie augmentum petere. Hæc tamen omnia eò petenda, ut tantò constantius non solum petamus, sed impetremus illud, quod assidue petendum, *Adveniat regnum tuum*. Isidori Pelusiote dictum est: Ideò non impetratis, quia terrena, non cælestia postulatis. Ingens enim miseriæ atque amentia fuerit hæc petere, quæ etiam cum habemus, excutere iussi sumus. Sæpe nobis precantibus pater cælestis iure objecerit: Quid rerum hic petitis? Filius meus aliter vos erudit. Beatos pauperes dixit, vos opes postularis: Beatos mites prædicavit, vos vindictam poscitis: Beatos lugentes afflavit, vos gaudia Mundi queritis. Hæc meus Filius docuit contemnere, quæ impetrata cupitis. Ita prorsus in-

A gentis est amentia, ea petere, quæ cum habemus iussi sumus excutere.

Sed dixeris: Ego cæleste quid peto, singulare lumen, calentes in Deum affectus, mellitos de Deo sensus, divinum amorem, voluntatis meæ cum divina conformationem. Sed neque hæc impetro; vacuus remaneo & ficcus.

*O*stendam quid erroris hic lateat. Est qui dolium generosiore vino, aut oleo, aut liquore alio velit imple-re. Illud itaque prius experitur, num aquam infusam contineat: ubi vas illud rimarum plenum persfluere observat: O meum dolium, inquit, nec vinum, nec oleum, sed nec acetum tibi committam, dum assulæ sic jungantur, ut quod infusum est, non diffuset. Ita Deus nobiscum agit, qui, Ambrosio teste, priusquam dona infundat cælestia, temporalem prosperitatem concedit; si verò diffuere contingat, cælestia non infundit. Liberalis Deus impetratur victum, valetudinem, favores humanos, honores exoptatos, in multis successus prosperos. Hoc omne aqua est, quam Deus infundit experientis nobis. Quod si minoribus his Dei donis incuriosè ac segniter utamur, pecuniam prodigè dissipemus, honoribus inflemur, pecuniam prodigè dissipemus, potumque intemperantiis sumamus. Ohe! vas istud persluit; aquam non continet, ergo nec vinum infundetur; caducis abutitur, ergo cælestia non impetrabit.

*C*hristi ad Nicodemum reprehensio est: Si terrena dixi vobis, & non creditis: quomodo si dixerò vobis cælestia, credetis? Seipsam quavis objurgatione haud falsâ feriet, si dicat: Circumspice qualis sis; cum litigatur non es ultimus; cum luditur, non es pigerrimus; cum potatur, non es tardissimus; inter ambitiosos non infimus; inter detractores minime taciturnus; inter deceptores non indoctissimus; inter ebrios non postremus; inter iracundos & invidos non minimus; cum iuratur & pejoratur, tu certe facundissimus es; cum in templo garritur, tu planè primus es; cum orandum & jejunandum, hic profectò ultimus es, cum vigilandum, hic omnium infirmisissimus es; cum pauperibus quid erogandum, hic pauperissimus es omnium. Ohe! dolium istud non continet aquam: homo iste præsentibus rectè uti nescit, hinc malè futura querit. Utrunque miser, nec præsentia servaturus, nec letaturus futuris. Cælum sincerè non amat, cui nondum fordet terra.

CAPUT VII.

Memoria cæli quibus modis quotidie sit instauranda.

*D*E beatâ vitâ insigniter prorsus Philosophus Cordubensis dixit: Vivere omnes beatè volunt: sed ad pervidendum quid sit quod beatam vitam efficiat, caligant; Adeoque non est facile consequi beatam vitam. Proponendum est itaque primum, quid sit quod petamus: tunc circumspiciendum est, quâ contendere illò celerrimè possimus. Quamdiu quidem passim vagamur, non ducem secuti, sed fremitum & clamorem dissonum in diversâ vocantium, vita brevis inter errores conteritur. Decernatur itaque & quò tendamus, & quâ: non sine perito aliquo, cui explorata sint ea, in quæ procedimus.

Quoniam quidem non eadem hic, quæ in ceteris peregrinationibus conditio est; in illis comprehensus aliquis limes, & interrogati incolæ non patiuntur errare: At hic tritissima quæque via & celeberrima maxime decipit. Quid posset magis Christianum dici? Nihil ergo magis Seneca l. de præstandum est, quam ne pecorum ritu sequamur antecedentem beatâ vitam gregem pergentes non quâ eundum est, sed quâ itur. Quid verius? Vita planè ac spatiofa via est quæ ducit ad interitum, arcta quæ ad vitam, ad cælum.

Ovum initio sub oculos dedimus, per quod explicavimus compendio, quid illud Beatitudinis sit, quod petimus. Ulterius progressi diximus ad beatitudinis memoriam sequendam plurimum facere, beatitudinis memoriam quam idem quotidie instaurari oporteat. Nunc porro eundem, & quibus modis memoria beatitudinis instauranda sit, explicandum.

§. I.

Christus conviva super mensam, praeceptiones nobilissimas in nuptiis ac convivii servandas salubriter instillans: Cum vocatus fuisset, inquit, vade, recumbe in novissimo loco, ut cum veneris, qui te invitavit, dicat tibi, Amice ascende superius. Quod docuit, hoc & ipse servavit. Nam capit Jesus facere & docere. Docuit in loco novissimo recumbendum, & recubuit in novissimo. Si Tertulliano credimus, de Christo variatus est illud Amos: Qui edificat ascensionem suam in caelo. Ascensionem hanc non aliter edificavit Christus quam descensione. Christi vitam omnem inspicere, & fatebris caeli Dominum in loco infimo accubuisse. Merito tandem honorificum illud à Patre audit: Ascende superius.

Er nos quoque ad exemplum Domini Ascensiones nostras edificemus in caelo. Hoc autem rectissime fiet jugi beatitudinis memoria, quae innovanda est hac potissimum triplici ratione. Descensu Tartari, Contemptu terrae, Aspectu Caeli. Explico singula.

Primum est, Descensus Tartari. Sic praeventem habemus Christum. Cum caelestis Pater Filium in Orbem hunc inferiorem mitteret, hoc ei praeceptionis dedit. Vade fili, & recumbe in novissimo loco. Ad nutum Patris exactissime factum. Quod Lucas attestatur: Et quidem filius hominis, inquit, secundum quod definitum est, vadit. Eo certe anipio ut recumbat in novissimo loco. Nam primo in Orbem ingressu non erat ei locus in deserto. Ita inter pecudes hospitatus recubuit in novissimo loco. Hic eum Angeli, hic pastores, hic salutarunt Magi. Exacta pueritia jam populum docturus, in solitudine prius secessit, ubi quadraginta diebus ac noctibus jejuniis perseverabat, eratque, quod Marcus asseruit, cum bestis. Recubuit proflus in novissimo loco.

Passus est insuper non solum tentari se à Satanà, quod obstupescendum, sed etiam per aërem vehi, in montis iugo statui, ad templi fastigium perducere. Et consummatam omni tentatione, diabolus recessit ab illo usque ad tempus. Tanti quam rediturus, suaeque vires denique exploraturus in Christo. Et quis locus prae isto magis esse novissimus possit? Idem Dei Filius ex Orbe hoc abiturus, in trabem suffigi se permisit, latronum medium. Verissime secundum quod definitum est, recubuit in novissimo loco. Quod Isaias luculenter affirmans: Vidimus eum, inquit, & non erat aspectus: & desideravimus eum, despectum & novissimum virorum. En, Dei Filius, inter pecudes nascitur, à Diabolo tentandus invaditur, inter latrones moritur.

Hinc post reditum in vitam ab universo caelo acclamatum: Amice ascende superius. Ecce homo, qui edificavit in caelo Ascensionem suam. Sanè non aliter quam descensu hunc ascensum edificavit. Apertè Paulus: Quod autem ascendit, quid est, inquit, nisi quia & descendit primum in inferiores partes terrae? Qui descendit, ipse est & qui ascendit super omnes caelos. Quis in Orbe locus profundior inferis? Eo Dominus Jesus descensionem prius fecit, quam caelum conscendit.

Cogitas Christiane ascendere in caelum? Descende prius in Tartarum. Hebraei regis dictum sequere: Descendant in infernum viventes. Longè fatius est, ut eò demigremus vivi, sed redituri, quam ut eò ablegemur mortui, inde nunquam emerfuri. Descende igitur & aeterni carceris latibula & caveas perlustra. Inspice quibus illic supplicis arrogantia, quibus luxuria & invidia, quibus alia vitiis monstra puniantur, Mansiones illic sunt

& aeternae, sed mansiones cruciatuum & tormentorum, mansiones diabolorum & hominum damnatorum. His illustratis evade ad superos, Amice ascende superius, & perlustra caelum: aeternitatem illam beatissimam confer cum ærumnissimā altera: vide disparē proflus aeternitatis domum, & disparē inquilinos. Si longè facilius ascensiones tuas edificabis in caelo: ita recentem ac validam beatitudinis memoriam conservabis.

Ajunt è profundo purgo aciem oculorum velut per tubum adeo firmiter in caelum extendi, ut ipsas stellas ipso etiam meridie possit cernere. Haud aliter mens humana in caelum tantò sublimius ascendet, quantò profundius in Tartarum se submiserit. Recumbat prius in novissimo loco, tum demum audiet: Amice ascende superius.

§. II.

Alerum, quo jugem beatitudinis memoriam refrigeremus, est, Contemptus terrae. Sanctus Ignatius

Lojola, frequenter humili scabello sedens, & rorantibus oculis caelum identidem suspiciens: Heu, dicebat, quam sordet terra, cum caelum aspicio! Notum illud religiosissimum praeceptum: Dimitte omnia, & invenies omniam. Relinque cupidinem, & reperies requiem. Cave rebus perituri inhaereas, ne capiaris & cum iis pereas.

Quam verè ac significanter è Divi Francisci familia Theologus dixit: Si tibi Deus hanc beatitudinem non ultra media etiam hore spatium largiretur, mille mundos huc similes deberes spernere, & plenius Deo frui, quod magis ex animo huius brevis vita quisquiliis & vilitatibus contempseris. Et nos (ò infana cæcitas!) nec vilissimam terrae particulam audeamus sat fortiter contemnere. Equid demum est voluptas omnis, & omnis thesaurus terrae? Titillitium, scarabaei umbra, fumus, vanitas, nihil est.

Narrat Homerus comites Ulyssis dulcibus è Loto fructibus gustatis turpiter oblitos redire in patriam. Hinc verbi veteris origo: Lotum gustavit. Lotophagos rectè dixeris eos, qui terrae sordibus inescati patriæ caelestis turpissimè obliviscuntur: pro nihilo habent, terram desiderabilem. Cui terra sapit, caelum desipit, cui va-

pit caelum, ei profectò terra desipit. Pices marini gaudent maris falfagine, aquis dulcibus necantur: ita plurimi amarissimis Mundi voluptatibus oblectantur, mel caeli fastidiunt. Ambrosius de naturis rerum differens, ait Corallium in aquis herbam esse, cum ex aquis in aërem transferetur in lapidem durescere. Utinam terrigenæ illi, qui inter carnalis oblectationis undas adeo mollescent, ut etiam ad calamitatis umbram impatientes sint, utinam velut alga caput attollant caelo, & auræ sese inferant aetherae, in nobile profectò corallium durescerent, ad omnia perferenda robusti.

Qui ascensiones suas in caelo edificat, prius terram calcet. Nos quidem ascensiones edificamus, sed heu non in caelo. Omne nostrum struere, apposito verbo

Græci ἀγοστέρειν nominant. Fundamentum deest his talibus structuris. Hominis avari aut ambitiosi mentem inspice, videbis quot ii ascensiones moliantur. Est qui cogitet: Quo demum modo hoc munus, dignitatem istam, hos titulos obtinebo? His obtentis progrediar paullatim ad altiora, Ascendam superius. Ubi & istud obtinuerò, tum denique phylacteria mea dilatabo & magnificabo simbras: multi qui olim vix caput aperire dignati, jam mihi & genua cogentur flectere. Jam verò liberos sic vestiam, filios in Italiam aut Gallias mittam, filias cum amplà dote matrimonio jungam: In rem meam conitar, ut domos & prædia emam, ne censu aliis impar inter pedarios tantum numerer Senatores. Mille talia concinnamus in pectore. En architectos qui edificant ascensiones suas in terrâ, in aëre. Hoc edifici genus, ò boni, struendum est in caelo: non in terrâ, non in aëre, aut ruinam prius cerneris, quam structuram.

Apostoli

Ap. 1. 2. 6. Apostoli è Christo jam jam in cælum ascensuro quæ-
sierunt: Domine, si in tempore hoc restitutus regnum Israël. O
viri quid istuc quæritis? Tam præclara & multa de cælo
audistis, & adhuc de terrâ & terreno regno interroga-
tis? Quid ad vos hæc petitura & infima? Tam non di-
cam vos servos: Vos autem dixi amicos. Igitur, o amici ascen-
dite superius: Cogitationes ac desideria in altum erigite:
mittite terram, exquirite cælum. Non humilietur in
pulvere anima vestra, non conglutinetur in terrâ ven-
ter vester.

Sunt Geographi qui Orbem Orbisque partes spe-
ctandas in tabulis proponunt: Sunt & Astrologi qui
cæli leges, siderum meatus, orbisque cælestes è ligno
aut metallo fabrefactos in sphaerâ representant. Fuit ha-
runcce rerum imperitior quispiam & albæ mentis homo,
qui Geographum primò accessit & petiit, per Orbem
sele compendio duceret, docereturque varias regiones in
chartâ nôsse.

Nec minus è tabulâ pictos ediscere Mundos.

Mox ille hominem ad ingentem tabulam suaviter
trahens, ostendit fermocinante manu hîc Asiam, no-
vam illi Americam, istic Africam & Europam: ita flu-
mina, maria, provincias, regna plurima commonstra-
vit. Sed jam instructus à Geographo Astronomiæ Do-
ctorem adiit & rogavit, cælestium orbium composi-
tionem sibi explicaret: quis eorum numerus, quis ordo,
quis motus, qui eccentrici, qui plani, qui solidi sint Or-
bes. Astrologus cepit versare sphaeram & ostendere,
quinam eccentrici, qui plani, qui solidi dicantur: quæ
circulorum volumina vel orbiculata parallela, vel obli-
qua, decussata, quæ axium sint vertigines. Sphaeræ me-
dio, cingebatur terra vix nucem æquans; ita simul etiam
cæli terræque distantiam explicavit. Hic auditor admi-
rabundus: Quid hoc rerum est, obsecro? exclamat.
Prior ille geographiæ professor, in extensâ telâ terræ
globum esse maximum monstravit: Tu verò doctissime
Domine, terram vix nuci magnitudine parem exhibes.
Cui credam? Adstitit amicorum aliquis qui in aurem
insusurrans: Ne mireris, inquit, nam ille Geographus,
iste Astrologus est; diversa tractant studia; rem suam
uterque curat. In rem nostram hæc faciunt.

Diabolus Geographus est peritissimus. Et ecce artis
specimen. In monte Christo monstraturus quàm in-
gens esset terra, ostendit ei omnia regna Mundi & gloriam
eorum. & dixit: Hæc omnia tibi dabo. En obsecro, Geogra-
phum prorsus egregium, qui omnia terræ bona ut in-
gentia, ut maxima repræsentat: vitam mortalem præ-
tiosissimam, idèque charissimam, unbram honoris
speciosissimam, pecuniam rerum omnium potentissi-
mam, beatitudinem ipsam esse commonstrat. Hinc il-
lud Mundi sanctissimum dogma:

querenda pecunia primum est,

Virtus post numos.

Hæc Geographi ex orco fallacia est, sic ille terram
magnificat. At verò Christus veræ astrologiæ doctus
peritissimus, loquens de regno Dei, terram à suis omnibus
contemnendam docet, & ascensiones ædificandas in
cælo. Hinc illæ cohortationes assiduæ: Si mundus vos odit,
scito te, quia me priorem vobis odio habuit. Nolite diligere
mundum, neque ea que in mundo sunt. Ergo non contem-
plantibus nobis, quæ videntur, sed que non videntur iter ingre-
diendum sublime. Verissimè dixit Seneca: Nemo alius
Deo dignus quàm qui opes contempserit. Expedita ad cælum
via est, Contemptus terra.

Aude hospes contemnere opes, & te quoque dignum

Finge Deo.

S. III.

Alpeus cæli. Tercium quo memoria beatitudinis restauranda,
Aspectus cæli. Domum vel foris tantum aspicere &

A non amare difficile. Christus in cælum abiturus suos
omnes præsentibus esse voluit. *Videntibus illis, ait Lucas, Ad. c. 1. v. 9.*
elevatus est. Cum orbem nascendo ingrederetur, silen-
tio & noctu, ignotus occultusque venit; cælum ascen-
surus, centum & viginti spectatores, homines ex omni
munero selectissimos ad hoc spectaculi excitavit.

Regum fasti memorant Jonatham juvenem regium *1. Reg. v. 14.*
fame compulsum è favo mellis aliquid immersâ virgâ *vers. 27.*
libasse, & mox ejus oculos esse illuminatos. Tobias cæ- *Tob. cap. 11.*
cus oculorum ulum reparavit non melle, sed fellè. En *v. 13. & 14.*
collyrium planè dissimillimum, sed eundem prorsus ef-
fectum. Jonathas & Tobias nitidos vegetosque reddi-
derunt suos oculos, ille mellis, hic fellis beneficio.

Dominicum illud in nos quadrat: *Modicum lumen in Ioan. c. 12.*
vobis est. Sicut oculi noctuæ ad solem, ita nostri ad divi- *vers. 35.*
na & cælestia caligant. Hic minime lincei sumus; heu *Lolium vi-*
loli victimamus; tam agris & affectis oculis cælum lan- *tiat, & ob-*
guidissimè penetramus. Ergo collyrium admittendum. *tundit ocu-*
los.

B Sed num mellis an fellis malum? Citius mellè ac sua-
vius sanabimur. Quocirca mel placet. Hæc quidem di-
cimus, sed sæpe alia omnia facimus. Edissero quod dixi.

Suspiciere cælum, & intimo pectore beatitudinem *Vitus du-*
suspirare, mel est omni melle suavius; gravia & aspera *plex medi-*
pati, fel est omni felle amari. En visus interioris me- *cina qua-*
dicinam duplicem iutra placet? Quando nos igitur tam
rarò tanque oscitanter & perfunctoriè cælum cogita-
mus, mel reverà spernimus. O curvæ in terras animæ,
& cælestium inanes! Subinde horulâ unicâ, aut parte
horulæ mel istud oculis possit allini saluberrimè. Hoc
scilicet faciendum. Cogitationes aliæ omnes curæque
tantisper seponende, ut tantò attentius ac suavius sola
cogitari possit beatitudo. Ipse sibi quæque dicat: En
hoc, & hoc, & hoc etiam promissum est tibi, chirogra-
phum Christi penes te habes. Expectat te immensum
voluptatis mare: æternum ab omni malo securus; æter-
num undequaque beatissimus eris; si tamen velis esse.

C Hæc solâ lege assumèris, si nolis servire vitis.

En cælum sideribus distinctum quàm etiam extrin-
secus formosum sit! Quis eò manibus pedibusque
perreptas? Age, tolera, & labora ut bonus miles; brevî
vinces. Num tu à carne tuâ, ab appetentiâ tuâ, à falla-
cissimis illecebris patieris te vinci? Si libet insanire, qua-
so, cum ratione insanias, ne æternum pereas. Cælum
suspice & esto frugi.

En talis homo aquilinos & lyneceos sibi oculos con-
ciliat melle, hoc est aspectu cæli; uti Jonathas, sic & illius
illuminabuntur. Sed plerunque nolumus perungi hoc
melle. Ad omnes nugas vacamus, hic solum nil super-
est temporis; omnia alia solertissimè curamus, cælum
in postremis curis habemus. Vix illud unquam seriò &
cum curâ consideramus. Ita hoc melle sanari nolumus.

Idcirco Deus sèlle nobis medicinam facit, plagis nos
erudit. Quâ quidem ratione, *illuminamur*; sed lentior est,
& acerbior hic medendi modus. Jacob Patriarcha *Genes. c. 34.*
quantis quàmque diuturnis calamitatibus pressus est? *vers. 30.*
cùm duo filii Simeon & Levi civitatem Salem cædi-
bus vacuassent: *Turbasti me, inquit, & odiosum fecisti me*
habitoribus terræ hujus. Amisso Joseph filio, noluit con-
solationem admittere, sed illud in continuo luctu inge-
minabat: *Descendam ad solum meum lugens in infernum.* *Genes. c. 37.*
Hunc luctum viginti tribus annis perseveravit. En quo- *vers. 37.*
modo fel istud oculos Jacob horrendum ulserit. Ubi
verò Angelum humanâ specie velatum vidit: *Vidi Do-*
minum facie ad faciem, inquit, & salva facta est anima mea. *vers. 30.*
En quàm celeriter, obsecro, cælesti hoc melle perfusa-
tus, & illuminatus sit; salva facta est anima illius. Nil ul-
trâ petiit, votorum summam attingit, optimè illi fuit, abeuntem
næl cæli gustavit.

Hoc melle Christus Apostolos curavit. Viderunt il-
lum abeuntem in cælum. * Hoc vidisse plus illis profuit,
quàm conciones plurimas audivisse. Attollamus quoti-
die audisse.

die oculos supra hanc caliginem, in qua volutur, & suspiciamus cælum. Non fuerat opera pretium nasci, nisi admitteretur ad contemplanda hæc alta. Quid enim erat, cur in numero viventium me positum esse gauderem? An ut corpus hoc fluidum ac perituum cibo potuque farscerem, diligens ejus minister? Non est vita tanti, ut eam amemus, nisi animum assidue erigamus in cælum. O quam contempta, quam ærumnosa res est homo, nisi se supra humana erexerit!

Non aberrabit à cælo, cui cælum semper in oculis, æternitas est in pectore. Turonensis Præsul Martinus Sanctissimæ, quam egit, vitæ initium & progressum dedit continuo cæli aspectu. Hinc & cæli suspex nominatus est.

Sanctissimi quique viri cælum assidue suspiciebant, velut patriam peregrini & exules; velut portum, naufragii metuentes; velut coronam & præmium cum hostibus decertantes. Hæc illis contemplatio, in laboribus quies, & meritoribus solamen, in pugna robur, in adventis subsidium fuit.

Iñias vates digitum cælo intendens hortatur & clamat: *Levate in excelsum oculos vestros, & videte quis creavit hæc.* Sol unicus toto aquæ terræque globo centies sexagesies septies major est. Quid de reliquâ cæli vastissimâ planitie dicendum? O illa Senecæ verissima! Sursum ingentia spatia sunt, in quorum possessionem animus admittitur. Hoc sciamus, omnia hic angusta esse. Quapropter eò mittendus est animus, ubi æternitatis immensi campi pateant.

Ejus rei Ecclesiæ preces sæpius monent. Quales sunt illæ: *Sic transeamus per bona temporalia, ut non amittamus æterna.* Et ista. *Concede quesumus omnipotens Deus, ut qui hodiernâ die vigenitum tuum redemptorem nostrum ad cælos ascendisse credimus, ipsi quoque mente in caelestibus habitemus.*

Christus ipse quoties eò præiit, cum actionum suarum panem omnium hoc voluerit esse principium, ut sublevaris oculis in cælum cum Patre loqueretur. O imitemur, & cælum quam ærebertimè missis illuc oculis salutemus. Aspectus cæli laxat animum ac preparat ad cognitionem celestium, aptumque efficit, qui in confortium Dei veniat. Hoc habet animus argumentum dignitatis suæ, si illum divina delectant, si non ut alienis interest, sed ut suis.

CAPUT VIII.

Cælum propriè Beatorum sedem ac mansionem dici. Vbi aliquid de Mundi fallaciis.

Conducturus ades, primò eas inspicit: si placeant, id singulariter exquirat, num in iis stabilem possit sedem figere. Permoiestum est singulis annis cum suâ suppellectile huc illuc vagari. Habitatio si quæ placeat, tantò est gratior, quantò stabilior. Atqui toto terrarum Orbe, quod nostra nos Religio docet, nusquam is locus est, quo trita cantilena illa non occinatur: *Exi hospes, exi jam satis est, exi.* Quò igitur tandem eundem?

Christus extollens manum ad sidera: *In domo Patris mei, ait, mansiones multe sunt.* Mansiones in terrâ quæti possunt, inveniri non possunt. Nulla hic quies, nusquam mansio. Vaticinatus olim Moyses: *Introduces eos, inquit, & plantabis in monte hereditatis tuæ: firmissimo habitaculo tuo quod operatus es, Domine; Sanctuarium tuum, Domine, quod firmaverunt manus tuæ.* Licet nos chalybe struere mus domos; non tamen firmum forent habitaculum. Inquilinos singulos mors extrahit, & subinde plures uno tractu. Demum & ipsa domus corrui. Ad eò nihil adamantinas mortis manus effugit. Ab Adamo quot centena millia, quot mille myriades seu milliones hominum

ad hanc usque horam mortui? Nulli hæcenus Regum aut Cæsarum de suo Palatio licuit dicere: *Hæc requies Psal. 137. mea in seculum seculi, hic habitabo, quoniam elegi eam.* Simile quid non nemo somniavit, sed denum paruit fuisse somnium.

Ludovicus XI. Gallie Rex ætate inclinante Medicis auri montes promisit, aut donavit. Deinde sanctos viros & filijs eduxit, quibus vitam suam non emendam, sed propagandam commendavit. Tali spe interrim & metu, ut in arce munita & fenestris ipsis atque omni aditu clathris ferreis obstructo, sese includeret. Obone Rex! hic nusquam est mansio, migrandum est.

In domo Artis, in cælo mansiones & quidem multæ sunt. Hic stabilis firmaque sedes, hic Beatorum quies, hic cantilena illa, *Exi hospes*, in omnem æternitatem proscripta est; quod hoc capite ita exequemur, ut simul etiam detegamus mundi fallacias, qui omni Euripo instabilior, mansionem nihilominus & quietem mentitur, ut incautos suis fluctibus involvat. Qui mundi perfidiam iniquitissimam probè noverit, mansiones illas æternas flagrantissimè desiderabit.

§. I.

Tarsensis Paulus non solum dixit: Non habemus hic manentem civitatem: Sed & illud insuper adjunxit, ut res exactè caperetur: *Præterit enim figura hujus mundi.* Elapsos centum annos sequuntur alii, seculum aliud ex alio nascitur, annus extrudit annum. Nos annum secularem millesimum sexcentissimum vidimus: Transiit hic annus, & post illum aliquot & triginta anni. Ubi proximus secularis annus millesimus septingentesimus illuxerit, ubi quæso nos erimus? Præterit figura Mundi, præterit.

Monachii, ubi hæc scribo, die quo ritu anniversario sacrum seculum obit moenia singulis olim septenniis, aut crebrius tam præterit quam novæ legis historias celsa pegmata (figuras vocant) repræsentant. Hæc sacra & solenni pompâ imago imaginem impellit, ab insequente pegmate pegma prius excluditur. Ita hæc præfigurationes omnes transiunt, posteriori priori urget, altera cedit alteri, prætereunt tamen omnes, nulla vel diem unum in viâ manet. Huic pompæ simillima est vita nostra. Spectamus tempus? Ver hiemem excludit, veri milis pomdat finem ætas, ætati autumnus, autumnus fugat ætatem. Etatem nostram attendimus? Infantiam claudit pueritia, pueritiam juvenus, juventutem virilis ætas, hanc senectus excipit, senectutem inter se morbi & mors dividunt. Pari modo voluptatem expellit aut moror aut alia voluptas, alter alterius clausula est. Omnes prætereunt, brevissima sunt omnes. Jobus id asserens: *Gaudium, inquit, hypocrita ad instar puncti.* Huic aliter sentitur vatum maximus: *Vidi, ait, impium superexcaltatum & elevatum sicut cedros Libani, & transivi, & ecce non erat.* Quò formosissimus hic apex descendit? Quò solent omnia. Præterit, evanuit.

Nihil stabile aut firmum esse voluit ille rerum arbiter Deus nihil præter seipsum. Omnia ista quæ suspicis, quæ miraris, vicibus suis aut pereunt, aut certè mutantur. Solem illum vides? deficit. Lunam? laborat, & tabescit. Sidera? Labuntur & cadunt. Viderunt astrologi annis superioribus in cælo ipso nasci aliquid posse & moti. Quod si ad interitum mutationemque magna illa corpora & nostro sensu æterna, destinata sunt, quis ullam terræ stabilitatem promittat? Unus sub Tiberio terræmotus duodecim celebres Asiæ urbes evertit: Totidem Campaniæ oppida alius sub Constantino: Et unum aliquod Atticæ bellum, plus centenas. Quod terræ partibus, quod urbibus, hoc & singulis hominibus fatum imminet. Attolle, & circumfermecum oculos, & vide rerum humanarum alternas vices, & ut in Oceano, æstus. Tu surge, tu cade; tu impera, tu servi: tu occultare, tu emerge.

Cur Martinus Turonensis Episc. cæli suspex nominatus.

Isa. cap. 40. vers. 26.

Domin. III. post Pentec. & die Ascensionis Domini.

In cælo stabilis firmaque est sedes beatorum.

Item annu. & decem missum.

Vita est ista. Veri milis pomdat finem ætas, ætati autumnus, autumnus fugat ætatem.

Job cap. 10. vers. 5. Psal. 36. & ecce non erat.

Stabile esse voluit præter seipsum.

Hic lib. 2. emerge. Nulla hic quies, nusquam mansio. In cælo mansio-
nes, in cælo felicitas quietis eterna. Vera germanaque
patria est cælum; cò aspiremus.

§. II.

Matth. c. 4. **D**æmon Servatorem tentaturus, ostendit illi omnia
regna Orbis terræ in momento temporis. Observa Chri-
stiane: Hæc tantum ostendi solent spectanda, non dari
possidenda. Tu forsitan te possessorem credis, & domos,
prædia, villas, hortos, latifundia jactas, eorumque te
Dominum scribis? Spectator & dispensator es. Et hoc
quàm diu? Nam audi: *In momento temporis.* Hæc enim
præterquam quòd tantum ostendi soleant, brevissimo
etiam tempore ostenduntur. Interrogemus eos qui to-
rum pene Orbem subegerunt armis: Auguste Cæsar,
Rex Alexander, ubi vestra sunt regna? Ostensa sunt tan-
tum vobis, & quidem momento. Baruch vates Hebræus

Baruch c. 1. *Ex-
c. 16.* *59.* similiter interrogans: *Vbi sunt, inquit, Principes gentium,
& qui dominantur super bestias quæ sunt super terram? Ex-
terminati sunt & ad inferos descenderunt, & alii loco eorum
exsurrexerunt.* Nulla hic quies, nusquam mansio.

*Virgil. ecle-
s. 1.* Favet Mundus & aridet? Hoc autem quamdiu?
Mundum noto illi opilioni Melibæo simillimum dix-
rim, qui pecori suo valedicens cecinit:

*Ite mea quondam felix pecus, ite capelle,
Non ego vos posthac viridi projectus in antro
Dumosa pendere procul de rupe videbo.
Carmine nulla canam.*

Ita Mundus: Ite mei alumnuli, ite: Sat lufum est: Ad
finem ventum est. Jam seriò res agetur. Nil amplius sua-
viorum carminum à me audietis. Canam; sed aliis, non
vobis: ridebo; non vobis, aut vestro commodò, sed irri-
surus vos. Ite, & alibi quietem querite, apud me nun-
quam inventuri. Hæc Mundi derisio, hæc illius postrema
est lavatio.

Mundum opilioni composuisse honestum nimis elo-
gium. Si verum spectemus, carnifex est mundus. Anni-
unt complaculi, cum in vicinâ civitate vir magni no-
minis ob peculatum patibulo additus, publicè ductus
est. Jamque ferale hoc theatrum averfo ascensu occu-
pandum erat, jam in fatalibus scalis stabat reus, cum
carnifex blando imperio: Domine, inquit, unum adhuc
gradum superemus. Ascendit ille Dominus, & pependit.
Ita mundus innumeros per funestos scalarum gra-
dus eduxit, educitque in altum, ut lapsu graviore ruant:
illaqueatos sceleribus in auras extrudit velut patibula-
rium. Nūquid non plures ejuscemodì nos ipsi novi-
mus? Nec opus Amanum, Eutropium, Belliarium,
Ruffinum magna nomina, nota Mundi ludibria huc
sistere. Sat fuerit unicuique nominasse.

Siqui Dio. *Dio Cassius*
histor. ad
ann. 206. *Phil. lib.*
2. c. 14. *2.* *3.* *4.* *5.* *6.* *7.* *8.* *9.* *10.* *11.* *12.* *13.* *14.* *15.* *16.* *17.* *18.* *19.* *20.* *21.* *22.* *23.* *24.* *25.* *26.* *27.* *28.* *29.* *30.* *31.* *32.* *33.* *34.* *35.* *36.* *37.* *38.* *39.* *40.* *41.* *42.* *43.* *44.* *45.* *46.* *47.* *48.* *49.* *50.* *51.* *52.* *53.* *54.* *55.* *56.* *57.* *58.* *59.* *60.* *61.* *62.* *63.* *64.* *65.* *66.* *67.* *68.* *69.* *70.* *71.* *72.* *73.* *74.* *75.* *76.* *77.* *78.* *79.* *80.* *81.* *82.* *83.* *84.* *85.* *86.* *87.* *88.* *89.* *90.* *91.* *92.* *93.* *94.* *95.* *96.* *97.* *98.* *99.* *100.* *101.* *102.* *103.* *104.* *105.* *106.* *107.* *108.* *109.* *110.* *111.* *112.* *113.* *114.* *115.* *116.* *117.* *118.* *119.* *120.* *121.* *122.* *123.* *124.* *125.* *126.* *127.* *128.* *129.* *130.* *131.* *132.* *133.* *134.* *135.* *136.* *137.* *138.* *139.* *140.* *141.* *142.* *143.* *144.* *145.* *146.* *147.* *148.* *149.* *150.* *151.* *152.* *153.* *154.* *155.* *156.* *157.* *158.* *159.* *160.* *161.* *162.* *163.* *164.* *165.* *166.* *167.* *168.* *169.* *170.* *171.* *172.* *173.* *174.* *175.* *176.* *177.* *178.* *179.* *180.* *181.* *182.* *183.* *184.* *185.* *186.* *187.* *188.* *189.* *190.* *191.* *192.* *193.* *194.* *195.* *196.* *197.* *198.* *199.* *200.* *201.* *202.* *203.* *204.* *205.* *206.* *207.* *208.* *209.* *210.* *211.* *212.* *213.* *214.* *215.* *216.* *217.* *218.* *219.* *220.* *221.* *222.* *223.* *224.* *225.* *226.* *227.* *228.* *229.* *230.* *231.* *232.* *233.* *234.* *235.* *236.* *237.* *238.* *239.* *240.* *241.* *242.* *243.* *244.* *245.* *246.* *247.* *248.* *249.* *250.* *251.* *252.* *253.* *254.* *255.* *256.* *257.* *258.* *259.* *260.* *261.* *262.* *263.* *264.* *265.* *266.* *267.* *268.* *269.* *270.* *271.* *272.* *273.* *274.* *275.* *276.* *277.* *278.* *279.* *280.* *281.* *282.* *283.* *284.* *285.* *286.* *287.* *288.* *289.* *290.* *291.* *292.* *293.* *294.* *295.* *296.* *297.* *298.* *299.* *300.* *301.* *302.* *303.* *304.* *305.* *306.* *307.* *308.* *309.* *310.* *311.* *312.* *313.* *314.* *315.* *316.* *317.* *318.* *319.* *320.* *321.* *322.* *323.* *324.* *325.* *326.* *327.* *328.* *329.* *330.* *331.* *332.* *333.* *334.* *335.* *336.* *337.* *338.* *339.* *340.* *341.* *342.* *343.* *344.* *345.* *346.* *347.* *348.* *349.* *350.* *351.* *352.* *353.* *354.* *355.* *356.* *357.* *358.* *359.* *360.* *361.* *362.* *363.* *364.* *365.* *366.* *367.* *368.* *369.* *370.* *371.* *372.* *373.* *374.* *375.* *376.* *377.* *378.* *379.* *380.* *381.* *382.* *383.* *384.* *385.* *386.* *387.* *388.* *389.* *390.* *391.* *392.* *393.* *394.* *395.* *396.* *397.* *398.* *399.* *400.* *401.* *402.* *403.* *404.* *405.* *406.* *407.* *408.* *409.* *410.* *411.* *412.* *413.* *414.* *415.* *416.* *417.* *418.* *419.* *420.* *421.* *422.* *423.* *424.* *425.* *426.* *427.* *428.* *429.* *430.* *431.* *432.* *433.* *434.* *435.* *436.* *437.* *438.* *439.* *440.* *441.* *442.* *443.* *444.* *445.* *446.* *447.* *448.* *449.* *450.* *451.* *452.* *453.* *454.* *455.* *456.* *457.* *458.* *459.* *460.* *461.* *462.* *463.* *464.* *465.* *466.* *467.* *468.* *469.* *470.* *471.* *472.* *473.* *474.* *475.* *476.* *477.* *478.* *479.* *480.* *481.* *482.* *483.* *484.* *485.* *486.* *487.* *488.* *489.* *490.* *491.* *492.* *493.* *494.* *495.* *496.* *497.* *498.* *499.* *500.* *501.* *502.* *503.* *504.* *505.* *506.* *507.* *508.* *509.* *510.* *511.* *512.* *513.* *514.* *515.* *516.* *517.* *518.* *519.* *520.* *521.* *522.* *523.* *524.* *525.* *526.* *527.* *528.* *529.* *530.* *531.* *532.* *533.* *534.* *535.* *536.* *537.* *538.* *539.* *540.* *541.* *542.* *543.* *544.* *545.* *546.* *547.* *548.* *549.* *550.* *551.* *552.* *553.* *554.* *555.* *556.* *557.* *558.* *559.* *560.* *561.* *562.* *563.* *564.* *565.* *566.* *567.* *568.* *569.* *570.* *571.* *572.* *573.* *574.* *575.* *576.* *577.* *578.* *579.* *580.* *581.* *582.* *583.* *584.* *585.* *586.* *587.* *588.* *589.* *590.* *591.* *592.* *593.* *594.* *595.* *596.* *597.* *598.* *599.* *600.* *601.* *602.* *603.* *604.* *605.* *606.* *607.* *608.* *609.* *610.* *611.* *612.* *613.* *614.* *615.* *616.* *617.* *618.* *619.* *620.* *621.* *622.* *623.* *624.* *625.* *626.* *627.* *628.* *629.* *630.* *631.* *632.* *633.* *634.* *635.* *636.* *637.* *638.* *639.* *640.* *641.* *642.* *643.* *644.* *645.* *646.* *647.* *648.* *649.* *650.* *651.* *652.* *653.* *654.* *655.* *656.* *657.* *658.* *659.* *660.* *661.* *662.* *663.* *664.* *665.* *666.* *667.* *668.* *669.* *670.* *671.* *672.* *673.* *674.* *675.* *676.* *677.* *678.* *679.* *680.* *681.* *682.* *683.* *684.* *685.* *686.* *687.* *688.* *689.* *690.* *691.* *692.* *693.* *694.* *695.* *696.* *697.* *698.* *699.* *700.* *701.* *702.* *703.* *704.* *705.* *706.* *707.* *708.* *709.* *710.* *711.* *712.* *713.* *714.* *715.* *716.* *717.* *718.* *719.* *720.* *721.* *722.* *723.* *724.* *725.* *726.* *727.* *728.* *729.* *730.* *731.* *732.* *733.* *734.* *735.* *736.* *737.* *738.* *739.* *740.* *741.* *742.* *743.* *744.* *745.* *746.* *747.* *748.* *749.* *750.* *751.* *752.* *753.* *754.* *755.* *756.* *757.* *758.* *759.* *760.* *761.* *762.* *763.* *764.* *765.* *766.* *767.* *768.* *769.* *770.* *771.* *772.* *773.* *774.* *775.* *776.* *777.* *778.* *779.* *780.* *781.* *782.* *783.* *784.* *785.* *786.* *787.* *788.* *789.* *790.* *791.* *792.* *793.* *794.* *795.* *796.* *797.* *798.* *799.* *800.* *801.* *802.* *803.* *804.* *805.* *806.* *807.* *808.* *809.* *810.* *811.* *812.* *813.* *814.* *815.* *816.* *817.* *818.* *819.* *820.* *821.* *822.* *823.* *824.* *825.* *826.* *827.* *828.* *829.* *830.* *831.* *832.* *833.* *834.* *835.* *836.* *837.* *838.* *839.* *840.* *841.* *842.* *843.* *844.* *845.* *846.* *847.* *848.* *849.* *850.* *851.* *852.* *853.* *854.* *855.* *856.* *857.* *858.* *859.* *860.* *861.* *862.* *863.* *864.* *865.* *866.* *867.* *868.* *869.* *870.* *871.* *872.* *873.* *874.* *875.* *876.* *877.* *878.* *879.* *880.* *881.* *882.* *883.* *884.* *885.* *886.* *887.* *888.* *889.* *890.* *891.* *892.* *893.* *894.* *895.* *896.* *897.* *898.* *899.* *900.* *901.* *902.* *903.* *904.* *905.* *906.* *907.* *908.* *909.* *910.* *911.* *912.* *913.* *914.* *915.* *916.* *917.* *918.* *919.* *920.* *921.* *922.* *923.* *924.* *925.* *926.* *927.* *928.* *929.* *930.* *931.* *932.* *933.* *934.* *935.* *936.* *937.* *938.* *939.* *940.* *941.* *942.* *943.* *944.* *945.* *946.* *947.* *948.* *949.* *950.* *951.* *952.* *953.* *954.* *955.* *956.* *957.* *958.* *959.* *960.* *961.* *962.* *963.* *964.* *965.* *966.* *967.* *968.* *969.* *970.* *971.* *972.* *973.* *974.* *975.* *976.* *977.* *978.* *979.* *980.* *981.* *982.* *983.* *984.* *985.* *986.* *987.* *988.* *989.* *990.* *991.* *992.* *993.* *994.* *995.* *996.* *997.* *998.* *999.* *1000.*

§. III.

O Pilioni aut Carnifici Mundum contulisse nimis
etiamnum honorificum est. Mundus vafra & cru-
delis bestia est, nec habebunt requiem die ac nocte qui
adoraverint hanc bestiam, & imaginem ejus. Cum Ab-

salon in patrem rebellis, prælio infelicitè commissio ex 1. Reg. c. 18.
acie diffugeret mulo vehens, abjectâ galeâ, capillo vo-
lante subter quercum transire conatus est. Sed arbor in-
jectis manibus lictoris instar fugitivum crinibus præ-
hensum ita vinxit ac tenuit, ut subitus suum dominum
elaberetur mulo, Absalon cæli terræque medius pen-
deret. Mundus est mulo: quisquis equitem agis, cave
hoc jumentum crudele & vafum. Videris tibi commo-
dè sedere, suaviter vehi feliciter progredi: Expecta sis,
& tu tuam invenies quercum, quâ pendeas. Ne fide
mulo, humanis favoribus ne crede. Arbore quâ non pu-
taveris, subito hærebis, & pendebis vivum funus. Ex-
cussio te prætervolabit mulo, humani favores te desti-
tuent: te terra ejectum respuet, exclusum te non ad-
mittet cælum.

Etenejus rei nobile paradigma. Judas Iscariotes re-
bellis in magistrum discipulus, mulo quo veheretur, re-
quirit, Pontificum favores ambiit, pecuniam recepit, quæ-
sit, multo quo veheretur, cum quâ hæsit, elabente mulo. Cum enim argentum
rejecerit, iridentes Pharisei responderunt: Tu videris, cum Pon-
tifice fac-
Tute hoc intrivisti, tibi omne exedendum est. Quid ad-
nos? Tu videris. Ita mortalium miserrimus furiosâ
pœnitentiâ præcepit in desperationis quercum impigit,
& elisit animam.

Hoc & Mundus aliquamdiu blandus & mulcens re-
sponder: Quid ad me? tu videris. Sed clamat in arcto
alumnus Mundi, & opem poscit: Nec tamen aliud au-
dit, quàm istud: Tu videris: Quid hæc ad Mundum?
Exede quod intrivisti. Conscientiam tu tuam neglexisti,
favores Mundi quæstisti, Deum offendisti, cælum per-
didisti? Tu jam videris. Jam pende, jam palpita, jam
infelicem animam effla: nemo juvat. Exi hospes, exi.
Nulla hic quies, nusquam mansio, nusquam nisi in cælo,
quod ipse tibi occlusisti.

C Protopolæus Rex Egypti potentissimus, ut Machab. 2. Machab.
baorum res gesta memorant, intravit Antiochiam, & im-
posuit duo diademata capiti suo, Egypti & Asia. Quierem
cogitaverat Protopolæus & mansionem; sed totâ Egy-
pro, Asiâ totâ non reperit. Nam audi quid facer histori-
cus subiungat. Et Rex Protopolæus mortuus est in die tertiâ: & ibid. v. 18.
qui erant in munitionibus, perierunt ab his qui erant intra ca-
stra. Nulla hic quies, nusquam mansio.

Rex Medorum Arphaxad subiugaverat multas gentes impe-
perio suo, quod sacra pagina testatur, & ipse edificavit civi-
tatem potentissimam Ecbatanis. Ex lapidibus quadratis & se-
ctis fecit muros ejus in altitudinem cubitorum septuaginta, &
in latitudinem cubitorum triginta. Turres vero ejus posuit in al-
titudinem cubitorum centum. Firmissima civitas (quis ne-
get?) in omnes hostium insultus. Nec defuit tantæ po-
tentia superbia. Siquidem Rex Arphaxad gloriabatur ibid. v. 4.
quasi potens in potentia exercitus sui, & in gloria quadrigarum & 5.
suarum. O mi superbe rex! brevi detumescet hæc animi
elatio, & mansio, quam struxisti, ad alium transibit.

D Ita evenit. Nam Nabuchodonosor Rex Assyriorum
pugnavit contra Arphaxad, & obtinuit eum in campo
magno. Sic uno die, horâ unicâ tam firmæ mansionis
ædificator perit, & mansionem alius occupavit. Nulla
hic quies, nusquam mansio.

Propheta Jonas sub textili suâ silvâ, sub viridi ten-
torio suo letabatur plurimum. Quierem illi ac man-
sionem promittebat saltem æstivam, umbra amœnissi-
ma. Hic sedere, hic habitare, hic quiescere lubebat. Et Iona cap. 4.
letatus est Iona super hederâ letitia magnâ. Falleris, mi Jo-
na, falleris. Nulla hic quies, nusquam mansio. Cras
istud certius credes. Et paravit Deus vermem ascensu di-
luculi in crastinum, & percussit hederam, & exaruit. Die jam,
ô Jona, mansio tua ubi est? Vermiculus unicus, & he-
deram & umbram; simul etiam quietem ac mansionem,
& dietam, & amœnitatem omnem abstulit. In domo
Patris mansiones multæ: extra eam nullæ. In cælo Bea-
torum

torum sedes, in cælo quies est: ubi vis alibi standum & luctandum, ubi vis iniquis & innumeræ turbæ. Cælum quietis beatissimæ domicilium: quidquid turbæ aut timoris est, excludit in omne ævum.

§. IV.

Hoc loco forsitan rogemus: cur DEVS ad inspicendum cælum non saltem rimulam pandit? Hic in tenebris agimus, nec aliam cæli noticiam quam auribus accipimus. Quid testimonii datur oculis? omnes ordine, quo suâ quemque horulâ citat, morimur; Et nemo revertitur, qui referat & testetur quid in Orbe meliori viderit. Cælum DEVS venale proponit, & emi vult. Atqui mercator non solum

Emp. cap. 2.
vers. 5.

Horat. lib. 2.
ep. 2. ad Flo-
rum, initio.

Cur Deus
cæli volu-
ptatē celet.
1. Causa.
Ioan. c. 20.
vers. 29.
Rom. cap. 8.
vers. 24.

Secunda.

Laudat venales, quas vult extrudere merces. Sed eas insuper spectandas offert, emptorem alioqui nullum habiturus. At verò DEVS omnem cæli voluptatem ingenti studio celat.

Sed in promptu causâ est: Hoc fieri fidei ac spei gratiâ. Beati qui non videntur. & crediderunt. Quod videmus non credimus. Apertissimè Paulus: Spes, inquit, que videtur non est spes: Nam quod videt quis, quid sperat? Spe salvi facti sumus. Hinc plura ejuscemodi DEVS contexat velo, ut tantò fides esset firmior, quantò ab oculorum fallaciis remotior.

Deinde, si vel per rimam cælum inspicere liceret, non putem cibum, non somnum capere luberet; vix humanam amplius vitam ageremus. Vigilare solum & perpetuum laborare, & quam plurimum pati in votis foret cæli desiderio. Vigiliis, crediderim, & laboribus, ac jejuniis morbum contraheremus; exstinguemus vitam nimio astu gloria. Adeoque nimium esset calcar ad appetendum cæli præmium, cælum inspexisse. Atqui verò nostræ potestatis non est vitam abrumpere: vigilandum & expectandum dum auctor vitæ veniat dicatque: Jam veni, jam tempus est. Cælum autem longè melius emerebitur, si alter alteri, quam si quisque sibi soli serviat & proficiat.

Sed dicta panè correcturus ajo tertio: Non rimam tantum aperit DEVS inspicendo cælo, sed & januam. Inspicite, gustate & videte, quoniam suavis est Dominus. Quidquid in Orbe hoc inferiore pulchritudinis & amenitatis est, quidquid dulcedinis ac voluptatis, id rimâ, id ostium in cælum, id cæli gustulus est.

Psal. 33. v. 9.

Atque hic duo quedam singularissimè observanda sunt, quæ ad omnem vitæ pietatem plurimum conducent.

Primum est, Omne quod quis patitur, non alio animo quam velut scintillam, ex Orco accipere, ita simul ratiocinando: Si scintilla hæc aërialis unica sit urit, ô DEVS, quid illud tormentorum erit in illis ignibus totum jacere, & æternum uriri? Hæc omnis afflictio mea tanquam structura est ab inferis emergens momentaneum & leve, & tamen ita me cruciat: quantum, eheu, cruciabit ipsum æternitatis incendium? Est qui dicat: Tu illud quod quisque patitur structuras & scintillas vocites: Ego certè hinc atque hinc, super subterque premor angustis, undique afflictus, miser sum undique, in incendio luctor.

Crede mihi, mi homo, si DEVS alterum tantum ærumnis tuis adjiciat, nihilominus structura tantum & scintilla est quidquid pateris, ad æternos ignes collatum. Ab inferis clamor purpuratus epulo, Crucior in hac flammâ. Damnata capita flammæ sentiunt, nos solum scintillas ab his flammis. Quapropter æquo animo toleremus, quidquid tolerandum venit: afflictiones etiam gravissimæ non nisi scintillæ sunt ab illo æternitatis incendio. Hoc primum est.

Secundum.

Alterum: Quidquid in Orbe hoc oculis placet, quidquid gulæ vel auribus suave est, quidquid licitam voluptatem spirat, non aliter accipere, quam unicam mellis

guttulam, è cælo, vel fæccari celestis miculam, sic simul etiam ratiocinando: O bone DEVS, ô mi amantissime Conditor, si hæc amenitatis micula, si hæc guttula celestis melliginis, ita cor afficit ut subsulter, quid amici tui voluptatis haurient in cælo æternum beati, æternum beatitudinis securi? quos non stilla solum ætherei rosis asperges, sed melleo voluptatum mari perfundes & immerges: quam illis, inquam, benè erit, cum nihil voluptatis deerit, cum omni genere oblectationum affluat? Nos in cælo jam agere nobis videtur, cum voluptatis guttam lambimus. Interim mors à tergo insuperat, velut lavernio, quod non nescimus, interim nos mille vellicatæ miserie. Et tamen beatos nos credimus, cum vel inter lacrymas mellis aliquid libamus. Quanta igitur vitæ suavitas erit in cælo, ubi melleum illud beatitudinis mare nunquam deficiet, nullis turbabitur Euripis, nec unicam ejus guttulam æternitas tota exsicaverit?

Hæc duo omnia vitæ mala & miseria, velut Tartari scintillas, omniâque vitæ commoda & delicias, tanquam ætherei mellis guttulas interpretari; Hæc duo, inquam, ad omnem vitæ sanctimoniam, & ad insignem in virtute profectum incredibili erunt adjumento, si probe capiantur, & jugiter exerceantur; sic enim omnia in nostrum trahemus emolumentum. Atque hoc est, quod à beato Paulo discimus. Quando invisibilia DEI per ea, que facta sunt, conspiciuntur. Verbo dixerim? Si quid, & Christiani, videritis aut sentitis mali, Orcum inspicite. Si quid ameni & grati, inspicite cælum, aperta sunt rimæ, patet ostium.

Rom. cap. 1.
vers. 20.

§. V.

Sic igitur quietem & mansionem querimus, oculos velut exploratores quavis die sapius in cælum emittamus. Romanus sapiens affirmat, eam Ægypto fertilitatem ab exundante Nilo provenire, ut ab agricolis non cælum, sed pronâ cupiditate spectetur tellus: Nemo aratorum, inquit, cælum aspiciat. Siquidem Nilus ante exortum canicula mediis aestibus augetur. Hunc nobilissimum amnem natura extulit ante oculos humani generis, & ita disposuit, ut eo tempore inundaret Ægyptum, quo maxime usæ servoribus terra undam altius traheret, tantum hausura, quantum siccitati annua sufficere posset. Atque hinc Ægypti non cælum, sed Nilum aspiciunt; nec pluvias è nubibus expectant, sed è flumine.

Senec. lib. 4.
nat. quæst.
cap. 2. initio.

Annai verbis dixerim: Nemo amatorum Mundi, aspiciat cælum, aut semisomni tantum oculò. Cælum agricolarum horum est Mundus; ab hoc beatas auri pluvias, ab hoc favores & honores, ab hoc amenitatis & delicias expectant. O miseros agricolas! Et en vivam unius ex his effigiem ab ævo priori sumptam & litteris consignatam.

Vir domo gentèque nobilis, sed moribus & vitâ peccandi similior quam homini. Hic in convivio jam vino cimmis. Tacidus calefens, ac linguâ volubili & in peculantiam soluta ausus dicere: si mihi DEVS facultates meas ac voluptates eâ lege transcriberet, ut in annos mille meo arbitratu liceret iis frui, ego mehercle suum DEO cælum non generatim inviderem. Cantarem liberè: Cælum cæli Domino, terram inorituris autem dedit filiis hominum. Vita mihi voluptuaria ad mille annos extensa pro cælo foret.

Nominatim.

O Agricolas & scrospalcum! imò ô porcum aut scrofam! Hæcine oris Christiani? Nullus diabolorum tam vili cælum æstimat, quod infra demonstrabimus. edit. Franco. Impius ille homo, quo nemo faciliè rusticior idololatriæ Ægyptiis deterior Nilum suum aspexit, non cælum.

O Christiani, non Nilum hunc, non Mundum, sed cælum suspiciamus; inde nobis imbres optatissimi, inde voluptatis omnigenæ beatitudo est. Nos quandoque vix ultra rusticanam impietatem illam sapimus, gratiam humanam & longiorem vitam tam anxie ambimus, perinde

esturi. 37.

perinde si salutis cardo in ea verratur: gratiam divinam querimus, sed supinè & intransigens humanam perditam irreparabilem jacturam stultè credimus. O homines rusticissimos! ò verè fatuos! Tam non fidendum vitæ quam gratiæ, utraque tam fallax quam incerta est. Nemo fidat vitæ:

*Horat. lib. 2.
epist. 1. ad
Pisonem*
Nemo fidat gratiæ. Quanti
ploravere suis non respondere favorem
Speratum meritis.

Nihil inanius, sed nec fallacius quidquam humanæ gratiæ. Qui tibi jam videntur favere, illud sub vitæ finem occidunt: Tu videris. Quare non Nilum, sed cælum vel centum oculis, toto vultu, pectore intimo suspiciamus? Lustrate Orbem, nulla hic quies, nulla mansio. In domo Patris cælestis mansiones multæ, quies æterna.

CAPUT IX.

Quo pretio Cælum Beatorum sedes comparanda.

*Isaias vates
sermō li-
gendi dis-
cussus est.*
H Ebræorum vates Isaias, regiæ stirpis, in aulâ educatus, vir eloquens & stylus nitidi, annis ante Christum octingentis vaticinatus, horrendum sui vaticinii supplicium tulit. Nam cum regem impium Manassén, omnemque illius aulam paulo liberius perstrinxisset, in carcerem, inde ad mortem raptus, terrâ & quidem lignea dissectus est; initio laniens hujus à capite per medium hominem facto. Horribile proflus tormentum, & vel ipsis spectatoribus oculis triste.

Hoc tamen Isaias, licet annum ageret centesimum vigesimum sextum, incredibili constantia pertulit, non minus morte quam vitâ clarissimus.

Vir iste sanctissimus cælum, & quidem etiamnum obleratum reverè magno emit; sanguine per tantis cruciatibus fuso gloriam cælestem obtinuit. Cælum esse venale gaudemus, sed quis illud emat tam carè?

Vitam pro cælo prodigere, & non invitum mori in magno ducimus; sanguinem etiam fundere, hoc durum. Cur cælo Deus naturâ non opulentissimus solus, sed & liberalissimus cælum à se vult emi, & quidem pretio tam grandis? Liberalitatis proprium est gratis dare. Hic duo ista veniunt explicanda: Primum, num cælum emendum? Dein, quo genere monetæ? De utroque nunc pauca.

§. I.

*Cur pro
cælo labo-
remus tri-
plex sc-
dendum.*
Natura corruptior nos tales genuit, ut liberalitatem potius alienam, quam nostram amemus. Malumus gratis accipere, quam dare. Hinc illæ argumentationes nostræ: Si quis ea omnia, quæ ab exordio ad finem vitæ passurus, sub uno aspectu posita videret, nunquam hilarescere posset, imò vivere recusaret tam duris legibus. Quorsum autem ista? Quid sibi vult tam longæ arummarum ordo, quid formidanda hæc calamitatum series nisi cælum expectat? spem cæli tolle, & nemo sponte miser esse cupiet. Pro cælo laboramus, pro cælo patimur. Longè tamen gratius foret hoc præmium, si gratis daretur. Triplex ad hæc responsum est.

Primum: Cælum Deus planè gratis dat. Crumenam auro plenam cum in viâ invenis, etsi manu attolis, tamen aurum gratis accipis. Domum occupas, sed domus Domino assensu rependis, tu certè gratis habitas. Cælo te Deus recipit, quid rependis? Collige omnia quæ rectè fecisti unquam, aut placidè tulisti ad illam mansionem collata, vix assensum unum constituent. Quæ igitur fronte cælum à te emptum jactabis? Tace, gratis accepisti.

Deinde: Omnia promerita nostrâ vim suam omnem à Dei gratiâ habent. Aufer gratiam, & promeritum

Tom. I.

A nullum erit. Rectissime dixit Augustinus: Quod est meri-
tum hominis ante gratiam, quo merito percipiat gratiam? cum epist. 105.
omne bonum meritum nostrum, in nobis non faciat nisi gratia: contra Pela-
gionem. Cum ergo gratia gratis detor, gratis etiam cælum dabitur, non dandum nisi propter gratiam. pag. 177.

Tertium: Cælum Deus omnino gratis dare tam sui Tertium.
quàm nostri causâ non potest. Sui causâ: Nam impiis ac rebellibus, imò cælum averfantibus, cælum vi ingere non potest. Justus ipse ac sanctus est: ergo capitalibus ac professis hostibus, & nolentibus beari, quâ aequitate aut necessitate Beatitudinem obtulerit? Cum ergo invitis cælum non det, dabit obedientibus & volentibus, qui hoc ipso cælum emunt dum obediunt, dum cælo assenti serò volunt. Nostri causâ non penitus gratis dandum est cælum, nam beatitudo nobis tam suavis non accideret, nisi prius fel gustaremus. Post laborem dulcis est quies, post famem gratia refectio, post bellum jucunda pax. Non coronabitur, nisi qui legitime certaverit. Donatio parum honorifica est, ubi nulla donandi causâ est. 2. Tim. c. 12. vers. 5.

Abrahamum Deus ad ingentem gloriam evecturus, promissit ex ejus posteris nasciturum Dei filium. Ut autem Abrahamus tantâ gratiâ non indignus censeretur, filium jussit immolari. O Domine, quàm nihil das gratis? Imò verò, dixerit Deus, gratuitum hoc donum offero, sed simul causam donandi quero. Cum igitur Abrahamus in has dandi & accipiendi leges consentisset, filium etiam filium mactare paratissimus, mox Deus: Per memetipsum juravi, ait, quia fecisti hanc rem, & non per- Gen. cap. 22.
peristi filio tuo unigenito propter me, benedicam tibi, & bene- vers. 16.
dicentur in semine tuo omnes gentes terra. Significat autem, Quia & seqq.
fecisti hanc rem, idè à meâ liberalitate consecutus es hoc munus. Ita Deus longè promptior donare, quàm nos Vult Deus
accipere, obedientibus dabit æternitatis præmium: homines
vult tamen & omni jure id vult, ut felicitatem tantam ne se indi-
cupiant, ambiant, petant, apprehendant, eâ se non in- gnos exhi-
dignos exhibeant, ad eam se non invitos ostendant. beant eter-
Hinc illa Pauli ad Timotheum vociferatio: Apprehende præmio.
vitam æternam. Et unâ hortatur, idem aliis inculcet, ut 1. Tim. c. 6.
thesaurizent sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendat vitam æternam. Ibid. v. 19.
Nectamen desinet esse gratuitum, cum fuerit à te apprehensum. Quo modo, inquis, quâ manu apprehendam? Jam dicimus.

§. II.

A Junt eos olim milites quos Soli dicatos scripserant cum sacramentum dicerent, coronam à mucrone gladii pendente accepisse. Quo quidem ritu significabant victoriæ & coronæ laudem, non aliter quàm ferri cuspidè obtinendam. Si quæras, quâ ratione gloria cælestis sit acquirenda? Beatus Paulus, non aliud, quàm quod modò diximus respondet: Apprehende vitam æternam: Porrigit Deus beatitudinis coronam, sed à mucronato ferro pendulam. Vis illam? Apprehende. Etsi manum ferri cuspidè non nihil lædas, non refert, modò coronam auferas.

Beato Paulo res certa est: Si sustinebimus & convergemus. 2. Tim. c. 2.
bimus. Si mortui sumus cum Christo, credimus quia simul vers. 12.
etiam vivemus cum Christo. Christus verissimus regni hæ- Rom. cap. 6.
res & summi regis filius, hoc tributum tamen & vecti- vers. 8.
gal nihilominus pendit Patri. Quoniam sic scriptum est, Luc. c. 24.
& sic oportebat Christum pati. Eadem membrorum lex vers. 46.
est, quæ capitis fuit. Quod beatus Leo expendens: Cer- Leo. serm. 9.
ta, inquit, atque secuta est expectatio promissæ beatitudinis, ubi de Quæ-
est participatio Dominice passionis. Gloriæ coronam nobis draget.
comparamus fortiter agendo, & constantè sustinendo.

Isaias vates, cujus antè facta mentio, ad rem nostram Isa. cap. 62.
accommodatè: Et eris, inquit, corona gloria in manu Do- vers. 3.
mini, & diadema regni in manu Dei tui. Corona è gemmis & auro dum imperfecta in aurificis manu est, mal-
licos,

CAPUT X.

Cur Cælum tam frigide desideremus? Hic languens desiderii flamma excitatur.

Petrus Damianus commemorat Abbatem cetera virum religiosum, paullo tamen immoderatus appetuisse certos pisces. Negarunt famuli acquiri posse id piscium genus. Fuit ex his qui unicuique toto foro à se visum affirmaret, eum tamen utique florentis aliquot pretii. Emptus piscis, coctus, appositus est. Priusquam tamen antistes manum admovent huic ferculo, ad ostium cœnobii mendicus quantā potuit importunitate petit, ex appositis cibis aliquid sibi deferri. Hic Abbat radiis de cælo illucens optimis cogitationibus animum implevit: Ergone ego, ajebar ipse secum, piscem tam pretiosum solum glutiam? num hoc boni exempli? An non sermonem Urbi dabimus? An non in ore omnium decantata ero fabula? Quid si gulosam hanc cupiditatem substringerem? Quid si genium hoc ferculo fraudarem? Urgeor exemplo sanctissimi regis, qui aquam à Bethlemica cisterna haustam effudit, & Domino eam obtulit: Huc me impellit fames mendici ad portam præstolantis. Quin aude aliquid anime, & oblectatiunculam brevem subducis gulæ? Nulla obsonii jactura est; fruatur eo pauper; tibi lucrum accedet ingens. Quid diu mecum litigo? sic fiat. Et mox ne longior esset deliberatio, conversus ad famulum: Heus, inquit, hunc piscem tolle, unā cum disco, & pauperi eum defer. Ut iussit, factum. Vix istud edulii mendicus acceperat, & sese cum illo plurimis inspectantibus in auras libravit, ut ostenderet qualis sub personā latuisset mendicus. Atque hoc sui domandi specimen prorsus illustrissimum fuit, nam quanto appetentia major & effrenatior, tanto etiam pugna difficilior, inde autem tanto illustrior secuta est victoria.

Hæc una res inter Christianos summi est artificii summæque prudentiæ, ea omnia quæ nobis pretiosa & chara, maturè præmittere ad cælum, ubi fenore missimo aucta recipimus, quidquid hic DEI causā sapienter placuit negligere. Cur verò tam ægrè id persuaderi possumus? Cur cælum tam frigide desideramus? Cur rariùs cogitamus patriam? Cur tam languide tamque modicis itineribus Hierosolymam celestera tendimus? Causas hæc dabo.

§. I.

Inter omnia desiderabilia, nihil est in Orbe hoc desiderabilius cælo. Vita nostra peregrinatio est, cum diu ambulaveris, denique redeundum. Vita nostra navigatio est, cum diu navigaveris, denique appellendum. Quis unquam tempestatibus maris jactatus non desideravit portum? Mare navigamus vastum, scopulosum, periculis plenum, ventis adversis, exiguo lembo, portitore imperito & sæpè remis, malo, velisque laceris aut fractis, & portum tamen non desideramus. Cui peregrino nullum patriæ desiderium est?

*Nescio quā natale solum dulcedine cunctas
Ducit, & immemores non finit esse sui.*

Ipse etiam bestias hoc desiderium ferit. Silvas suas & natales latebras amant. Afflueta leones antra petunt. Et arbores transplantatæ solum suæ originis mallent. Quin & saxa properant ad suum centrum. Etiam flumina ad suos fontes & ad mare recurrunt. Solus homo quamvis peregrinus, quamvis in exilio pessime habitus, vix tamen patriam desiderat. Animus inquilinus terræ, oriundus è cælo, cælum tamen rarissime seriùs cogitat.

Tom. I.

A Grande hoc vitium est humanæ mentis, & copiosis lacrymis dignissimum.

Hebræus populus nullius panis frontis, & ferreæ cervicis plurima in DEVM peccaverat, mitissimus tamen DEVS plurima dissimulans, illud singulariter conquestus: *Et pro nihilo, inquit, habuerunt terram desiderabilem.* Diximus inter omnia desiderabilia, nihil desiderabilius esse cælo. Hinc jure in nos divina lævit indignatio, ardentius à nobis terræ sordes, quam cæli delicias desiderari.

Augustus Imperator cum observasset Romæ adeo apud exteros quosdam legatos in deliciis esse catellos Melitæos, ut eos gestarent & suaviarentur, joco quæsit: Num etiam apud eos semina enterentur liberos, quando illi tantum amoris impenderent canibus? In hunc panem modum è Christianis quæri posset, num sperarent cælum, quando tam ardentem inhierent terram? Sed quid, oro, cause est, rem omnium desiderabilissimam tam remissè desiderari?

§. II.

Causa prima est, quæ ignaviam nostram nonnihil velet. Quemadmodum infans, qui nascitur & educatur in obscuro carcere, liberioris auræ dulcedinem penitus ignorat, ita nos etiam in hoc terræ carcere nati & educati summas beatorum delicias non desideramus, quia ignoramus. Ignori nulla cupido. Esset hoc sanè quo culpam purgaremus, sed è cælo venit Christus DEI Filius, qui sermone non uno celestia nobis gaudia explicavit. In cælo fuit Paulus Apostolus Christi discipulus, qui liberè pronuntiavit eam esse beatitudinem cæli, ut nec simile quid unquam visum, nec auditum, sed nec cogitatum sit: nec cum celesti gloria quidquam conferri posse. Idem Prophetæ, idem & Apostoli ceteri sunt testati. Cur his testibus, eorumque oculis non credimus? Excusā igitur rejectaque primā causā, videamus alteram.

Secunda causa: Cælum rarè cogitamus, rariùs de Secunda cælo loquimur: Quia igitur beatitudinem nec primoribus quidem labris degustamus, ideo nec appetimus. Cum falco ad ardearum venationem eruditus, hostem suum, ipsam ardeam est affecutus, & ut victor hostilem sanguinem libavit, ægrè retrahitur à venatore, qui ardeam ereptā, falconis oculos pileolo regit, & hunc prædonem suum ad pericam ligat. Hic falco plurimum luctari, vincula rostro vellere, ea conari abrumpere, unguibus pileolum trahere, eum velle excutere, alas librare, volatū meditari, miserè huc illic se torquere, victum retineri nolle. Quid avem hanc tam inquietam facit, ad avolandum quid impellit? Gustatus sanguis ardeæ: frui cupit, quo jam inescari cepit.

Videte mihi Paulum, falconi simillimum. Permittitur volare & gustare beatitudinem; rapitur in paradisum; redit in terram, caput obnubitur, velantur oculi, ad concionatoris munus velut ad pericam alligatur. Hæc multum à paradiso divertunt. Illic audit arcana, quæ non licebat homini loqui. Vidit divina quæ verbis non poterat effari. Jam igitur avis nobilissima, pugnat & luctatur, oculorum velum vult amotum, alas parat, redire cupit: Hinc illæ voces: *Cupio dissolvi & esse cum Christo.* Unde hic labor, unde inquit & lucta hæc? Vidit beatitudinem. Hinc ille suis vinculis indignatur, volare tentat, mortem optat, tenebras oculis ademptas cupit, cupit dissolvi & esse cum Christo. Imò si mille mortes subeunda forent, vel mille mortibus promptissimè se objiceret, modò sursum ire, modò ad DEVM liceret pervenire.

Quod in nobis ejuscemodi desiderium non ardeat, in causā est magnam partem socordia nostra: Beatitudinem rarissime meditamur, & non nisi raptim & perfunctoriè: non ponderamus, animum in eam non defigimus. est.

T 2

gimus. Atque hinc vix ullus beatitudinis gustus est. Nimirum æstimare non possumus vram, cuius censuram non fecimus.

Ioannes Hieronymus in serm. lxxv.

Jordanus è Divi Dominici familiâ vir magnus interrogavit hominem à cacodæmone infessum: Quid perpeti non recusaret, ut DEVM intueri posset? Ad quæ invitus hospes respondens: si ego solus, inquit, omnium sociorum meorum pœnis ac suppliciis par essem, non eas detrectarem usque ad supremi iudicii diem perferre, modo demum liceret intueri DEVM. Expavit vehementissimè ad has voces Jordanus, & iterum: Dic, ait, pulchritudinem Conditoris nostri, cuius rei pulchritudini comparandam censes? Cui malus genius: Stultè, inquit, quæstivisti. Sed quia id scire aves, compendio dicam: Si pulchritudo omnium florum, metallorum, gemmarum siderum, animalium, hominum in unam conveniat elegantiam, quis hominum eam satis æstimaverit? Atqui certò scias hanc unam omnium creaturarum rerum velut colliquatam venustatem cum divinâ pulchritudine minùs conferri posse, quàm densissimas tenebras cum claro meridie.

Intuitus DEI à Dæmone effugatus.

Ve illis qui suâ nequitia perdunt tam immensum bonum.

Psal. 38. vers. 4.

Tertia causa.

Tertia causa. Rebus caducis nimio adhæremus affectu. Quid mirum? Beatitudinis desiderium in nobis languere, cum a se vehementer ardeamus oblectationibus terrenis. Nihil sine mœrore deseritur, quod cum amore possideretur. Ita comparati plerique omnes sumus, ut ubicunque nobis bene est, aut ubi commodè sedemus, inde ferè nolimus excedere. Jucundam oblivionem patriæ nonnunquam inducit fortuna foris quam domi beator. Audias non neminem blandiente fortunâ dicentem: Mihi bene est; quid ultra velim? Ita sedilia visco peruncta occupamus, hinc illis adhærescimus non sine ingenti detrimento.

Laërt. lib. 6. cap. 1.

Antisthenes Philosophus paucos, ut fertur, auditores numerabat; quando eos, quod ipse fatebatur, argenteâ virgâ repellerebat. Nam gratiæ satis exigebat minerval. Enimverò vulgus magis amat pecuniam quàm sapientiam:

Invocat. Sat. 7. v. 157.

Scire volunt omnes, mercedem solvere nemo. Facilis est DEVS cælestem infundere sapientiam, & ingens cæli desiderium inflammare, modo affectum retrahamus à terrâ. Nos verò terram brevè amittendam malumus amore prosequi, quàm cæli desiderio accendi. Ita terram perdimus, & cælum non obtinemus. D

Hercules virtutis iter arduum præmii causa decrevit sequi.

Hercules adolescens ut præci fingunt, dubius quod iter vitæ ingrederetur, duas mulieres sibi dissimillimas adiit, virtutem & vitium: Auditorus quid super eâ re suaderet. Hæc quidem delictis innutrita, & ad omnem elegantiam compta, sed præter voluptatum illecebras vix quidquam habuit promittere: altera pallore, rugis, macie decorâ, venerabilis magis quàm deformis laborem impensissimè laudavit; eo autem peracto immortalitatis consortium est pollicita. Has ubi adolescens intentius considerasset, spreto vitii blandimentis, virtutis iter licet arduum præmii fiduciâ decrevit sequi. Ad eò multum promoveret amorem ac cultum virtutis, notitia & desiderium beatitudinis. Incipe cælum seriò desiderare, & nulla tibi displicebit virtus.

Ruffinus Aquilejensis memorat ad Abbatem Achilam venisse juvenem religiosum, qui contra seipsum questus diceret: Mi Pater, quid faciam? Cum in cellâ sedeo, supra modum me delidia & tædium infestant: quid jubes fieri? Cui senex: Hoc, inquit, inde provenit, fili, quia tormenta quæ timemus, & requiem quam speramus, nondum vidisti. Si hæc sedulò cogitata gustasses, etiam si cella tua ebulliret vermicibus usque ad cælum tuum, tu nihilominus vermium medius perdurares sine omni tædio & desidia. Vero verius oraculum. Hinc querulis illis assidue istud occinendum, Nondum vidisti requiem. Quid enim est quod vos adeò fatigat? Num nimis labores? Num paupertatis sorores, fames & sitis? Num injuriæ & contemptus? Num mortis præcursorum morbi.

O Phrygiæ! ô molles & ignavi, Nondum vidisti requiem. Cælum non cogitatis, idè nec desideratis; majori autem desiderio appeteretis cælum, si minore terram. Quàm verè religiosus scriptor: Osi tibi hæc sapient, Thomas à Kempis l. 3. de Imitat. Christi cap. 47. inquit, & profundè ad cor transirent, quomodo auderes vel semel conqueri? Nôhinc pro vitâ aternâ cuncta laboriosa sunt toleranda? Finge tibi & ante oculos animûmque propone quidquid tibi jucundissimum, pulcherrimum, suavissimum, gratissimum in veste, victu, auditu, visu, in omni vitâ videatur, simulque animo comprehendere; hæc omnia cælum centies uberiora dabit & meliora: quin igitur famem eò differimus?

Duc sunt artes nobilissimæ, & quæ aliquid è cælo trahant, Pictura & Musica; ingens ab utraq; delectatio est. Sed quid eâ omnis, ad illam cæli picturam & Musicam? Pictura cæli res creatas omnes & creatorem ipsum exhibebit, spectaculum æternum & infinite voluptatis, ut infra copiosius demonstrabitur. Musica cælestis mel aurium, sic dicam, mellitissimum, omnem modulum hic auditorum suavitatem sopiet, & exstinguet. Vale terra cum omni tuâ Musicâ, quæ ad cælestem illam pastorium melos, aut bubulcorum concentus est. Quid ergo hic reculis vilissimis affixi detinemur. Quia beatitudinem toto affectuum exercitui invadimus & rapimus.

Reverà nostram ipsi cogimur ignaviam mirari. In ceteris tam alacres sumus & indutriti, ut subinde voluptatis aliquid aut commodi votis ardentissimis expectamus: cum lucificandum est cælum, oscitamus & dormimus. Ubi quæso desideria nostra, ubi nos ter co-natus? Illud longè verissimum sapius inculcandum vel nauseantibus: Pro modicâ præbendâ longa via curritur; pro aternâ f. ita à multis vix pes semel à terrâ levatur. Vilepretium queritur, pro uno numismate interdum turpiter litigatur; pro vanâ re & parva promissione, die nocturque fatigari non time-tur. Sed prob dolor! pro bono incommutabili, pro præmio inestimabili, pro summo honore & gloriâ interminabili, vel ad modicum (notetur hoc) fatigari pigritatur. Ex tripode dictum.

Thomas à Kempis l. 3. de Imitat. Christi cap. 3.

Canis venaticus nare acer dum nulla sentit feræ vestigia lentus est, & vinculo quovis ducitur, at ubi vestigia odoratur & captat naribus auras, jam omnia vincula abruptum, huc illic currere, indagare, nunquam quiescere, dum feram investiget. Nos tales sumus: dum cælestem gloriam non odoramus desideris ac meditationibus, lentissimè agimus, & vel filo vinciri sustine-mus: Cum verò beatitudinis odorem, cogitando & indagando percipimus, mox vincula nexuque abruptimus, properamus, currimus, volamus. Qui etiamnum res terræ amat, is profectò bonorum æternorum ignorantia laborat.

Jacob Patriarcha dum sub dio dormiret, scalas vidit, Jacob Pa-quarum pes hærebat terra, caput se nubibus inferebat. Visum sanè admirandum. Nam his scalis Angeli ascensum & ascensum iterarunt. Hoc spectaculum tam amœnum in domo paternâ Jacobo nunquam fuisset obiectum:

objectum: sed ubi jam peregrè fuit in loco deserto, sub Jove puro, ubi terram pro lectulo, saxum pro pulvino habuit, à domesticis turbis semotus, hæc cæli negotia suavisimè spectavit.

Ex te, mi Christiane, quæro, num cælum attentè cogitare, & verò etiam ardentè desiderare cupias? Ita, inquis, cupio. Quòd si ferius es, à rebus fugacibus ac perituris, quantum potes, avellere:

Non bene conveniunt nec in unâ sede morantur

Cæli ac terræ, fluxarum rerum & eternarum amor. Quantò excitator est tuus affectus ad terrena, tantò erit segnior ad celestia.

Cum Hebræus populus jam captivus, una cum vate suo Ezechiele Babylonem migrasset, hoc contigit. Ezechiele Deus futuri templi restorationem ostensurus, quod ipse Propheta testatur, *In visionibus adduxit illum in terram Israël*. Ita corpore remansit vates in Babylonem, animus illius in Hierusalem perductus est. Ita nimirum qui celestem Hierusalem contemplari cupit, licet corpore hanc Mundi Babyloniam habitet, mente nihilominus ac spiritu quotidie quavis horâ, turbis Babylonis desertis, in cælum evolare potest. Hoc planè modo innumeri in turbis extra turbas erant, quia cæli desiderio frequentissimè in cælum ascendebant.

§. I V.

Hierosolymæ Rex David ingenti beatitudinis desiderio flagrans clamabat: *Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus*. *Sititit anima mea ad Deum fontem vivum: Quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Domine dilexi decorem domus tue, & locum habitationis gloriæ tuæ: Quam dilecta tabernacula tua, Domine virtutum, concupiscit & deficit anima mea in atriâ Domini. Quis aegre ferat has optimi regis vociferationes? Videndi Dei cupiditate ardebat, & languebat amore.*

Antiochus Regis Seleuci filius, amore, sed vetito, correptus, memor quàm improbis facibus arderet, deformè pectoris vulnus, piâ dissimulatione contegebat. Itaque diversi affectus, iisdem visceribus ac medullis inclusi, summa cupiditas & maxima verecundia ad ultimam tabem juvenis corpus redegerunt. Jacebat Antiochus in lectulo moribundo similis; Seleucus pater mœtore prostratus obitum filii lamentabatur, ingemiscebant necessarii, totius palatii funebres magis quàm regius erat vultus. Sed hanc tristitiâ nubem Lepcini Mathematici, vel (ut alii malunt) Herasitriti medici providentia discussit. Hic Antiocho ægotanti afficiens, ut eum ad introitum reginæ Stratonices rubore perfundi, & spiritu increbescere, eaque ingrediente pallere, & excitatiorem anhelitum subinde recuperare animadvertit, curiosiore observatione ad ipsam veritatem penetravit; siquidem reginâ intrante, & rursus abeunte, brachium adolescentis dissimulanter apprehendendo, modò vegetiore, modò languidiore pulsû venarum, comperit cujus invaletudinis ager esset. Amore, sed inconcesso, languebat. Notitia morbi pars, maxima sanitatis.

Ægotum hic monstro, qui solo langueat amore, sed honestissimo. Divinus Paulus formosissimæ Reginæ celestis gloriæ cupiditate exultans, ut eger ardentissimâ febri correptus clamat: *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Diversi affectus, quod de Antiocho diximus, in castissimo Pauli pectore calebant, & certabant; amor propriæ beatitudinis ad cælum rapiebat; amor alienæ salutis, è terrâ non dimittebat. Hinc illa vox ægotantis: Coarctor è duobus, desiderium habens illud, & esse cum Christo, multò magis melius: permanere autem in carne necessarium propter vos.*

Daniel vir desideriorum, in aulâ regis Babylonici, curarum medius, cum templum Hierosolymæ cor-

Tom. I.

A pore adire non posset, animo sic adiit. Conclave suum ingressus, fenestris Hierusalem versus apertis, ter in die flebat genua, & adorabat, confitebaturque coram Deo suo.

Et nos, cheu, in Babyloniâ degimus, in perturbatione vitæ, & magnâ rerum omnium confusione, procul, ah procul ab illâ civitate sanctâ. Sed Daniele muniti aperiâmus contemplationis nostræ fenestras, & de die sæpius celestem Hierusalem intimis affectibus saluremus: abeat illuc frequenter animus, quò nondum corpori concessum: animo, quò liber, ire licet.

Dædalus, ut in fabulis est, artifex omniscius, & fabræ artis ingenio celeberrimus, cum à Minos rege labyrintho velut carcere clauderetur, sibi & Icario filio alas conficiens

Terras licet, inquit, & undas Obscurat, at cælum certè pater, ibimus illac. Omnia possideat, non possidet athera Minos.

Ita cum terrâ marique negaretur effugium, fugam sibi per aërem tentandam duxit, commisitque se cælo. Nos non doctas fabulas securi, hoc iter ad cælum facere quotidie possumus, alas & viam invenire facillimum. Animo, quò liber, ire licet: cælum certè pater. Quin ergo terram deserimus, quin evolamus ex hoc labyrintho, quin affectus omnes à terræ sordibus in cælum transferimus? Hanc viam nemo nobis obstruxerit; aperta est omnibus. Volemus: Et videte quanti prævalent.

§. V.

Augustinus quoties hoc iter ad cælum non affectavit tantum, sed peregrè? Quoties inexplibili cupiditate ad alta raptus volabat, & cantabat? Hinc voces illæ: *O vita quam preparavit Deus iis qui diligunt illum, vita vitalis, vita beata, vita secunda, vita tranquilla, vita pulchra, vita munda, vita casta, vita sancta, vita ignara mortis, nescia tristitiæ, vita sine labe, sine dolore, sine anxietate, sine incorruptione, sine perturbatione, sine varietate, & mutatione, vita totius elegantia & dignitatis plenissima; ubi est amor perfectus, & timor nullus; ubi dies æternus, ubi Deus facie ad faciem cernitur, &c.* *O vita, amore tui langueo.*

En alium amoris morbo ægotantem. Mille talia scripsit dixitque Augustinus, quibus inexhaustum cæli desiderium nobis patefecit, in seipso auxit. Sileant fabulæ. Augustinus verè Dædalus itinere jam afflueto, quoties libuit, ad cælum evolavit, neque solus. Mater Augustini Monica diu collocuta cum filio de celesti regno; quæ nimirum futura esset ea vita, cujus ideam non tantum non oculis, nec auribus, sed nec cogitationibus possemus effingere; denum subjunxit: *Quantum ad me attinet, fili, nullâ re amplius delector in hac vitâ. Quid hic facio? Ad vitam propero meliorem. Vox homine Christiano dignissima. Ille cælum verè desiderat, quem nihil terrenæ voluptatis amplius delectat. Verè dixit Augustinus: Odit valde patriam, qui putat sibi bene esse cum peregrinatur.*

Ita Ursinus Presbyter integritate vitæ & præcipuè castimoniâ insignis, sub vitæ finem, inhærens cælo, lætus exclamavit & gratias iis egit, quos ad se venisse solus cernebat. Et cum quærent, qui lectulo affidebant, quinam ii essent quorum adventu tantoperè lætaretur? Nunquid non videtis, inquit, beatos Apostolos Petrum & Paulum hîc adesse, & evocare me? Mox ad eos versus. Venio, venio, ait, ecce venio. Hanc optimam vitæ clausulam adjecit, & obiit.

Ægidius è D. Francisci familiâ vir festivæ sanctitatis, Chronicon cum quinque Religiosis viris Provincialibus in occursum tenderet, repente beatitudinis æstu abreptus, oculis in cælum sublati, & diductis brachiis velut fidibus usus cepit canere: *O mi frater, ædifica mihi castrum quod saxis & ferramentis careat; o mi charissime frater, ædifica mihi civitatem quæ careat calce & lapidibus.*

Hæc illa sine lateribus & ferro nobilissima civitas cælum

T 3

cælum est, quò amici Dei quotidianis eunt desideritiis.

Sequimur præcuntes, imitentur ad alta prævolantes. Variè nos invitat Deus, & sapissimè ipsis etiam ærumnis urget, & impellit properare in patriam. Quin pro se quisque isdem illis vocibus vocanti se sinit: Venio, venio, mi Deus, venio, & tantò promptius, quantò propius ad te vocas. Innumeros ad cælum traxit calamitas, quos voluptas ad orcum misisset. Quemadmodum diluvii fluctus Noëmi Arcam extrulerunt in sublime, sic adversa mentem electorum evehunt ad cælum. Ut vires fax inclinata refumit, sic bonæ mentis homo, cum deprimatur, elevatur. Et ut palmas, quò plus gravantur & calcantur, tantò altius assurgunt, ita probi quò magis exagitantur & proteruntur, tantò magis animum cælo attollunt. Ardens cæli desiderium petrum-pit omnia.

Cæli desiderium martyres animavit ad perendum quavis tormenta.

Hoc totos Martyrum exercitus sic animavit, ut inmanissimam quavis tormenta promptissimè simul & fortissimè perferrent. Ex innumeris vel solos quadraginta illos Athletas generosissimos aspice, qui ad Armeniæ oppidum Sebasten acerbissima supplicia exhauserunt, cæli desiderio incredibiliter inflammati. In carcerem horribilem sæpius contrudebantur; at illi gaudebant: ora faxis contundebantur; ridebant: mediâ hieme fumo frigore sub dio nudi pernoctare jubebantur, non resistebant: tepefacta balnea, si Diis facerent, offerebantur; præter unum omnes respuebant: rogos illis & ignes proponebantur; non horrebant: crura demum omnibus frangebantur; constantissimè perferrebant. Vox una omnium erat: Hoc stadium quadraginta ingressi sumus, pro te, Domine Jesu certaturi: liceat totidem coronas obtinere. Armatae preces. Nam etsi unus defecerit, mox tamen è cultodû numero successit alius, qui ubi ab Angelis triginta novem coronas viderat deferri: Et ego, aiebat, meo quoque sanguine quadragesimam emetebor. Dixit, & fecit. Ita omnes beatitudinis desiderium rapiebat, ut levissimos etiam cruciatus residenti ore sustinerent, tanquam ad nuptias ituri. Eamus & nos, & moriamur cum illis. Via brevis est, sed ad vitam ducit quæ erit æterna.

§. VI.

Aug. 10. 10. serm. 17. de verbis Domini, mihi pag. 31.

Hinc videndum est, inquit Augustinus, hinc considerandum, quemadmodum amanda sit æterna vita, quando sic amatur misera ista & quandoque finienda vita: Considerate, quantum amanda sit vita, ubi nunquam finis vitam. Ecce quæ pateris in misera ista, quam diligis, vitâ, & putas te semper victurum, & nunquam moriturum? Discite ergo, fratres, querere æternam vitam, ubi ista non tolerabitis, sed in æternam cum Deo regnabitis.

Ephes. cap. 5. vers. 16.

De his diebus quos agimus, ait Apostolus, quoniam dies mali sunt. Ecce quàm malos dies, & nemo vult finire ipsos malos dies, multumque hinc rogant homines Deum ut diu vivant. Quid est autem diu vivere, nisi diu torqueri? Quid est aliud, diu vivere, quàm malos dies malis diebus addere? Cum crescant pueri, quasi accedunt illis dies, & nesciunt, quia minuuntur, & ipsa est falsa computatio. Crescentibus enim decedunt dies potius quàm accedunt. Constituit alicui homini nato, verbi gratiâ, octoginta annos: quidquid vivit, de summa minuit. Et inepti homines gratulantur plurimis natalitiis, tam suis, quàm filiorum suorum.

O virum prudentem! Si tibi vinum minuatur in utre, tristaris: dies perdis, & gaudes? Mali ergo sunt dies, & eò peiores quia diliguntur. Sic blanditur hic Mundus, ut nemo velit finire ærumnosam vitam. Vera enim vita & beata hac est, cum resurgemus, & cum Christo regnabimus. Vita itaque non est nisi beata: Et vita beata esse non potest, nisi æterna, ubi sunt dies boni: nec multi, sed unus. Dies ille nescit ortum, nescit occasum: Illi diei non succedit crastinus, quia non præcedit eum hesternus. Hunc diem, & hanc vitam in promissis habemus. Aliquis ergo operis merces est. Si mercedem amamus, in opere

A non desiciamus. Iam vos, inquit Gregorius, delectat locus celsitudinis, prius via exerceat laboris.

Ergo (quod hoc capite sumptim exponendum) nihil aequè desiderandum est dum vivimus, atque immortalis vita, cum panè nil minùs desideremus. Enimverò valdè repugnant cælum ardentè desiderare, & rarò cogitare. Ibi autem cogitationes de cælo raræ sunt, ubi perpetuas sibi curas terra vindicat. De quâ mentionem injiciens Augustinus: Hic vidus est, inquit, & hic peregrinatio, & hic suspirium, & hic tritura, & hic pressurâ, quia & hic torcular. Quid est autem quod concupiscimus quò it, quò tendis desiderium nostrum? quò nos rapit? O Augustine, erubescimus, quod res est fateri. Desideria nostra nos trahunt, rapiuntque ad gloriam, sed fluxam; ad divitias, sed perituras; ad delicias, sed breves & fœdas. Sunt qui negent & perneget id se facere, dum faciunt: Alii consitentè reitunt, sed quod hodie detestantur, cras repetunt.

Filii hominum ulquequo gravi corde? Severinus Boëtius litteratissimus Martyr, ad desideranda cælestia manu ducit aureo hoc metro:

Unica gens hominum celsum levat altius cacumen,
Atque levis recto stat corpore, despicit, terras.
Hæc, nisi terrenus, malè despit, admonet figura:
Qui recto cælum vultu petis, exersisq, frontem;
In sublime feras animum quoque, ne gravata possum
Inferior fidat mens, corpore celsius levato.

Quin ergo terræ sordes averfati, cælum toto pectore anhelamus? Hoc uno scilicet probi improbiq; luculentè differunt, quòd probis vita mortalis in patientiâ, æterna in voto est: Improbi longam quidem vitam, sed brevem patientiam cogitant; Ita brevem vitam citò finiunt, nunquam incipiunt æternam, æternâ morte morituri.

Ita Prædestinationis divinæ non fallax signum, cæli desiderium. Ignis qui totum jam lignum corripuit, à ligno quidem non recedit, à quo pabulum habet, nihilominus sursum ad suam regionem tendit. Igni non assimilès sunt ad beatitudinem destinati: suam corpori vitam defendunt, corpore tamen implicati gemunt, dum assidue mansiones æternas expetunt.

Rex Macedo Alexander, auditâ Indiæ opulentia, plurimum auri, & terræ purpuratis suis amicis prædam fecit, quam inter illos liberalissimè distribuit. Mirantè hoc Ephesioni dixit: Ne miretur; Auri feraciora regna ferro quaerimus, nec fiducia deest ea brevè obtinenda. Parva damus, speramus maxima. Ita homines cælo assignandi, omnem terræ opulentiam minimi faciunt, & calcant cæli desiderio. Quâ in re satis ostendunt se cælo natos.

Julius Cæsar memorat Helvetios compertâ Galliæ fertilitate, sic illius exarsisse desiderio, ut se des suas non reliquerint solum, sed etiam exulserint, urbèsque moenibus nudaverint; ne spes esset cuiquam revertendi. Sic signa in Gallias intulerunt. Quos divina præsentio ac præscriptio elegit ad vitam, ii tanto desideriorum impetu feruntur in cælum, ut honoris & opum non affectu tantum, sed & usu quantum fieri potest, se ipsos spolient: longè meliora possessuri post mortem. Atque hoc consilii Augustinus suggerens: Non vis, inquit, ut habeat finem possessio tua? Vitam æternam desidera. Hoc est verè vivere, vitam in contemplatione Dei, & custodia sui exigere.

§. VII.

Beatus Ignatius Lojola tanto videndi Dei desiderio B. Ignatii Bardebat, ut quoties moriendi necessitas in mentem veniret, gaudiis perfusus lacrymas non teneret. Neque idèd solum quò summum sibi bonum fruendum citius obveniret, sed ut gloriam Christi tantopere amati coram intueretur. Ita comparati sunt amici Christi, minus illorum hyacinthis plenæ sunt. Hyacinthus cælum colore

colore refert, quem illi & oculis & manibus ferunt. Quidquid enim agunt, caelum identidem respiciunt; eò cogitationes, eò sermones, eò actiones & labores omnes dirigunt. Manus illorum plena sunt hyacinthis. Cur nostrae ab his gemmis tam vacuae, cur caelum non desideramus?

Summa loci amoenitas est. Omnia regum palatia caulae sunt & stabula caelo comparata. Domus & urbes ex auro & gemmis finge, ad caelum niduli erunt, & hirsutudinum domicilia tandem ruitura: domus beatorum stabit in omne aevum. Cur illam non desideramus?

Porro quot illic beati homines, tot soles, imò sole multò pulchriores Deo simillimi, omnes triumphali diademate redimti, reges verissimi. Illorum minimus major est cunctis Regibus. Singuli beatorum singulos nominatim nòrunt, cum singulis quando placuerit, familiarissimè agere ac colloqui possunt. Summus omnium & mutus ac reciprocus amor est. Unus omnium labor laudare conditorem & omni voluptate sine ulla intermissione frui. Cur hac non desideramus?

Sua cuiusvis sensuum singularis erit oblectatio. Infinitam videndi voluptatem oculi, Musicae suavitatem aures, odoris fragrantiam nares, cupidiarum delicias gustatus, incredibilem totius corporis beatitatem tactus percipiet. Corpora omnium non tantum immortalia & inviolabilia, à morbis omnibus eximia, sed insuper ita splendida, ita velocia erunt & subtilia, ut splendore solem & sidera, velocitate ventos & fulmina, subtilitate solares radios sint superatura. Quin hac non animo desideramus?

Et quantum erit gaudii, tot evasisse mala, tot superasse pericula, tot laqueos effugisse, jamque beatitudinis aeternae vivere securum; non errare, non labi, non decipi, non peccare, divinis favoribus non amplius excedere posse? Interim sub se inferorum incendia beati, & infinitam impiorum colluviem flammis involutam, & instat lignorum struis ardentem videbunt, & gaudebunt se iis incendiis ereptos, ab iis aeternum securos. Felicitatem suam cum illorum extremis & aeternis supplicii comparabunt. Ita duplici nomine & sibi gratulabuntur, & Deo gratias agent. Nam infiniti beneficii loco habebunt, interminatum malum, quod periculosissimè impendebat, devitasse, & aeternis voluptatibus cumulatissimè jam abundare. Et quomodo tandem hanc vitam non desideramus?

Sed ita plerique comparati sumus, ut ubicunque nobis bene est, inde avellamur ægrius. Hinc nonnunquam oblivionem patriæ inducit fortuna foris quam domi beatorum. Ergo animum caelo attollamus. Nihil beatitudinis habet exilium, si patriam illam seriò cogitemus.

Quidquid autem de caelo commemoremus, unicum illud omnia complectitur, Deum videre. Quid in Deo visuri sumus, explicatè & cum curâ dicemus libro sequenti. Interea nos ipsos interrogemus: *Videre Deum*, qualis erit voluptas? Summam conferemus esse delectationem simul omnium creaturarum rerum amoenitate frui. Sed addamus auctarium. Creet Deus alios decem Mundos, creet Mundos viginti, aut centum alios, & ex iis voluptas omnis ad unum hominem derivetur, res

A infiniti gaudii censebitur. Hac omni voluptate longè major erit *Videre Deum*, ostendetur vobis omne bonum. Licet igitur voluptatem è centum Mundis percipiendam Dei causâ deferamus, nihil facimus jactura. In caelo hæc omnia longè cumulatius habebimus. *Videre Deum* est quasi fieri Deum. Aristotelis scitum est: Ex cognoscente & cognito fit unum. Quod hic longè verissimum. Nam ex beato cognoscente, & Deo cognito per inseparabilem amorem sanè fit unum.

Quemadmodum verò sui ipsius intuitu Deus ab omni ævo semper fuit, & est, eritque beatissimus; hoc enim Deum infinito complet gaudio, seipsum perfectissimè videre ac nòsse: ita Beatos in tot millies iterum Beatos in que millies millena millium annorum, in omne aevum omne ælæritiâ perfundet inexplicabili, aspicere Deum, & eorum lætitiâ gnosceret. Hic aeterna semper novitas, & nova semper aeternitas erit: Quia enim videbimus Deum, Deum etiam amabimus, & nos amabit Deus intimè; Deo perfectissimè fruemur.

Hinc liberè proclamo: Quidquid hætenus de caelo diximus, quidquid dicturi sumus, planè somnium est & umbra cæli. Beatitudinem suis coloribus depingere, illam sat ponderosis verbis describere quis Angelorum possit? Quid igitur nos homunculi de caelo balbutimus, veritatis somniamus quàm edisserimus. Psalmum centesimum viciesimum quintum Hieronymus ex Hebræo verbis eisdem sic reddit. Cum converteret Dominus captivitatem Sion, facti sumus sicut somniantes. Cum Israël's populus primò audisset decretum sibi reditum in patriam, præ gaudio vix fidem dictis habuit; nec enim

id sibi videbatur audire, sed somnare. Captivi nos sumus, paulò post è carcere in paradisum, è vinculis ad diadema & solium, ab ærumnis ad immensum gaudium, à morte ad immortalem vitam educendi. Quidquid hic verborum congeramus, minus est, quàm res ipsa postulet. Cum de caelo sermo est, omnis dicendi copia somnium est, silentio cognatum. Hoc unum restat nobis dicere: *Videbimus Deum*. Quod rectè Augustinus, ineffabilitatem visionis nominans: *Viduri sumus*, inquit, *visionem quandam, visionem præcellentem*, omnes terrenas pulchritudines argenti, auri, gemmarum, & pulchritudinem Angelorum superantem; quia ex ipso pulchro pulchra sunt omnia. *Viso Dei tanta pulchritudinis visio est*, in Psalm. 90. & tanto amore dignissima, ut sine hac quibuscumque aliis bonis mihi prædicum atque abundantem, non dubitet Plotinus infelicissimum dicere. Desideremus & amemus: flagremus, si sponsa sumus.

Hæc strictim de cæli gaudiis præmittenda videbantur, ut aures animusque ad sequentia pararentur. Hætenus velut in vestibulo cæli egimus. Nunc protollamus pedem; ingrediamur penetralia; libro posteriore de quindecim distinctis cæli gaudiis loquemur. Age jam, Lector, te ipsum tibi exerce; pelle tædium. Non de tribus capellis, nec de inferis, sed de caelo nobis sermo est. Quidquid aurium, quidquid attentionis habes, huc impende. Ad fabulas nictare potes: Arcana cæli vigilantem postulant auditorem. Quod Christus sapissimè, idem hic monemus: *Qui habet aures audiendi, & alibi sapientius.*

LIBER SECVNDVS DE CÆLO.

CAPVT PRIMVM.

Primum in celo gaudium, voluptas oculorum.

Lib. 19. de
ciuit. c. 1.

VGVSINO teste, celeberrima olim questio inter Peripateticos, Academicos, Stoicos, Epicureos, ceteramque Philosophorum turbam agitabatur: Quid sit Beatitudo, & in quo illa consistat? Tot ferè sententiæ, quot capita.

M. Varro diversissimas opiniones illas colligens numeravit ducentas octoginta octo. Fingamus unam è tot sententiis veritati congruam fuisse: Ergo ceteræ omnes aberrarunt à vero. Hem quantæ tenebræ! Christiana sacra ita nos instruunt, ut pueri, mulierculæ, homines pagani loquente digito cælum monstrant, & vel tacendo dicant, illic esse Beatitudinem, ubi Deus se spectandum exhibet.

Lib. 3. diuinar. instit. c. 7. & 8.

Lactantius luculenter ostendit tot illos Philosophos errasse omnes. Nos oraculis diuinis habemus fidem, & Beatitudinem eam speramus, quam illa nobis pollicitatione minime fallaci promittunt. Ut ergo Beatitudinis immensa gaudia ordine explicemus, ordiamur ab oculis Beatorum. Oculis celebrissimis ac nobilissimis est exteriorum sensuum. Quanta porro sit oculorum voluptas in celo, nunc differemus.

§. I.

V-T cæli gaudia tantò rectius perpendamus, aviculas imitemur necesse est. Alaudas scimus cantillando altius atque altius per auras ascendere. Volemus & nos, & simul cantemus. Ab humanis & naturalibus ascendamus ad caelestia. Duo habet humana forma, colorem scilicet, & proportionem seu symmetriam debitam: ubi hæc duo, lac scilicet minio mixtum, & elegans partium compositio conveniunt, amicum spiritum rat forma, trahit, invitat, & omnium se spectantium amorem elicit. Hinc forma priscis tam eleganter, quam verè Tacita tyrannis dicebatur. Incredibile dictum est quam hæc una res potenter ad amandum non tam alliciat, quam panem cogat, planè Tyrannis, sed muta, sed nimium imperiosa. Hinc Helenæ forma veterum charactis adeò celebrata est, ut fuerint qui dicerent, dignam esse decennali bello.

Forma duo habet, colorem scilicet & proportionem debitam: Tacita tyrannis est. Vide mihi Leitor que in eternitatis cõ, id. 6. §. 3. dicamus, de Iacobo & Rachele. Gen. cap. 31. vers. 41.

Gen. 6. 2. 4. fine.

Judith. c. 10. vers. 14.

E sacris codicibus constat, quam duram servitutem Jacob servierit pro decorâ Rachele, idque septennio, cumque spe cecidisset ducendæ domum virginis servituti septennium alterum adjecit. Mattis obitum grandi luctu deflevit Isaac: at visâ Rebecâ, eam animo hilaritatem concepit, ut dolorem qui ex morte matris ejus acciderat temperaret? Tacita Tyrannis, forma. Quis eximium decus Otis, & in niveo mystum candore ruborem aspicit, & tyrannidem istam non sentit? Juditha elegantiae singulare specimen, quam ea omnium oculos in se rapuit? Assyrii ad hoc formæ miraculum attoniti, Considerabant faciem ejus, & erat in oculis eorum stupor, quoniam pulchritudinem ejus mirabantur nimis. Holofernes ipse Dux Assyriorum, vix viduam illam vidit, & captum se sensit. Hæc talia utique probè capimus. Nunc igitur paullo majora canamus. Cum alaudulis ascendamus ad altiora ratiocinatione cuius promptissima.

A Si unicus hominis forma sic oculos animumque invadit, occupat, trahit, vincit, ignem tam amicum elicit: & hæc quidem hominis cadaverosi morituri forma est, nec, ut res humana sunt, ad omnem perfectionem venusta. Quantum igitur placebit forma longè venustissima, tot centenorum millium, tot millionum formosissimorum hominum in illâ cælum arce? In celo nemo non formosissimus. Omnes illic Narcisci & Adonides, omnes Helenæ & Lucretiæ.

Hic tria nobis observanda sedulo. Primum est: Beati omnes è propinquo sese invicem videbunt. Hæc mortalium oculi miseria est, ut ille quod remotius quid à se cernit, eò minus cernat. Hinc hominem ad miliare vel unicum distantem non videt, solo aciei defectu. Longè se invicem aliud erit in celo. Ibi unus omnes tanquam sibi proximos & velut in speculo conjunctissimos intuebitur. Nam objectum, ut in scholis loquuntur, immediatè ager in sensum etiam distantem. Et sunt qui dicant hominis beati corpus, ab alio pariter beato homine ad quamcumque distantiam videti.

Alterum est: Date mihi hominem qui in Orbe hoc nostro credatur formosissimus: De hoc verissimè dixero, potest Deus decies, potest ceteris, potest milies formosiores creare, augendo pulchritudinem in infinitum. In celo beatorum hominum forma tam erit intensâ, ut sicut capularis tussiens anus ad Helenam, sic sissimo Helenæ omnes ad Beatorum infinitum conferri neutriusquam possint. Ite Helenæ, ite, ite bustuarie larvæ, vestra omnis elegantia sordet, cum formas cælum contemplantur. Asopos odi cum Democles & Spurrinas aspicio: cadavera non amplector, cum meis se brachia infundunt Angeli.

C Tertium est: Deus ideò tantam rerum pulchritudinem in hoc Orbe spectandam proposuit, ut esset cæli gustulus, qui traheret ad conditorem pulchris omnibus infinitè pulchriorem. At nos infani res conditas orbis sperperimus amore præcipiti, & spernimus conditorem, secuturum rivulos neglecto fonte. O mortales! suavius ex ipso fonte petuntur aquæ.

Si tanta in rebus creatis est pulchritudo & suavitas, in Creatore quantam esse censebimus?

§. II.

V Oluptas oculorum tunc maxima est, cum obtinent quod & diu, & valde cupierunt, aut cum invenerint licet quod multo pulcherrimum judicatur. Apollonius Thyanæus quantum itineris fecit, quot regiones peragravit, ut in Ethiopîâ Solis mensam videret? Betamitæ quantâ lætitiâ exultabant, cum daretur occasio videndæ Aræ? Israëlites quantis perfundebantur gaudiis, viso juvene Salomone jam coronato? Nam ut Regum fasti testantur, Ascendit populus canentium rithm & 3. Reg. 1. 1. larantium gaudio magno, & insonuit terra à clamore eorum, vers. 40.

Tres illi ex Oriente dynastæ, viso iterum, quod amiserant, sidere, gravissi sunt gaudio magno valde. Zachæus Christo paupere ac mortali viso plurimum lætatus est. Petrus in Taboreâ rupe, cum stilla solùm Beatitudinis in eum deflueret, quantam animo voluptatem cepit? Joannes Baptista Christum visurus, quanto gestit desiderio? Ipse etiam aviculæ quam ad solis exortum lætè concinunt.

Quantum

Quantum igitur liquidissimæ voluptatis erit divinum Christi vultum, tot Angelorum, tot hominum formosissimorum fideream venustatem contueri? Verissimè dixit Augustinus: *O anima, si quotidie oporteret nos tormenta perferre, si ipsam gehennam longo tempore tolerare, ut Christum in gloria videre possemus, nōne dignum esset pati hoc omne?*

Theologi pulchritudinis sex gradus discernunt; in summo DEVM collocant, cujus pulchritudo inestimabilis, infinita. Huic proxima est Angelorum & cælitarum pulchritudo. Neque verò arctiori cogitari aut esse potest similitudo, quam quæ inter DEVM est & animum beatum.

Nunc secum quisque in hunc modum ratiocinetur: si tot miliones hominum formosissimorum, tot milles miliones Angelorum mihi proximi, meis oculis semper inhæsurus sint, hoc solum purissimæ voluptatis quantum erit? Nec illud nescio, quod quando quis alteri est charior, tanto ejus forma sit delectabilior. Omnes autem illi longè charissimi mihi erunt. Dico igitur, si hoc unicum in cælo, idque perpetuum foret gaudium, sat voluptatis cælum haberet, idèque laboribus quibusvis esset emendatum.

Sed dicas: Si ejusmodi quindecim sint gaudia, quis hominum est, qui patitur futurum sit huic tanto gaudiorum ponderi ferendo? ipsa obrietur & exstinguitur lætitia. Non vana hæc argumentatio est: Mortalium nullus hanc gaudiorum molem sustineret. Idcirco lumine gloriæ opus erit: de quo nos suo loco.

Daniel vates, & Joannes Apostolus, viderunt Angelos eā majestate radiantem, ut mox humi corruerint adoraturi. Daniel, seipso teste, etiam emarcuit, nec quidquam virium habuit. Et tamen hi duo nativam Angeli pulchritudinem non viderunt, sed formam ex aere momento assumptam; hæc autem ab illa tantum differt, quantum corpus a spiritu. Quod autem hæc exactius capiamus, gradum faciamus ad ulteriora.

Josephus scriptor Hebræus Moysen etiamnum infantem, ait, tam præcellens fuisse formæ, ut obvii quique constiterint in contemplatione tam amœni vultus, ab eoque vix avelli potuerint. De Moysi jam viri coruscante facie sacra pagina loquuntur: Eā enim refulebat majestate, ut non intenderent filii Israël in faciem ejus. Stephanus inter purpuratos Athletas signifer, quam amabili formā enituisse censendus est? Nam viderunt faciem ejus tanquam faciem Angeli. Atqui omnes in cælo Beati erunt sicut Angeli DEI.

Cambracensis Proëpiscopus eruditionis notæ Theologus commemorans: Mihi, ait, Cisterciensis Ordinis Anctissima in Flandriæ cœnobio, cui nomen Reclinatorium, recensuit dignissimum relatu istud: Unam, ajebat, è mei cœnobii sororibus, quæ una omnium sanctissima habebatur, quæ sibi, eam demum in oide angulo hærentem reperi altā meditatione defixam. Cūque velum ab ejus ore dimoverem, tantum a vultu jubat emicabat, ut panē relapsa retro corruerim impar huic fulgori aspicendo.

Equid aliud hæc talia nisi scintillæ sunt & cælo? Quod affirmans Christus: *Tunc iusti fulgebunt*, inquit, sicut Sol in regno Patris eorum. Mox addit: *Qui habet aures audienti audiat.*

Neque verò hic tantus splendor inimicus aut molestus erit oculis. Cogitate obsecro, tot soles toties multiplicatos, soles imò innumeros, quorum quilibet amœnissimum diffundet lumen, quo Beatorum oculi non tantum non fatigabuntur unquam, sed recreabuntur in omnes æternitates. Et hanc luminis amœnitatem tam in se quam in aliis beatorum quavis videbit. Arbitratur Augustinus beatos Martyres, eā corporis parte plus fulgoris exhibuituros, quā plus supplicii tulerunt. Quantum ergo luminis spargent Philippus in Cruce,

A Stephanus in terrâ lapidatus, Bartholomæus pelle spoliatus, Thomas telis confossus, Jacobus interitus membratim sectus, innumeri alii toto corpore lacerati?

S. III.

Quanta igitur Oculorum erit voluptas, tot Beatorum ordines, tam firmis oculis, tam distinctè cernere? Magna est profectò, sed nonnihil formidanda voluptas, instructissimum ab alto exercitum prospicere: quid voluptatis sentietur in cælo, cū in omnium oculis erunt Noveni Angelorum ordines? Ab his Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum tam copiosi exercitus. Tot inde sanctissimi Reges, Imperatores, Pontifices; tot Sacri Doctores, Sacerdotes, Confessores; tot centena millia religiosorum hominum; tot virginum ac viduarum myriades. Dein spectandam se dabit turba magna, quam dinumerare nemo poterit: Unius omnes & oris, & cordis & amoris.

Quantum habebit oblectationis cernere tam immensum palatium, tam amplam civitatem ex auro & gemmis solidissimè structam? Quidquid jam oculos nostros subterfugit, tunc eisdem suavisimè, nec sine fame saturabit: elementa omnia, eorumque admirandam magnitudinem, cælorum Orbes, illorumque obstupescendam immensitatem cernemus: & quidquid oculos incurret, novum nitorem præferet.

Quid quæso in Orbe hoc nostro amœnius habemus, & quod magis ad alta trahat, quàm innubi ac sereno die ex edito patentissimum undequaque campum obire oculis, & toto haurire aspectu jucundissimam illam varietatem silvarum, pratorum, aquarum, arcium, hortorum, segetum, camporum, vivariorum? Sed quantum hoc terræ spatium est ad immensitatem cæli æquora collatum? Est tamen & hoc cæli gustulus, & ut Boetius loquitur, pulcherrimi operis pulchra portio; sed nihil hæc ad illam voluptatem, quæ Christum DEVM humanum schemate velatum, quæ beatissimam Christi Matrem dabit spectandam. Job velut eminus hæc conspiciens: Scio, inquit, quod Redemptor meus vivit, & in carne visus me videbo DEVM meum. Quem visurus sum ego ipse, & oculi mei conspiciunt, & non alius. Reposita est hæc spes mea in sinu meo. Et hinc tam patiens, tam animosus, tam hilari excelsoque animo fuit inter vermes, & in fimo tanquam in thalamo ludibundus cecinit. Jobum oculi solabantur DEVM visuri.

Sed hic ultra progredi verborum verat inopia, quæ nobis sapius intercludet dicendi viam. Verum hoc agamus: Fingat quisque sibi & pro arbitrio imaginetur quàm potest maximam oculorum voluptatem, quidquid unquam per omnem vitam amœni vidit & pulchri, in unam velut massam colliquet, & visis voluptates in cælo infinitis partibus majores deprehender. Quisquis sub ærumnarum mole jam fatiscis, *Tunc videbis & afflues, & mirabitur & dilatabitur cor tuum.* Illuc animos erigite, quos jam ærumnæ depriment: *Videbitis, & idem c. 66. gaudebit cor vestrum.* Non sit alia cæli voluptas, satis hæc fatiscis, abundè satis labores nostros pensaret. Et nos tam lenti ac somnolenti, velut ad paupertinam cœnulam vocati, testudineo gradu non imus sed repimus, & sæpe torpore victi subistimus in viâ. Quin Hebræorum voces nos impellunt: *Ascendamus & possideamus terram, quoniam non habemus eam.*

Duo germani fratres, quod Rufinus Aquilejensis memorat, Abbas Pæmen, & Abbas Anub cremum habitaverunt. Ad hos mater, visura filios venit. Sed repulsa aliquoties, & nec ad conspectum quidem admissa est. Illa non imprudenter in viâ statuit operiri filios dum ad templum progredierentur. Neque dubitavit pium hunc altum optime cessurum. At illi quamprimum feminam viderunt, mox celeri fugâ in suas sese latebras receperunt, obsecratâ januâ. At anus optima repulsa impatiens

August. in Manual.

Theologi in summo pulchritudinis gradum DEVM collocant.

Cælum quibusvis laboribus emendatum.

Dan. c. 10. vers. 8.

1. Cor. c. 13. vers. 13.

Thom. Campanensis l. 2. de miraculis suis c. 6. §. 4.

Matth. c. 13. vers. 13.

Splenior cælestis, am erit molestus oculis beatorum, sed recreabit in omnes æternitates.

Boet. lib. 2. de consol. Philosoph. metro 4. prosa 5.

Job cap. 19. vers. 25. & sequ.

Isa. cap. 60. vers. 5.

Idem c. 66. vers. 14.

Idem c. 66. vers. 14.

Idem c. 66. vers. 14.

Idem c. 66. vers. 14.

Idem c. 66. vers. 14.

Idem c. 66. vers. 14.

Idem c. 66. vers. 14.

Idem c. 66. vers. 14.

Idem c. 66. vers. 14.

Idem c. 66. vers. 14.

Idem c. 66. vers. 14.

Idem c. 66. vers. 14.

Idem c. 66. vers. 14.

Idem c. 66. vers. 14.

Idem c. 66. vers. 14.

Idem c. 66. vers. 14.

Idem c. 66. vers. 14.

Idem c. 66. vers. 14.

Idem c. 66. vers. 14.

Idem c. 66. vers. 14.

Idem c. 66. vers. 14.

226 *Carmina* 226
 patiens plorabat ad janua. Huc progressus Pæmen : A
 Quem hic, inquit clamorem edis, mulier ? desine mo-
 lesta esse. Illa, filii voce agnita, jam contentius vocifera-
 ri cœpit : An non ego vestra fuit mater : filios meos vi-
 dere cupio. Sed num, ait Pæmen, in hoc vel Orbe al-
 tero videre nos cupis ? In isto, ait mater. Cui demum Pæ-
 men filius : si jam contineas te, & hanc oculorum appen-
 tentiam refrenes, loco meliore nos indubiè videbis.
 Persuasam demum his filii promissis mater : si ait, in cælo
 vos visura sum, patior hanc oculis meis injuriam fieri, &
 gloriam confectum negari. Ita filius non visis abiit.

August. in
Psal. 118.

Hic ego animi Puritatem monstro. Beati Augustini monitum est: *Vis esse beatus e esto immaculatus. Illud enim omnes, hoc pauci volunt, sine quo non pervenitur ad illud quod omnes volunt.* Quanta sunt quae per oculos velut ostiola duo, subeunt cor, illud quae turbant, inquinant, depravant, jugulant? Hic omnibus & singularis illud certissimò promitti potest; si DEI causâ vos continere, vestrisque oculis, quod noxium, subducere non cunctemini, voluptatem in cælo millecuplo majorem obtinebitis. Hanc igitur oculorum noctem longè utilissimam, non inviti admittite; sequetur aeterna dies.

Chrysost.
tom. 4.
ep. ad He
cap. 4.

Chrysothomos loquente digito ad cælum oculos nostros erigens : Sufficiens, inquit, in cælum, quando nulla esset interposita nubes, & clara esset omnis ejus corona : deinde ad pulchritudinem aspectus ejus considerandum aliquantulum temporis perdurantes, intelligamus quoniam & solum habebimus, non quidem tale, quale nunc est & tamdè melius effectum, quando luteis rectis aureum est melius.

Quidquid in hoc Orbe pulchri est, vilis umbra & nox
est merissima ad illas oculorum voluptates perpetuas.
Ah, celum, queso, suspicite: Hæc est illa Sion formosa,
hæc illa Hierusalem beata, centenniali non bello, sed
martyrio dignissima. Videbitis, & gaudebit cor vestrum.

C A P V T II.

Secundum in celo gaudium, Voluptas lingue
& gustatus.

Hebręorū
felicitas,

Et infelici-
tas quibus
in rebus
cōsistebat.

OMnis olim Hebræorum felicitas rebus caducis stabat: fertiles agri, secunde vineæ; penora, cellæ, promptuarij, horrea plena, proles copiosa, quies ab hoste secura, celum erat Judeorum. Eorumdem contrâ infelicitas omnis à fluxis itidem rebus æstimabatur, agri steriles, infecundæ vineæ, malignæ segetes, caritas antoniarum, publica fames, morborum sævities, bellorum turbæ, suprema Judeis maledictio censebatur. DEVS nimirum suorum felice ingenio assuauiter temperavit. Iudei homines crassi, serviles, asperi, rudes, feroci, rerum celestium magnam partem ignari, hoc capiebant quod videbant & tangebant. His longe rudiores idololatras vocatim observare, & vel ipsis oculis suis credere poterant, Hebræorum DEVM in suos perquam liberalem esse ac beneficium, ea largi minime præbendo quæ ad vitam sustentandam faciunt.

Christus
veniens in
mundum
dives cælū
mōstravit.

At ubi Christus aeterna Dei sapientia in hunc Or-
bem demigravit, non uberem terram, sed dives celum
monstravit. Hinc illa in Christi concionibus toties repe-
tita: Simile est regnum celorum denario, margarita
thesauro, nuptiis, cenae magnae, &c. Nunc ergo iterum
paullò majora canamus, nec jam amplius terga glebas
sed celi delicias suscipiamus. Rerum creatarum nulli
mens nostra se affigi patiatur: Ad aliora nati sumus
quàm ut amorem petitis rebus impendamus.

Clemensl. I.
Pedagog.
cap. 12.

Clemens Alexandrinus eruditè nos monet, Ut accincti & expediti, & ad vitæ melioris æternitatem parati simus. Christus nos præparat, unumquemque sui ipsius penum esse docens. Non absimili sensu Theodorus: Judæi, ait, humi rebebant, nobis monstratur cælum, ut volemus: Fames, morbi, paupertas, ad hoc

iter alas nobis affigunt, & in altum extollunt: Judei velur conductitia mancipia laboris mercedem postulant, nos ipsum mercedis largitorem poscimus. Inter Christiani pauperate voluntati thesauros paramus immortales: Fames, sitis, morbus, contemptus, ceteræque miseriae humanae ad vitam meliorem praeludia sunt; jejunia & inedia longè gratiore faciunt magnam illam beatorum cœnam, de qua nunc agendum est.

Primum cali gaudium explicavimus, Voluptatem
visûs, sequitur Gustatûs. Hic præmonendi sumus, non
meras esse metaphoras, quæ Christus, de cælesti epulo,
de Beatorum cibo, de vino novo docuit. Nam & Gusta-
tum verè ac reipsa suas in calo delitias inveniet, quod
hoc capite explicabimus.

§. I.

Si quid est quod humanam mentem non calefacere
solum, sed & accendere possit calid desiderio, est il-
lus Hebraei Regis jubilum : *Inebriabuntur ab libertate do-* *Pal 35. v. 9.*
mus tua, torrente voluptatis tue potabis eos, quoniam apud te *& 10.*
est fons vite. De cælo facit Poëta hoc pronuntians: *Apud*
te, inquit, est fons vite. Vita hic ad dimenſum datur, &
quidem parcissimè. Quibusdam anni viginti aut trigin-
ta, aliis quadraginta, quinquaginta vel sexaginta, paucis
septuaginta aut octoginta conceduntur. Aliis hora
una, dies, hebdomas, aut mensis aut annus unus viven-
di spatium est; nonnullis duæ horulae, duæ trêse diecu-
le. Mensura vite heu quam modica ! Hic non scaturit

la. Menlura vite neu quam modica? Hic non habet
 fons vite; rivulus est, & brevis ficandus. Ergo in celo Apoc. cap. 7.
 fons vivendi fluit. Nam Joanne Apocalypico teste, vers. 17.
 Agnus deducet eos ad vite fontes aquarum, & precipitabit Ista. cap. 25.
 mortem in sempiternum. Hæc quam vivimus mortalis vite, vers. 8.
 illa verè vitalis & immortalis est.

Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ. Voluptas
quâ frui nos putamus, vitreis eisque angustissimis li-
C banda vasculis porrigitur. Hæc sium non sedant, sed
accendunt, & quod pejus, subito rumpit vasculum,
jamque omnis perit voluptas. Sæpe pro unico volup-
tatis linctu centena rependuntur tædia, unicum hila-
ritatis poculum mille nausis pensaturus potus ipse quam-
vis aliqui suavitatis habeat, turbidus tamen est & infa-
lubris, & panè guttatim tantum bibitur: In celo ineb-
riabuntur ab ubertate domus illius & torrente volup-
tatis potabuntur.

At videte, obsecro, infinitam DEI beneficentiam: Labores & lacrymas admittitur DEVS, nec mensuram ingerens odium: Potestis, inquit, bibere calicem? Quivis hominum suum habet caliculum ad ungum exactissimè mensuratum. Hebraeus vates affirmat: *Potum dabis nobis in lacrymis in mensura.* At verò celeste primum sine mensura, infinitum, immensum dabitur. Inebriabuntur ab ubertate beatissimæ domûs.

Ubi bubula vel ovilla caro majoris pretii est, ibi ea familiaris ad pondus dividitur, præsertim in religiosis ædibus, in quibus plerumque duæ libræ carniū quinque panforibus assignantur. In iis verò regionibus ubi pecoris abunde est, non ad libram carnes examinantur; oculi libripendes sunt, qui mensæ res, suas lautissimè præbent. Suis alumnis Mundus laboris centumponde fundum obtrudit, mercedis vix paucas reddit uncias, subinde vix drachmam, octavam partem uncie. More proflus contrario Deus, laborem ad mensuram, laboris præmium dat immensum. Inebriantur ad ubertate domitæ, & torrente voluptatis tuæ potabis cos.

At verò cum suam reddit operi mercedem, abundantissimus remunerator est. Torrente voluptatis amicos potat, Voluptatum plaustra, imò & maria pro guttulis refundit. Inundationem maris quasi lac fugent. Innatabimus profectò voluptatis oceano, idque æternum. Hinc cælum, Voluptatis mare, deliciarum oceanum, beatitudinis abyssum rectissime appellavero.

Augustinus grande quid dicturus, perinde si verba eluctari non possit inops ab eloquio: Audeo, inquit, dicere, fratres mei, etiam de Sanctorum linguis & cordibus, per quæ veritas nobis est annuntiata, nec dici potest, quod annuntiabant, nec cogitari. Res magna est & ineffabilis, & ipsi videbant ex parte, in enigmate. Plura viderunt quam dicere poterunt. Audivit Paulus arcana verba, quæ non licet homini loqui. Licuisset forsitan, si potuisset cæteri, quæ vidisset.

S. II.

Divinus spiritus non sine causâ per partes & accuratè scribi voluit convivium Regis Assueri, convivium sanè magnificentissimum. Assuerus centum & viginti septem Provinciarum Dominus tertio Imperii sui anno, convivium longè nobilissimum struxit, ad quod Persarum & Medorum Principes ac Præsides & Magistratus evocavit, ut nemini non constaret quam potens rex esset Assuerus. Convivii tempus centum octoginta dies, dimidius annus. Res ab Orbe inaudita. Post regale ac prolixum hoc epulum, omnes omnino incolas Susan regie civitatis, maximis, minimos natu ad alterum ab illo convivium vocavit, nemine penitus excluso. Amicissimus convivii locus in paradysum formatus regio cultu nitebat. Ex omni parte tenoria pendebant æerei coloris columnis marmoreis fulta, byssinis ac purpureis funibus sustentata: Sub his lætuli argentei & aurei, pavementum Pario & Smaragdino lapide contritum erat. Cibi exquisitissimi aliis atque aliis vasibus inferebantur: vinum magnificentiâ regiâ dignum, abundans, & præcipuum aureis fundebatur poculis. Hic cuius liberrimum edere, bibere, quantum saperet. Ab his ad paullò altiora ratiocinemur.

Si Deus cum nostro aliquo sic pactus fuisset: Annis triginta mihi fideliter servi, pro his ego tibi non septem diebus, non anni dimidii, sed mille annorum convivium dabo; nec deerit quidquid apparatus, ferculorum, potus, musica, quidquid voluptatis omnigenæ ad regium convivium spectaverit: Si hoc, inquam, solum promississet, an non dignissimum huic tali domino ac promissori quam accuratissime servire, nihil laboris in ejus gratiam suscipiendi recusare? Siquidem labor omnis, omnèque servitium illis, mille annorum voluptatibus abundantissime pensaretur. At videre promissum infinitè amplius minime fallax, promissum certissimum de totius æternitatis immensâ voluptate. Et nos velut somniantes agimus lentissimè, & plerumque inter postremas curas numeramus cælum. Infamia nimis cæca, & cæcitas infamissima, hæc perfunctoriè cogitare, divinis promissis minis fidere, præsentia non spernere, futura oscitanter appetere.

Pro superi, quantum mortalia pectora cæca
Noctis habent!

Quid enim Assueri Regis epulum, ad septenos dies, ad dimidium annum, ad annos mille productum, cum totius æternitatis voluptatibus collatum? Hilare momentum, umbræ merillime. Ad astra digitum intendit.

Christus, & eò nos invitans: Ecce, ait, prandium meum paravi, tauri mei & altilia occisa sunt, & omnia parata, venite ad nuptias æternas illas nunquam finiendas. In supereminet, mæ cenâ valedicens suis: Non bibam amodo, inquit, de hoc genimine vitis, usque in diem illum, cum illud bibam vobiscum novum in regno Patris mei. Illic profectò verissimum propinabitur nectar cæleste Creticum, sine satietate ad omnem satietatem bibendum. Et promissâ confirmans

A Dominus: Ego, inquit, dispono vobis, ut edatis & bibatis suam mensam meam in Regno meo. Beatus qui manducabit panem in regno Dei! Et beati servi illi quos invenerit vigilantes, Amen dico vobis, quod præcurret se & faciet illos discumbere, & transiens ministrabit illis. Quos & humanissime hortabitur ad fruendas delicias his ipsis verbis: Comedite amici, & bibite, & inebriamini charissimi.

Dum Marianus & Jacobus Martyres attinerentur carcere, visus est Jacobo in quiete Agapius Martyr convivio accumbens lautissimo. Dumque eodem Marianus cum socio deduceretur, occurrit illis puer, quem constabat ante triduum cum matre pro Christo jugulatum. Hic corollâ rosâ redimitus, & palmam viridissimam manu præferens: Quò properatis, inquit, viri? Gaudete & exultate, cras enim nobiscum & ipsi cæna-bitis. Ita factum; Nam altero die Martyres morte obitâ ad epulum cæleste transierunt.

Non sine arcano sensu toties tamque luculentè cælestis epuli admonemur. Sed nunquid ambrosia illie & nectar propinabitur? Num edentes & bibentes in cælo spectabimur? Istud jam explicatissimè tradendum.

S. III.

In liquido est, panem, vinum, carnes similèque mensarum delicias in cælo non apponendas: nihilominus suâ Gustatus oblectatione minime fraudabitur. Docent namque Theologi sensus exteriores omnes, suâ quemque singulari voluptate perfundendos. Et Gustatus quidem hæc erit. Inherentem Deus qualitatem, & ut ipsi loquantur, lapidissimum atque suavissimum humorem, in Gustatus organo creabit, qui sensum hunc tantâ permulcebit suavitate, ac si regio præfens convivio, cibus velleteret exquisitissimis, ac delicatissimis. Qui quidem liquor suavissimus linguam, palatum, & omnia Beatorum interiora sic imbuet, ac si ad perpetuum epulum inter voluptates summas accumberent.

Neque hæc quidquam est minus decori, quod felicissimo Beatorum statui non conveniat. Christus à morte redivivus, cibum non tantum gustavit, sed verè sumpsit & comedit, cibi quæ saporem percepit. Deinde omnes damnatorum hominum sensus exteriores cruciabantur, gustatus singulariter fame sitique torquebatur: omnes igitur & Beatorum exteriores sensus suis singuli voluptatibus demulcebuntur. Addo: Gustatus in hac vitâ plurimum fert supplicii à jejuniis, abstinentiâ, sui-que odio, imò nulla hominis pugna crebrior, quam cum hac sui parte: bis quotidie luctandum est, ne nimium cibi osapiat ad ingerendum. Quando igitur assidua & quotidiana hic pugna est, nobilior destinata victoriæ corona est. Singularem gustus voluptatem percipiet in cælo, quisquis hic sui victor severiore gulam imperio coercet, potuit coercere. Ille sui potens, sui que dominus est, qui edendo ac bibendo limites non excedere, appetentiam in frangere, & jam parte cænæ, jam omni cenâ genium eipiet. didicit fraudare. Huic cæli Falernum, huic panis Domini Beatorum sapiet. Eder ac bibet super mensam Domini sui. O millies beatorum, qui manducabit panem in regno Dei!

Ut hanc gustatus singularissimam voluptatem quo- dammodo prælibemus, fingat quique sibi quas potest summas ferculorum delicias; quidquid unquam amissum gulas haurit: quidquid autem ejuscemodi oblectationis finxerit, id cælestis mensa exhibebit, ah longè autius, longèque suavius, non mille solum annis, sed quam potest æternitate totâ fruendum. Si Manna ferculum cælo resti- dejectum, tam admirandæ fuit virtutis, ut quidquid quis delicati edulii appetisset, in hoc uno ferculo repererit, quid de ambrosiâ & de delitiis cælestibus dicendum? Sapientia testatur: Angelorum esca nutriti populi tui, & paratum panem de cælo præstitisti illis sine labore, omne delectamentum in se habentem, & omnis saporis suavitatem.

tem. Itane DEVS rebelles tam laute pascit? quibus ergo cupediis amicos suos, suos filios saginabit? Inebriabuntur ab ubertate domus beatissimæ: Torrente voluptatis suæ potabit eos.

Infantia est
nil gulæ
negare,

Quæ igitur nostra nunc infantia est, tantopere in cibum potumque æstare, gulæ nihil negare velle, eruditum ad omnes cupedias palatum non refrenare, temperantiam odisse, jejunia & abstinentiam horrere, incediam omnem fugere? O infani mortales, nihil deliciarum aut cupidiarum perdimus, etsi delitiis & cupediis omnibus abstinemus. Ea omnia quæ DEJ causâ nobis ipsi jam negamus, obstupescendo fenore in cælo recipimus longè meliora. Cur ergo famem ad cenam illam magnam non differimus? Cur locum placentis in mensâ cælesti apponendis non servamus? quid cibo potumque nos fascinauit? Philippus Macedo à familiari quopiam invitatus, suos moneri iussit, fervarent locum placentæ: Ego rectè monuerim: servate locum Nestari & Ambrosiæ: Enimverò quid magni præstaremus, etsi quotidie solo pane & aquâ victitaremus, ad cenam magnam vocati sumus, ad epulum nunquam desitum, ad æternum non Assueri, sed summi regis convivium. Torrente voluptatis potabimur.

Olim petreæ aquas, mella montes ad satietatem dederunt, alia & meliora dabit cælum ad usque felicitatis ebrietatem. Sint admiranda flumina, quæ aurum vehant, quæ oblivionem inducant, quæ ingenium acuant, quæ stupidum reddant, quæ ovæ albas, nigras, rufas efficiant, quæ faces extinctas accendant, accensas extinguant, quæ cum maris æstu crescant & decreascent, quæ ligna lapidescere faciant: Ubi flumen quod hilaritatem afferat, quod voluptate perfundat, quod cibi potumque delicias vehat?

Quisque nunc suus sit Ecclesiastes, illudque Moses affigat animo: Epulaberis in omnibus bonis, quæ Dominus DEVS tuus dedit tibi. Leve quæ tolera vel exiguo tempore: impera gulæ, indomitas cupiditates subtringe, abstinentiam quam potes maximam exerce: In viâ sumus ad epulum cæleste. Epulabimur in omnibus bonis, quæ Dominus DEVS dedit nobis: Torrente potabimur voluptatis æternæ.

Plin. lib. 2.
nat. hist.
cap. 103.

Cum in viâ
sumus ad
epulum
cæleste.

CAPVT III.

Tertium in Cælo gaudium: Voluptas Odoratus.

Anaxagoras patriæ
ac divitiis
scientiam
prætulit.

ANaxagoras è veteri lyceo Philosophus tam auro quam avorum imaginibus dives fuerat, scientiam tamen pecuniæ, & latifundiis eruditionem longè prætulit: nummis carere maluit, quam libris. Eam ob causam neglectis domi prædiis discendi causâ peregrinatus est. Cumque interrogaretur, cur rem suam, cur & patriam non curaret? Ille dixit in æthera intendens: Imò verò, inquit, hanc ego patriam quam maximè curo. Cumque amplius rogaretur, cur se natum putaret? Ut cælum, inquit, contempler.

Hæc dixerit idololatra, quid nos, obsecro, Christiani tot annorum sacris concionibus eruditi? Quamvis si hoc ipsum interrogemur cur nos esse natos censeamus? Paullo liberalius responsum rectè hoc dabimus. Ut cælum nunc contempler, & eo brevi fruamur. Ad cælum porro studiosius contemplandum, tam exteriorum omnium quam interiorum sensuum vis intendenda est. Notum illud Aristotelis: Nihil est in intellectu, quod non fuerit in sensu. Quid in cælo Gaudiorum sensus exteriores sint habituri, differere cœpimus. De Visu ac Gustatu dictum, sequitur Odoratus, cujus voluptates inter beatos jam explicabimus.

§. I. DE ODORATU

Lætiens Abbas Ludovicus Bloisius, de cæli amœnitate differens: Melodia, inquit, sapor, odor sunt in spiritibus. DEO modo quodam indicibili, supersensibili, verissimo atque perfectissimo. Planè quiddam dulcoris, excellentie, amabilitatis & perfectionis in creaturis sparsim ac finitè invenitur, hoc in DEO collectim, simplicissime, & cum infinitâ plenitudine est.

E Theologia adytis hoc pronuntiatum est: Nam ex illo divinitatis mari torrens voluptatis in os, oculos, aures, ceterisque Beatorum sensus influit. Et hanc ab odore præstantissimo decerptam voluptatem præci Patres & Theologi Beatis assignant. Franciscus Suarez: Ipsam Beatorum corpora, inquit, imò & locus ipse suavisissimus odorem spargent. Hæc perfectio illum Beatorum statum maximè decet. Nam contra damnatorum corpora erunt foetidissima, quemadmodum & diabolum cum hospitium deserunt, ulitissimâ symbola est, odorem horribilis fœtor. At verò Beatorum corpora omniâque

corporum viscera non aëre aut malignis humoribus, sed optimis ac odoriferis qualitatibus erunt plena, ex hoc enim ad laudes Numinis & amorem suavius provocabuntur. Atque hoc Beatitudinis congruum erit auctarium. Christus certe jam redidivus à Cruce, odores habuit: nam hoc obiectum, ut Theologi loquuntur, corpori glorioso proportionatum est, & mutare potest olfactum, sine alteratione materiali. Affertionis nostræ fundum habemus, rem explicamus.

Plutarchus teste, Alexandri è Macedoniâ Regis non solum os, sed & totum corpus gratissimum odorem spiravit. Hinc & sudor ejus fragrans ac medicus fuit. Miram hanc fragrantiam interiores ejus tunice quoque retinuerunt. In causâ forsitan fervidum & igneum regis temperamentum fuit. Nam calidas regiones aromatum & odoriferæ merces feraces esse novimus. Ergone mortales tam suaviter oleant in hoc carcere, & beatis calitibus in paradiso hæc odoris amœnitas desit? Mittamus Alexandrum. De plurimis Divorum constat, eorum corpora aut mox à morte, aut quod mirius, post aliquot annorum spatia, referatis tumulis, cinnamomum & balsamum oboluisse. Eorum hic catalogum texere non est animi: in specimen sint hæc pauca.

Beati Hilariionis corpus, Hieronymo teste, post decimum à sepultura mensem incorruptum proflus ac tabis expertis, vivoque simillimum, eo insuper odore imbutum fuit, tamquam id ars pollinctoria balsamo recens condidisset. De beato illo mendico servulo Gregorius Magnus hoc omnino testimonium fert: Sancta illa anima excurrente, tanta illic fragrantia odoris aspecta est, ut omnes qui aderant, inestimabili suavitate repleterent. Amita Gregorii Tarsilla, jejuniis & precibus ad sublime sanctitatis fastigium pervenit. Hæc funeri vicina compluribus fatalem lectulum stipantibus, subitò: Recedite, ajebat, recedite. JESVS venit. Nec ab hoc adventore oculos deinde vel minimum deflexit, & in hunc obtutum fixissima migravit è vitâ. Beatam hanc mortem, Gregorio teste, locus subitò fragrans, tam nobili ac exotico thure redoluit, ut hæc odoris suavitatis, auctorem suavitatis eò venisse ostenderet.

Beatus Hieronymus, cum jam fato concessisset, corpore exanime splendorem insolitum præ se ferens, odoris suavisissimum halabat. Beata Ediltrudis regii sanguinis virgo, cum ab obitu sedecim annis sepulchrum mortis habitasset, eo demum aperto spiranti similis reperta est. Inusitatum vitæ colorem in vultu, odor suavisissimus mirifice commendavit. Simeon Stylites, quod perditus & pernox staret, verbibus scatere vivus cœperat, mortuus officinam aromaticam representabat. Turongensis Martinus Præsul Martinus, oculis à morte jam clausis, ita radiabat vultu, fragrabat corpore, ut ad immortalitatem transisse cuius facile fidei faceret. Mercurius Martyr Cæsareæ capite plexus splendorem & odorem post mortem

& aliorum mortem sparsit. Idem de compluribus divi aliis, Thomâ Aquinate, Francisco de Paulâ, Bennone Milnenfi Pontifice, Philippo Nerio, &c. Res gestâ illum asserunt. Imò & vivi etiamnum, è squalidissimo carcere producti Martyres eum nonnumquam odorem sparserunt, ut idololatriæ unguentis delibutos crederent.

Cæsar Ba-
yer. tom. 2.
anno 179.

§. II.

Quid ergo futurum censebimus in regione vivorum, si talia fiant in terrâ mortuorum? Num aromatum & unguentorum odor deest in cælesti viridario, & abundabit in hoc absinthii deserto? Ecclesia testanda Paschalis letitiæ canit: Sancti tui domine florebunt sicut lilium Alleluia, & sicut odor balsami erunt ante te Alleluia. Tunc reverâ, quod Isaias vaticinatur: *Excultabit solitudo, & florebit quasi lilium.*

Isa. c. 35.
v. 1.

Anno à nascente Domino trecentesimo secundo, Dorothea virgo Christianis sacris eximie imbuita, cum tormenta varia virili constantiâ superâsser, quod Eusebius commemorat, denique ad gladium damnata est. Illa feralem sententiam ore renidenti admittens: Nunc, inquit, in viâ sum ad sponsi mei paradysum. Audiit hæc Theophilus vir eruditus, sed idololatra, qui Virginis dictum irridens: Quæso te, inquit, ô bona Virgo, cum ad sponsi paradysum veneris, inde mihi aliquot rosas submite. Cui promptè Dorothea: Accipies, inquit, quos petis flores: Tu modò agnosce Christum Orbis Servatorem. Ita ducta est, & capite plexa.

Mox puer ex astris ipsi formosior astris.

Theophilus se stitit, & odoriferas rosas, quas petierat, una cum formosissimis pomis à Dorotheâ missas obtulit. Theophilus ad verna hæc dona attonitus vix oculis suis fidem habuit. Quid faceret? Rem è joco natam vidit, & undique convictum se sensit. Ita Christum celestis paradysi Dominum liberrime professus, Sapientis Prædici sinitur. Theophilus blanditiis & minis variè exagitatus, equuleo tortus, demum caput porrigere jussus securi feriendum, omnia constantissime perit:

*Lam, Deo fruitur. Quid posthac Numen avarum
Dicimus: En etiam vendidit astrajoco.*

Cælum paradysus est inexpugnabilis; in cælo ver æternum, quod nulla unquam fugabit hiems. Odorum amenitas in cælo, cinnamum & crocum omniâque aromata, balsamum & nardum, omniâque unguenta, lilia & rosas, omnesque hortorum delicias, omniâque florum oblectamenta longè superat.

Isaacus jam grandævus & nocte oculorum pressus, cum vestes Elau, quas Jacob matris hortatu induerat, odoratu, tactuque explorâsser, statim, quod sacer codex loquitur, ut *sensit vestimentorum illius fragrantiam, benedicens illi, ait: Ecce odor filii mei, sicut odor agri pleni cui benedixit Dominus.* Optimus agrorum odor, cum frumentum flores induit, formosissima est arborum amenitas, cum floribus triumphant. Ego digitum intendo atheri, & cum Patriarchâ clamo: Ecce odor filiorum Dei, sicut odor Paradysi, cui benedixit Dominus.

Gen. c. 27.
v. 27.

§. III.

IN Orbe hoc nostro varius nos fætor cruciat; sepe quo non putamus loco mephitis spirat; è stabulis, hâris, cloacis multiplex narium crux emergit; hircorum & porcorum vicinia sepe infestant: accedit superbiæ fætor, avaritiæ fordes, luxuriæ cænum omnibus cloacis graveolentius. Hæc sunt quæ terribilissimas exhalant auras. Hic igitur patientiam monstro sectandam, dum veros paradysi odores hauriamus. *Patientia nobis necessaria est, ut voluntatem Dei facientes, reportemus promissam.*

Heb. c. 10.
v. 36.

Tom. I.

A sionem. Ad patientiam vel his etiam exemplis animabimur.

Superiori avo Matrona fuit Catholica, cui Catharinæ nomen, quæ vitam Religioni impendit. Huic cum mors sua monstraretur, duo scilicet ingentia saxa quibus elidenda erat anima. His illa vis in generosissimam vocem erumpens: Quam hæc, aiebat, non longa sunt saxa, tam brevis est ad cælum via. Post horas pauculas, juvante Deo, suprâero, solem ac stellas pedibus calcaturâ. Quidquid mihi reliquum fuisset vitæ, nec quidem horula, nec punctulum fuisset ad immensam æternitatem. Cur ergo & pati, & mori recusemus? Dixit, constanter passâ, sanctè ac feliciter mortua: jamque, quod de Theophilo diximus, Deo fruitur, & Paradysum habitat immortalis.

Vincentius supra omnium panè martyrum supplicia inauditam Daciani carnificinam tolerans, cum in catastâ penderet, undique lacerato corpore, per ludibrium à Daciano interrogatus est: Qui haberet, & ubi esse sibi videretur? Cui Vincentius: In alto sum, inquit, unde te despiciam. Minitanti acerbiora, dixit: Hoc cupio, quò altius evehar in cælo. Cumque arduas faces, ferrei pectines, ungulae candentes, forcipes admovebantur: Scitis, inquit Vincentius, acerbissimum hunc infum Christianis non ingratum esse, ob inexplicabilia cæli gaudia. Eandem vocem usurpans Mennas Ægyptius Martyr: Secate, inquit, urite, lacerate: Mennam à Christo non avertetis. Tormenta omnia cæli gaudiis inferiora sunt.

Anno à Virginis partu trecentesimo quadragesimo quarto, sub Perfarum Rege Saborio Jonas & Barachisius fortissimi Martyres infanda passi sunt. Jonas acerrimè flagellatus spinis, & pede tractus uno ad glaciem hieme perfrigida, sic pernoctavit sub dio. Manè per ludibrium interrogatus qui dormissset, animosè respondit: Nunquam omni vitâ meâ. Qui segetem amat, frumentum serit, & labores suos pluviis, nivibus, ventis, omnibus cæli injuriis exponit; atque hæc omnia spe messis. Nos jam seminamus, ut Beatitudinis æternæ segetem paremus. Christiani athletæ dicta irritus excepit, & tormentum multò acerbissimum; nam omnes ejus digiti sunt præcisi, quos in terrâ spargentes: Digitos tuos, inquit, jam seminamus, tu expecta sis dum eos denuò metas: At ille animi erectus: Aderit dies, inquit, cum illos non sine amplo fenore recipiam. Demum pice liquatâ merfus, omniâque illius ossa inter cochleam contusa sunt. Ita finit, & ad paradysum transit.

Barachisio herois istius socio, candentes globi sub axillas admoti, fusile plumbum naribus & palpebris, liquata pix ori infusa, totum corpus spinis concisum, omnia demum ossa contracta sunt cochleâ. Sub hæc tormenta Martyris voces fuerunt: Ingeniosa esse solet crudelitas in supplicia; scitis plura? tentate plura; cælorum regnum his omnibus dignissimum est.

O verè dignissimum! Idcirco cum Augustino vociferamur: *Domine hic ure, hic seca, hic lacera, modò in æternum parcas:* omnium in nos odium despumer, ab omnibus exclusissimî sumus, modò tua nos domus recipiat. In exilio esse miserum nil est insoliti. Nos exiles sumus, nec esse miseri detrectamus, modò nos patria, modò paradysus non excludat.

Præceptum est olim Israëlî populo: *Sex diebus colligite: in die autem septimo Sabbathum est Domini: idcirco non invenietur.* Nunc laborandi & colligendi tempus est; brevî dies æternitatis illucescet, æterno perfruemur Sabbatho.

Exod. c. 16.
v. 26.

CAPUT IV.

Quantum in celo Gaudium, Voluptas Tactus.

Cum ab Alarico Gothorum rege vastaretur urbs Roma, Hipponensis Pontifex Augustinus occasionem ac causam sumpsit scribendi illud, quod ipse met opus grande vocat: Ita libros viginti duos de Civitate Dei conscripsit.

Senec. ep.
85. med.

Annæus Seneca jam senex ad Gallionē fratrem de beatā vitā librum edidit, ubi monita & sensus aurei, prorsus digni, quos Christiana volumina velut sui partem agnoscant & venerentur. Nec alibi di similis sibi Annæus; cuius verba hæc sunt: Beata vita bonum in se perfectum habet, inexuperabile: quod si est, perfecte beata est. Nunquid dubitas, quin beata vita summum bonum sit? Ergo si summum bonum habet, summè beata est. Quæmodum summum adjectionem non recipit, ita nec beata quidem vita, quæ sine summo bono non est.

E Theologia medullis istud pronuntiatum est; nam Theologorum Antistes Thomas ab Aquino, hoc beatitudinis proprium censet, adjectionem non posse recipere: cum vita beata perfecte beata sit, nec ullo modo majus præmium possit Beatis dari, quàm Deus ipse, & jugis aspectus Dei.

Exortus sumus de hæc beatitudinis perfectione loqui: De Visu, Gustatu, & Odoratu exteriori sensu diximus, proximum est de Tactu jam disserere.

§. I.

Quæmodum apud inferos inter exteriorum sensuum tormenta summum est, Ignis æternus, qui Tactum cruciat in fandum modis: Ita in celo non minima Voluptas percipietur Tactu. Theologorum calculi hic conveniunt, usum Tactus etiam in celum domo futurum; cum Christus à suo funere rediit de se dixerit. *Palpare & videre, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere.* Neque hic sordium quidquam aut impuri miscebitur: Maxima Tactus voluptas erit, sed purissima. Ita nos Servator docuit: *In Resurrectione neque nubent, neque nubentur sed sunt sicut Angeli Dei in celo.* Ita & iste Tangendi sensus suis fruetur deliciis.

Inter has sanitatem perfectissimam numeramus, quæ omni mortis morbiq; metu sit libera. Istud arcani explicatissime commonstrans Paulus, *Seminatur, inquit, in corruptione, surget in incorruptione; seminatur in infirmitate, surget in virtute: Seminatur corpus animale, surget corpus spirituale.* Porro illud appellat Paulus corpus spirituale, non quod ostibus & carne careat, sed quod spiritui tam exactè sit subiectum, ut ubicunque voluerit esse spiritus, eò citra omnem laborem celerim ac panè momento moveatur & corpus; seu sursum, siue deorsum sit eundum. Huic tali corpori nulla montium moles obstabit, vel mille ferreos parietes velocissimè transire poterit sine ullo penitus obstaculo. Corpora nostra etiamnum morti obnoxia innato deprimuntur pondere. Hinc quando molendus ascensus, multum laborant, lassantur, sudant: At corpori beato huc illuc, deorsum iustum ferri longè facillimum erit; instar sagittæ, quò volat, suavissimè pervolabit. Non hîc equis, non quadrigis, nec alis opus. Cogitemus, obsecro, & velut in rem præsentem veniamus: Si quis nostrum hoc cererum statu, decima horulæ parte ad solem subvolare posset, quantum inde voluptatis hauriret? Anaxagoras certè hoc expertus unice, soli proximus stare, eumque contingere, etiam si mox moriendum foret. Atqui revera, hoc omnium Beatorum corporibus proprium erit, quocumque lubuerit volatu admirabili, suavissimo perferri. Sed de hoc amplius infra.

In celo
maxima
voluptas
percipietur
tactu
Luc. c. 24.
v. 39.

Matth. c. 22.
v. 30.

1. Cor. 15. v.
42. & seqq.
Quod corpus spirituale
Paulus
intelligat.

A Tangendi sensus, dum hic agimus, præ sensibus ceteris sua habet supplicia. Fames, sitis, gelu, æstus, verbera, plagæ, vulnera, dolores, morbi, similesque miseria omnes tangendi sensum exercent & cruciant; quæ si patientius tolerantur, tantò copiosius ab his omnibus jam liber gaudebit.

Quantum pecuniæ opulentus quispiam impenderet, si liceret per omnem vitam à dolore dentium, oculorum, capitis, stomachi, à pleuritide, calculo, podagra, ceterisque ejuscemodi malis immunem agere. In celo erimus, non à morte solum, sed ab omni doloris aut morbi umbra immunes. *Mors ultra à non erit, neque luctus, neque dolor erit ultra, quia prima abierunt.*

Quòd si quas alias Tactus voluptates hic percipiamus, Deus utique longè nobiliores hoc ipso in genere suis præstabit. Quis enim infans adeò ut somniet pecora pastui nata plus haurire voluptatis, quàm homines Deo amicitissimi sint percipitur? caducas voluptates æternæ tanto superant discrimine ac intervallo, quantum est inter corpus & animum, naturam & gratiam, bestiam & Archangelum, tempus & æternitatem, rem conditam & conditorem.

§. II.

Gregorius Magnus Isaacum hominem testæ virtutis laudat, quòd triiduo inter preces Spoleti in aede sacræ pernoctasset, & patientissimè tulisset, cum eum auditum tam insolite pietatis impatiens colaphis cælum eiecisset. Hic ipse Isaac urbis fugitans solitudinem habitavit variciniis & miraculis clarus. Nec defuerunt, qui viri exemplo ducti æternæ vitæ desiderio inflammabatur. Illud tamen labeculæ viro integerrimo inharere videbatur: subinde insolenter lætus fuerat. Ejus rei causam indagemus: Gregorius hanc assignat: *Plerumque contingit, ut quibus majora bona Deus præstat, iis minoræ quædam non tribuat, ut hi tales seipsos semper accutiant & reprehendant, dum esse perfecti cupiunt & nequeunt.* Deinde vult Deus, ut heretici ubi tam crebra lucta est & pugna, frequentior quod sit victoria, & inde amplius vincuntis præmium. Tertiò, ne talibus unquam desit submittendi sese occasio, dum expendunt vanos ac irritos esse conatus hominum sine presentissima ope divinâ. Purant humaniorum litterarum scholastici, se versus scribere, & carmina pangere, quamvis magister thesma subiiciat, verba suggerat, malè rotundatos versus corrigat. O boni, quanta hic discipulorum pars est: quid hi sumam dicent? Vos scilicet & Virgilius carmina venusta scribitis. Tales sunt omnes labores nostri: minima pars illorum nostra. Deus est, qui operatur in nobis & velle, & perficere. Absque Deo non tantum non perficere quidquam, sed nec velle possumus. Quarta denique tam insolescentis lætitiæ causa erat in Isaac, voluptatis æternæ præmeditatio. Fieri non potest ut mens sinceræ cælum cogitatione percurrat, & non plurimum hilarescat. Illas cæli delicias velut contingere ac pregustare oculi, sed magni gaudii est, quòd eò excreverit subinde, ut in totum hominem sese diffundat.

Hebræus Rex David, varias calamitates lamentatus: *Miserere mei Domine, ait, quoniam tribulor, quoniam defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus.* Oblivioni datus sum tanquam mortuus à corde: Tactus sum tanquam vas perditum. Subitò velut resumptis viribus respirans: *Ego illud, & speravi, Domine: Illustra faciem tuam super servum tuum: Domine non confundar, quoniam invocavi te; Quam magna multitudo dulcedinis tuæ quam abscondisti timentibus te.* Tua domus, ô Domine, amcenitibus undequaque offeratissima est; cælum omne mellem & saccharum est, quancumque gustetur parte, suavissimum est.

Sed

Sed manna hoc absconditum non sapit, nisi serio illud gustantibus. Plurima hic later dulcedo; sed abscondisti eam, o Deus, timentibus te. Non exultant mentem celi gaudia, nisi attentè cogitata.

Dictum è Rhetorum scholis de promprium est. Omnis similitudo claudicat. Rem exemplo mostramus. Inferorum ignis quo tactus præcipue torquetur, si succenso clibano, si fornaci calcariæ, si officinæ vitrariæ, si bullienti salis mari, si æne saxa & ignes jaculanti conferatur, similitudo erit qualiscunque, sed hem quam claudicans! Siquidem noster ignis ad Avernalem illum pictus est ignis. Deinde quamvis sal coqui ceptum, dies noctesque in extensissimâ sartagine ferveat, subinde tamen ferias agit hic focus; inferorū supplicia totis sæculis nec momento interquiescunt. Ita similitudo multum claudicat. Idem panis ad rem propositam asserendum: Omnis tangendi usus in hoc Orbe claudicat. Non raro agroti ajunt nescire se quâ præcipue parte dolor se viat, cum se viat ubique, omnia esse læsa, malè affecta omnia; quaquâ tangis, offendis. Deinde, non solum fragile est quicquid hic tangi potest, sed & fallaciosum est: nam plerumque acum aut hamum abditum tegit, qui tangentem invadit. Ita Tactus errore creberrimo fallitur, amicum existimans quod hostile demum experitur. Exempligratiâ: Dentes pruriunt & salivâ natant, manûque velut tardas increpant, cum aut ceratâ duriciâ, aut fœcis mollissimâ, aut optimâs placentas, aut dulcissimi nebulas appetunt: sed later sub his scorpionis aculeus, suum dentes hostem sentient. Nam hæc fixa & dulcia licet mollia plurimum obesse solent dentibus. Sic Tactus non sine damno ubique panis decipitur, & læditur.

Longè aliud in cælo erit: Quidquid illic tangi poterit, gratissimam ad Tactum proportionem exhibebit. Totum cuiuscunque beati corpus, summetriâ decentissimâ, temperie nobilissimâ, sanitate perfectissimâ gaudebit. Erig in eo temperamenti præstantissimi sensus intimus. Nam Beati suavissimè sentient quàm ex toto valentes & sani sint, ab invaletudine omni securissimi æternum.

§. III.

Ad bellum miserat heroïs Spartana filiū, sed claudicantem: cumque eum ad aliquantulum viâ deduceret, acriter horrata: Fili, ait, singulis gradibus fac virtutis memineris. Non enim militiam proficisceris ut fugias, sed ut collato pede stes: Aut vincendum igitur, aut moriendum.

O Christiani, ad omnem tangendi usum, memento te Christianæ virtutis, memento te cæli. Cum aliquid in corpore urit, dolet, pungit, cruciatui est, memento Beatitudinis, ubi nihil amplius punget, dolebit, urer, cruciabit, ubi molestiæ nihil esse poterit. Nunc in prælio sumus, non ut fugiamus, sed ut stemus. Aut vincendum, aut moriendum.

Istud tunc maxime versandum animo, cum cacodæmon Tactum pellicat ad pomum vetitum tangendum. Quandoque igitur veterator Stygius suadet & invitatur, ut tangamus quod illicitum, inhonestum, prohibitum, hoc illi & nobis occinamus: Aut vincendum, aut moriendum. Rem vetitam tangere, mortis est; prurientem tactum coercere, victoriæ est. Aut ergo morere, aut vincere.

Hic animi puritatem insillo. Si purus sit animus, facile continebit manum ne limites transiliat, & tangat non tangenda. Huic rei alius & tenacius capiendæ, duo hæc documenta suggero.

1. Botros immaturos ne carpe. 2. Manum petulantem in sinum mitte. Botros, inquam, ne carpe immaturos. Inter Israëlitis plebem proverbium olim iactabatur: Patres comederunt uvam acerbam, & dentes filiorum obstupuerunt. Tgm. I.

A Gregorio uvæ acerbæ, voluptates sunt hujus vitæ. Nam quisquis, ait, præsentis vitæ delectationibus satiari desiderat, fructus ante tempus comedere festinat. Eam ob causam Philo disertissimus oblectamenta vitæ, furta delectationum vitæ futuræ nominat.

Cum ergo præsens oculos voluptas allicit, blanditur, trahit, ludetque: tange, carpe, frue: Cum cibus quia vetitus, non comedendus; cum potus quia nimius, non admittendus; cum pecunia quia aliena, non attrahenda; cum femina non aspicienda, multò minus tangenda, cum aliud quippiam nociturum oculis ac manibus se offert, ut iam immaturam cogita, & cave tangas. Hic aut vincendum, aut moriendum. Amore beatitudinis differ obsecro hanc Tactus voluptatem, in beatitudinis domum. Illic licebit botros maturos capere. Omnis voluptas amore Numinis contempta, millecuplo redibit fœnore.

Ursi nimirum appetentes mellis prædantur alvearia, sed tuber ac faucium referunt caput ab apibus læsis compunctum: ita nos præmaturâ manu rapimus voluptatem, sed furta nostra conscientie vulneribus puniuntur: Cave tangas illicita tactui. Si appetis botros, carpe, sed maturos; cælestes præliba delicias.

Alterum est: Petulantem manum in sinum mitte, cum Mose forsan extrahes leprosam. Cum nobis videmur nescio quanta pro Deo ausi, cum nosmet circumspiciamus velut atlantes grandibus promeritis adorandos, strictius seipsum quique hunc in modum examinet: Dic enim verò maxime Atlas, quos pro cælo labores lubis? qualem te penitentia permissis? quàm ardua sunt actiones tuæ? quantum inedia ac famis toleras? quid somno demis? quot nocturnis horis vigilas? quantum noctis non ad pocula, nec ad frutulum, sed inter preces exigis? quàm severe carnem maceras? quantis rigoribus petulantiam corporis coherces? quantum lacrymarum fundis, non ob amissam pecuniam, sed ob cælum nondum acquisitum? Dic denique quantus tui victor es, quàm tibi ipse imperiosus? sic manum mitte in sinum, leprosam, plandè puro, extracturus.

Descende in teipsum & apparebit, quàm parum labores pro cælo, quàm frigidus, quàm nullus sit tuus pro illo sudor.

Age igitur, Excultas tandem tibi te: sudoribus paratur cælum. Nullus hic torpori locus est. Cælum in oculis, in animo sit. Interroga, inquit Augustinus, ultima & Ang. Ma. intima sua si capere possim gaudium de tantâ Beatitudine: nual. c. fe. Anhelas eò? seponere noxia, botros ne carpe immaturos, nocituram rejice voluptatem. Certissima via est ad æternas voluptates; despiciere caducas.

CAPUT V.

Quintum in cælo Gaudium, Voluptas Aurium.

D MENTIONEM injicit Augustinus in libris de Trinitate hominis jocularis & mimi, qui in medium theatri progressus; Audite cives, inquebat, proximis ludis omnium vestrum cogitationes aperiam. Proximâ igitur ludorum instauratione, maximo studio ingens hominum frequentia convenere, se quisque eadversum quàm proximè collocavit. Toto theatro jam facto ingens stipatio, & vox omnium fuit:

Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?

Adfuit demum histrion;

Conticere omnes intrentq, ora tenebant.

At ille iterum: Dicam, inquit, quid quisque vestrum cogitet velitque: Vili omnes vultis emere, & vendere carò. Ingens obortus risus, dicti veritatem commendavit. Negat Augustinus è toto id verum esse, & Novi virum, ait, cui venalis, liber delatus, pretio quàm par erat, longè

Horat. de arte poetica post init. Virg. l. 2. Aeneid. init.

longè inferiore. Ille, ut animi erat sinceri, cum venditorem mercis suæ ignarum cernebat, plus pecuniæ dedit, quàm poscebatur. Noli tunc tam vili emere. Nec defuerunt alii qui frumentum grandi emerint pretio, & vili venderint.

Ennius fortassis verius pronuntiavit: Omnes mortales sese laudari exoptant. Quamvis nec hoc usquequaque verum sit. Sunt enim quibus sui odium & despicientia omni elogio potior est. Hi sibi ipsis displicent, & gratias agunt cum contemptui sunt: hoc enim sibi deberi ex æquo censent.

Quòd si minus ille argue Ennius dixisset: O cives omnes beati esse vultis, miseri esse non vultis: Rem certe dixisset. Quidquid aliud quisquam, ait Augustinus, latenter velit, ab hac voluntate non recedit. Omnes beati esse cupimus, omnes, omnes. Qualis speranda sit beatitudo, exponere cepimus, ad quintum cæli gaudium progressi, quod Auditui obtinget. Suas ceteris sensibus voluptates assignavimus; suam habebunt & Aures, idque singulariter è cælesti Musicâ, de quâ nunc differendum.

§. I.

Non ignotus nostro ævo Theologus: Non est dubitandum, inquit, quin sensus quoque externi suas functiones & congruas delectationes post Resurrectionem habituri sint. Beati utique videbunt, audient, odorabuntur, gustabunt, tangunt & tangi poterunt; & quidem perfectius multo, jam semper victuri, quàm dum viverent, morituri: nec deerunt quæ visu, quæ auditu, quæ odoratu, tactu, gustatu sint dignissima. Quòd si protoplastus parens in paradiso nondum morti addictus his talibus fruebatur delectis, cur iis jam beati careant?

Apud inferos damnati nullo non sensu torquebuntur: horribiles ac monstrosæ formæ oculos; ululatus, clamor, rugitus aures; mephitis morte camarina torquebit nares; tellus fercula, sulphur, ca pocula, fames ac sitis palatum; ignis universum corpus cruciabit. Par est ut corpus, quod delictis vagis deliquit, supplicis, id diversis luat. Non minus æquum est, ut corpus variis rigoribus maceratum, suis doneatur premiis. Ideo membra omnia, & omnes quasi articuli suâ fruuntur beatitudine. Hinc oculos elegantiarum omnium mare, nares suavisimorum odorum campus; saporis exquisitissimi nectâr & ambrosia, fauces; omnia corporis membra, sanitas, perquam jucundissima; tot mille Orpheorum Musica permulcebit aures. Quarum gemina erit voluptas: à colloquiis & à Musicâ. Colloqui amicum quid habet: quò autem cariores sunt ii quibuscum loquimur, èd suavius est colloquium. In cælo longè charissimæ erunt quos mutuus oblectabit sermo. Nec opus illic diductis semper labiis vibrare linguam, satis est velle hoc alium scire, quòd illi quis patefactum cupit. Quamvis etiam more nostro locuturi sint cælestes. Quemadmodum Christus post obitum mortem jam paradisi inquisitissimè nostrò ritu locutus est. Præter mutuum inter cælestes sermonem erit & Musica.

Inter hæc inferiora nil, putem, similis est, magisque cognatum cælo, quàm Musica. Narrat interpret cælestium atcanorum Joannes; Factum esse silentium in cælo, quasi mediâ horâ. Ergo prius non silebatur: quis autem clamoris inconditi tumultum affingat cælo? Hebraus vates: Exultabunt Sancti in gloria, inquit, exultationes Dei in gutture eorum. Quâ tandem ratione? Habentes singuli citharas, cantabant canticum novum. Et vidit, ait Joannes, & audiivi vocem angelorum multorum, & erat numerus eorum millia millium dicentium voce magnâ: Dignus est agnus, qui occisus est, accipere virtutem & divinitatem, &c. Et vocem quam audiivi, sicut citharæ eorum citharisantium in citharis suis. Et nemo poterat dicere canticum, nisi illa centum quadraginta quatuor millia. Subjungit: Post hæc au-

A divi quasi vocem turbarum multarum in cælo dicentium Alleluia, & iterum dixerunt Alleluia. Cui accedens Tobias, & ex lapide candido, inquit, & mundo omnes plateæ ejus sternebant, & per vicos ejus Alleluia cantabatur. Musicam in cælo vocalem forte, dubitandum non est. Exultationes in gutture eorum, non in animo solum. Habebit suas & auditus delectas, longè suavisissimam, cum Boethio loquor, carminis mulcedinem.

In Orbe nostro, septem testudinum harmonia, Si renum creditur esse concordia. Infantes sumus, quos superi jure rideant. Quid enim verò septem testudinum suavitas ad cæli concentum sit?

Fingamus, oro, Musicam quàm possumus modestissimam conclavi clausam. Sint non plures vicienis Angelis: Eorum sex fidibus utantur & chelin tractent, sex alsâ voce canant, sex iidem citharæ eorum agant, duo ludant organis. Canendi carminis verba suppeditabit, aut Psalmus septuagesimus: Repleatur os meum laude tuâ: Gaudebunt labia mea dum cantaveris tibi; aut Psalmus centesimus duodecimus: Sit nomen Domini benedictum. Hi viginti omnino Musici è cælo inconcinne & averse Musis canere non didicerunt; chromatis uti, & omnibus elegantis cantum pingere optime sciunt: Concinnant ergo & vocem fidibus jungant. Talis certe symphonia hæc erit, ut affirmatissimè dici possit, à nullo Regum, nec ab Imperatorum nullo unquam similes auditos esse phœnacos. Sed progrediamur posito ilhoc Musicæ simulacro.

§. II.

Fingamus quinquaginta, fingamus centum Angelos, & vocibus & fidibus concinere. Quantum suavisissimæ voluptatis aures animumque raptum adverteret: sed hæc ipsâ præstantiorem fingamus, de quâ etiam dici possit. Nec auri auditur, additamen non potest, Nec in cor hominis ascendit, hæc enim talia cogitare possumus & fingere. At verò de illâ cælesti omnium & Angelorum & hominum harmoniâ planissimè affirmandum: Nec auri auditur, nec in cor hominis ascendit.

Quòd si illam duntaxat viginti Angelorum Musicam amans Musica audiret, in has utique voces prorumperet: Domine Jesu, si mihi sint centum aures, si totus sim auris, perdis & pernox hos cantores audiam, nec satiabor audiendo: non cibus, non somnus ab hoc aurium melle me avelleret. Et tamen hæc sensus unici voluptas foret: si jam Odoratus delinimenta, si gratissimorum æpectus, selectissimorum gustatus, charissimorum societas & colloquia, si ut verbo dicam, accedat cælum, quantum liquidissimæ voluptatis id erit fumen?

Hic observandum sedulo, quod & cælestia gaudia mirificè commendabit, & animum desiderio eorum plurimum inflammabit. In exemplum sumamus Musicam. In hac non omnis venustas aut suavitas simul audiri potest. Jam dulces cantus flexiones, jam rotundæ clausulæ, paulò post iterum suaves moduli, jam chroma nobile auditur, quædam hinc illinc miscetur, quæ non adeò grata sunt auribus. Hinc sæpe cantus mediæ suavitatem habet, quæ caruit initium: hinc sæpe finis cantus dulcedinem infillat, quam nec initium habuit, nec medium. Ita gratiam ac particularem haurimus auribus voluptatem. At verò in cælo gaudia omnia omnis voluptas simul, & omnibus momentis percipitur, quæ primo ingressu cæli percepta est. Torrens voluptatis tua potabis eor. Sed luculentius rem oculis subjicio.

In conviviis olim tam Hispanico veteri, quàm Germanico ritu non plura simul fercula ponebantur. Sed ablato primo succedebat alterum, alteri tertium, tertio quartum, sic & cetera sequebantur. Sic uno tempore ex uno solum cibo percipiebatur oblectatio. Jam verò

Leonardus
Lectus l. 3.
de Summo
Bono c. 8.
Beatorum
sensibus post
resurrectionem
congruas
delectationes
habebunt
dammati
autem omni-
bus sensibus
torquebuntur.

Musica nihil magis
cælo cognatum:
Apoc. c. 8.
v. 1.
Psalm. 149.
v. 5. & 6.

Apoc. c. 5.
v. 11. & 12.

Ibid. c. 14.
v. 2. & 3.

Ibid. c. 19.
v. 1. & 3.

In cælo
omnis
voluptas
percipitur
v. 3. & 4.

In cælo
omnis
voluptas
percipitur
v. 3. & 4.

verò cum epulamur more Gallico, simul omnia fercula, aut plurima eorum pars apponitur, ita pæne simul plura possunt delibari.

In hoc Orbe, Hispanico ac Germanico ritu prandemus: Hodie fortasse læti sumus, quid lux ferat crastina, quid sequens hebdomas, quid proximus mensis minetur, ignoramus. In celo non sic gradatim beatitudinem fruimur, omnes cæli voluptates quolibet momento percipiunt Beati, æternum eas sic percepturi. Quod, si exactius cogitetur, incredibiliter beatitudinis bona commendat.

Amor & gaudium faciunt musicum.
Theologi concinnè dicunt: Amor & gaudium faciunt Musicum. Fit non raro ut amatorculus aliquis delirus mediam noctem vel mediâ hieme fidium cantu domum celebret, & tota personæ vicinitas. Ab hoc infano Musicam frigoris patientem extorquet amor quantumvis impurus. Ad limen non cantaret tam diu, nisi amaret. Ita & gaudium provocat ad cantum. Pharaone illiucque exercitu in undis sepulto, Tunc cecinit Moses & filii Israël: *Cantemus Domino, gloriosè enim magnificatus est.*

Exod. c. 15. v. 1.
Ps. 95. v. 1.
Quoties David & amorem & gaudium testatus in cantum prorupit? *Cantate Domino canticum novum, cantate Domino omnis terra. Cantate Domino, & benedicite nomini ejus.* Hæc ei cantica persuasit amor. Beati cælestes cum & amore ardeant, & gaudiis cumulatifsimi sint, non mirum si cantent. Amor & gaudium faciunt Musicos. Augustinus futuri spe lætissimus: *Felix ego, inquit, & verè in perpetuum felix, si post resurrectionem hujus corporis auri audire meruero illa cantica cælestis melodia. Fortassis ego nimis inque beatus, si & ego ipse meruero cantare ea, & assistere Regi meo, Deo meo, Duci meo, & cernere eum in gloria sua.*

§. III.

In celo quilibet sanctum constituit symphoniam.
Harmonia minùs quàm duas voces non admittit; vox unicè concentum non facit. At in celo Sanctorum quilibet singularem constituit symphoniam: perinde uti artificiosa sunt horologia, quæ Musicis vocibus instructa totum decantant carmen. Hic unicum est horologium, sed voces diversæ; sic unicus beatorum hominum symphoniam & concentum potest edere. Quale igitur jubilum erit in celo à tot myriadibus cantorum? Nostra Musica paupertate grandi laborat, solis quatuor constat vocibus. Musica cælestis ditissima est, voces habet innumeras. Nos præstantissimam laudaturi Musicam, Orpheorum harmoniam, Sirenium concordiam appellamus; sed quid hæc ad cælum concentus? Nos velut nosocomii timentes senes & ævus latrante stomacho inamenum animus, si cum aulædis cælestibus conferamur. Illi ad mensam offertissimam cantant, amore & gaudio undequaque perfusi: nos velut cicadæ stridulis querimoniis fatigamus cælum: Illi canunt, nos gemimus.

Cherubim, Seraphim, Ministorum, portæ, & c.
Franciscus Assisias suo fato jam vicinus, vix ossibus hærebat, & magnis urgebatur doloribus. His mitigandis unum aliquem è locis (Pacificus is audiebat, poetarum olim non infimus) rogabat, chelyn adferret ad instituendum concentum: & unâ rationem addidit, cur id fieri vellent. Cui Pacificus: Hanc tibi gratiam, mi Pater gratificari minime reculem, sed vereor, ne alius simus offendiculo. Ergo, ait Franciscus, omitte exequi quod dixi. At liberalissimus Deus in suorum vota, non passus est fidicinem hic deesse. Ergo Angelus in subsidium venit, & quamvis unico per chelyn ductu, ita fidibus cecinit, ut æger Franciscus jam in meliorem Orbem se delatum crederet. Hæcine potuit vel unus Angelus, vel unico chelys contactu? Quid erunt mille tales fidicines, quid tot millena millia excellentissimorum ejusmodi cantorum in celo? *Torrente voluptatis tuæ potabis eis.* Hanc è celo Musicam complures sanctorum hominum jam tumulo proximi velut eminus audierunt. Hinc

Tom. I.

A illis promptissimum fuit huic Orbi valedicere, & omnem cogitationem transferre in paradysum.

Beatus Nicolaus Tolentinus lex mensibus ante obiit. Quo illum desiderio cælestis vite arsisse credimus, ad quam tam suaviter, & à tot Orpheis invitabatur? Beatum Martinum Sulpitium commemorat hymnis cælestibus honoratum; beatum Servulum Gregorius: de aliis alii. Talem Deus promissidem suis præbandam solet submittere: hæc illos gustatione ad cælum iniciat.

Hic ostendit conformitatem humanæ voluntatis cum divina. Non est in Orbe symphonia suavior, quàm hoc bicinium, Dei & hominis consentientium, idem volentium, atque ita simul canentium per intimam voluntatum conjunctionem. Hominis est contenta hæc voluntas & acutum scanlim insonare: Ego Domino meo & Deo meo; Ego dilecto meo, & ille mihi: possumus alter alteri cedere; alter alterius dicta capit, mutuo nosmet amore complectimur; ambo idem volumus, idemque nolumus: Domini mei voluntas mea est, & meam meus Dominus transfudit in suam: idem canimus.

Hæc nobis cantiuncula est discenda. Et sciamus nos nunquam in discendo hoc cantu sic profecturos, quin plura dicere, melius proficere, suavius canere, nostram cum divinâ voluntate ætius conjungere possimus. Ideo *Cantate Domino canticum novum; Cantate Domino omnis terra: Cantate, oro, cantate: Quod Deus voluerit, volo: Sicut mandavit mihi Pater, sic facio.* Hoc canticum Christus è celo tulit. Hoc canticum ad modulum fines, ad supremum halitum est producendum. Pessimè cecinit, qui ante finem canere desit.

Psalmi quadragesimi quarti hæc est inscriptio: *Canticum pro dilecto, In finem us, qui commutatur.* Paulus rem maxime dixit: *Ecce, inquit, mysterium vobis dico: omnes qui dormimus, sed non omnes immutabimur.* Vultus immutari, vultus ad suavissimam cæli Musicam extolli: Cantate canticum pro dilecto, In finem. Cantate: *Fiat voluntas tua sicut in celo & in terra.* Hic ego cum Isaiâ vociferor, & hortor singulos: *Bene cane, frequenta canticum, ut memoria tui sit.* Non turbent hoc rorum canticum latratus canum, non mugitus bouum, non rugitus leonum, non fremitus equorum, non ululatus luporum. Non te hominum rixantium aut vituperantium voces impediunt, non obtruncantium, non iracundorum, non lascivorum, non obmurmurantium clamor terreat.

Sunt qui nihil minus velint, quàm quod vult Deus: sed nec humanæ norunt suam subiungere voluntatem. Hi non canunt, sed rudunt cum onagris. Quilibet cælestem amas Musicam, Bene cane, fiat voluntas tua: frequenta hoc canticum; Non sicut ego, sed sicut tu vis. Cane canticum pro dilecto, idque in finem, ut memoria tui sit in celo.

CAPUT VI.

Sextum in Celo Gaudium, Voluptas è quatuor corporis gloriosi dotibus.

Nemo non assentietur prædictis Patribus, qui paradysum, primas Orbis delicias, celo conferunt. Inter complures paradisi arbores una fuit *Lignum vite*. Præter salientes fontium aquas, nobilissima quatuor flumina fuerunt, quibus hæc deinde nomina sunt in-

In paradiso cælesti lignum vite. Servator Orbis est Dominus Jesus, æterna Sapientia, Rex Regum, à quo in nos omne promeritum, omnis favor & gratia, æterna vita derivatur: ceteræ hujus paradisi arbores sunt alii cælestes. Porro cælestes.

V 3

Gen. c. 2.
v. 10.
Quatuor
beatorum
corporum
dores.

Porrò sacrâ paginâ teste, *Fluvius egrediebatur de loco vultu-
lupratis ad irrigandum paradisum, quid inde dividitur in quatuor
capita.* Cum quatuor his fluminibus, quaternas beatorum
corporum dorus deo licebit comparare. Theologorum
omnium vox una est, Ex animo cuiusvis Beati, verò
corpus redunduratur ingentem gloriam. Hæc verò
quatuor illas excellentissimas conditiones continet,
quâs dorus appellare consuevimus.

1. Immortalitas.
2. Subtilitas.
3. Agilitas.
4. Claritas.

Harum prima est *Immortalitas*, quam alii *Impassibilitatem* vocant: hæc corpus gloriosum ab omni penitus corruptione servat integerrimum. Altera est *Subtilitas*, quæ gloriosum corpus dotatū quævis corpora penetrare potest. Tertia *Agritas*, quæ corpori tribuit facultatem quoquoque celerim se movendi. Quarta est *Clavitas*, lumen corporis admirabile, quod splendori solis adeo non cedit, ut illud etiam superet. Hacilla sunt quatuor flumina de Beatitude velut est patadis profuentia, et nunquam defectura. De his ordine nunc agendum.

§. I.

Duplex
dos, Profe-
ctitia &
Adventi-
tia.

HÆ, quas diximus gloriosi corporis conditiones, *Dotes* nuncupantur ob commune, quem cum dote habent significatum. Jurisconsulti duplicem statuunt *dotem* *Profectitiam* & *Adventitiam* : illam parentes, istam alii largiuntur. Ritu veteri dos sponsæ dabatur die nuptiali, cum in aedes sponsi primum inferret pedem. Non aliter sanè ad ipsum celi ingressum Christus animarum sponsus hanc suis elargitur quadruplicem dorem, quam rectè *adventitiam* vocabimus.

1. Cor. c. 15.
v. 42.

Dos prima corporis Immortalitas. Beatus Paulus simul omnes quatuor dotes complexus: *Seminatur, inquit, in corruptione, surget in incorruptione; seminatur in ignilitate, surget in gloria; seminatur in infirmitate, surget in virtute: seminatur corpus animale, surget corpus spirituale. Dum corpus mortale gerimus, in corruptione feminamur: Ve-*

Ibid. v. 53.

rim ut idem Apſtolus loquitur : *Oporet mortuos non indu-
dere Immortalitatem*. Ita corpus redibit ad vitam, incor-
ruptionis & immortalitatis munere affectum. Atque
hæc beatorum hominum Immortalitas undequaque
perfectiſſima erit. Nam & corpora damnatorum erunt
immortalia : ſed (heu !) ſicilla ſemper vivent, ut ſemper
morianeur, ad æternam lanienam velut perpetuum rena-
ſcentur. Quæ beatorum non ferro, non igne

Corpus
gloriosum
lædi,

scientia. At vero corpora beatorum hominum, non
non aquis, non veneno, ne nulla ladi poterunt. Hinc illi
vel mediis inferorum flammis illaesa, vel mari medio ru-
ta, vel inter mille curulum tormentorum globos sucu-
ra, vel medio serpente. Aervo salva, ut quae nec pa-
pollunt amplius nec mori. Hanc corporis beatissimarum
Immortalitatem vaticinatus Joannes: *Mors, inquit, ultra*
non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra agni
prima abjunctur. Quisquis eximius est a morte, ab omni
mortis comitatu, ab omni morborum & dolorum agmine
ne nec vel minimum ladi potest. Mortis imperium Pla-
tonis regno conclusum est: Ad superos mors nulla pe-
netrabit.

Apoc. c. 21.
v. 4.

Vifus est tibi Archimedes id artis reperiſſe, qui totum commoveret Orbem terrarum, ſi vel paſſum unicum a terra liberum haberet. Promiſſum audax. Cras credam, hodie non. At verò beati celites hoc poterunt, quibus omniſſis terrarum Orbis ut pila erit, quæ datatim luditur. Sagoſſem ad hos gigantes infantulum dicemus. Philoſophorum ſcitum eſt: Omnis paſſus ſi per actionem agentis in paſſum: At corpus glorioſum a nullo quidquam pati poterit, ſoli animo quem veliſt ſubjectum; rebus aliis omnibus luperius, omnibus fortius, inviolabile, invictum. Beati corporis forma non defloreſcet, robur non deficiet, ſanitas non mutabit, vita non claudet.

Nec ab ul-
lo quid-
quam pati
poterit;

Ps. 83. v. 3.

guefecit, semper vivacissima. Gratulatus nobis Rex de
de futuro hoc statu: *Cor meum, inquit, & caro mea exulta-
vunt in Deum vivum. Ætas Beatorum floridissima, nul-
li obnoxia senio, virili, sic dicam, juvenâ gaudens, æta-*

tis Christi æmula. Paulus id afferens: *Donec, ait, occurrat Ephes. 4. 13.*
mus omnes in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi. *Philip. 4. 12.*
Cujusvis beati corpus, eodem tæte, Christus *Philip. 4. 12.*
configuratur corpori claritatis suæ restituit. Nemo inter *1. 12.*
beatos lufcus aut cæcus, nemo deformis aut mutilus, nemo *1. 12.*
nemo debilis, aut claudus, nemo pumilus aut monstro- *1. 12.*
fus, nemo vel minimum defecivus. Neque ramen ne- *1. 12.*
refurgere *1. 12.*
get Augustinus eâ quemque staturâ posse refurgere quâ
defecivus est, modo abie deformitas.

Dos altera glorioſi corporis eſt ſubſtituta. Seminat ſed fabule
corpus animale, inquit Paulus, *furget corpus ſpirituale*. Spi- 1. Cor. c. 15.
rituale vocat non quod offibus & carne careat, non le- v. 42.
quod æthereo, ſed quod ſpiritu ex integro ſubjunctum
ſit ad omnem nutum. Quemadmodum verò Chriſtus Quid hic ſpirituale
ſepulchrum exiit immoto faxo, illaſto ſigno: quemad- vocoetur.
modum ad diſcipulos januis clauſis, & in celum em-

B modum ad diuina penetrauit, p
pyreum orbibus celestibus non disjunctis penetravit,
quauis & ofibus constaret & carne; ita Beatorum
quilibet vel Babylonica vel Ninivitana menia, vel om
nes montes penetrare poterit. Non ferreus, non vel
centum cubitis crassus paries obstare poterit ulli corpo
rum beatorum. Sic terram inter calumque mons, unus,
& spatium hoc omne obstruat, momento seu brevissi
mo tempore gloriosum corpus penetrabit. Radium glo
sarem cogita, vitrum penetrat; vitrum tamen nec di
vidit nec ledit.

*Angelus d
loco nati
cum mori
non transiit
medio ex*

§. II.

Tertia gloriosi corporis conditio, *Agilitas*. *Semina-*
Loc. sup. cit.

Inter in infirmitate, surget in virtute. Admirabile gaudium, sed nobis planè inexploratum, sic volare posse, & quidem tam felicibus alis, ut vive in cælo esse placeat, vive in terrâ, illic momento panè Beatorum quique sit, ubi esse voluerit. Isaïas id prædicens : Qui sperant in Do-
1. Is. 49.
Beatorum nemini placeat

mino, inquit, mutabunt fortitudinem, affument pennas, sicut
 Aquilæ volabunt. Placet esse vicinum folio Christi;
 proximum stare parentibus; cominus contemplari ter-

ram medio aëre pendente: vel in aëra in accipiente
sa? Continuo ibi erit beatorum quivis, ubi esse volue-
rit. Neque hæc temeraria per cælum discursatio som-
nandi. Hæc omnia fide turbis ad nutum exactissimæ
rationis fient. *Fulgubet iusti* et *tanquam scintilla in arum- Sap. 10, 11.*
dmero discurrent. Cùm fructum aut nemus incenditur,
nihil velocius est scintillis. Sed tarda est earum veloci-
tas. *fiad* Beatorum volatus conferatur.

Hioponensis Præful admirabundus: Certe, inquit, ubi

volet spiritus, ibi protinus erit & corpus, sicut Angeli. Neque
sua tantum, sed & alia quaecunque ingentia corpora ce-
lerrimè movere poterunt Beati; velut Angeli, quibus

nihil est negotii arbores eradicare, turres dejicere, exercitus diffilare, fontes durare, amnes in ortum revocare, mare pigrum colligare, turbines & ventos impellere, *Certe par- tem cali-*

diem tollere, noctem tenere, stellas evellere, caelum
 D deponere, terram suspendere, manes sublimare, mon-
 tes diluere, sidera extinguere, tartarum illuminare.

Hæc Angelis in facili sunt. Angelus supremum e cæli-
bus Orbem tam celeri rotatu circumagit, ut nec sensu,
nec animo id capiamus. Ejus rei specimen præbuit An-

gelus qui Abacuc cum mellorum delitise iudaea in babilonem quingentis milliaribus distantem transtulit momento. Beati, Christo test, erunt sicut Angeli DEI.

In Orbe hoc nostro, Corpus quod corruptum est aggruat
animam, & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogi-
tantem. In hac valle omnia suo nutant ruuntque ponde-
rante.

Sap. 6.
v. 15.

re: hinc jam plumbei fumus, futuri aurei n. venimus. *Ezech.*
motus noster testudineus est, brevî aquilas & sagittas *v. 14.*
superabimus. Ibunt, inquit Ezechiel, & revertentur in-

Quarta gloriosi corporis conditio, *Claritas*. Quot
sanctorum hominum, mortales etiamnum, miro splen-

dore radiabant? Quot Christiani Martyres fu-
rum

rum tenebras cælesti die collustrant: Quot amici Numinis inter precandum insolita luce perfusi sunt? Quoties oculis etiam incredulis fulgor insolitus in hac vitâ oblati?

Cæsar. Hei. Herbach. h. 12. miracl. sui avic. 54. Ajunt in Parisiensi olim Academiâ virum literarum ægotasse. Cùmque is in morbo, ut fit, amœniore cogitatione tempus fallere institueret, futuram beatitudinem sibi sumpsit considerandam. Hic hæere non nihil & subdubitare cœpit, quâ ratione fieri posset, ut corpus eluto fictile, splendore cerneret cum sole? Mox tantus è decumbentis pedibus emerit splendor, ut oculos avertere coactus Christo ingentes gratias meminere ob tam luculentum beatitudinis futuræ testimonium.

Sap. 6. 3. v. 7. Dim. 6. 12. v. 3. Phil. 2. 3. v. 21. Verissimè fulgebunt iusti. Nam corpus seminatur in ignobilitate, surgit in gloria. Quod Hebræus vates Daniel confirmans: *Qui docti fuerint, ait, fulgebunt tanquam splendor firmamenti; & qui ad iustitiam erudunt multos, tanquam stellæ in perpetuas æternitates.* Nec Paulus aliter: *Reformabit corpus humilitatis nostræ, inquit, configuratum corpori claritatis sue.* Cui plus beatitudinis, plus & splendoris erit, cum admirabili pulchritudinis excellentiâ, quam nec macula, nec navulus ullus, nec ruga, nec aliud quidquam temerabit, quod placere non possit. Et quantum dabunt fulgoris ea corpora, quæ Christi causâ plagis & verberibus multata, vibicibus, & ulceribus turgida, flagris confecta, spinis flagellata, malleis aut cochleis contusa, forcipibus & pectinibus lacerata, largis pateris suum propinabant sanguinem Crucifixo Domino? Hæc corpora velut encausta mirissimi splendoris gemmas ostentabunt. Sed quod mirius est, ajunt corpora Beatorum fore velut diaphanum vitrum, aut pellucidissimum crystallum; ita ut omnis interior symmetria nervorum, ossium, venarum, partiumque ceterarum omnium oculis è toto pateat. Verissimè Joannes: Tunc, inquit, apparebit quid erimus. Nunc corpora nostra velut arbores in brumâ sunt sine frondibus, sine floribus sine fructibus, sine honore: hæc tamen omnia ver æternitatis explicabit, frondes & flores, & fructus, & honores omnigenos daturum.

Mar. 6. 9. v. 5. & 6. Petrus Apostolus in rupe Taboreiâ insolito aspectu raptus, & gaudio subsultans: *Bonum est, inquit, nos hic esse.* Mox velut architectus ædificium dicat, jam jam ad mortuus manum structuræ, ne gaudii tam insperati amœnitas exvanescat. *Non enim sciebat, ait Marcus, quid diceret.* Hic Augustinus: *Si unica, inquit, mellis guttula è paradiso, sic omnem vanitatis sitim extinxit, quid faciet inextinguibilem voluptatis pelagus? Si unicus gloriae divinae radius sic mentem affecit, quid sperandum est gaudii post superatam hanc maroris vallem, cum ipsum sese divinitatis iubar in caliculis omnes largissime diffunderet?*

§. III.

Hoc loco Patientiam ostendo & quidem utrâque manu. Hic extra cælum Mors imperat, hic morbi Mortis famuli, hic ingens miseriarum agmen, & longissima calamitatum series in regno suo sunt, domi suæ sunt. Quocunque aciem flectamus, Mortis plena sunt omnia. Nihil hic uspiam tam vitale, aut firmum, quod Morti non pendat tributum: Omnes Mortis stipendarii sumus. Sed Patientia, obsecro, Patientia, Patientia. Brevi meliora. Levius si Patientiâ quidquid corrigere est nefas. Levi momento hæc omnis vita vertitur. Brevi dies aderit, qui detracto sacco, immortalitatis purpurâ nos vestiet. Tantisper non indignemur tam miseræ vestis quamdiu Deo visum, feramus saccum. Tolerando sic levior. Hic quidem nostra corpora tam non subtilia sunt, ut ea vel paries ligneus, vel asser unicus impediatur, & progressum listat. Pecudes, pisces, aves multò nobis beatiores, quibus mira velocitas, aut etiam volatus est concessus. Aves per aërem liberrimè commeant, idque celeritate mirâ; pisces per aquam ad instar jaculi feruntur.

tur. Hæc cernimus, sed assequi nequimus: nihil minus corpori quam volare licet, animo licet.

Quod Dædalum dixisse jam supra memoravimus, id etiam Christiana generositas dicat, ita loquatur cælestium amator: *Etiâ omnes mihi domus pessimum obiciant, etsi undique sim exclusissimus: Terras licet & undas obstruant; at cælum certè patet, ibimus illuc, ibimus, ibimus.* Hoc iter nemo mihi clausit, hunc mihi volarum nemo prohibuerit. *Omnia possideat, non possidet athera Mundus. Ibimus in cælum, ibimus.*

Rudolphus II. Imperator augustæ memoriæ, unicam Symbolum hanc voculam? *Adsit*, pro symbolo sibi delegit. Vox Rudolphi ista scutis, vestibus, signis, tapetibus, vexillis, parietibus, muris hærebat fixa. Quinque solum litterulæ hunc omnino sensum repræsentabant: *Adjuvante Deo superabo imperatorem Turcarum.* Laudanda in Imperatore fiducia, ingenium, & excelsus animus imitandus. Ita quicquid Christiani sanguinis est, hoc imperatorum sibi symbolum vindicet, cùmque res suas senserit vel turbatissimas, hoc identidem ipse sibi occentet, *Adsit, Adsit, Adsit.* Quid trepidas fugitive, quid formidolose miles expallescis? *Adsit.* Euge dic, *Adjuvante Deo superabo inferorum tyrannum.* Adjuvante Deo superabo innumera turba menta, iniquissima tempora, infinitas tentationes. Dic iterum, dic centies, dic millies, adjuvante Deo superabo ipsum Tartarum, & omnes tartareos exercitus. Et hanc ego victoriam paravero amore cæli; ita me Deus adjuvet. Cælum certè patet, ibimus illuc.

Quid hic amplius moramur? Subtilitas corporum nostrorum aut agilitas hic nulla est: Non tantum non volamus; vix repimus. Cùm maximè festinamus, testudines sumus. Multis sæpe annis ædificamus, & struimus, sed in aëre: Demum structura omnis evanescit. O plumbeos homines! Quin ergo mentem liberam expedimus, quin animo aptamus alas, & sequimur prævolantem. Et en regium ducem, qui tanquam alis sibi mer jam affixis: *Volabo, inquit, & requiescam.* Volemus, *Psalm. 54. v. 7.* & requiescamus. Hic extra cælum in tenebris nascimur, vivimus, morimur. Omnis Mundi gloria, favillæ ac sumus: *Omnis caro fenum, & omnis gloria ejus tanquam flos.* *Isa. 40. c. 40. v. 6.* Heu quantis ignorantie tenebris premimur, quam altâ nocte mergimur! Sed & hic nostra duret Patientia: Dies æternitatis affulgebit brevè, æternâ cingemur luce.

Mardocheus dum velut columbula à milvo capta sub unguibus Amani trepidabat, jejuniis se maceravit, vacavit precibus, pro veste cinerem & saccum, pro lectulo pavementum habuit. Hoste capitali sublato, purpurâ & torque conspicuus, jamque proximus regi, tantò esse cœpit beator, quantò antè fuerat calamitosior. Calamitas virtutis thalamus, calamitas divini favoris Calamitas nuntius; calamitas beatitudinis prodromus est: A calamitate virtutis est mitate spes & desiderium cæli nascitur: calamitas cælum ipsum referat. Quantumvis ergo calamitosissimi, volemus & requiescamus, prævolantem sequamur regem.

Hic ipse rex, etiamnum pastoritius juvenis cùm in Goliathum solus pugnaret, peram sagulūque rusticum pro lorica habuit. Post pugnam & victoriam, regis Jonathæ vestibus indutus est. Ita & nos etiamnum in arenâ versamur, nunc luctæ tempus est, & pugna: Vincendum jam, aut moriendum. Victoriâ obtentâ immortalitatis cyclade ornabimur. Arca fœderis dum per desertum exulat, corio velatur, in templo reposita auro tegitur. Nos itidem jam sacco regimur: sed patientia, paulò post immortalis gloriæ veste donabimur.

CAPVT VII.

Septimum in celo gaudium, Voluptas Intellectus, Voluntas, & Memoria.

S Calas, sed sanè brevissimas celo admovit divus Anselmus, & ad ascensum invitavit. Trium duntaxat radiorum sunt calas istæ. Tribus modis, ait Anselmus, sentitur DEVS, intellectu, amore, ulu: ita tribus omnino passibus ad DEVM facillè pervenitur. In quantum quis DEVM intelligit, sapiens est; in quantum diligit, iustus est; in quantum DEO utitur, beatus est. Hoc ait: Humanus animus intellectum, voluntatem, memoriam in se continet. In triplex gazophylacium istud etiam si mille terrarum Orbis, et si mille Mundos ingesseris, non tamen impleveris: inane adhuc & vacuum est ætærarium hoc triplex. Nec expleri ullo modo poterit, dum DEVS ipse, summum bonum, seipso illud impleverit. Vox Hebræi vatis est: Satiabor cum apparuerit gloria tua. Interim nulla hinc Satietas.

Psal. 16. v. 15.

In celo beati omnes tam intellectu, quam voluntate, ac memoriâ DEVM intimè complectentur. Ita triplex illud animi gazophylacium implebitur. Quantum verò gaudiorum tam Voluntas & Memoria, quam Intellectus beatorum in celo sit percipitur, nunc exequemur dicere.

§. I.

Intellectus in celo gaudium erit ineffabile, aspectus divinus seu clara DEI visio. Joannes id attestatur: Hæc est, inquit, vita æterna, ut cognoscant te solum DEVM verum, & quem misisti JESVM Christum. Intellectus in DEO rerum omnium conditarum varietatem perspicit. Dum hic agimus terram, animantia, terræ germina, fontes, maria, Solem & Lunam ceteraque sidera intuemur oculis: Intellectus tamē cæcutit, nec enim è rebus creatis ullam perfectè capit. Ita proprietates, vires, & principes rerum differentias ignoramus. Et quid homini minus notum, quam humanus animus? Albus an ater, formosus an deformis sit? Undique tenebræ & ignorantia. Hinc cæcorum more parietes palpat, & non raro graviter impingimus. Exiguum prorsus est quidquid rationis nostri assequimur.

At illic Beatorum infimus plura sciet & exactius intelliget, quam vel primus incolæ Paradisi Adamus, vel Salomon sapientissimus, vel Propheta sanctissimi sciverint ac intellexerint. Quod Plato, quod Platonis discipulus Aristoteles, nunquam cogitatione percepit, quod nullus eruditissimorum invenit, quod Cicero, quod Demosthenes eloquio exponere nequit, id quavis cælum intellectu penetrabit, id oculis spectabit.

Archimedes, Vitruvius teste, in labro aquæ pleno sedebat, nec tamen arti suæ reconditam commentationem ab animo dimittebat. Unum aliquid præcipue dies noctesque assiduè agitabat curis; quâ ratione dimensionem coronæ reperiret, ne scilicet deciperetur ab aurifice. Hinc ille seu lavaret, seu legeret, seu cænar, sive aliud quid faceret, cogitationibus profundis mergitur, hoc unum nolle nitebatur, quantum vel corona, vel crater auratus præter argentum haberet auri. Ubi hoc in labri aquis reperit, gaudio subsiliens ægrotæ clamabat, ægrotæ. Sed hem quantilla hoc scientiæ pars est, quod Archimedi tam grande videbatur! Illic in celo, ubi rerum planè omnium naturas ac proprietates, ubi abditissimorum mysteriorum arcana prospiciemus, vociferari poterimus, invenimus, invenimus.

Sciendi desiderium jam quidem insaturabile, illic in domo Mansionum multarum saturabitur plenissimè. Cognoscent Beati altissima hæc mysteria, quo tandem modo cælestis Pater ab omni avo generavit Filium, quo

Tribus modis Deus sentitur.

Joan. c. 17. v. 3.

Scientia hujus mundi exigua est.

respectu scientiæ beatorum.

Beati mysteria altissima cognoscent.

A Sanctus Spiritus ab utroque processerit. Hæc nobis jam nebulae sunt, & nox merissima. Mentre complectentur superi perfectiones Numinis immensas; mysteria Christi hominem induentis, nascentis, morientis; arcana Eucharistiæ, admiranda gratiæ & naturæ opera, secretissima & oblitescenda prorsus DEI judicia circa eos potissimum, qui licet homines essent improbi, tamen optimum quemque pessimè vexarunt. Quâ in re David plurimum conatus: Existimabam, inquit, ut cognoscerem hoc: labor est autè: donec intrem in Sanctuarium. 16. v. 17. DEI. Non capio, non assequor; hoc ergo sciendum differo. Videbunt insuper Beati divinarum circa se providentiarum mirissima secreta, idque minutim intelligent: quibus sese impulsibus vocavit DEVS, quibus duxerit auxilium, quantis ornant gratis, quàm variis ad salutem perduxerit incitamentis: videbunt pericula in quibus luctati, cernent beneficia quibus adjuvi, agnoscent monita quibus instructi, laudabunt verbera quibus castigati, prædicabunt munera quibus affecti. Ithæc beatis omnia erunt apertissima. Verè tunc erimus sicut Dei, scientes bonum & malum. Per Isaiam DEVS promissit. Isa. c. 45. Dabo tibi thesauros absconditos, & arcana secretorum. Et hæc v. 3. Intellectus erunt gaudia.

§. II.

Voluntas porro duobus maximè gaudebit, Amore & Iustitiâ: Omnium Beatorum Amor, tam in Iustitiâ DEVM quam in se mutuo ardentissimus, inextinctus, centesimæ aut mille simæ decoctionis saccharum est. Id Amori quod amat, & bonum & pulchrum videtur. Hinc parentes Amore decepti suos liberos, & formosos, & dociles, & moratos putant: Sed errant (sepissime): Nimirum, Amor talia eis specilla præfigit. Qui in celo erant, omnes & formosissimi & sapientissimi erunt. Hos unus omnes, omnesque unum amabunt: his omnibus præfens erit, quod amor maximè desiderat. Amare & Amati præsentiam cupere, conjunctissima sunt. Cùm ergo Amoris propria sedes sit Voluntas, sic ea in Voluntas celo implebitur, ut inexplicabiles inde voluptates fit amoris desideria, perceptura: Præsertim cùm hic amor sit indissolubilis, lacrymarum & litium expertus, illud lætissimum VALE nunquam auditurus.

Nec Amore solum, sed & Iustitiâ gaudebit Voluntas: Nam Beati cùm se viderint ab omni forde purissimos, iustos, sanctos, DEO, Angelis, cælitibus, sibi ipsi amabiles, immensum gaudebunt. Si famulus honestior omne actiones suas suo Domino mirificè probari sciat, quod rarissimum, gaudio subsultat, & præthesauris id æstimat. At qui sciunt Beati se Divinis oculis ex toto placere, quod illis summo est gaudium. Etenim Iustitiâ, quam Patriæ vocant, multo perfectior est quàm Via. Illa etiam Adami primæva, illi alteri collata, lancea aut linea vestis videri potest, hæc verò aurea sine nævo, sine ruga est. Qui in celo sunt, toti pulchri sunt, & macula nos nunquam sumus. Illa Patriæ Iustitiâ omnes penè virtutes complectitur: Religionem; DEVM enim bonorum omnium fontem venerantur omnes cælitæ: Submissionem; Se nihil ex se farentur esse; omnia divinis tribuunt favoribus: Obedientiam; Divinis nutibus nemo illic non subiectissimus; vox una omnium: Ita Pater, Math. c. 11. quia sic placitum fuit ante te. Ita Pater: Gratum animam; oblivio illic exultat, ubi perpetua beneficiorum memoria regnat. Spes & Fides in celo non habitant: quod enim sperarunt, quod crediderunt, hoc vident, hoc possident.

Duo erant germani fratres mercatoris filii, quod Paladius narrat, alteri nomen Isaias, alteri Pæsius: himoro tuo parente, præter latifundia præsentem monetam quinque millia florenorum inter se partiti sunt, idque mirabili

voluntas in celo gaudebit.

desideria inextinguibiles voluptates percipiunt.

Iustitiâ omnes penè virtutes complectitur.

v. 26.

Paladius

c. 11. & 16.

mirabili consensu. Dein cogitationibus injectis sanctioribus: Qualenam, ajunt, vitæ genus eligimus, quò pecunias elocamus? Parentem induere, merces & Mercurium sequi, res anceps & periculosa; maria oberrare, Africum metuere, ad Indos currere, mediis in undis hiemare, Thynam, Ægyptiam, Syram mercem convehere negotium laboris plenum, & sæpe subdoli quæstus est. Quoties inter pecuniarias causas venalis exponitur conscientia? Omnia si perdamus, animam curare meminerimus. Quid nobis nummi, si desit virtus? parentis bona expendemus honestissimè, si ipsi boni sumus. Hoc sciamus, nos à pecuniâ tam faciliè quàm suavitè seducendos, ni præveniamus blandissimam hanc seductricem. Pessimè res agit, ubi pecunia imperat. Quin ergo Domini sumus, & jubemus servire pecuniam? Aliter perimus. Pecunia vel semel in dominam evecta & potita sceptro, contumacissimè regnum, quod nacta est, tuebitur. Nostræ igitur pecuniæ mancipia sumus? An libertas placet? Quid cunctamur in re liquida? Reverta terram odimus, si cælum anhelamus. Quin ergo religionem amplectimur? Res aspera est. Sed initio, sed inasfluctis. Paupertatem quam alii tantopere fugiunt, ultro ambire, amarum est & difficile. Amarum, sed non diu, difficile, sed pulchrum, sed honestum, sed animo saluberrimum.

Num ignoramus quàm arcta sit divitiis cum vitiis cognatio? Num illud horribilissimum conitru nunquam ausimur? *Facilius est camelum per foramen acis transire, quàm divitem intrare in regnum Dei.* Quin ergo malumus egenam tranquillitatem in portu, quàm opulentum naufragium in mari: Quin uterque religionem amplectimur?

Utrique consilium placuit, sed modo dispari. Pæsius, quidquid bonorum habuit, id cenobii, templis, carceribus, Xenodochiis impendit: ipse sibi laborem sumpsit, quo victum pararet faciem ac quotidianum. Isaias verò domum adificavit, focios adscivit, hospites suscepit, agros curavit, egenos juvit, advenis mensam instruxit. Ita religiosæ liberalitatis & hospitalitatis munera exercuit.

Utrique fratre mortuo dissidium inter utriusque sectatores natum, quales ii futuri sint in cælo, qui vitam quidem religiosam, sed planè disparem egerint in terra. Illi Pæsius, Isaiam isti præferbant. Interrogatus est super eâ re Pambo: qui ad quæstionem: Uterque, ait, iustus & perfectus est apud Deum. Ille quidem Abraham functus est partibus, suscipiendo hospites; hic Eliæ, frequentando preces. Negabant partes id fieri posse, neque enim æquale præmium pro meritis tam inæqualibus solere reddi. Pæsius, ajebant isti, Evangelio paruit, sua omnia vendidit, quidquid habuit in pauperes erogavit. Isaias, dicebant isti, sua quidem retinuit, sed ut diu haberet quod hospitibus, quod agrotis, quod pauperibus, quod peregrinis impertiretur. Quibus iterum Pambo: Quid litigatis? inquit, ambo sunt apud Dominum. Num verò placet expectare, dum Deus aliud de fratrum istorum obitu manifestum faciat? Non displicuit mora. Post aliquor dies redeunt audituri novum Pambonis judicium: Quibus ille denuò: Vidi, ait, utrumque stantem apud Dominum in paradiso: utrumque iustus est. Perinde si diceret: Erit quidem præmium in cælo inæqualitas, eam tamen nos indagare non possumus. *Labor est ante nos, donec intremus in Sanctuarium Dei.* Hoc sciamus non uno tramite ad illam Cælum Justitiæ, de qua loquimur, perveniri. Atque hæc Justitiæ singulare Voluntatis erit gaudium.

§. III.

Nec sum Memoriam deerit. Memoria, dum hic agimus, diverso recreatur gaudio, sed plerumque inani & volatilo. Elapsæ recordamur juventæ, ac

A dicimus: Heu quàm mihi bene erat, dum genua virent, & sanguis ebulliret, à curis liber vivebam genio. Est alius qui dicat: memini me aurâ navigare secundissimâ, memini me felicem, in cælo esse. Audias & has voces: Beatus olim vixi, digito cælum attingi, fortunæ pulvis, ad summa votorum conscendi. Hæc memorie sunt gaudia, sed plerumque merore mixta. Sic Jobus præteritorum memor: *Quis mihi tribuat, inquit, ut sim juxta Job c. 29. menses pristinos, sicut fui in diebus adolescentie mee.*

In cælo Beatorum quilibet omnem vitam suam sub uno aspectu positam, unicâ velut pagellâ comprehendere aspicit. Na hac rerum serie luculentè cernet per quas ierit ambages, quoties in tenebris impegerit, quoties Deo servitium negarit & officium debitum renuntiavit; Deus verò servulum nequam denuò in gratiam receperit. Ita suavissimè præteritorum omnium memor, non invitè fatebitur: Quanta mi Deus, in me unum contulisti beneficia, & in animum meum liberatissimè & in corpus: quantis objectis periculis? ea tamen evasi te duce. Quoties letali sarcinâ pressus inferiorum fluvio spatiabatur proximus, heu levi & unico mortis impulsu in aquas flammeas præcipitandus, te duce, mi Deus, evasi. Ex his omnibus eripuit me, benignissime Domine.

Mirissimum hoc gaudium erit, & fons gaudiorum. Memoriam dulcissimâ hujus memorie in nobis frequenter refricet omnium panè concionum solemnissimâ: Largiatur nobis Deus beatitudinem ac vitam æternam. Aut ultima sacri Symboli verba: Et expecto resurrectionem mortuorum, & vitam venturi sæculi. Amen.

Sed & illud Memoriam accedet: Omnia ab Orbe condito gesta, omnes omnium tam gentium, quàm sæculorum historias Memoria Beatorum complectetur. Summa rerum varietas & copia hic nihil turbabit, aut impedit. Nunc magna pars hilaritatis censetur novos rumores ex Italiâ, Galliâ, Hispaniâ aut aliunde ex Orbis angulo audire, cum non nesciamus hos nuntios majorem partem confictos, nihilominus mendacis pasci non injucundum est. Quantam igitur rerum omnium memoria in cælo Voluptatis adferet, cum omnium sæculorum series sub uno se aspectum representabit, cum ex omnibus oblitescendâ Dei providentia elucidet explicatissimè. Nunc variè divinâ Providentiam si non damnamus erroris, profectò tacitè arguimus oblivionis aut conniventie. Est cum illa nobis nihil in pœnas lenta, subinde nuntium præcipitans videtur, nimis subinde mitem, aliàs sævum nimis censemus Deum. Tunc æquissimam semper Numinis lanceam fuisse perspicimus: tunc omnium oculis patebit, *Altitudo divitiarum sapientie & scientie Dei.* Tunc videbimus cur permiserit Deus gentem humanam labi, eamque à lapsu revocavit: cur Angelos præcipitari siverit, eosque ab hoc præcipitio nunquam reducturus sit: Cur bi, cum Judæos perveracissimos & ferreæ cervicis homines in populum elegerit: cur optimos quoque hominum plus aliis affligi & cruciari non vetuerit. Omnia quæ nunc latent, tunc in apertissimo erunt.

§. IV.

Hic ego Patientiam monstro quæ genitro aggressu & constanti Fortitudine gaudet. Sionis rex David: *Inclavi, ait, cor meum ad faciendas justificationes tuas in æternum propter retributionem.* Cor meum, & Psal. 118. Deus, instar libræ est, quæ duas habet lances, in quarum unam si præmium æternum, illas voluptates immensas, illa Intellectus, Voluntatis ac Memorie gaudia componam; lanx altera, quæ vitæ hujus ærumnas continet, velut pauculis plumulis injectis sublevis: Inclino Cor meum, & Deus, inclino ad faciendas justificationes tuas in æternum, sed propter retributionem.

Præmio-

Premiorum magnitudini cedo, vincens suavissime: futura voluptatis immensitas eo ipse adigit, ut ad omnia perferenda sim paratissimus; licet innumeris tibi seculis servire jubeam, En, Domine servum me habes ad omnes natus excipiendo promptissimum. Inclina cor meum, ut quicquid tibi placuerit, perficiam, quantumvis longissimo tempore tuus esse servus debeam, non recuso, modo tandem post multa secula promissa pramia percipiam.

Servire gratis naturā hortemur omnes: Cum verò nobilissima merces in oculis est, hic celeres manus, hic prompti pedes, hic labor & obsequium in expedito sunt. Ideo hic ipse, quem dixi, pastoritius Juvenis David, cum audisset Philistæum gigantem, omnibus esse terrori, nec ullum reperiri, qui pedem cum illo conferre auderet, sagaciter quesivit: *Quid dabitur viro qui percussit Philistæum hunc?* Responderunt passim omnes: Virum, qui percussit eum, dabit rex divitiis magnis, & filiam suam dabit ei. Hæc tanta merces victori sponsa Jesseum juvenem animavit, hæc illi manus pedesque ad pugnam expedit, hæc pugnare, hæc vincere docuit. Percussit David Philistæum, divitiis ditatus est magnis, & filiam regis conjugem duxit.

Vita hominis, Jobo teste, *militia est*. Hanc Philistæus ab Orco nunquam finit esse tranquillam: Cum hoc gigante ab inferis quotidie, imò in horas pæne singulas luctandum & pugnandum est. Nos hic non immerito quarimus: *Quid dabitur viro, qui percussit Philistæum hunc?* Omnes ex alto cæcites respondent: Virum, qui percussit eum, dabit rex divitiis magnis, & filiam suam dabit ei. Victor omnibus thesauris cælestibus potitur, omnibus celi voluptatibus perfructur, beatus terque quaterque sexcentis millibus beatus tam animo quam corpore, tam exterioribus sensibus, quam intellectu, Voluntate ac Memoria, intus ac foris beatissimus. Rex Regum supremus Filiam suam dabit ei, Vitam immortalem, æternam, bonis omnibus cumulatissimam vitam. Hæc illa Regis filia, dos filiae, bonorum omnium quæ optari, & plurimum quàm optari possint, affluentia.

Atque hanc ob causam proclamatur Petrus: *Frates sobrii estote, & vigilate, quia adversarius vester diabolus, tanquam Leon rugiens circum, querens quem devoret: cui resistite fortes in fide.* Philistæus gigas ille orcinianus ferocissimus oculis circularur, si quem ignavum & seignem reperiat. Ergo alacriter, ergo patienter & fortiter, ergo impavide & constanter labores & adversa omnia perferamus. Cælum his omnibus dignum, dignissimum est.

Inclinet quisque cor suum ad faciendas justificationes in æternum propter retributionem. Divitiæ magnæ, Regis filia, præmium æternum dabitur viro qui percussit Philistæum hunc. Ergo toleranter, ergo strenue, ergo perseveranter. Vel maximus labor, nullus est labor, si spectetur magnitudo præmii. *Quod pro æternâ vitâ agitur*, inquit Gregorius, *etiam post mortem servatur; & tunc apparere incipit, cum laborum carnalium fructus capere non videri.*

CAPUT VIII.

Ocælum in celo gaudium, Voluptas è Beatitudinis Loco.

Terrarum partes perinde ut homines suis quæque privilegiis gaudent. A lupis Anglia, à leonibus Germania, à serpentibus, & omni plebe venenatâ immunis est Creta insula: Sic aliæ Orbis plagæ alias ignorant noxias feras. His ipsi tamen commodis sua sunt annexa incommoda. Locus in quem omnium frugum ubertas confluit, à quo bestiae omnes maligniores exulent, nondum hæcenus inventus est, nec am-

phius, putem, querendus est extra cælum. Cælum illa regio est beatissima, à quâ venenum omne proscriptum, unde omnis ferarum immanitas eliminata, in quam omnium voluptatum beatitas velut flumen derivata; quidquid amœnum, quidquid pulchrum & beatum est, ibi est.

Loci amœnitatem raptus succlamat rex David: *Gloriosa dicta sunt de te civitas Dei. Fundamenta ejus in montibus sanctis.* Urbis Hierosolymorum sanè non conveniunt ex equo, quæ de illâ Beatorum civitate pronuntiantur. Et nemo miretur regem Hebræum sic abruptè sacrum hoc carmen ordiri. Illius civitatis mira vidit mirissima. Equis ordinem dicendi aut scribendi servet, cum infinita, innumera, immensa sint quæ dicenda, quæ scribenda sunt? Artificiofissimus Architectus civitatis hujus conditor est: Ipse fundavit eam Altissimus, neminem in opere tanto socium adhibuit: *Latantium omnium habitatio est in te.* In hac civitate nemo pauper, nemo mæstus, nemo agrotus, nemo contemptus, nemo vel minimùm afflictus. Hic communis eaque summa civium omnium est lætitia. Habitatio est lætantium omnium, de quâ nunc agendum.

Descriptissimus Hominem Beatum, seu Beati Hominis corpus & animum, & futuras tam corporis, quàm animi voluptates. Hoc primum venit secundo libro describendum. Alterum est, Beatorum domum & concordiam domesticorum exponere, quod hic exequemur. Quâ in re tria potissimum consideranda; Primum, Beatissimæ domus illius altitudo & situs; alterum, Magnitudo & amplitudo; Tertium amœnitas & Pulchritudo. De his nunc disserendum.

§. I.

Cum beatus Fulgentius veterem Romam vidisset adeo laxam & amplam, tot insignibus altisque edificis adeo venustam, in has voces cum ingenti admiratione pronipit: *Quam speciosa erit celestis Hierusalem, si fulget Roma terrestris? Si in hoc seculo datur tanti honoris dignitas diligentibus vanitatem, qualis præstabitur Sanctis diligentibus veritatem?*

Romæ nihilominus non solum regum turres, & illustria palatia, sed & tuguria & viles erant domuncule: nec omne quod Romæ fuit, adeo rarum & exquisitum fuit, ut alibi reperendum non fuerit. In celo mera sunt palatia & augustissime domus; nulla illic humilior casa, nullum Diogenis dolium: in celo est quod nungquam est.

Primum consideratu dignissimum in domo Beatorum est Altitudo & situs. Incredibile propterea videri potest, quod Astronomis certum est. Rem compendio dicam. Christophorus Clavius eruditissimus Matheseos professor & scriptis notus affirmat infimum Lunæ cælum à terrâ distare milliariis Italicis 120630. Sunt quinquaginta quinque millia centum octoginta tria milliaria Germanica, cum tertia milliariis parte. Solis seu quartum cælum abesse ait à terrâ 4013923. sunt milliaria Germanicorum nongenta millia & sexaginta quatuor millia, trecenta sexaginta unum. Porro firmamentum sive octavum siderum Romanis 161884943. sunt milliaria Germanica trigeties octies millena millia octingenta nonaginta tria millia & quingenta milliaria. Atque hic Astrologos jubet Plato quiescere; neque enim ultra octavam cæli sphaeram meriendo licet progredi. Ad hoc

terram ad St. lem milliaria Germanica 964361. à terrâ ad Firmamentum milliaria Germanica 38893500. Cornelius de Lapide in suo Pentateucho ait à terrâ distare Lunam quatuor millionibus milliariis, seu quadragies centis millibus miliarum. Sol vero à terrâ distare assertit octoginta millionibus milliariis cum dimidiis. Ad quem modum terra distat à convexo firmamenti octoginta millionibus milliariis sic convexum firmamenti à convexo abest octoginta millionibus milliariis. Eandem hanc sententiam dictus Autor repetit in Varuch, pag. 373. & in Apostolorum Actis pag. 18. Clavius in sphaeram Joannis de Sacroboſco c. 1.

Ad hoc igitur tam excelsum palatium non pertingit A
ulla noxia venenata fera, non eò insalubris aura, non
grandines, illuc, non procellæ, non turbines, non fulgur
non tonitru, non tempestates ullæ ascendant, nil noctis
aut tenebrarum admitti potest in civitatem hanc verè
illustissimam & celissimam. Hic omnium Astrolo-
gorum vox est altitudinem cæli prorsus incredibilem
esse, quam nec sensus, nec intellectus satis comprehen-
dant. Hinc Baruch attonitus exclamat: O Israël, quàm
magna est domus Dei, & ingens locus possessionis ejus! Ma-
gnus est, & non habet finem, excelsus, & immensus. Hæc cæ-
lestis arcis est altitudo.

§. II.

Magnitudinem & amplitudinem Christus expli-
cans: In domo Patris mei, ait, mansiones multe sunt.
Magna prorsus & incredibiliter ampla sit necesse est
hæc domus, quæ citatissimo Solis cursui immensum pæ-
ne spatium præbuit. Adjunt Mathematicæ & Astrono-
mæ peritissimi, Solem horâ unicâ percurrere ducenta
sexaginta millia miliaria Germanica; quorum quodlibet
duas requirit horas.

Hinc Ratio deducit ista. 1. Nemo octo millibus an-
norum ad cælum empyreum perveniret, etiam si quoti-
die octingenta miliaria conficeret in hoc ad cælum ite-
nere. 2. Quod si molare saxum ab octavâ siderum sphe-
râ deiceretur ante nonagesimum secundum annum
non attingeret terram; et si singulis horis ducenta mili-
laria (nec enim plura posset) cadendo pervolaret. 3.
Quod si verò cælum inter cælestes Deus partiti insti-
tueret, quamvis cuilibet Beatorum grandius terrarum
Orbe spatium assignaret, nihilominus superesset, quod
in plurimos eadem proportionem dividi posset. 4. Terra
cælo collata punctulum est, sed quod ferro & igne inter
tot gentes dividitur: unica maris guttula est, sed quæ tot
bellorum & incendiiorum cladibus exponitur. Non ini-
quâ æstimatione terram punctulum unum & guttu-
lam appellamus, cum stella quælibet vel infimæ solùm
magnitudinis (nam eas in sex magnitudinum differen-
tias distinguunt) omnem terræ magnitudinem decies
& octies complectatur: at verò Stella primæ summa-
que magnitudinis universam terræ molem centies &
septies excedat. Jam verò pròh quantum cæli spatium
à stellis vacuum est! Non absurdè dixit Diogenes, Cæ-
lum esse spheram volubilem, & rectum immensum.
Sunt qui empyrei cæli magnitudinem miliaribus
1031408710. definiant, latitudinem verò 3600000000.
miliaribus metiantur. Theologi ejus cæli amplitudi-
nem immensam constituunt, maluntque eam admirari
quàm metiri.

Est Theologorum non nemo qui dicat: Si Deus è
singulis arenæ granulis quæ litus marinum stipant, sin-
gulos crearet Orbes terrarum, innumeri certe ac infi-
niti esse dicerentur, ii tamen immensa cæli spatia non
implerent. Magna est domus Dei & ingens locus pos-
sessionis ejus. Magnus est & non habet finem, excelsus
& immensus.

Ite jam mortales, ite cosmophili, & neglecto cælo
pro terræ glebulâ digladiari magnificum putate. Ite in-
sani, & ambit domos & prædia, villas, civitates, regna,
& hoc punctum in infinita puncta discerpere. Nimi-
rum punctuli tantilli amore cælum spernitis, in gratiam
momenti beatissimam æternitatem negligitis. De fra-
ctæ acis apice, de asini umbrâ bellum moveris, & cæ-
lum perditis. Sapientior hæc in re Tullius: Quid potest,
inquit, ei magnum videri in rebus humanis, cui æternitas om-
nis, totiusque mundi nota sit magnitudo? Ipsa terra ita mihi
parva visa est, ut me imperii nostri, quo quasi punctum ejus at-
tingimus, penetreret. Religiosè Ptolemæus: Ille, inquit, in-
ter homines altior est Mundo, qui non curat in cujus manu sit
Mundus.

Sapientissimè Seneca: Punctum est, inquit, in quo navi-
gatis, in quo bellatis, in quo regna disponitis. Hoc est illud pun-
ctum quod inter tot gentes ferro & igni dividitur. O quàm vi-
duli sunt mortalium terminis! Cum te in illa verè magna su-
stuleris, videbis exercitus subrectis ire vexillis, & licet dicere,
It nigrum campis agmen: Formicarum ille discursus est in an-
gusto laborantium. Quid illis & nobis interest nisi exigui men-
sura corpusculi? Sursum ingentia spatia sunt, in quorum posses-
sionem animus admittitur. Cum illa tergit, alitur, crescit; ac
velut vinculis liberatus, in originem redit. Tunc contemnit do-
micilii prioris angustias. Ergo Seneca terra punctum est.
Verè & Christianè. Sed Severinus Boëthius Seneca Boëth. l. 2.
sublimius incedens, & ex hoc puncto punctum subtra-
hens: Omnem, inquit, terre ambitum, sicuti astrologis de-
monstrationibus accepisti, ad cæli spatium, puncti consistat conti-
nere rationem: id est, ut si ad cælestis globi magnitudinem con-
feratur, nihil spatii prorsus habere judicetur. Huic tam exigue
terræ portioni, si quantum maria, paludes, loca inhospita,
bestiarum regna occupant, cogitatione subtraxeris, vix angu-
stissima inhabitandi hominibus area relinquetur. In hoc igitur
minimo puncti quodam puncto circumsepiti, atque conclusi, de
pervulgandâ famâ, de profereudo nomine cogitatis?

In terrâ undique sunt angustiae, sola Dei Domus ma-
gna est, & ingens locus possessionis ejus. Beati qui habi-
tant in domo tuâ Domine, in facula seculorum laudabunt te.
Atque hæc summa Arcis amplitudo est. Situs ea est ra-
tio, ut cælum Beatorum, quod Emphyreum, sit omnium
supremum. Verè funde quæta ejus in montibus sanctis. Sum-
mo subjectum est cælum, quod primum mobile appel-
lant: Huic crystallinum; crystallino, Orbis siderum seu
firmamentum. Post hoc septem Planetarum Orbes
volvuntur. A Lunæ ultimo sphaera Ignis suum explicat
imperium; post ignem Aër, ejusque distinctæ tres re-
giones, suprema calida, media frigida, mixta infima.
Aërem elementum aquæ sequitur, cui adjuncta est ter-
ra, terræ gremio gehenna delitescit. Hic hostis terrâ te-
giunt, & nos dormimus? Ergo supremum in Orbe lo-
cum, eumque à carcere damnatorum remotissimum
obtinere cælestis regia. Heu quàm dispares Æternitatis
domus! Chaos immensum inter hanc & illam interje-
ctum est. Felicitatis arcem jure meritissimo Christus Re-
gnum cælorum sæpius appellat: nam omnia Orbis re-
gna complectitur: sed Domus ideo nuncupatur, quia
totum hoc regnum, quantum quantum est, tam con-
cordes alit inquilinos, tantâ fruitur pace, tam undique
ornata & nitida est, ac si domus sit unica. Itaque situ al-
tissima, magnitudine amplissima, ornatu amoenissima;
quod tertio loco considerandum sumptuosum.

§. III.

Mœnitem ac pulchritudinem divine domus
Joannes velut arrepto carbone ab extincto fo-
culo effingens: Ipsa, inquit, civitas aurum mundum, si-
mile vitro mundo. Et fundamenta muri civitatis omni la-
pide pretioso ornata. Et duo & decem porta, duodecim marga-
ritæ per singulas: & singula porta erant ex singulis margaritis. Porta nitent
& platea civitatis aurum mundum, tanquam vitrum perlum margaritis.
Dixit quod dicere potuit: Neque enim minus, sed nec amplius quid potuit enuntiare. Auro & gem-
mis æstimationi humanæ nil pretiosius. Hæc, inquam,
carbone deformavit: Suis rem coloribus effulgentem
cernet, qui domum ipsam habitaverit. Joannes addit:
Et Templum non vidi in eâ, Dominus enim Deus omnipotens ibid. v. 22.
templum illius est Agnus. Et civitas non eget Sole neque Luna, ut & 23.
luceant in eâ: Nam Claritas Dei illuminabit eam, & lucerna
ejus est Agnus.

Hic quæstiuncula per transfennam sese ingerit: Si Sol
illic & Luna non sint, num aër non erit? Ajunt Theo-
logi non defuturum Corpus spirabile, auram celestem, In cælo nō
quam attrahere possint Beati. Cetera loci ornamenta deest cor-
pus spirabile.
Devs

Deus ipse architectus hanc diagam & amenitatis domum sibi suisque amicis condidit, unde tenebrae & omne noctis imperium, unde hiems & saevum gelu, unde tremores terrae ac tempestates longissime arcerentur: ubi nullus hostis, molestiarum nihil, nihil litium aut turbarum, tediolum nullum, ubi vel nomina morborum, & mortis exclusissima. Ibi fruimur gaudio sine tristitia, luce sine tenebris, sanitate sine morbo, securitate sine periculo, satietate sine fastidio, jucunditate sine interruptione, voluptate sine dolore, societate sine suspitione, gloria sine invidia, copia sine defectu, vita sine morte, bonis omnibus sine fine. Ibi pulchritudo non defluit, ibi hilaritas non deficit, ibi nullus auditur gemitus, nullus sentitur moror, ibi gaudia luctu non misceantur. Isaia vaticinium est: *Auferet Dominus Deus lacrymam ab omni facie.*

Isa. 65.
v. 8.

Humana desideria ad triplex bonum excurrunt.

In celo tria conjunctissima.

2. Cor. 6. 5.
v. 1.

Psal. 107.
v. 26.

† Sebastian.

Barrad. 10.

3. Comm. n.

tar. in Con-

cord. Evan-

gel. 1. 10. 6.

3. mibi pag.

6 17. Facet

huc senten-

tia B. An-

selmus l. Si.

lo esse; quae

Beatorum oculos ipsa

varietate oblectent,

multum.

44. Sotus in

4. dist. 49.

9. 4. art. 7.

Cajet. parte

3. 9. 57. d. 5.

pro dignitate distinguantur, prout rex caeli pollicitus di-

Joan. c. 14. xic: In domo Patris mei mansiones multae sunt.

v. 2.

Humana desideria, ad triplex praecipue bonum excurrunt. Expetimus id quod decet, quod delectat, quod expedit. Sunt quos voluptatis oblectatio sic rapit, ut nec honestatem ii curent, nec utilitatem. Sunt qui quastum & utilitatem sic appetant, ut honestum dissimulent & jucundum. Porro alii tam voluptatis quam utilitatis negligentiores honorem solum avidissime sectantur. In Caelo haec tria conjunctissima sunt. Summa Utilitas, summa Gloria, summa Voluptas. Quidquid expedit, quidquid decet, quidquid delectat in caelo est, ubi bonorum omnium summa, ubi summum bonum est; in quo omne utile, omne honestum, omne omnino delectabile est.

Campi olim Damasceni & Paradisus in terra ad Superiorem illum, velut hortus paganus erat ad regium.

Gloria ab Augustus Imperator, quod de Roma Latinitate fecisset marmoream. Sile, mi Caesar, & hunc honorem cede alteri. Christus Servator Orbis nostra singulorum lutea tuguriola in domos non marmoreas, sed aureas transformabit. Scimus enim, quoniam si terrestri domus nostra hujus habitationis dissolvatur, quod aedificationem ex Deo habemus, domum non manufactam, eternam in calis. Illic profecto forebunt amplissima Regum palatia, hirundinum nidos, columbarum caveas, Diogenis dolium fuisse. Nam quantum est discrimen inter lurum & aurum, inter filices & uniones, inter solem & facem, tantum est & longe majus inter omnem terrae ornatum & caelum.

Si quis regum centum annorum a morte inducias sibi polliceri posset, an non is formosam sibi domum strueret? Et Deus architectorum omnium magister suae suorumque aeternitatis, felicissimae non struxerit domum multo quam ornatissimam? Opera manuum ejus sunt caeli.

Non desunt Theologi, qui sentiant & censant in caelo verè domos nobilissimas, amenissima aedificia, & palatia esse magnificeptissima; non ad propulsandas aëris molestias, sed ad augendum civitatis illius beatissimae decorem. Nunquid enī, ajunt, beati erunt in caelo, velut oves in agro? Nunquid empyreae sedis loca plurima lugebunt vacua? Crediderim ergo, inquit, & eruditus Scriptor, ampla & admirabilia palatia, aliisque aedificia, fortè etiam prata, nemoraeque, amenitatis summa, materia incorrupta, supra gemmas pretiosae in caelo esse; quae Beatorum oculos ipsa varietate oblectent, & illam civitatem beatissimam exornent. Habebunt certè mansiones Beati, ut è verbis Domini constat, cur non palatia, alia aliis superiora, quibus non concludantur (erunt enim perlucida) sed alii ab aliis separentur & pro dignitate distinguantur, prout rex caeli pollicitus di-

Hujus olim opinionis fuit Eboensis Academiae primarius Theologus Ferdinandus Peresius, vir sapientia & virtute praeclarus.

Hoc igitur Dei domicilium, divini artificii specimen, omnigenae voluptatis sedes, immortalitatis beatissima paradisus est; ubi bonorum omnium affluxus & abundantia, ubi omnis mali exilium est. Jure meritisimo admirandus proclamat David: *Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum, concupiscit & defecit anima mea in atriis Domini.* Tempus è migrandi vix praestolari queo; morae impatiens sum; penè animo linquor, cum cogito illam mihi destinatum esse sedem, me tamen etiamnum exulem inter feras degere. Domine dilexi decorem domus tuae, & locum habitationis gloriae tuae. Id. v. 8. circo summe deprecor te, Ne perdas cum impiis animam meam. Hoc unum à te impetrem, domo tuā non excludar cum hostibus tuis: Cetera omnia quantumvis molesta & acerba, & vellecentum annorum exilium libens tolerabo, modò demum tui domicilii sim inquilinus. Atque hinc licet intelligere, quam vera sint quae sanctissimis quibulque viris de eterna felicitate quomodocumque sunt patefacta.

Franciscus Altilias oculorum dolore dies noctesque sic urebatur, ut omnis eum somnus destituerit. Augendo huic malo cacodemone aegrotantis cubiculum miribus implevit, qui assiduo stridore ac discursu nunquam non molesti essent. At vir Sanctus, quidquid molestiarum & doloris senserat, nozarum supplicium interpretatus, in divinas laudes effundi, amplissimas Deo gratias meminisse, atque in has omnino voces cepit erumpere: Domine Jesu, plura & acerbia sum meritis: Tu verò bone pastor, concede mihi oviculae tuae, ut in nulla tribulatione, angustia vel dolore à te recedam. Hic vox ad precantis aures allabi visa: Franciscus, si terra merum sit aurum, si flumina & maria merum sint balsamum, si montium ac rupium saxa in gemmas abeant, ingentem utique thesaurum diceret: Sed hoc ipso alius tanto major sit thesaurus, quanto aurum melius est luto, balsamum aqua, filice, gemma, atque hic alter thesaurus in morbi tui premium tibi detur, num eo contentus fores? Gaude igitur Franciscus, hic aeternae vitae thesaurus est, hic ipsissimus est tibi quem promitti sepius audis. Ad hunc thesaurum morbi & dolores certissimi duces sunt.

Res certa: Nōne hoc oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam? Non melior membrorum quam capitis est conditio, Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Et quid demum est omnis humana miseria future Beatitudini collata? Aque guttula ad ingens optimi vini plaustrum, imò ad totam vineam comparata.

Hoc jam agamus: Quisque omne id quod vel agit vel patitur in acervum trahat, audiaturque Christi alloquens vocem: Eternae felicitatis domus te expectat, thesaurum capies omni auro, gemmis omnibus pretiosiorum, si quod tibi ferendum dedi, submisit ac patienter tuleris. Hec via est ad vitam; sic itur ad astra. Hic paucula nobis observanda Humilitati ac Patientiae non discedat tantum, sed & exerceat.

S. V.

I. Expeditum ad caelum iter habet qui scit cedere, & necessitati parere. Optime Anneus dixit: *Vnam est levamentum malorum ingentium, pati & necessitatibus suis obsequi.* Ut scilicet quod necessario faciendum est, sponte facias aut patiaris. Eiusdem animi Epictetus: *Necessitati, ait, qui se probe accommodat, sapit.* Etli angustissimè hic habitandum sit, sat laxa est caelestis domus; etli contemni ac deseri contingat, Gaudere & exultare quoniam merces vestra copiosa est in caelo. Ibiinus illac, ibimus in Domum Domini, ibimus.

II. Triplex nobis à Deo praestitutus est locus: Uterus Secundum maternus

maternus, Orbis inferior, & Cælum seu superior Orbis. Maris Uterum habitamus ignari nos vivere: Inde in hunc Orbem migramus, necdum sortis nostræ fat gnari; sed expetitur demum in carcere nos esse, cum totus Orbis in angustio nobis est. Ergo ad locum tertium properemus. *Respicite Sion*, clamat Isaias, civitatem solemniteram, tabernaculum quod nequaquam transferri poterit: nec auferentur clavi ejus in sempiternum, & omnes funiculi ejus non rumpentur, quia solaminde ibi magnificatus est Dominus noster. Festinemus ergo ingredi in illam requiem.

Isa. cap. 33. v. 10. & 21.

Hebr. cap. 4. vers. 11. Tertium.

Luc. cap. 14. vers. 10.

Quartum.

Quintum.

III. Nemo de cæci sit animi, nemo cælum oderit, cum terram senserit minus faventem. Nihil ad cælum impediendi, imò adjuvamenti plurimum est, contemni, deseri, excludi, non posse emergere, imi subelli virum & esse & vocari: Veniet, ne dubitemus, veniet qui dicat: Amice, ascende superius; Tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus coram universis cælitibus. Festinemus ergo ingredi in illam requiem.

IV. Si omnia Hispaniarum & Galliarum regna, vix sunt terræ glebula, quid nostræ domus, quid agri, quid magnifici nominis latifundia erunt, ad illud Beatorum regnum? Et tamen pro terræ glebulâ decertamus acerrimè: hoc terræ punctum gladiis & bombardis dividimus. Festinemus ergo ingredi in illam requiem.

V. Si quis igitur æternæ voluptatis domicilium paulò attentius contempletur, an non suis ille oculis, an non suis ille membris omnibus concionabitur? Eia, mei oculi, quid hæc infima tam curiosè intuemini? nihil hic pulchri est, si pulchritudinem cogitemus cælestium: quidquid hic vago volatu quaritis, vanum est, & ipsa vanitas; illic milles æmœniora cernitis. Idcirco velum vobis injici ne recusat; vos claudi jam utilissimum, ut ad cælum mentis erigantur oculi. O lingua mea, o meæ aures, o manus, o membra mea omnia, quid hic vano labore ambitis brevè eripienda? Vanitas vanitatum, & omnia vanitas: quid hic curiosè, quid mollia & formosa sectamini? peritura sunt hæc omnia; nihil sub sole perennat. Jam labor vobis placeat, sequetur quies; jam vobis lapiat jejunium, succedet cæleste convivium; Jam spinas animosè calcate, fragrantissimi rosarum imbres in calo vos excipient. Tunc animus noster habebit quod gauletur sibi, cum emissus his tenebris, in quibus volutatur, non tenui visu clara perspexerit, sed totum diem admiserit, & redditus calo suo fuerit, cum receperit locum ab Orbe condito sibi destinatum. Sursum vocat, illum initia sua. Erit autem illic etiam antequam hæc custodia exsolvatur, cum vitia disjecerit, purisque ac levis in cogitationes divinas emicuerit. Hoc nos oportet agere; in hoc ire impetu toto. Festinemus ergo ingredi in illam requiem.

CAPUT IX.

Nonum in calo Gaudium, Voluptas è Beatorum Societate, & concordia.

IN æternitatis parte alterâ, Novemplex Inferorum tormentum statuimus. Tormentum primum, Tenebræ, quibus in tertiâ hac parte oculorum delicias opposuimus. Secundum, Fletus & stridor dentium damnatos cruciat; contrâ Mulices inaudita suavitatis Beatos recreat. Tertium, fames ac sitis in Tartaro: Gustatus voluptas, cœna magna in calo est. Tormentum quartum horribilis fœtor: Huic adversatur in calo Odoratus oblectatio. Quintum æternas flammâs, Tangendi voluptas in calo excludit. Sextum lanienam conscientie non sentit triplex animi gaudium, quod Intellectus, quod Voluntas & Memoria percipit. Septimum Damnatorum carceri responder Paradisus cælitum, de quo

Tom. I.

A priori capite locuti. Restat ut etiam de Beatorum longè suavisimâ Societate differamus.

Phocion inter Athenienses vir maximus, cum suam domum cuperet promulgari venalem, illud singulariter addi voluit: *Et vicinos habet bonos*, Cælum nobis venale ponitur. Domus hæc tam commoda, tam ampla, tam amœna non immeritò laudatur, nec unquam satis laudari potest. Non minimum istius domus encomium est: *Et vicinos habet optimos*. Ubi melior, mi Deus, esse potest vicinia, quàm in calo, ubi tot centena millia unius voluptatis & amoris, sensus & animi unius, velut unum Cor, & anima una est omnium? Atque de Act. c. 4. hæc suavisimâ Societate ac concordia nunc pluribus agemus.

§. I.

Hebræus vates Isaias bonis omnibus gratissimum ferens nuntium: *Dicite iusto*, inquit, *Quoniam bene*. Isa. cap. 33. Si iusto tam bene est, dum in luctu est, dum innume- ris etiamnum malis conflictatur, quanto illi melius erit, cum extra omnem luctum erit, cum nil amplius mali subire poterit? Hic altum vociferari licebit: *Dicite iustis*, Quoniam bene, quoniam optimè, quor iam plus quàm optimè. Verè mirabilis est Deus in Sanctis Psal. 67. suis. Admirandus Rex David: Deus, inquit, in loco sancto suo, Deus qui inhabitare facit unius moris in domo. Ibid. v. 7. Beati cælitis non solum eodem velut colore vestis insigniuntur, sed eandem induit voluntatem, perinde ut fratres & sorores, imò ut homo unicus consensione & concordia vivunt summâ. Et ecce quàm bonum, & quàm jucundum habitare fratres in unum. Quoniam illic mandavit Dominus benedictionem, & vitam usque in seculum.

Homo gregatium & sociale animal ceteris gaudet & frequentia sui similium. Hinc tot ræque variae Societates & congregationes. Sed earum nulla unquam sine partibus & dissidiis fuit, nisi unica hæc cælestis Societas, quæ corporibus propè infinitis unicum gaudet inesse animum.

Verissimè dixit Cordubensis Philosophus: Nullius Seneca ep. 6. boni sine socio jucunda possessio est. Quod ipsa, crediderim, testetur experientia. Homo unus sed solus palatio regio claudatur, rebus omnibus abundet, ad omnem vitæ amœnitatem nil desit, nisi socius homo, vel Angelus. Sic clausus demum diceret: Aut hinc dimitte me, aut admittite socios. Sine socio injucunda est rerum omnium possessio. Idcirco Architas Tarentinus dictitabat: Si quis cælum conscenderet, siderum ortus & obitus, naturæque universi contemplantur; si redux in terram neminem reperiret, cui quæ vidisset exponeret, voluptate frueretur non magnâ. Profectò Paulus in calo evectus, quantum licuit cæleste hoc iter exposuit. Deus ipse nullo egens, Societatem tamen affecta- re se simulans: *Delitia mea*, inquit, *esse cum filiis hominum*. Noluit solus habitare calo; Angelos & homines in Societatem adscivit. Voluit possessionem cæli sine sociis esse injucundam. Societas jucunditatem parit & gaudium. Prov. cap. 8. vers. 31.

Et videte obsecro illam multò beatissimam Societatem in calo. Hujus caput est Christus Servator Orbis; à Christo est beatissima Mater Christi; hæc novem Angelorum ordines. Ab his Patriarchæ, Prophetæ, Apostoli, Reges; Inde tot myriades purpurati exercitus, sanctorum Martyrum: Inde Confessores, Sacerdotes, Religiosi, Virgines, Viduæ. Post hæc, ait Joannes, Apoc. cap. 7. vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus, & tribubus, & populis, & linguis, stantes ante thronum, emicti stolis albis & palme in manibus eorum. De Angelorum numero disertans Daniel: Millia millium, inquit, ministrabant ei, & decies milles centena millia assidebant ei. Angelorum quivis formosior est, quàm fuerit, aut futurus sit mortalium formosissimus. Beata

X

Birgitta

De numero
Angelorum
vide Horolo-
gium in ch.
Hor. 4. No-
tis confid. 1.
Iob 6. 5. v. 3.

Birgitta celesti magisterio didicit, eum esse Angelorum A
numerum, ut si Deus unicuique hominum ab Adamo
ad ultimum assignasset in tutelam decem Ange-
los, nequaquam omnes ad hoc officii genus adhiberen-
tur. Nos cum Jobo dicimus: Nunquid est numerus mili-
tum eius? Innumerabiles sunt.

Hieronymus in eundo Martyrum qualicumque nu-
mero sic calculum ponit: Si quolibet anni unius die
quinque millia Martyrum veneratione solenni profe-
queretur Ecclesia, non ad omnes hic venerationis ordo
pertingeret. Taceo tot centena millia, tot milliones ex
utroque sexu religiosorum hominum: Taceo turbam
illam magnam nemini numerabilem. Hi tamen omnes
ad innumeram damnatorum multitudinem collati, a
Christo nuncupantur PAUCI.

Porrò in hac suavissimâ Beatorum Societate nec
umbra vel invidiolæ minimæ serpet, licet impar sit fu-
tura Beatorum gloria. O Societatem beatissimam, in
quâ multitudo tanta sine confusione, magnitudo sine
ambitione, varietas sine contentione, inæqualitas sine
discordiâ, charitas sine iniminatione, nullâ hinc amula-
tio, nulla dissensio, nulla altercatio, perturbatio nulla.
Hæc mala nobis hic omnem felicitatem corrumpunt,
& inferos supra terram adducunt. Alter altero videri
vult doctior, nobilior, diutior, potentior, sapientior: hinc
mille invidiarum formæ; hinc innumera furiarum noxæ;
hinc sineci aut tranquillæ nihil est. In cælo disparitas
quidem est præmiorum; uti peris fuerat meritum;
nulla tamen malevolentia, simulas, aut invidentiâ nul-
la est. Explicamus.

§. II.

à simili
probatum.

Pater decem filios staturâ impares prorsus, serico &
holoserico vestit. A minimus natu non invidet ætate
primo, quod thoracem ampliorem, quod pallium lon-
gius, quod caligas habeat lares; veste suâ quilibet
contentissimus est, cum cuilibet accommodata & certo
commensu ad corpus habilis sit. Eadem piæ ratio est
regii convivii. Assident onivivæ mixti imparis ætatis,
juvenes, senes: Birtas aliquis octo aut decem Cretici
sextarios, puer nobilissimus in eadem mensâ vix unum
perhaurit: Nulla hic invidia; quantum sapit & satis est,
cuius esse ac bibere permissum. Sic in cælo diversa sunt
præmia, consensio tamen omnium est summa. Quem-
admodum dolia complura minus magisque capacia flu-
vio mersa jacent, omnia quidem plena sunt, sed inæ-
qualiter, prout his illa sunt capaciora. Plures ac diversas
haber fides cithara, & tunc suavis harmonia oritur ab
inæquali fidium concentu. Hæc Augustinus conside-
rans: Habebunt, inquit, etiam tunc Sancti differentias suas
consonantes: Sicut concentus sit suavisissimus ex diversis quidem,
sed non adversis sonis.

August. in
Psal. 150.

Idem in humano corpore videre est; officium oculi
non ambit digitus, non invidet pes manibus, nec labris
genua: Lux oculi ad omnium labores vigilat, ad oculi
vigilias membra omnia subserviunt; ita uni beato ho-
mini omnium Beatorum gloria singulare gaudium
communicabit, ut participi. Siquidem bonum unius est
omnium, & bonum omnium est unius. Unus de omni-
bus singulique dixerit: Hic est alter ego. Ita omnes non
tam lætantur suâ, quam alienâ felicitate. Et quod magis
admirandum, omnes se mutuo nōrunt suavissimè, tam-
que familiariter inter se agunt, perinde si semper fidissi-
mi fuissent amici. Et verò etiam eadem omnes fruun-
tur mensâ, & ex eadem velut paropside pascuntur; ex
eodem omnes hauriunt fonte. Deus omnibus, & om-
nes conjunctissimi sunt Deo, qui illis est omnia. Atque
hic illud Philosophorum verissimum est: Quæ sunt eadem
uni tertio, sunt eadem inter se.

Joannes Domini amor allatam cælo vocem audiit:
Mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor. Cur clamor

Apo. c. 21.
vers. 4.

arceatur cælo? Hic omnia mœstis personant clamori-
bus. Debiliorem premit robustior: clamant qui pre-
muntur, clamant qui verberantur, qui fortunis exau-
ntur, qui honoribus spoliantur clamant. Sic Hebraei ab
Egyptiis inique pressi clamabant. Ubique plurimus Ista. cap. 3.
clamor est: At illic sedebit & populus in pulchritudine pacis, vers. 18.
& in tabernaculis fiducia, & in requie opulenti. Sedebit: Hic
nusquam quæta sessio, imò ipsum sedere nos fatigat.
Quoties vel ad jucundissimum spectaculum sessitando
lassescimus? Quid nostra omnis vita, nisi statio conti-
nua, excubiæ perpetuæ, nec ante mortem finiendæ?
Hic standum, & pugnandum est. Ibi quies succedet at-
que sessio, & quidem in pulchritudine pacis. Pulchrum
est quod perfectum est: Pax illic pulcherrima erit, quia
perfectissima, & bonis omnibus abundans, idque,
in tabernaculis fiducia. Cum vastissimas solitudines pera-
graret gens Hebræa, tentoriis ac tabernaculis pro do-
mibus est usa, sed erant tabernacula sollicitudinis, ac ti-
moris: in terras uberes via vi ac ferro aperienda, me-
tuendus hostis, res armis gerenda fuit. In cælo nullum
periculum, nullus hostis, hostile nihil, nullæ insidiæ, ini-
micitiæ nullæ, securitas & fiducia undique tutissima,
idque etiam in requie opulenti: non enim solum possi-
dent quod optârunt, & plus quam optârunt, sed etiam
plus quam optare poterunt, unus possidet quod possi-
dent omnes. Reques opulentissimæ Societas suavis-
sima, vicini optimi. Dicite iustis, quoniam bene, quoniam opti- Ista. cap. 3.
mè. Rem hic adiutandam probius observate. vers. 10.

§. III.

Invenit Deus artificium admirabile, quo unicus ho-
mo beatus gaudia multorum millenorum millium
faceret sua, atque ita singuli centies millies essent beati.
Amor sui ipsius angustissimus est, cō refluat continuo
unde fluxit: Amor alterius amanti bona transcribit il-
lius quem amat. Amor sincerus & purus cum recipro-
cuse est, merum mel, saccharum est merissimum, gustulus
cæli est, quo nihil suavius. Bernardus arcanæ hujus dul-
cedinis non ignarus: O charitas, inquit, que neminem ex-
polians omnia rapit: Dilige proximum, & omne bonum ejus est.
tuum est, rapisti tibi & alium non expoliasti. En igitur arti-
ficium singulare, quo fit ut unus omnium beatorum singulare,
gaudium fruatur. Ego exempli gratiâ, Deum aliter intue-
ri non possum, quam ut unus homo; atqui jam amor
efficit, ut ego unus & solus sim omnis homo, dum alio-
rum, dum universorum gaudia per amorem facio mea.
A simili patebunt dicta. Ad balsami fontem confisto, gaudis
sed non nisi hydriolam quæ vix quadrantem vini capiat, A simili
ad manus habeo. Hic voti mei est, ô si prægrandes ca-
dos & amphoras, ô si capacissimas metretas huic fonti
licet supponere! Aut, ô si amicorum meorum fidissi-
mi cum ingentibus dolis firmique plaustris hic sint,
dolia implere, plaustra iis onerare fas esset! Sic omne
quod exciperem balsamum, foret meum. Ecquis me
tandem esset ditior?

Hæc omnino Beatitudinis est ratio. Beatorum vel
minimus ad balsami fontem, ad infiniti Boni scaturigi-
nem consiluit, in manibus illi vas est unicum, & non
maximum, nam unus homo est. At sunt tot centena
millia, tot myriades Sanctorum; hi unici illius hominis
integerrimi adsunt amici, qui balsamum suis quidem
amphoris, sed hujus bono excipiunt; omnes illum ar-
dentissimè amant, & ille omnes.

Cuilibet Beatorum fixissimè inhaeret cogitatio hæc
dulcissima: Deus me intimè amat, & ego Deum to-
tus; hi omnes me, hos ego omnes amo, æternum aman-
dus, æternum amaturus. Hoc millefimæ decoctionis
saccharum, hoc infinitæ dulcedinis mel est. Hoc mille
balsami centumpondiis longissimè præferendum. Hoc
autem minus capimus, putem, minusque credimus
quam inferorum reos lixari, concerpri, aflari. His enim
similia

C A P V T X.

Decimum in celo Gaudium, Voluptas ex
omnium Deliciarum affluentia.

similia spectavimus; illa non patent oculis. Sed amores A
Societatis aeternae suavisissimos uberius explico.

Horologium affabre factum & pretiosum, picturam
nobilem & artificiosam ego quidem amare possum, sed
non illa me: Amor est iste, sed non reciprocus. Canem
fidelissimum aut equum amo generosissimum; mor-
tuis meas etiam lacrymas impendo, nam & illi me suum
Dominum ut potuerunt, amant. Hic quidem reci-
procus est amor, sed prorsus inaequaliter reciprocus.
Hominem denique amo, & ille me. Hic ignis est mu-
tuus, hic amor reciprocus, & hoc ipso ceteris amoribus
omnibus praecellentiore. Nunc animum erigamus ad al-
ta. Si tot centena millia, si tot miliones Beatorum, si
tot Angelos, si Domini Matrem, si Christum Domi-
num, in terrâ prae omnibus amatum tunc unice, medul-
litus, intus totumque pectore peramem, neque aliter
ab illis omnibus amari me sciam: Et omnes illi quos
amo nil indecori, nil foedi, nil mali habeant, formâ ve-
nustissimi, virtutibus ornatissimi sint: ô quantum hic
amoris reciproci! ô quantum ignis mutui, flammaram
quantum est! Et en omnes illi tot flammâ in meo col-
ligunt pectore, inde in omnes diffundenda.

Phil. Mm.
spirit. c. 14.
scilicet p. 14.
med.
Neque hoc inane somnium aut commentum est: ita
seferes habet. Et hic illud Theologorum usurpem: Co-
gnitio foris stat, Amor intrat. Cognitio DEVS, intue-
tur, Amor amplectitur DEVM, & immergit se in hunc
mellis Oceanum. Intrat amor. Hinc verè Lactentis Ab-
bas Blohus: Omnia, inquit, gaudia & oblectationes quae in
hoc mundo percipiuntur, in comparatione perennium volu-
ptatum, quae in celo ex visione DEI, ac Societate Sanctorum
habentur, sunt velut una aqua guttula cum toto Oceano
collata.

Aug. tom. 3.
l. de spiritu
& animâ.
Dicta omnia excellentissimè confirmans Augustinus:

Tantum, inquit, unusquisque gaudebit de Beatitudine alter-
ius, quantum de suo ineffabili gaudio, & quot socios habebit,
tot gaudia habebit. Quidquid expedit, & quidquid delectat, ibi
est, omnes divitiae, omnes requies, omne solatium. Quid enim
ibi deesse potest, ubi DEVS est, cui nihil deest? Omnes ibi co-
gnoscunt DEVM sine errore, vident sine fine, laudant sine fa-
tigatione, amant sine fastidio. Et in hac dilectione requiescunt
pleni DEO: adherentes semper Beatitudini sunt beati, contem-
plantes semper aeternitatem sunt aeterni.

Tale scilicet voluptatis mare beatissima hæc Socie-
tas propinat, ut si unicuique in celo annus daretur exigen-
dus, tamen propter hunc annum unicum universa vite
presentis oblectamenta promptissimè spernenda essent.

1/3, v. 11. Quod vates regius affirmatissimè pronuntians: Quoniam
melior est, inquit, dies una in atris tuis super millia. Et nos
infantissimè cæci sermonem regium sic invertimus: Quoniam
mille anni in atris tuis meliores non sunt
super unam apud nos dieculam. Heu miseri, ter miseri
& nimis quam infani! Ut pauculos dies suavius ducamus,
aeternitatem perdimus felicissimam: Exiguo tem-
pore nolumus esse miseri, ut aeternum simus: Hilarem
momenti insaniam voluptatibus aeternis praeferrimus. D
Hoc stultorum mercari est, regnum pomo vendere.

Et videte mihi mercatorem summè fatuum qui Ger-
maniam pererrat, & aurum, argentum, margaritas, aro-
mata sibi comparat, lucri gratiâ in Indias devehenda.
Quis hominem stultissimum non largiter irideat? qui
merces ibi colligit, ubi earum magna est inopia, ibi ven-
diturus, ubi earundem copia ingens est. Non minus fatue
agit qui dum vivit in terrâ sterili, in valle abinthii
voluptates congerit ut negotiator, perinde ac si eas ha-
biturus in celo, ubi voluptatum & longè meliorum
summa est copia. Vtinam saperent, & intelligerent, ac no-
vissima providerent: Non quaerendum est, quid, aut
quantum patiamur, sed quam bene, & ob quantum
praemium, & ob quantum bonum.

Tom. I.
Tom. I.

Omnium Egyptiarum mulierum formosissima Strabo l. 17.
habebatur olim Rhodope. Hæc ætatis amœnio-
re tempore in hortum suum secesserat, ut animi gratiâ
lavaret. Pedisequa custodiendas vestes acceperat: Sed
laxatâ nonnihil hæc custodiâ ex improviso advolavit
Aquila, & Rhodopes calceum unum rapuit, asporta-
vitque in regiam urbem Memphim, ubi rex Plamme-
tichus sub puro Jove sui copiam fecit, & litigantium
causas cognovit. Hic Aquila raptum ex horto calceum
in regis sinum excussit. Quâ in re Plammetichus duo
præcipue mirabatur. Primum, quid hoc sibi veller avis
regia, tam insolitam prædam in id loci deiciendo. Al-
terum, artificiosam calcei concinnitatem non sine ma-
gnâ pariter admiratione spectavit. Accessit humanæ
gentis ritum curiositas, quæ studiosissimè indagari
voluit, cuiusnam esset hic calceus? Inventa tandem
Rhodope, & Memphim perducta, cum regis oculis
mirè placuisset, in regium thalamum denupsit.

Eâ in homines DEVS benevolentia fertur, ut res
creatas in eorum velut gremium infundat. Et quamvis
vermiculus solum, aut foliolum, aut flosculus obiciatur
oculis, mirari tamen & careri cogimur; mi DEVS, qualis
hic colorum varietas, quanta odoris suavitas, quam ve-
nusta partium distributio! Artifices omnes vel junctis
operis nil tale fecerint. Quod si DEVS ita se spectan-
dum præbeat in exilio, quid fieri in patriâ? Hæc terra
donat, quid celo non reservavit? Si talis est forma cæli
exterior, interior qualis erit?

Si quis palatium ingressus, stabulum, culinam, famu-
lorum hypocausta videat, auro illusa, quid de regio con-
clavi sentiendum iudicabit? Si inimicus DEVS, & in
carcere tantum oblectationis exhibet, quid in sua regiâ
non exhibebit filiis? Hinc Augustinus optimè ratioci-
natus: Si tanta, inquit, facis nobis in carcere, quid ages in Solio?
palatio? Si tanta solatia in hac diæ lacrymarum, quanta con-
feres in die nuptiarum? Nam ex his minimis tua magna, & ex
his visibilibus tua invisibilia comprehendimus.

Cum de Inferorum tormentis dissereremus, octa-
vum supplicium statuimus. Desperationem undeque
desperatissimam. Nam quocunque vel oculus vel
cogitatio eat, ubique meros luctus, meriores, cruciatus,
dolores, malorum ac tormentorum ubique plurimum
cernit, omnia undique oppellulata, & obferata, nullas
ulpiam exitus, fuga omnis interclusissima, ubique Præ-
sentia omnis mali est. Aliter in celo vivitur, quocunque
vel oculi vel animus excurrant, in patentissimo volupta-
tum campo sunt, ubique Præsentia omnis boni, & Absentia
omnis mali est. Cælum undique & undique cælum: De-
litarum omnium affluentia, Præsentia omnis boni, de
quâ nunc pluribus agendum.

§. I.
Nihil est in hoc terrarum Orbe, quod non suum ha-
beat hostem, & plerumque vicinum. Nihil pul-
chrius, nobilius nihil virtute, illius tamen capitalis hostis
Vitium nunquam non ad latus hæret. Nihil enim
semper odoriferum proxima spina rosis.

Sic sapientia Fatuitatem, fanitas Morbum, vita Mor-
tem habet proximam. Solum quicunque hostem patiuntur.
Nihil hic ex toto sincerum aut purum est, mixta omnia &
corrupta. Tenebræ luci, amarum dulci, bonum malo
insidiatur. Aurum terrâ & saxi clauditur, gemmæ in
conchis & sordibus delitescunt, rosa: vepribus cingun-
tur, tritum obidetur lolio. Idem in moralibus. Abun-
dat quis honoribus, sed non abundat nummis; fulget
titulis,

titulis, sed paupertate laborat. Alius quidem dives est, sed in honore ac pretio non est: Hic sapiens est, sed pusillanimis; hic magnanimus, sed imprudens. Ille valetudinis est robustus, sed fame parum praecleara: Ille quidem eruditus, sed semper aegrotus: hic sanus quidem, sed indoctus. Militia Dux Naaman opulentus, sed leprosus: Rex Alexander potentissimus, Orbis Monarcha invictus, sed hoc quam diu? intra duodecim annorum angustias tota haec iterit felicitas. Talia sunt omnia Mundi bona, misera, caduca, & amaritudinibus innumeris mixta. Tandem extrema gaudij luctus occupat: imò lætitiā omnem mœror aliquis interturbat. Et adhuc amamus Mundum; adhuc nauticamus caelum?

Proverb. 14.
vers. 13.
Extra caelum nulla sine amore voluptas. Cibus sapiat? fames necesse est praecedat. Edis quantum cupis? Fastidium tibi ipse paris. Minus quam cupias edis? appetitus irascitur, & reclamation. Potus recreet? prius sitis maceret. Bibis quantum lubet? cuperes mediam partem rejectam. Sicim decipis? Venter furit, & queritur. Quies placeat? Labor & fatigatio praecet. Ita nunquam non desit aliquid. Aestate nimium calemus, nimium frigidus hieus, & æstivi soles nos vexant, & brumales. Dormis, quantum genius praescribit? excedis limites, & tibi nocet. Somnus immodicus, somnus injucundus. Parci ac brevis somni es, ut tempus studiis assignes? caput gravedinem excubabit, obdormurabit stomachus ob cenam indigestam: Semper erit quod vellicet; nunquam deerunt mœlus, aut morsuunculae. Ite per omnia terrarum gaudia, & quidquid in rerum naturā volupe est, ubique dulcis & amari, luctus & gaudij mixturam reperietis. Nihil hinc puri & sinceri, confusa omnia. Cur igitur regionem non quarimus benigniorem, cui terras non aspiramus beatiores? Ulterius tendendum est: iugiter metam nondum contigimus. In monte Taboreo Petrus ardentem postulat: *Petram hic tria tabernacula. Quis hanc Beatitudo est Petre, ubi extemporaneum fruendum est tugurium? Talis omnino est universa Mundi felicitas: fulcimentis eget jam jam ruitura.*

Matth. 6. 17.
vers. 4.

In caelo est fons voluptatum limpidissimus. Platonis beatus est, cui nihil boni deest. Caelestis beatitudo sola talis est. Ita olim pollicetur Deus: *Ego ostendam tibi omne bonum.* Stabit pollicitus Deus; ostendet nobis omne bonum. Hanc talem beatitudinem demonstrans Bernardus: *Beatitudo est, inquit, ubi nihil sit quod nolis, & ubi totum sit, quod velis.* Quod infra caelum avertamus, quod nolumus & horremus, in caelo sanè non est: non fames illic, non sitis, non gelu, vel æstus cruciat. Nihil laboris, nihil fatigationis, mœoris aut timoris in caelo nihil est: Cura omnes, paupertas omnis, adversa penitus omnia procul à caelo abarcantur: Mors & omne morborum agmen aeternum caelo proscriptum est. Imò inde malorum omnium maximum, in omne ævum eliminatum est. Tota illic aeternitas nec minimum peccati nævulum videbit. Nihil ibi est, quod nolis. Absentia est omnis mali: Totum ibi est, quod velis: Ibi sanitas sine defectu, securitas sine metu, dignitas sine timore, serenitas sine nube, scientia sine ignorantia, sollicitudo sine molestia: Abundantia sine indigentia, divitiæ sine inopia, Pax sine dissidio, Forma sine vitio, Virtus sine adversario.

Deus habet tres contiguationes in domo totius universi, & caelum differtentia.

§. II.

Deus in magnā hac universi totius domo tres habet contiguationes seu tristega: Caelum, terram, inferos. Hæc autem inter has contiguationes differentia est: In caelo purè purissimè bona omnia, merum purum gaudium: In Inferno purè purissimè mala omnia, purum purum tormentum: In terrā mixta omnia, gaudia supplicij temperata, mel felli assusum est; dici

nox, hiems æstati, bono malum, probis improbi insidiantur; mixtum fluunt omnia. Philosophi tres regiones aëris assignant, quæ tribus illis contiguationibus possint conferri. In imā Inferorum regione tantum sunt mortui, seu verius aeternum morituri. De quibus Hebræus fidicen: *Non mortui, ait, laudabunt te, Domine, Psal. 113. neque omnes qui descendunt in Infernum.* In hac mediā partim vivi, partim mortui. Eò illud Domini spectat: *Di-Matth. 6. 8. mitte mortuos sepelire mortuos suos.* In supremā tantum vi-vi. Iusti autem in perpetuum vivent.

Tota pulchra es, o Patria mea, tota pulchra es, & vers. 16. macula non est in te, absque eo quod lateret intrinsecus. Celat nobis Beatitudinem Deus. Quod si mortalium ulli ea fieret gratia, ut ei caelum veluti per rimam vel brevissimo tempore liceret inspicere, & intueri Deum; talis, putes ego, deinceps gravius nunquam delinqueret, imò laboribus, jejuniis, aliisque corporis rigoribus sibi vitam suaviter adimeret.

Verum, o Christiani, patefacta in caelum rimæ, meditationes sunt nostræ; per has ruinas caelum inspicimus: dum datur, modò applicemus mentis oculum, modò inspicimus Beatitudinem illam contemplatione seriā expendamus. Calefiet animus, imò ardebit hæc talia meditando. Hic ego Humilitatem, Patientiam, Puritatem, Charitatem, & veram cum divinā voluntate Conformitatem ostendo.

Refert è beati Domini familiā Joannes Heroldus: *Et post hanc sacram virginem, diebus omnino septem, in extremis cum morte luctatam, magno adstantium omnium consensu & miseratione. Post luctam denique tam gravem obiit. Post aliquot ab obitu dies suæ se antea defuncta stitit cum his vocibus: Benignissimus Deus minimas etiam actiones suo honori factas tam liberaliter remuneratur, ut ego ad corpus, si possem promptissimè redeam, & alios septem dies cum morte lucter: nam minimum quid pro Deo agere vel pati, præmium habet maximum, ineffabile, immensum. Dixit, & in auras sese abdidit.*

Quid igitur habebit præmij, Dei causā pati grandia, aggredi ardua? cum ingentibus ærumnis colluctari, periculis sese objicere, laboribus maximis perfungi? Quid ergo feriamur & opportunitates tantas negligimus? Singulis horæ partibus licet ditiores fieri, sublimiores in caelo gloriam promereri. Quid ergo cessamus, & ipsi nostris obstamus lucris? Quin caelum, dum licet emimus? Laboribus venditur & patientiā.

Veneris Patriarcha Laurentius Justinianus eruditione ac sanctimoniam clarissimus, dum assiduus caelum gemitibus pulsaret, in has voces erumpit: *O si siverent mortales, qualia & quanta sint gaudia electis reposita in celorum convivio! O si gustarent quæ preparavit Deus diligentibus se! excuterent propterea à se omnem torporem.* Ita & Beatus Ignatius Religiosæ Societatis Parens sæpius succellasse dicitur: *O utinam, Domine, o utinam te noster homines.*

§. III.

Vid ergo nos decipit, quid excæcat, quid absterget, quò minus votis omnibus & suspiciis assiduus ambiamus caelum? Dicam paucis.

Ephraimitæ plerumque furus. De his Oseas vates: *Ose. cap. 10. Ephraim, inquit, vitula docta diligere tritum.* Hebræi, bovum ungulis terere fruges & excutere messem solebant, quod hodieque asinorum calcibus facit Hispania. Subinde boves ita triturantes os hordeo vel tritico mergebant in laboris solatium. Hinc illa lex: *Non alligabis os tui bovi trituranti.* Tanto igitur libentius laborem hunc capebant jumenta, quanto eum fami sentiebant commodiorem. Tribus Ephraim his jumentis vix generosius se gessit. Hinc Deus jure queritur: *Ephraim vitula docta diligere tritum.* Ephraimitæ ad id non inviti con-ferebant operam, è quo gule solatium aut commodum aliquod

aliquod sperabant. Modò os implere, modò facere ventrem liceret, laborem non detrectabant: non quòd laborem amarent, sed quòd commodum suum avidè sectarentur. Hinc aratro alligari ingratiſſimum, quia nullum hìc gulæ commodum. Tales Ephraimitæ, tales prorsus & nos sumus. Carni & Mundo, insuper & Diabolo servimus, & multum laboris ac operæ in hoc servitio consumimus, vituli docti diligere tritiram. Sed nunquid laborem non amamus? Non certè; sed laboris comoda sectamur. Iste quidem dignitates ambit, hic pecuniam quærit, ille voluptates ſitit, alii alia. Ita præſens commodum ſpectamus, & ille ſibi ditiſſor videtur, qui copioſior, qui plura ſui laboris percipit emolumenta. Sed quid eſt hoc omne niſi buccæ? niſi breviffimi temporis voluptas exigua? Surſum corda, ô mortales, ſurſum, ſurſum.

Ortd. lib. 1.
Metamorph.
Coloff. cap. 3.
v. 1. & 2.
Oſe. cap. 10.
verſ. 11.

Os homini ſublime dedit, cælumque videre
Iuſſit, & erectòs ad ſidera tollere vultus.
Ergo, *Quæ ſurſum ſunt quærite, ubi Chriſtus eſt in dextera Dei ſedens; quæ ſurſum ſunt ſapite, non quæ ſuper terram.*
Quod & vates, quem dixi, Oſas monens: *Arabit Iudas, ait, confringer ſibi ſulcos Iacob.* Hi tales arare, ſarrire, occare, non reculant, ſed amore vitæ melioris, ſpe futuri. Eten luculentum inter improbos probòſque homines diſcrimen. Improbi tritiram amant, quia voluptatem præſentaneam inhiant. Probi arant, & multis ſe laboribus fatigant, quia futura ſperant. *Quoniam debet in ſpe, qui arat, arare.*

1. Cor. cap. 9.
verſ. 10.

Non ergo tritiram, ſed agriculturam amemus, non præſentes, ſed futuras voluptates inhiemus. Grave illi non erit trahere aratrum, qui ſerio ſperaverit cælum.

CAPUT XI.

Vndecim in cælo Gaudium, Voluptas è perfectiſſimâ omnium deſideriorum ſatietae.

DVx belli Narſes, vir maximi nominis, Bibliopola, fuit primitus: Dein Juſtiniani Imperatoris famulus à cubiculis. Cùmque in hoc officii genere virtutem, & magnum animum exeruiſſet, factus eſt Patritius. Et quia viri Virtus ac maſculum pectus magis magiſque ſe prodidit, ad ſublimiora conſcendit, dum Bellifarii loco, militiæ Imperator eſt dictus. Decennio rem militarem præclare geſſit, præliis & victoriis felix, Gothorum regem panè invictum vicit, ac debellavit. Hic fortuna vertit, prout omnis humana felicitas terminis concluditur anguſtiſſimis. Juſtinus Imperator novus dicitur, qui velut Pharaò ignorabat Joſeph. Sophia Imperatrix neſcio qui læſa cùm Narſetem ferre non poſſet, colum ei ac ſulcum miſit, ut feminam induceret, & fila duceret. Tam infami munere exacerbatus Narſes: Ego, inquit, Cæſari ejuſque uxori talia deducam fila, quæ non facile rupturi ſint; telam ordiar non ſolvendam. Mox optimos Italiæ fructus, uvas, ficus, mala Heſperia, poma aurea Longobardis miſit & ampliſſimè invitavit, venient tantum, & terram optimiſſimam armis ſuam facerent, ſe ſtrenuum hæc in re fore adiutorem. Venerunt, præſtantiſſimis terræ frugibus invitati & tracti. Omnium illorum vox erat: *Eamus & poſſideamus terram ejuſcemodi fructibus abundantem, quos longè ſuavius erit recentes carpere.*

Haud aliter Deus Hebræum populum ad terras fertiliſſimas ferro ſubigendas accendit; fructus eis nobiliſſimos propoſuit, ut mutuis ſeſe hortatibus impellerent. *Eamus & poſſideamus terram.* Ita & Chriſtus humaniſſimè nobiliſſimè agit, invitavit ad cæleſtia, fructus optimos proponit. Nam de Beatis pronuntians: *Sunt ſunt Angeli Dei in cælo: Nihil voluptatum illis deerit. In cælo perfectiſſima ſatietae erit. Et ut prælibemus hos*

Tom. I.

A fructus, maxima creaturarum rerum varietas in conſpectu eſt. Guſta, Viator, guſta.

Quæque latent, meliora puta.
Optatiſſima erit in cælo Deſideriorum omnium **SATIETAS.** Et de iſtâ hoc capite diſſerendum.

§. I.

Hierosolymæus rex David velut ſuam ſolaturus famem: *Satiabor, inquit, cùm apparuerit gloria tua.* Vix *Psalm. 16.* capimus tanto Principi hanc vocem excidiſſe. David *verſ. 15.* Rex opulentiſſimus ingentia duo regna poſſederat: In his ille tot numeravit horrea ſelectiſſimo tritico ſtipata, tot præta, tot villas pecude pinguiſſimâ refertas, tot penora omnigeno ad menſam apparatu pleniffima, tot cellas generoſiſſimo vino ſpumantes: nihilominus tanquam mendiculorum inſimus, qui vix ſemel toto anno eſt ſatur, fami ſuæ ingemiſcens: *Satiabor, inquit, quia jam vehementer eſurio.* Eòne mendicitatis rex tantus eſt redactus, ut famem futurâ ſolùm ſatietae ſoletur? Ita ſanè mendicus eſt, ſeiſpo teſte: *Ego ſum pauper, inquit, & dolens. Mendicus ſum & pauper.* Ego verò egenus ſum, & pauper, **DEVS** adjuva me.

Sed forſan argenteos aureòſque montes eſuriit? quid hanc gulam ſatis propitiet? Ah non iſtud alimenti genus appetiit; argenti & auri ſatis habuit: nam *auri talenta centum miſia, & argenti mille miſia talentorum* ſtruendo templo deſtinavit. Sunt bis mille octingenti duodecim milliones Hiſpanicorum ducatorum ſupra octo miſia trecentos ſeptuaginta quinque ducatos. Ergo aurum non eſuriit. Sed forſan dignitates ampliores & plus quam regias ambivit? Neque hoc. In apice dignitatis ſtetit. Toto terrarum Orbe nomen decuſque geſſit. Sed forſan copioſiores ſitit voluptates? Ah nequitiam. In promptu fuiſſet, quidquid oculi, quidquid animus deſiderium optaſſet. Ille nihilominus ſe mendicum, non diſſimulans: *Satiabor, inquit, cùm apparuerit gloria tua.* *Psalm. 16. v. 15.*

C Et ſperata ſatietae cauſam adiungens: *Adimplebis me, Psalm. 15. fine.* ait, *ſatiata cum vultu tuo: delectationes in dextera tuâ uſque in finem.* Hieronymo interprete dixit: *Oſtendens mihi plenitudinem lætitiarum ante vultum tuum.*

Dum vivimus, oculos & animos gerimus inſatiabiles, quo plus ingeritur, plus appetunt; nulla hìc lætitiæ plenitudo. Lætamur, ſed non implemur: in ſuperficie natat hilaritas noſtra, mœror in profundo hæret. Delectationum guttulas libamus, totis pateris propinatur dolor: heu! nimium brevi ludimur fallaciâ. Ideò rex David, ſublimi ſpiritu: *Quid mihi eſt in cælo, ait, & à te quid volui ſuper terram? Domine, aulici mei miniſtri modò hanc, modò illam animi relaxationem mihi monſtrant, ut ad hilaritatem me provocent: At ego nihil uſquam reperio quod ſolidè vel exhilararet vel ſaniet. Quid mihi eſt? Hæ cupidiarum minutæ ad meam famem non ſunt.*

Comedoniſ & heluoniſ inſtar loquitur, cui hiante ſemper fame nil eorum quod apponuntur, ſatis eſt: qui uberiorem etiam cœnam acculans: *Quid mihi, ait, has buccellas, quid patinarias has nebulas ponitis? agrotus ruſticus plus abſumeret: Chamæleon ego non ſum, ut vento palcar; hauſtu non ſæpe geminato paucis bolis hæc omnia glutierim. Cibum largiùs præbere. Ita reverà David: *Quid mihi eſt in cælo, & à te quid volui ſuper terram? Cælum ipſum nolum, ſi tu abſis, mi Deus, tu ſolus cor plenè ſatias. Ergo ſatiabor cùm apparuerit gloria tua.* *Psalm. 16. v. 15.**

Itane potentiſſime Regum tunc primum ſatiaberis? jam pridem ſatiata credi potuit omnis tua cupiditas. Cùm etiamnum opilionem ageres, ex tibi conceſſæ ſunt vires, rariſſimum munus, ut Urſos & Leones velut hædulos diſcerperes. Nunquid plus virium cupis? Gigantem illum Goliath agminis Hebræi dedecus affectas ſternere? Conceſſum eſt: ſtraviſti. Num plura viſ? In præmium

X 3

præmium ipsam Regis filiam deposcis. Opilio regiam puellam ducat: Concessum est & hoc; duxisti. Quid ampliùs exis? Victoriâ adversus Philistæos omnes desideras? Nec istud negatum est. Vicisti omnes. Necdum satur es? Guperem, inquis, non solum undus & pictus esse Rex sine Regno: sed verus; Sceptum & diadema & regnum ubi sunt? En ad votum adfuit; Rex esto, & Monarcha Orbis ex pastorculo, è juvene pagano. Num optes plura, meliora? Tandem satiatus sis necesse est. Sed negat, & ulteriùs vociferatur: Nondum, ô Domine, nondum est satiatus cor meum: Magnum adhuc in eo inane sentio: Quidquid hætenus ingessi, exaruit & evanuit, perinde si hydriolam aquâ plenam in accensum clibanum effundas; vi caloris mox omne absorberetur: Pectus meum adhuc vacuum & esturiens: nec illud, credo, satiare, si centum, si mille regna ingererem. Nulla hîc satietas: Satiabor cum apparuerit gloria tua.

§. II.

Filius Davidis Salomon in omni deliciarum ac voluptatum genere satietatem quæsit, si ullus mortalium. Constatem habemus reum, suam ipse gulosis simam esuriam scripto evulgans: *Omnia, inquit, quæ desideraverunt oculi mei, non negavi eis; nec prohibui cor meum, quin omni voluptate frueretur. Quid tandem? Num satiatus est? Ah nequitiam. Vidi, ait, in omnibus vanitatem, & afflictionem animi, & nihil permanere sub sole. Quod vacuum est, vanum appellamus. Frangis nucem, & nucleo non reperto dicis: Cassa & vacua nux. Fregit Salomon felicitatem Mundis; cum verò nucleum quem quæsit, non reperisset, dixit: Vanitas Vanitatum; Ohe nux vitiosa & cassa; Vana omnia. Qui tandem vana? Nunquid Salomon argenti & auri gemmarumque plurimum, nunquid voluptates maximas, nunquid opulentissima duo regna in hæc ære non invenit? Quo modo igitur vacua fuit? Dicam, sed prius ex te quæro: Cum ampullam vitream nihil liquoris continentem cernis, an non vacuum deis? Atqui ære plena est. Si autem ampulla sit parva, parum æris in eâ est. Ita Salomon Mundum ut vanum & vacuum merito infamat. Nam quidquid in Mundo est vanitas & ære est. Vides Absalonis formam? Alexandri potentiam? Cresci opulentiam? Herculis vires? Ipsi Salomonis gloriam? Parum æris est: Nux cariola est; Ampulla vitrea est, & nihil liquoris continet. Evanuerunt illa omnia, ut fumus, ut ventus, ut umbra: Nec horum quidquam sitim famemque animi satiat. Nulla hîc satietas: Satiabimur cum apparuerit gloria Domini.*

Liceat hîc interficere colloquium, quod religiosissimis duobus viris fuit. Alter sic orsus: Emillarij illi, ait, & perditæ vitæ homines non adeo insanè ac malè ratiocinati: *Umbra transiens est, inquit, tempus nostrum, & non est reversio finis nostri, quoniam consignata est, & nemo revertitur. Venite ergo, & fruamur, bonis quæ sunt, & utamur creaturâ tanquam in juventute celeriter.* Hoc dicunt: Adeste dum focij & nostrum è vitâ discessum hilarioribus celebremus cœnis, hodiernâ vel crastinâ morituri. Omnes enim morimur, ut cernitis, & à morte quis revertitur? Metam properamus ad unam; omnes gremio telluris cœdimur; hæc fossa sorbet Orbem: Eo imus omnes, & nemo redit. Eia ergo, focij, eia agite, dum virent genua; dum dies est, dum licet, profectio nem hanc longissimam festivioribus sanciamus poculis: Voluptas omnis deferenda est; ergo voluptati paullo solenniùs valedicamus.

Quid hoc adeo mali? ait religiosus vir iste. Mox subjungens alter: Optimè profecto, inquit, perditissimo grægi patrocinaris. Quod si eorum proba sit ratiocinatio, non minus hæc erit. Dicamus ergo: Cras epulis selectissimis abundabimus, assis & laxis, mensam Solis ac-

cumbemus. Venite igitur, & hodie dum licet, satis ponum, satis fungorum, satis fursurum edamus: Hæc cœnâ hospitium hodiernum terminemus, cras lautius immigraturi. Qualis hic, obsecro, syllogismus est, epitherema quale? Simillimum faciunt, qui rebus humanis valedicturi, sis prius se nequiter immergunt, tanquam hæc ratione promptius migraturi ad cælum. Cur quæso polentaceis quisquiliis, cur horde. fecibus, cur porcorum siliquis, cur paleis & fursuribus sese impleant, qui ad Cœnam Magnam festinant? Cras lautissimè cœnaturi, cur hodie cum canibus & porcis prandeat? O fatuitas inaudita! Verè *satisfactio nugacitatis obsecrat* Sap. cap. 4. *bona, & inconstantia concupiscentia transvertit sensum.* Et videte, rogo, humanam stultitiam. Furfures & nostri frumenti siliquæ cum delicatissimis dapibus æquiori jure conferuntur, quàm omnes voluptates nostræ cum cælestibus ac divinis.

§. III.

Quomodo cogitationem in cælum intendere oporteat, juverit hæc vel pinguiori Minervâ tradidisse. Fingat quis voluptatem quam potest electissimam, summam. Hanc è tribus velut arcis licebit erucere; ex honorum, opum, & oblectationum omnigenarum arcâ. Tuus ergo sit, mi Christiane, terrarum Orbis cum omnibus thesauris; auro & gemmis perinde ut faxis abundes: Omnia deinde animæ bona te orrent; nemo sit qui te non honoret, laudet, amplectatur & foveat; optima ubique fama te comiteatur: Rerum insuper scientiam habeas quantam cupis maximam; vires & virtutes omnium herbarum, arborum, gemmarum, animalium exactissimè nôris, & ab hyssopo ulque ad cedrum cum Salomone disscas; Philosophiam ac Theologiam omnem calleas; sis denique mortalium non discissimus solum, sed & sapientissimus: His addimus omnifarias voluptates ad votum & supra votum, Assueri convivium, amicos & sodales gratissimos, Musicam qualem nullus unquam Imperatorum habuit, & quidquid demum corpori suave est.

Ubi hanc talem voluptatis ideam struxeris, ubi collegeris quidquid unquam tuis se oculis pulchrum, auri- bus suave, palato dulce, ceteris sensibus gratum objecerit, cogna obsecro. Atqui similia vidit oculus, audit auris. Philosophorum scita non nescimus: Nihil est in intellectu, quod non fuerit in sensu. Hæc intellectus facile capit, quæ per sensus eò transeunt capiendi. Ergo quæcunque fingimus aut optamus, viâ sunt, aut certe videri possunt; quæ expectamus in cælo, nemo vidit unquam. Et quamvis inviâ hæc forent & inaudita, tamen in cor hominis ascenderunt; alioqui neque tu, neque alius quisquam hæc cogitationi suæ subiceret.

Habemus itaque voluptatem: nunc illam durabilem faciamus. Duret ergo, quam finximus, voluptas annis quinquaginta, duret centum, mille annis duret, ita quidem ut eadem semper sit sanitas, constans hilaritas, sine omni curâ, sine ullo metu turbandæ vel amittendæ voluptatis: quid si tribus quatuorve, quid si quinque, aut decem millibus annorum duret eodem hilaritatis tenore? Tunc demum qui decem millibus annorum sic beatus esset, fateri cogere. Etsi centies, etsi millies acerbam pro Christo mortem subissem; jam tamen abundè satis recepissem præmij ultra omne promeritum. Sed progrediamur altius.

Ubi mens hîc cogitationibus incaluerit, rectissime subjungentur ista: Voluptas hæc omnis vel ad decem millia annorum extensa, si cælo conferatur, imaginaria prorsus est, fumus & umbra, & nihilum est. Verissima voluptas & summa in cælo est, quam nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ preparavit Deus *is qui diligunt illum: nobis autem revelavit per spiritum suum.* Hoc Pauli Tarsensis dictum aliquot anno-

Eccles. c. 2.
vers. 10.

Ibid. v. 17.

Eccles. c. 1.
vers. 2.

Qui aciem
precedit ad
lascivendum
hosiem.
Sap. cap. 2.
v. 5. & 6.

1. fac. 64. rum centuriis praeveniens Isaias: *A seculo*, inquit, non
 v. 4. audierunt, neque auribus perceperunt: *Oculus non vidit, Deus*
absque te, quae preparasti expectantibus te.

Ubi Intellectus hanc caeli gaudia, quae omnem intel-
 lectum, cogitationem omnem excedunt longissimè,
 nonnihil altius in se admisit, addat quæ & Volunta-
 tem inflamment. Age sis ergo Voluntas, & promissas
 tibi voluptates præliba: Non illæ quinquaginta, non
 centum duntaxat aut mille, non decem millibus, nec
 decies centenis millibus annorum, sed in æternitates
 perpetuas durabunt. Age, age refractaria plerumque
 Voluntas, & tantis te gaudiis para: quanto minus te-
 ipsam sequeris aut amas, tanto melius te paras. Optimè
 Aug. lib. de de dixit Augustinus: *Voluntas quantum est avidior tempo-*
 Patientia ralium bonorum, tanto est inanius æternorum.
 cap. 23.

S. IV.

Ergo satiabimur cum apparuerit gloria Domini.
 Et hæc satietas nullum adferet tedium, fatigatio-
 nem ac nauseam nullam: post decies, post centies, post
 millies annorum millia tam recens & grata erit volu-
 ptas caeli, quam fuit primo omnium quadrante, ad pri-
 mum caeli ingressum. Apud nos vel suavissima volu-
 ptates tandem amarescunt & expirant: Ipsum mel tan-
 dem, cum saturi sumus, veluti mures facinam, nauseam-
 mus. At verò inter Beatos, ut divus Gregorius loquitur,
 satiati desiderabimus, & desiderantes satiabimur. Sa-
 tietas & fames aliqui hostes conjungi non possunt;
 hæc illam expellit. In caelo hæc duo conjunctissima tam
 suaviter & amicè conveniunt, ut non modò altera al-
 teram non impediatur, sed etiam quamplurimum juvet.
 Satietaem jucundissima fames, famem perfectissima
 satietas commendat. Nos verè in esuriali regione jam
 degimus, mendicorum ollulas & scutellas chartaceas
 tractamus; eequid hæc ad animi famem ac sitim? Vitel-
 li & Æsopi patina, saliares epulae, Adipales Pontificie
 & Adiciales cænae, Falerni mare, animum esurientem
 non implent. Hic nulla satietas, aut certe satietas cum
 nausea & fastidio.

In ditionum ædibus quidquid paupertinæ tribui se-
 ponitur, in unam ollam mittitur. Hinc ei nomen Olla
 pauperi, quæ carnes & julecula, pultes & olera, pulpam
 & ossa recipit congerie confusa. Nos pauperum ollam
 habemus quotidie, dulcia amaris, risus lacrymis, mel
 felle, gaudia suspiciis mixta sunt: sincerum nihil, nulla
 satietas. At inter Caelites saturitas perfectissima, & cu-
 piditas jucundissima simul sunt: ita quidem, ut & Bea-
 torum infimum interrogemus, num voluptatis aliquid
 excogitari aut optari possit, quod in caelo non sit: Ore
 omnium responderet. Replemur in bonis domus Do-
 mini: nec optari nec excogitari quidquam poterit,
 quod in domo Domini desit. More suo insignissimè
 Aug. tom. 8. *Securi ergo*, inquit, *simus, fratres, non nos sa-*
 in 1. 81. *tis nisi laus Dei, Amor Dei.* Si deficias ab amore, defi-
 in 1. 376. *ciat à laude. Si autem amor sempiternus erit, quia illa insa-*
 m. 376. *tiabilis pulchritudo erit, noli timere ne non possis semper lau-*
 dare, quem semper poteris amare. Huic vita suspiramus.

Hinc Franciscus Aflis dolorum medius dicere au-
 sus est: Tanta est gloria quæ me expectat, ut omnis
 poena me delectet. Jejunii, flagris, cameuniis, carnem
 frangere, humi cubare, asseri indormire, vigilias pro-
 trahere, preces prolongare, irrisui esse, probra & ca-
 lamitas audire res in se insuavissima est, at nihilo se-
 cius hæc omnia inter gaudia & lucra numerans Fran-
 cisus, liberrimè proclamat: Omnis poena me delectat,
 tanta est gloria quæ me expectat. Atque hinc sub vita
 finem vir iste sanctissimus, viribus exhaustus, macie
 torridus, & vix ossibus hærens, dolores, quibus ureba-
 tur, suos fratres vocabat. Et fuit cum unus aliquis è
 familia suggereret Francisco: Rogaret Deum, ut mi-
 nus cum suis ageret. Cui vir sanctus: Nisi tuæ, frater,

A simplicitati parcerem, inquit, hoc dictum acrius lue-
 res. Itane Deo nos modum præscribere, & extrema
 quæque meritis blandientem manum vis postulare?
 Mox suo sese lectulo evolvens, jamque nudà humo
 supinus Deum omnibus precibus rogare institit, auge-
 ret poenas, geminaret verbera, duplicaret dolores, nec
 parceret misericordissimè saviendo. Cum tanta sit gloria
 quæ nos expectat, ut omnis poena delectet.

Hic ego Patientiam omnibus caelum aspirantibus
 commonstro. Videte sedulum opificem; gaudet is la-
 boribus, sudore delectatur, jucundum illi est conductis
 operibus obui; non quòd suavia sint ista, sed quòd
 gratissimum laboris sit lucrum.

Quid ergo nos ignavi ac desides laborem horre-
 mus, quid poenas averfamur? Hæc dulcia non sunt, sed
 dulcis est laborum merces, immensum Patientie præ-
 mium. Cum Francisco vel millies proclamandum:
 Tanta est gloria quæ nos expectat, ut meritò poena
 omnis delectare debeat. Satiabimur cum apparuerit
 gloria Domini.

CAPUT XII.

Duodecimum in caelo Gaudium, Voluptas è
gaudiorum omnium securitate.

Demades inter Græcos vir magni nominis, multa
 experientia, nec picturæ ignarus, ad Philippum
 Macedoniam regem missus est Athenarum Legatus. Su-
 per mensam rex Macedo varia quæsiit de Athenis,
 quam ampla civitas, num pulchra, num quâ metropoli
 major? Demades graphidos peritus, non verbis solum,
 sed & lineis Athenas in tabulâ se figuravit, ut Rex ur-
 bis potiundæ desiderio incensus dixerit: Ut urbs hæc
 mea sit, ferro vel auro ceciam. Ita rudis hæc Athena-
 rum adumbratio Philippum movit, ut beatum se re-
 gem non putarit, nisi eâ urbe potiretur.

Humana genti Deus Orbem terrarum proposuit Orbis ter-
 spectandum, & in eo adumbrationem, sed rudissimam, rarâ pro-
 Orbis illius melioris & beati. Tanta hic rerum condi-
 tarum varietas in oculis est, ut de inferiore hoc Deus, in
 opificis dixerimus: *Sparset æterna voluptatis umbras.* adumbrat.
 Arquemadmodum Rex Macedo Philippus non urbem Orbis
 Athenarum in chartâ lineatam, sed veram appetiit: ita beati
 nos non adumbrationem patriæ, sed patriam appetā-
 mus; has rerum creaturarum umbras generosè sperna-
 mus. Creata hæc omnia non nisi lineamenta sunt & ru-
 dis imago beatissimæ illius civitatis Hierusalem: eò ge-
 mitus & vota tendant. Quòd si aliter non liceat, manu
 ferro, vi urbs illa est obtinenda. Hæc omnium mens sit;
 non conquirere, dum nostra sit urbs illa; in quâ non
 cives solum, sed & Domini æternum vivamus & in-
 pereamus.

Hactenus de diversis caeli gaudiis actum. Enimverò
 celestium gaudiorum in hoc firmamentum est & ro-
 bur, ea esse penitus securissima; nullo eventu, nullis se-
 culis turbanda. Beati omnes loca casuum secura habi-
 tant, Dei gratiâ excidere nequeunt, quia nec amplius
 peccare possunt; in portu navigant, non est quod me-
 tuant naufragium, in tranquillo & tuto sunt, in liberta-
 tem confirmatissimam asserit. Atque de hac tranquilli-
 mâ Divorum securitate jam disceremus.

S. I.

Severinus Boëthius non à rarâ solum eruditione, sed Boëth. lib. 1.
 ab illustri etiam sanctimoniâ estimandus ea de con- Consol. Phi-
 solatione Philosophiæ scriptis, quæ cedro & auro sint les. proia 2.
 litteranda. Hic Beatitudinis mentionem injiciens: *Om-*
 nis, inquit, *mortalium cura diverso quidem calle procedit, sed*
ad unum tamen Beatitudinis finem nititur pervenire. Id autem
est bonum

est bonum quo quis adepto nihil ulterius desiderare queat. A Quod quidem est omnium summum bonorum, cunctaque intra se bona continens: cui si quid absforet, summum esse non posset, quoniam relinqueretur extrinsecus, quod posset optari. Li-quet igitur, beatitudinem esse statum bonorum omnium con-gregatione perfectum.

Hanc Beatitudinis adumbrationem Theologi om-nes, ut legitimam probamque admittunt. Nam revera STATUS est nullis fortunæ eventibus subiectus: Nihil hic minùs stabile aut inconstans. Humanæ vanitatis elogium est, Nunquam in eodem statu permanere. Ho-mo similis Euripo, jam hilaris, jam tristis, jam opu-lentus, jam egenus, modò sanus, modò ægrotus, modò & mortuus. Nunquam in eodem statu permanet. In cælo aliis vivitur legibus. Nulla illic mutabilitas. Sicut DEVS ab omni ævo beatissimus fuit, sic & beatissimus erit in omne ævum, & omnes cum eo Beati, beatitudi-nis communicatione admirandâ.

Hic Status in cælo cunctos durabit in annos.

Nos hic suaviter somniamus varios status Baronum, Comitum, Marchionum, Principum, Ducum, Regum, Imperatorum, Rîsum teneatis amici. Qualis obsecro hic status? Homo quasi flos egreditur, & coneritur, & fugit velut umbra. Hodie itamus, cras non in leculo, sed jam in capulo jacemus. Hoc cæne stare est? Sed ludamus ver-bis, & crevissimam Falerni aut Cretici nomine digne-mur. Sit status in vitâ nostrâ. Ubi jam alterum illud? Omnium bonorum aggregatione perfectus. Nunquid pro-missum est? Ego ostendam omne bonum tibi. Quidquid bo-norum est cælo terræque aut esse potest, eo fruuntur Beati omnes, quamvis, ut dictum, inæqualiter. In terrâ quàm rarus & tenuis est bonorum cumulus! Videas vi-rum divitem, sed non sanum; videas sanum, sed non divitem: Alius & dives, & sanus est, sed inglorius & in-honoratus: Reperias forsitan qui & dives, & sanus, & ho-noratus sit, sed aliud illi deest, vix unquam ex integro lætus est, formosissimo pomo similis, cujus medium vermiculus perrodit. Sed inveniemus reor hominem, qui & opulentus, & validus, & eruditus, & cum primis honestus, & nunquam non lætissimus sit: Sed hic ipse cum cogitat tam omnibus, quàm sibi etiam morien-dum. Heu! quàm inhorrescit, quàm non beatus est tam tristi nuntio: En obsecro, quis noster hic ducit, quàm non perfectus vel paucissimorum etiam bonorum ag-gregatione?

Sed cum mihi virum sibi, cui summa, quæ quidem possit, felicitas obtigerit, qualem ajunt fuisse Q. Metel-lum. Hunc, teste Valerio, plurimis beneficiorum gradi-bus à primo originis die, ad ultimum usque sati tem-pus indulgentiâ nunquam cessante, ad summum beatæ vitæ cumulum felicitas perduxit. Nasci enim in Urbe terrarum principe voluit, parentes ei nobilissimos de-dit: adjecit animi rarissimas dotes & maximas corporis vires, ut omnibus sufficere laboribus posset. Conjugem ei nobilitate, pudicitia & fecunditate conspicuam con-ciliavit. Decus insuper Consulatus, Imperatoriam po-terestatem, speciosissimi triumphi prætextum largita est. Fecit ut eodem tempore tres filios Consulares, unum etiam Censorium, duos Triumphales, & quartum Prætorium videret. Concessit ut tres filias nuptui daret, earumque sobolem sinu suo exciperet. Tot partus, tot incunabula, tot viriles togæ, tam multæ nuptiales faces, honorum, imperiorum, omnis denique gratulationis summa abundantia, cum interim nullum funus, nullus gemitus, nulla tristitiæ causa. Hunc vitæ æctum con-secutus, & æquè felix excepit finis: Nam Metellus ultimæ senectutis spatio, lenique mortis genere, inter oscula complexusque charissimorum extinctus est. Filii & generi suis humeris defunctum per urbem extule-runt, & rogo imposuerunt.

Valer. lib. 7.
c. 1. fine.

Hic insulsiſſimè Valerius: Cælum, inquit, contem-

plare, vix tamen ibi talem statum reperies. Venia danda idololatæ, qui gentilitatis tenebris oppressus, luctum etiam & dolores in cælum admittit. Apage tale cælum, quò vel umbra luctus dolorisve penetraverit. Et quæ, oro, Metelli aut fortunatissimorum quorumcunque hominum omnis felicitas est? Ecce defunctus, ecce fi-nis, ecce præcipitium fortunæ. Demum ruunt omnia, & voragine sepeliuntur profundissimâ. Stat beatitudo vera, nunquam ruitura, à nemine sepelienda. Beatitu-do status est omnium bonorum aggregatione perfe-ctus. Neque solum bona omnia Beatitudinis gremio continentur, sed bona semper stabilia, bona undequa-que perfecta & summa, bona in omne ævum tutissima ac securissima. Est hic multiplex cupiditas, sed mala; est varia voluptas, sed fallâ, & plerumque fœda. Sine hæc omnia bona, secunda & stabilia esse non possunt. At ibi nullus est metus amittendæ Beatitudinis, ubi tran-quillissima gaudiorum omnium est securitas.

Beatitudo
est status
omnium
bonorum ag-
gregatione
perfectus.

§. II.

BEATI omnes jam in tuto extra omnem teli jactum lætissimè canunt: Laqueus contritus est, & nos liberati sumus. Dum extra cælum agerent, in metu fuerunt; jam nec timenda, nec timorem ullum metuunt. Quamdiu, inquit Augustinus, vitia repugnamus, plena pax non est, quia illa quæ resistunt, periculo debellantur prælio, & illa quæ victa sunt, nondum securo triumphantur otio, sed adhuc sollicito premuntur imperio. Solus æternitatis dies securissimus est; cujus laetas lætissimus nuntius: In illâ die, inquit, præci-pitabit Dominus mortem in sempiternum.

Psal. 123.
vers. 7.

Aug. lib. 19.
de civi.
cap. 27.

Isa. cap. 26.
vers. 8.

Rectè mors nulla erit, ubi nullum & peccatum erit. Quòd Beati nec minimam quidem labeculam contra-here possint, inde oritur. Vident Beati DEVM, summum bonum, quod non possunt non amare plusquam bona omnia; & hic amor semper in actu est, nunquam non ardet. Atqui tam perfectus, tam actuosus amor, vel le-vissimum peccati navulum una secum non tolerat.

Non bene conveniunt, nec in unâ sede morantur tantus amor, & odii seminarium noxa. Cum ergo ar-dentissimè ament, eidem etiam in omnibus placere, & quidquid ei displicet, vitare cupiunt. Hinc à peccatis securitas æterna. Quod nos repetitis toties lapsibus de-linguamus, inde est, quia licet amemus DEVM, amor tamen non semper agit. Subito in pecuniam, aut in escarías delitias; aut in mulierculam, aut in radium ho-noris præcípites abripimur, relicto DEO. Quemadmo-dam solis conspecto mure, aut finia visis nucibus, aut mus-vulpes præsentibus gallinis illico ad delitias suas convo-lant: ita nos in voluptatem pronissimi, ubi ubi ea con-spicendam se dederit, mox accutrimus, deserto DEO, tanquam in rebus conditis majorem oblectationem, quàm in conditore inventuri. Hæc cæca & præceps ignorantia beatos non inquinat. In DEO bonorum omnium pelago nullam non voluptatem reperiunt. D Hinc avertere se nequeunt, sed nec interrompere pos-sunt amabilissimum hunc intuitum. Nam bonum infi-nitum infinitè trahit, humanamque voluntatem sic im-plet satiaturque; ut ea non possit extra illud velle aliud, aut amare.

Et nosti
hoc multo
toties re-
petitis la-
pibus de-
lingua-

Atque hæc ratione cælestes omnes non amplius pecca-re norunt. Quod beatus Petrus attestatus: Regeneravit nos in spem vivam, inquit, in hereditatem incorruptibilem, & incontaminatam, & immarcescibilem conservatam in cælis in vobis. Hereditas est incorruptibilis, quia nec desinere nec perdi potest: Immarcescibilis, quia nihil admittit im-mundi. Beato Joanne teste: Non intrabis in eam aliquid Apoc. 6. 17. inquinatum aut abominationem faciens. Omne maledictum non erit amplius. Undique & undique secunda sunt cæli gaudia.

Hic quidquid opum, quidquid honoris & gaudio-rum

rura est, heu nimium quantum marcescibile est. Ipsimet fortune pulli, & voluptatum avidissimi sectatores id fatur, hinc mutus ille hortatus: *Coronemus nos ipsi, an requam marcescant.* Non marcescibile solum, sed contaminatum ac corruptibile est, quidquid extra patriam est. Vitam penè omnem infamamus noxis. Hinc Jobus dicere ausus: *Ece, inquit, inter Sanctos ejus nemo immutabilis, & celi non sunt mundi in conspectu ejus.* Sanctissimi quique, quos Jobus *calos* nominat suos pariuntur manes, suis luctantur affe ctibus & nævis.

Nam vitii nemo sine nascitur: optimus ille est, Qui minimis urgetur.

Mortis stipendiarii sumus omnes. Quotidie *Mors* in nobis operatur. Quidquid machinemur, hic nulla securitas; in cælo summa.

§. III.

Narrant tres amicorum intimos sanguine etiam claros incredibili animorum consensione ac datis dextris, in illud fœderis conspirasse, ut fortunam quamcunque tandem alacritate pari exciperent. Ergo unâ fecerunt iter. In eo ad silvam delati, plurimum viæ transierunt silentio. Varia memoris amœnitas cogitationes illorum rapuit præclusâ voce. Nemore jam transmissio unus illorum: Num, inquit, linguam perdidimus socii? Unde tam altum silentium? Cui alter: Tam amœni salûs opacitas aliis me ire jussit: in cælo eram. Et ego, inquit alter. Et ego etiam, ait tertius. Hic natu maximus opportunè: Mihi credite, viri, non temerè hoc factum existimem. Bonum omen; cælum cogitationibus nostris interest. Inuitat nos *DEVS*: quin nutus divinos sequimur. Rex cæli opulentus sanè Dominus est, & solutionis explicatissima, abundat præmiis. Ita sensim tam in aliorum quam in suum etiam animum sermone non concepto itrepsit ignarus. Hoc dicentis exordium. Cùmque attentos haberet socios: Hactenus, inquit, fidei & gnâvâ operâ servivimus Mundo: Quid inde nobis est præmiû? Quod dare Mundus & Diabolus assolent. Non sapius tandem piscatores isti? Ego in aulis obsequiis atatem, valetudinem, pecuniam, vinam non & animam, prodegi. Quantum est gratiæ quod ambii, id fortè nunquam impetraturus? Nostis dominicos favores & vinum cariophyllis conditum nocte unicâ expirare. Experiat qui vult malo suo: Nos experti loquimur. Quid si aggressu unanimi, prout nostra sunt fœdera, excutiamus hoc jugum, & Regi serviamus, cui nemo servit gratis? Incaluit uterque cohortatione socii. Ab hac variis sermones. Neque prudentiæ videbatur rem arduam tam citò velle.

Denique post multam ventilationem, ne quid in fœdus peccaretur, in eandem ivère sententiam, Mundo nuntium remittere, & obsequiis se addicere divinis. Neque tardè faciendum censebant, quod sanctè decrevisset. Ita uno se cœnobio abducent, & aliquanto tempore præclarè se gerunt. Sed, *Ece inter Sanctos ejus nemo immutabilis.* Duo minores natu paullatim remittere ac itepestere, vitæ austeritatem nimium sentire, & eam accusare, idque invicem fateri, & hinc illinc solatiola mendicare. Ita tertium accedunt mœsti hilarem, frigidi calentem. Ille socios fastidio plenos observans: Optimi fratres, inquit, otium, & quod inde nasci solet tadium, vos perdunt, hinc vita vobis omnis amarefcit: Ego, quod Numini tribuo, molestam temporis moram non sentio. Hoc autem ago, ut nunquam non occupatus sum. Mirantur hominem non minus quam ipsi essent illiteratum tam suaviter cum tempore convenire. Quibus ille religioso joco: Ut verò etiam, inquit, litteratum me esse sciat, meus me magister tres potissimum litteras exactus nôsse docuit, non illas mercatorum; *Piper peperis, pecuniam*, sed has: *Peccatum, Passio, Præmium.* Primam vocem a cœlo atramento, alteram minio, tertiam auro

scriptam. Hi mei codices, hæc volumina mea, quæ assidue lectio. Atque inde litteratum me censeatis velim. Hæc porro lectio, & precandi studium & laborem omnem mihi facilem reddit: quidquid molestiarum aut rigoris est inter nos hæc lectio condit. Hinc Otium mihi non onerosum, hinc nullæ horæ videntur longæ: Hinc jucundum est pati, quod olim meminisse dulce erit. Et ut sciatis quâ ratione has litteras expendam, en paradigma.

I. *Peccatum* atro liquore scriptum. Hic expendo, qualis fuerim cuna Mundo servirem; quot quantaque peccata commiserim, quam graviter *DEVM* offenderim. Reverà Mûdus ludificavit me, & Orcus expectavit me; propè proximè periissem, si viâ cœptâ progressus fuisset. Hæc cogitando, & precatationes solitas adjungendo, majorem partem antemeridiani temporis expendo.

II. *Passio Domini* minio exarata. Ad voces has mecum verso quid Dominus *Jesvs*, dum inter homines ageret, pro hominibus & ab ipsis hominibus injuriarum ac cruciatuum toleravit. Hic vitæ mortisque Dominicæ mysteria, prout ordine sequuntur, meditanda sumo: Nec ad fundum aut finem unquam devenio. Sic diem ad horam tertiam vespertinam exigo, quo tempore Dominus expiravit in cruce.

III. *Præmium celi*, auro litteratum. Hic immensa Beatorum gaudia considero. Res infinita est; quanto enim plus cogito, tantò plura superesse cogitanda invenio. Neque hic ad finem aut fundum perveniri potest. Sic diem ad exitum duco. Et vos, obsecro, hæc verba paucula contemplatione expendenda sumite. Hæc commentando nunquam exhaustieris. Profuit certè duobus aliis jam tepescitibus hæc audire; nec leviter deinceps & ipsi profecerunt.

Hic ego Puritatem animi mostro; Nam ex, quas exposuimus cogitationes de peccatis, de Domini tormentis, de cæli præmiis, facillè omnes impuras cogitationes excludunt.

Christus ad cenam ultimam suis plurima de cælo instillans: *Et gaudium vestrum, inquit, nemo tollit à vobis.* Ab *Ionn. c. 16.* omni hoste securi ageris; omnia æternitatis sæcula beatitudini vestræ nihil decerpent: Immensum præmium nemo tollit à vobis. Hic à nobis demum omnia tolluntur: ætas paullatim subtrahit vires corporis, oculorum mundo aciem, memoriæ firmitatem, agendi & laborandi alacritatem. Sic parentes à liberis, liberi à parentibus, sic à cognatis aliis cognati, ab amicis amicorum optimi tolluntur & abstrahuntur; sic denique & ipsi tollimur, auferimur, abjicimur. Ergo corpus ad alta tendat, ubi Gaudium nostrum nemo tollit à nobis; nec ipsi unquam tollendi; ubi status est bonorum omnium aggregatione perfectus. Hæc assidue cogitemus, hæc speremus, hæc votis omnibus desideremus. Invitans ad hæc & animans *Isaias*: *Ipsi videbunt, inquit, gloriam Domini, Isa. cap. 35.* & decorem *DEI* nostri. Et redempti à Domino convertentur, *v. 2. & 10.* & venient in Sion cum laude, & lætitia sempiterna super capita eorum: gaudium & lætitiâ obtinebunt, & fugiet dolor & gemitus.

Ibi nulla incipit aut morbi mentio; ibi libidines sepulta, iræ & invidentiæ faces extinctæ; insidiæ cacodæmonum nullæ, nullus paupertatis, nullus agri, nullus nullus gehennæ metus. Nemo ibi læditur, irascitur nemus, invidet nemo. Malum quod ibi non est, sciri potest, quidquid Bonum quod ibi invenitur, exprimi non potest. Ibi desiderabitur quidquid amabitur, aderit, nec desiderabitur quidquam quod non aderit: Ibi erit quidquid voles. In illâ *DEI* civitate Rex Veritas, lex charitas, dignitas, æquitas, par felicitas, Vita, æternitas. O gaudium vincens omne gaudium, extra quod non est gaudium!

CAPUT XIII.

Decimum - tertium in celo Gaudium,
Voluptas ex Aureolis.

IN Persia Magorum regio est (quod Clemens Alexandrinus memorat) ubi tres esse montes referunt in campo spatioso sitos, hoc discimine. Cum viatores locum transmissum ad montem primum perveniunt, confusas velut in acie decertantium voces audire sibi videntur. Cum montem medium accedunt, intensiores militum clamores, evidentiores armorum & equorum fremitus percipiunt. Ubi tertium montem adierint, jam alias sibi voces videntur audire, veluti lætum pæana canentium post obtentam victoriam.

Hæc nobis seu fabula, seu fascinatio magica & vitam nostram, & futuros celitum triumphos eximie representat. Nos etiam in primo mediocris monte versamur, hic meri tumultus, bellicum canitur, signa strepunt, classicum auditur: in acie stamus & confingimus.

Cum ad vitæ finem, tertium contigerimus montem, triste classicum triumphali carmine mutabimus. Audientur lætissimæ voces: *Cantemus Domino, gloriose enim magnificatus est, equum & ascensorem deiecit in mare.* Veteri poemate eleganter cecinit Propher:

Virtutum gaudia salus habent.
Sine sudore & sanguine non emittit Virtus. Per labores & pugnas itur ad triumphos, post conflictum sequitur victoria, post bella pax, laborandum & pugandum.

Non coronabitur nisi qui legitime certaverit.
Ambis coronam? ne refuge pugnam. Sunt in celo singularia quadam gaudia, quæ Theologi *Aureolas* vocant, & harum præcipue tres. Has ita explicabimus, ut simul exponamus imparia esse in celo præmia, prout impar fuit laborantium conatus.

§. I.

OMnia celi gaudia Theologi sic distinguunt. Aut enim, ajunt, est gaudium primum ac principale, aut primum accessio & auctarium. Illud est visio Dei: istud quo Deus actiones insigniores remuneratur. Exempli gratia: Vir nobilis tres habet filios, & septem castra. Singulis filiis geminum assignat castrum, illi additur tertium, quod ceteris sese gesserit præclarioris. Ejus generis in celo sunt *Aureolæ* singularis excellentiæ, aut illustres victoriæ cum testimonia, tum præmia. Nomen è sacris paginis desumptum est. Mos olim imperans Deus: *Facies*, inquit, coronam interrassem, altam quatuor digitis, & super illam alteram coronam aureolam. Vox omnium Theologorum est, tres in celo proponi Aureolas, Martyribus, Virginibus, Doctoribus, destinatas. Martyres commonstrans digito Joannes: *Hi sunt*, inquit, qui venerunt de tribulatione magna, & laverunt stolas suas, & dealbaverunt eas in sanguine agni. De iisdem Christus ipse: *Omnis*, inquit, qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo qui in celis est.

Virgines idem Joannes ostendens: *Et cantabant*, inquit, quasi canticum novum ante sedem, & ante quatuor animalia, & seniores, & nemo poterat dicere canticum, nisi illa centum quadraginta quatuor millia, & c. Virgines enim sunt. His laias Dei vice promittens: *Dabo eis*, inquit, in domo mea, & in muris meis locum, & nomen melius à filiis & filiabus: nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit.

Doctores sacros designans Daniel: *Qui autem docti fuerint*, inquit, fulgebunt quasi splendor firmamenti; & qui ad justitiam erudunt multos quasi stellæ in perpetuas æternitates. De his ipsis Christus pronuntians: *Qui fecerit & docuerit*, hic magnus vocabitur in regno celorum.

A Cur autem non plures tribus assignantur Aureolæ? Princeps Theologorum Thomas Aquinas Aureolam s. The. in 4. interpretatur illustriorem coronam insigni victoriâ par-tam: Atqui triplices potissimum victoriæ sunt, prout Triplex triplex hostis est, Mundus, caro, Diabolus. Mundum victoriâ triumphat Martyr, Carnem Virgo, Doctorem Diabolus, prout triplex hostis. Cui multos hominum celesti subtrahit doctrinâ. Sunt quidem plura celestium gaudiorum additamenta, hæc tamen tria hoc nomine insigniri solent.

Quæras: Hæc tres Aureolæ quid sunt? Theologorum Quid sit effato, Aureolæ specialis dignitas & eminentia est, quæ tribuatur illi triplici victoriæ. Vario olim discrimine dabantur victoribus coronæ, Obsidionales, Civica, Murales, Navales, Vallares, Ouales, Triumphales. Neque Deus his ornamentis suos carere vult victores. Quo quidem Christo similiores erunt, in quo Martyrii, Virginitatis & Doctrinæ divinißima refulset excellentia.

§. II.

Quod verò inter beatos calices futurum sit discrimen, ita quidem, ut alius alium superaturus sit gloriæ beatitudine, prout alius alium laboribus ac promeritis superavit, uno omnium Theologorum consensu, & sacra paginæ testimoniis affirmatissimè docetur. Et en demonstrationes luculentas.

Apud inferos dispar erit supplicium, ergo & dispar præmium apud superos. De dispari supplicio Christus: *Dico vobis*, inquit, *Tyro & Sidiom remissus erit in die iudicii Math. 23. quam vobis.* Si alii alii gravius puniuntur, jure alii alii liberalius remunerabuntur. Aequissimum est Deus, diversis flagitiis pœnas diversas irrogando; nec minus æquus, diversis promeritis diversa præmia donando.

Deinde Ordines Angelorum in celo inæquales, sublimioribus inferiores subiecti sunt: Throni, Cherubini, Seraphini Deo viciniore sunt (sic loquar) quam sunt Dominationes, Virtutes, & Potestates. Atqui eadem & hominum illic est ratio, *æquales enim Angelis sunt.* Cum ergo Lucifer Apostata ex omni Angelorum Ordine secum assecus præcipitaret, unde in omnibus novem choris deserta luxerunt spatia, idem Deus vacua hæc sedilia evectis eò hominibus decorabit. Horum aliqui in imum, in medium alii, in supremum illi ordinem transcribendi sunt.

Et quemadmodum varia feminis est fecunditas: hoc quidem centesimo, illud sexagesimo, tricesimo illud fenore fructuque gaudet; ita protus inæqualis in celo Beatorum erit remuneratio. Apertissimè Christus: *In domo Patris mei, ait, mansiones multe sunt.* Domus una, sed multa conclavia. Beatitudo una, sed gradus in eâ plurimi, celsiores, demissiores, prout mortalium alii aliis agendo & patiando fuerunt ardentes. Hinc illa tanta inter ejusdem Domini servos inæqualitas. Commisum eis fuerat argentum in laudabile fœnus elocandum: Elocarunt, sed industria dissimili. Hinc etiam dissimilis merces: Primus audit: *Euge serve bone, quia in modico fuisti fidelis, eris potestatem habens super decem civitates.* Alteri dicitur: *Et tu esto super quinque civitates.* Ut scilicet labori dispari dispar pensio respondeat.

Hinc Christus Dominus Zebedæorum matri pro filiis tam sollicitæ hoc responsum dedit: *Sedere ad dexteram meam & sinistram, non est meum dare vobis: sed quibus paratum est à Patre meo.*

In domo Patris mansiones multe, Quomodo, inquit Tertullianus, multe mansiones apud Patrem, si non pro varietate meritorum? Cui Gregorius Magnus accedens: Si dispar, inquit, retributio in illa beatitudine non esset, una potius mansio, quam multe essent. Quia in hac vitâ nobis est discretio operum, erit in illâ proculdubio discretio dignitatum: ut quod hic alius alium merito superat, illic alius alium retributione transcendat. In eisdem multis mansionibus erit aliquo modo ipsa retributionum diversitas concors: quia

*Job in illud: quia tanta vis amoris in illa pace nos sociat, ut quod in se quisque non accepit, hoc se accepisse in alio exultet. Ambrosius in harenin Joviniani pugnans multo clarissimè: Agrestis sulcatus est, inquit, nullam virginis gratiam, nullum castitatis ordinem velle reservare, promiscuè omnia velle congerere. 81. ad fundere, diversorum gradus abrogare meritorum. & paupertatem quiddam celestium remunerationum inducere, quasi Christo una sit palma quam tribuit, ac non plurimi abundant tituli premiorum. Eundem Joviniani errorem disertissimè confutavit Augustinus & Hieronymus. Eandem cum prioribus sententiam mordicus tenuerunt Patrum antiquissimi Irenæus, Basilus, Cyprianus, Marius, Gregorius Nazianzenus, Cyrillus Alexandrinus, aliique tam Græci quam Latini Patres. Vox eadem omnium erat: Domus una, mansiones multæ, sedilia distincta, præmia diversa, dispar retributio. Quod ex Isaiâ jam supra demonstratum. Dabo eis * in domo meâ locum & nomen melius à filiis & filiabus. En, in domo Domini aliquibus bonus locus, aliis melior assignatur: quibusdam magnum nomen, nonnullis majus conceditur. Justis & aequis partibus, sed non aequaliter illic vivitur.*

S. III.

Quid multis opus? Quid inter nos de hujusmodi controversamur? Hic longè quàm luculentissimus & minimè vacillans testis Paulus: *Quisquisque, ait, propriam mercedem accipiet, secundum suum laborem.* Sed labor est impar, ergo & merces. Atque ut à se dicta confirmet: *Qui parce, inquit, seminat, parce & metet.* Messiem omnino uberem Beati omnes colligent, sed uberiores illi, qui semen sparserint liberalius. Denique de hoc eodem multò clarissimam testationem interponens Paulus: *Alia, inquit, claritas solis, alia claritas lune, & alia claritas stellarum; stella enim à stellâ differt in claritate: sic & Resurrectio Mortuorum.* Splendor siderum planè inæqualis est, sic & gloria Beatorum; prout alter altero plura tulit, fecitque. Si præmium grande accipit, qui semel precatur; grandius utique accipiet, qui bis, qui sexies, qui decies precatus fuerit. Et quamvis iste non sapius illo preces iteret, quia tamen & attentius & ardentius se in preces effundit, copiosius etiam remuneratum se sentiet. Eadem est jejuniorum, elemosynæ & omnium cum virtute susceptarum actionum ratio. Crebrius jejuniū, nobilior præmiū; si cetera tamen, ut loquuntur, sincera. Nam fieri potest, inò nisi fallor sic sapius, ut quis orationem Dominicam semel dumtaxat recitet, sed tanto sensu, eoque animi ardore, ut ampliorē à Deo gratiam emereatur, quàm qui orationem eandem milles, quàm qui omnes psalmos pronuntiavit. Id quod nos antè asseruimus, hoc erat: Qui Dominicam orationem decies iterat, plus promeretur præmii, quàm qui eandem sensu ac religione parè, vice tamen simplici pronuntiavit.

Sed objicias: Vinitoribus illis, inæqualissimè laborantibus, sub vesperem tamen denarius idem omnibus in mercedem est datus. Nihilò plus accepit, qui toto die æstuvit, quàm qui horâ unicâ laborem salutavit potius quàm subit. Hoc dilucidè Augustinus explicans: Quamvis, ait, meritorum diversitate fulgebunt, alius magis, alius minus; quod tamen ad vitam æternam pertinet, equalis erit omnibus. Non enim alteri erit longior, alteri brevior, quod pariter sempiternum est, quod non habebit finem, nec minui, nec tibi. Simillimè Hieronymus: Unus, inquit, denarius, non unum est præmiū, sed una vita, & una de gehennâ liberatio.

S. IV.

Hic obsecro sublimiori paululū cogitatione hanc præmii diversitatem commeditemur in hunc modum: Mercedem, mi Devs, tuis omnibus persol-

A ves sed inæqualem; gaudia tuorum omnium erunt maxima, sed tamen disparilia, idque æternum: scilicet ad actione præacti laboris & promeriti rationem. At verò gaudium illud, & dignitatem celestem singulis horis, quovis quadrante, momentis singulis augere possumus ad ultimum supremum in morte halitum. Nos autem rerum nostrarum negligentissimi, saluti ac cælo indormimus, & majorem avi partem desidia conterimus: Modò, ut nostræ sunt ratiuncule, non excludamur cælo. Proh ignaviam extremam! Non seipsum quisque his talibus extimulet: *T* signavissime amator, tu cessator desidiosissime, nescis mereri quod optas. Cuperes sanè altiore gradu in cælo locari; velles in fruendis gaudiis non esse infimus: & manum semper, quod ajunt, sub pallio habes, otio langues inertissimo. Teipsum circumspecte quàm pauca pro cælo agas agendo plurima, sed vana. In horas singulas, si velles, præmiū tibi tuum auctius parares. Nihil paras. Cunctando & cessando totos dies, totos annos exis. In rebus corporis volas: in rebus animi marces, oscitas, jaces. Pro aciculâ fracta bellum moves; cum pro cælo certandum, in minimis etiam tricaris: Ad nugas, ad epulas, nonnunquam etiam ad choreas alacerrimus ades; cum evocaris ut cælum rapias, solutè proterus ac negligenter agis. Ut scias, *cælum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Tu verò somni plenus cælum scilicet præcipies tot egregiis luctatoribus? Excute veterum dormitor, & vel homines atlicos intueri. Omnium in aula studium est, ascendere, eminere, in alto esse. Nullis parcunt laboribus, omnem movent lapidem, amicos & inimicos in auxilium vocant, & fatagunt, & moliantur, ut suave illud audiant: *Amice Luc. c. 14. ascende superius.* Et quanti per argenteas, per aureas scalas ascendunt ad ruinam; tantò gravius præcipitandi, quantò altius ascenderint. Sed esto celeriter ascendant, feliciter emerint. Et hoc quamdiu? Ad summum annis pauculis. Et nos immensum, infinitum, æternum in cælo bonum singulis horis augendum negligimus? Amatores ignavissimi nescimus mereri quod optamus. Leander juvenis nobilissimus ex Abydo, Asiæ oppido, amator non ignavus, aliquoties noctu tranavit mare, ut amores suos sequeretur: Nam cum in Hellesponti littore habitaret, in oppositi littoris civitatem Seston natando sæpius pervenit, ut suis voluptatibus litaret. Iamque audacior factus cum mari tumido & impacato se commisisset, vi ventorum fluctumque jam penè victus clamabat:

Parcite dum propero, mergite dum redeo. Ovid. epist. *Tam alacer & animi plenus erat amor, quo mulierculam deperibat. Sed miser in Hellesponto submersus, sic demum suos ignes extinxit.* *Intimo pectore nos pudeat, ob nostri in cælum amoris ignaviam. Longè faciliora poscimus, & recusamus. Alicubi moris est, ut vinitoribus & messoribus, quò alacrius laborent, fidicen seu aulædus adsit, qui agresti Musicâ opus fervere faciat. Nobis Devs sit tibicinum conduxit, qui labores nostros cantu animarent: tot dedit concionatores, qui ad amorem cæli excitarent. Dicitur, scribitur, clamatur. At nos pigerrimi messores fallacem languidissimè tractamus, citra laborem, sine sudore spectamus cælum: Mereri nolumus quod optamus.*

Hæc præmiorum in cælo disparitas, hæc horis singulis gloriæ augendæ ratio tot millia hominum in vastas solitudines, in paupertina cenobia egit; non viles solum animas, sed Principes, Reges, Cæsares, quibus rigidissimum vitæ genus persuasit. E multis compendio paucos nomino. Ex Orientis Imperatoribus vitam religiosam ac severam amplexi sunt Anastasius, Theodosius, duo Michaëles, Isaacius Comnenus, omnes Imperatores. Ex Occidentis Cæsaribus Lotharius & Hugo. Ex Regibus in Italiâ Barachisus; in Hispaniâ Bamba, Varemundus, Ramirus; in Angliâ Sigebertus, Elteredus,

Elteredus, Inas, Ceolulphus omnino Reges; In Armenia Rex Joannes; in Bulgariâ Rex Trebellius; in Germaniâ Rex Carolus, qui Pipino fratri regnum cessit. Hi sanè voluntarii horridè atque incultè vixerunt celi amore. De iis qui detrudebantur in Monasteria inviti, nullus hic sermo.

Sed illos tot Reges ac Imperatores numero longè superârunt Reginae & Imperatrices, quæ posito diademate, & cum eo titulorum ac honorum omnium blandimentis delicatissimam vitam asperimâ commutârunt. Tot istæ Principes feminae omni luxu fastidito sortem infimam sunt amplexatæ celi desiderio; & ut majus inter Beatos præmium obtinerent vilissima Paupertatis imperia non horruerunt. Quot hodièque claro sanguine, antiquâ stirpe, amplissimâ familiâ, illustri summoque loco nati ad abjectissimam religiosæ vitæ munia sese demittunt, ut tantò sublimius in cælo solum conscendant, quantò hic submissius sponte servitium elegerint? Hi omnes profectò nōrunt quemque recipere mercedem secundum suum laborem, ideò laboris & molestiarum plurimum subire desiderant, quò plus mercedis & celestium deliciarum obtineant; malunt pauxillo tempore minus habere solatii, ut æternum plus percipiant gaudii. Paulinum illud jugiter versant animo: *Vnusquisque propriam mercedem accipiet, secundum suum laborem.*

Atque hi omnes, non ignavi amatores sciverunt mereri quod optârunt. Et nos quid facimus?

Virgil. l. 6.
Æneid. pro-
pius finem.

Et dubitamus adhuc virtutem extendere factus?

Hic quisque sibi sermō inculcât: Quidquid hæc horâ, quidquid hæc horâ parte, quidquid hoc die lucelli sacri vel solâ sancti re cogitatione, vel actione piâ congesto, id mihi reponitur in cælo, ut eo fruatur æternum. Quid igitur cello? Quid tunicis manus infero? Cur carni meæ, cur meæ pecunia sic parco? Cur preces tam inatentas, jejunia tam rara, eleemosynas tam parcas non emendo? Ego planè, ego ille ignavissimus amator celi sum, nescio mereri quod opto. Sed agedum exuendi sunt antiqui mores, moratio in contrarium, in melius faciendâ est. Appropinquat regnum celorum. *Vnusquisque propriam mercedem accipiet, secundum suum laborem.*

Loc. cit.

August. l. 8.
Confess. 6. 3.
medio.

Eleganter Augustinus: Triumphat victor Imperator, inquit, & non vicisset nisi pugnasset: Et quantò majus periculum fuit in prælio, tantò majus est gaudium in triumpho. Lætatur tempestas navigantes, minaturque naufragium, omnes futuri morte pallescent. Tranquillus est calum & mare, & exultant nimis, quoniam timuerunt nimis. Ubique majus gaudium, molestia majori præcedit. Labores magni, magnum præmium; prolixior patientia, merces copiosior.

CAPUT XIV.

Decimum-quartum in cælo Gaudium, Voluptas ex aspectu, seu visione DEI.

Photius, vir
eruditionis
magna, sed
majoris ne-
quitiæ in l.
quem vocat
Bibliotheca-
camp pag. 68.
initio.

Boet. lib. 3.
de Consol.
Philosoph.
meteo 12.

Indiarum Fons est aurifer, de quo Photius Constantinopolitanus memorat. Ex fonte hoc aurum hauritur fictilibus. His adhaerescens si quid auri est statim concrevit, nec eo potius licet, nisi fictile frangatur. Vas fictile humanum corpus est, aurum Beatitudo, cujus delitiis non est aliâ ratione frui, nisi mortalitatis compagibus excedamus: fracto fictili, quidquid inerat auri, possidetur.

Felix, qui potuit boni
Fontem visere lucidum:
Felix, qui potuit gravis
Terre solvere vincula.

Nos quidem egrè adducimur, ut venustum hoc fictile sinamus frangi: sed reverâ frangendum est; res cogit. Nec aliud divinae leges permittunt: *Non videbit me homo & vivet.* Moyses tam charus & commendatus Deo fuc-

Exod. c. 33.
vers. 20.

rat, ut hoc ab eo testimonii tulerit; *Invenisti gratiam coram me, & te ipsum novi ex nomine: præ ceteris mihi charus es.* Hic notissimus & charissimus Deus famulus rem unam unicè petens: ostende mihi, ait, faciem, ostende mihi gloriam tuam. Hoc aliquoties impensissimè rogavit. Nihilominus Deus id planissimè negans: *Faciem meam, inquit, videre non poteris. Non enim videt me homo, & vivet.* Fictile prius, ô Moyses, frangendum est, quàm Beatitudinis auro potiâris; mortalitatis saccus prius deponendus est, quàm immortalitatis purpurâ vestiâris. Ut autem nôris te plurimum apud me gratiâ valere, hoc rupis cavo te abdâ, ut me transcurram à tergo videas. Faciem autem meam videre non poteris. Ah, quanti Deus æstimat se aspici. Visio Dei, ut eam Theologi vocant, bonum ineffabile, incomprehensibile, bonum immensum, infinitum. Hic ego verissimè dixero:

Non mihi si lingua centum sint, orâque centum, verbis exequi possim, quid voluptatis habeat Dei visio, nec immeritò Chrysostomi verbis quælibet: *Quoniamque qua incomprehensibilia sunt persequor: Quæ hæcenus dicenda erant, oratione complecti non licuit, multò minus licebit ea quæ dicenda restant.* Conabor tamen hæc saltem adumbrare, velut si carbone arrepto venustissima imago deformanda sit. Ordiamur igitur dicere quid sit DEVM intueri. Istud jam ceteraque huc spectantia ordine prosequemur.

§. I.

Theologia Antistes Thomas Aquinas ingenue fatetur: *Beatitudo creata ex hoc quod est fructus Dei, non potest fieri melior, sicut non potest aliquid melius esse Deo.* Quemadmodum humana Christi natura ad majorem dignitatem evehi non potuit, quàm quod unita Deo sit; & sicut Virgo beatissima sublimius extolli nequit, quàm quod Dei Mater electa sit: ita prorsus beatitudo auctior reddi aut excellentior nequit, quæ DEVM aspiciendum, cognoscendum, fruendum proponit. Denique beatus Thomas concludens: *Quidquid desiderabile est, aut in quacunque felicitate vel verâ vel falsâ, ad omne emittitur in divinâ felicitate continetur.* Hujus autem Beati omnes sunt participes per visionem Dei.

Quàm autem inexplicabilis sit voluptas, DEVM intueri, à simili ac dissimili, ut possumus, explicamus. Refert Ludovicus Blosius beatae Birgitte à Christo dictum: *Si videres pulchritudinem beatorum animarum, aut sanctorum Angelorum, sicuti sunt, cor tuum præ ingenti gaudio rumperetur.*

Eodem teste, Dominus Catharinæ Virgini dixit: *Meministi, filia, quod cum aliquando tibi à sensibus abduca Diabolum propria specie terribilem puncto temporis monstrâssem, tu tibi restituta dixeris: Malo per prunas nudis plantis ambulare usque ad supremi Judicii diem, quàm formam adeo terrificam rursus intueri.*

Itane verò tam truculenter deformis est Dei hostis Satanas, ut suavius videatur ignem tolerare, quàm illum aspicere; quàm immensa, oblectro, voluptas erit, DEVM intueri, omnis formositatis & amenitatis fontem? Quod si vel unius beati hominis aut Angeli aspectus cor nimio gaudio suffocet, quale gaudiorum mare affluet, ubi beatus homo celesti lumine jam roboratus, suum Conditorem DEVM ipsum aspiciet? Gertrudis virgo dicere solebat: Si universi homines & Angeli & linguas, & voces, & vites suas omnes conjungant, nec unicum tamen verbum efformare poterunt, quo dignè celi voluptatem vel attingant, vel expriment. Sic est. Hæc reverâ solum cogitari, dici aut explicari non possunt.

Hic autem Dei aspectus, quod primo loco ponimus, est primaria, summa, verissima hominis Beatitudo. Ita docent præci Patres & Theologi omnes. Res cetera è divinis titulo.

Det alo-
tus est ve-
rissima ho-
minis bea-
tudo.

de divinis oraculis. Quoties hanc beatitudinem anhelans vociferatur David: *Offende faciem tuam & salvi erimus.* Apud te est fons vite, & in lumine tuo videbimus lumen. Aperte Christus ipse pronuntiavit. *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Subiunxit Joannes: *Hac est vita æterna, ut cognoscant te solum Deum verum.* Præcorum Patrum omnium loco Augustinus: *Viso, inquit, quæ est facie ad faciem summum præmium promittitur iustis.* Atque hoc primum sit.

Alterum est, querere, quid sit Dei visio: Si vel tudissimo respondendum, dixerim: Non est aliud visio Dei, quam Deum sibi præsentissimum reipsa, verè sine ullo impedimento aut interiectu veli aspicere & cognoscere. Theologi dicunt esse, Comprehensionem seu perfectissimam possessionem ultimi finis, qui est Deus. Extra cælum non habemus, nisi obscuram Dei effigiem, rudi linearum ductu descriptam: *Videmus nunc per speculum in enigmate.* Ad cuiusvis caput id explicio.

Est quis in prælati turti, aliòve loco edito, & quidem innubi die, serenissimòque cælo. Hinc oculorum acies in amplum Orbem ad aliquot milliaria undique versum potest excurrere. Quàm in re summa est circumcirca amenitas. Hic fontes, rivos, flumina; hic domos, arces, castra, oppida; illic prata, segetes, agros, pascua; istic silvas, montes, nemora subiecta conspiciunt & mirè delectantur. Atqui hæc minima terræ particula est. Idcirco ille ipse, qui hæc oculis cernit, intellectum, quo pertingere oculi nequeunt, emittit, & primò quidem in medium terræ gremium, in ipsam inferorum abyssum, ubi mortis æternæ imperium contempletur. Inde per montium cavernas, ubi æris, argenti, aurique vidit incunabula, emergit in apertum. Hic grandem terrarum globum velut pilam in æris medio pendentem considerat: simul animo versat innumeras plantarum, germinum, herbarum, florum, arborum, fructuum formas, tot brutarum animantium, tot hominum differentias. Inde in aquas & maria se immittit, ubi tot miliarum & tritremium, tot centena millia omnigenorum piscium miratur.

Jamque terrarum globum ejusque incolas contemplatus, in auras se librat, tres æris regiones pari modo peragrat, dum ad ignem, elementum quartum & supremum perveniat. Inde grandius orditur iter per undecim cælos, per planetas & sidera, per lunæ ac solis vias evolat, atque simul incredendam illam & inenarrabilem Orbium cælestium altitudinem ac densitatem obstupescendam mente contrectat. Jam & cælum suspensuram, eorumque pensilem & assidue mobilem machinam emensus, ad supremum empyreum cælum, ad sedem Beatorum transit. Hic plæculum morari cogitat, hic in omnem partem circumspiciens, singulæque illustrans oculis, distinctissimos videt Beatorum ordines, symphoniarum celestium suavitatem audit, sparsos odores naribus admittit, ambrosiam & nectar gustat. Hic non admirari solum & obstupescere, sed animo penè deficere cogitur. Uti Regina Saba inenarrabilem Salomonis magnificentiam & gloriam contemplata, non habuit ultra spiritum, dixitque: *Verus est sermo quem audivi in terra: mea super sermonibus tuis, & sapientia tua: & non credebam narrantibus mihi. Donec ipsa veni, & vidi oculis meis, & probavi quod media pars mihi nuntiata non fuerit: major est sapientia & opera tua quam rumor quem audivi.* Beati viri tui, & servi tui hi, qui sicut coram te semper, & audient sapientiam tuam. In has voces jure multo meliori prorumpit, qui cælum cælique voluptates animo ac mente concipit.

§. II.

Si quis ergo, ut dixi, in loco edito considens, ea quæ recensui, partim oculis cernat, partim cogitatione depingat, quid has omnes imagines, quid hoc omne

Tent. I.

A seu visum, seu cogitatum esse dicam, nisi rudem ac parvulam Dei effigiem; nam hæc omnia & infinite plura in Deo videbimus, visuri Deum ipsum. Atque hic verus Dei aspectus & cognitio tam immensas ingerit voluptates, ut si quis mediis inferorum flammis collocaretur, modò Deum intueri posset, doloris aut mortis nihil sentiret; imò verissimè diceret, quod ille in Phalaridis tauro dicturus somniabatur: Quàm mihi res, ut nullo hæc suave est, quàm hoc non curo; Deum video, nihil mihi dolor mali sentio; beatissimus sum, voluptatibus affluo. Hoc aut mortis nemini mirum videri velim. Græcus interpres Pelagius nobilissimam sui victoriam de homine solitario commemorans: Senferat, inquit, cor suum ignitis Diaboli sagittis peti. Scipsum igitur hunc in modum allocutus est: Qui cacodemoni talia suadenti obtemperat, cum cacodemone torquebitur. Quocirca prius explora, num ignes æternos tolerare possis. Et cum dicto digitum ardentem cereo admovit, doloris tamen acrimoniam non sentit, ob nimios latentium cupiditatum aestus. Hic fortiori ignis impigit in forem, & invaluit.

Jam nemo mirabitur, puto, quod diximus hominem in concitatissimis flammis medium doloris nihil sensurum si simul aspiciat Deum. Nam tantà hic homo gaudii magnitudine perfunderetur, ut ea non tantum omnem doloris acerbiteret sopiret, sed jucunditatem insuper incredibilem afferret menti, tanquam in voluptatis pelagus abiret. Atque hinc facile intelligere est, Beatos a divino hoc intuitu, nunquam amplius abducendos, sed nec totà æternitate unquam abduci posse.

Quæ jam insanissima cecitas nostra est, nec cruentis lacrymis sat deploranda, quod in Orbe hoc nugas, crepundia, apinas, affanias, folia picta, aculeum fractam, res vilissimas, oblectatiunculas inanissimas, & ipsa plannè somnia; pecuniolam dignitatis funum, honoris auram, venustiorum mulierculam tanti faciamus & penè adoremus; Bohum summum, infinitum, immensum negligamus? Cæcitas prociis insanissima, quod hæc ipsi parum cogitemus, iis qui hæc cogitant aut inculeant, ægrè aut ne vix quidem credamus, promissionibus divinis non fidamus. Est igitur visio Dei, Consecutio & Possessio summi Boni: Aut, Expressa perfectaque similitudo ac imago essentia divina, seu Pictura divinitatis.

Similitudinem & imagine voco: siquidem eam penicillissimo pectore ita recipimus, ut non solum filii Dei, sed verè veluti Divinus futuri, Deo simillimi. Clarissimè Joannes: *Scimus, inquit, quoniam cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est.*

Sciamus itaque, quod sedulo monuerim, ea quæ diximus, quæque dicturi sumus, non vigilantium somnia, nec vanas esse commentatiunculæ. Hanc de Beatitudine dissertationem è facti paginis & Theologorum consensu liquidam & firmatam proponimus. Illa itaque imago Dei nobis ipsis imprimenda inexhaustus omnigenæ voluptatis Oceanus est, & tantum tamque infinitum bonum, ut quidquid vel laboris jam vel ærumnarum subeamus, id omne vix obolus unicus ad mille miliones auri censendus sit.

Cacodemones hoc exactissimè norunt. Lucifer cum desperatissimis suis affectis, illam quam dixi divinitatis fer & ejus picturam nunquam aspexit. In cælo quidem fuit, cæli affectus di-gaudia gustavit, sed in viâ ad videndum Deum corruit; ita Deum nunquam vidit. Sed cum spiritus sit intelligentissimus, merè imò intelligentia, facillimè assequitur quanti sit videre Deum. Hinc si ulla spes reditus esset aut gratia, milles iterumque milles majori pretio quàm nos, cælum emere paratissimus esset. Hanc cæli dulcedinem nos miseri nunquam gustavimus, alioqui illam aliter appetituri.

Y

Inter

Cæsaribus
Heribab-
enjis qui in
agro Colo-
niensi ante
quadringen-
tos annos
duodecim
libros Mira-
culorum in
lucem ded-
it. l. 5. Mi-
rac. c. 10.

Marc. c. 1.
v. 24.

Inter præfata miracula narratur, Coloniam in æde di-
vi Petri Diabolum per feminam à se infestam varia gar-
rivisse. Inter cetera interrogatus, me audiente, inquit
qui interfuit, quid de suo ad cælum reditu sentiret, quo
cum pretio si posset, emeret? Ad hæc invitus hospes: Si
à terrâ, inquit, ad nubes columna porrigatur, clavis,
muticibus, cultris, novaculis undique præfixa, & ego
humano corpore ac membris vestitus dies noctesque
per eam sursum deorsum assidue trahendus sum usque
ad supremi iudicii diem, id prorsus non recusavero, mo-
dò in eam quâ excidi, & gratiam & gloriam liceat re-
dire. Hoc utique mendacifugulus genius fateri coactus
est. Nec enim ignoramus eadem demonem jam olim ver-
itatis testem proclamasse de Christo: Scio qui sis, San-
ctus Dei. Deinde multum lucri redit ad Diabolum cum
talia spargit; nec enim nescit, nos quidem hæc auditu-
ros, sed quæ sciverimus, minime facturos, suo lucro,
detrimento nostro non modico.

§. III.

Hic, obsecro, in id quod diximus, cogitationem
acrius intendamus. Cum nostri nobis labores jam
nimium difficiles, cum ærumnæ graves nimium viden-
tur, nobis ipsi & quisque sibi objiciamus: En imbellis
niles, en Martyr delicate, quam etiam levia recusis to-
lerare cælo emendo! Non tibi columna figitur præ-
cutis ferramentis armata, in quâ sursum deorsum rap-
tandus irrequieto cruciatur lacereris. Tu modò hoc
verbiculum taciturnus digere, hoc tædiolum non obmur-
murans exhauri, hanc molestiam non impatiens per-
fer. Non te omnium maximæ quas patiari, calamitates
premunt. En, facile istud perferre poteris, modò velis
poteris, poteris, ne dubita, modò tu tuam non subtra-
has refractariam voluntatem. Quid hæres, quid cun-
ctaris hæc pati de cælo agitur. Cælum, ut scias, sine im-
pendio non emittitur. Deus jam mercatorem agit. Nam
Augustino præcone & interprete: Venale est quod habeo,
dicit tibi Deus, eme illud. Quid habes venale? Requiem ve-
nale habeo, eme illam. *Præmium ipsius labor est. Rectè Pau-
peratate regnum, dolore gaudium, vilitate gloria, morte
vita, requies emittitur labore.*

Aug. in Pf.
83. post med.
pag. 452.
Requies
habet pro
pretio la-
borem.

Age, age; labori fructus amplissime respondebit.
Denario jam emes, quod sit non solum mille dena-
rium, sed mille millionum auri. Vel Diabolum non vi-
des, non audis? Ille novit pretium cælo ponere. Si il-
lud ipsi æquè actibi venale foret, nullis sumptibus, im-
pensis nullis parceret: nollet non magno sibi stare tam
immenta gaudia. *Id enim optime novit labores omnes
longissime superandos præmi magnitudine.*

Quid tu ad hæc emptor fastidiosus? Euge serve piger
& infidelis, nunquid dum dormis ad cælum blandis ma-
nibus es deportandus? Aut forsitan suavi per hortos am-
bulatiuncula eò te peritendum speras? O tam igna-
rum, quam ignarum pecus! an non millies audisti: non
esse mollem ad altra viam; eundem per senticeta; cal-
candas spinas; vim pati cælum, & à violentis illud diripi?
Erubescere quæso, non placis à te æstimari tam inæsti-
mabile bonum.

Rom. c. 8.
v. 18.

Tam in se
spectata,
quam etiam
charitate
prædit.

Cælum est beatissimam & æternam? Quidquid facias, quidquid
perferas, cælum non minus gratuitum est donum. Et
quamvis unus idemque sæpius mori & tormenta pluri-

morum suo quavis tempore possit perpeti, quamvis ut tibi res-
Stephanus faxis obrui, ut Philippus & Andreas in cru-
cem affigi, cum Bartholomæo detractâ pelle spoliari, ut
Thomas & Sabastianus jaculis configi, ut Laurentius,
ut Pamphilus, ut Acindynus, ut Orestes, ut Eultratus,
ut plures alii in candenti crate assari sustineat, de co-
nihilominus proclamatur Paulus: Non sunt condigne pas-
siones hujus temporis ad futuram gloriam. Et quamvis ille
idem & unus homo per centum annos, annis singulis
vix exuratur lentis ignibus; imò si solus ipse tempo-
ris successu Martyrum omnium cruciatus perferendo
exhauriat, imò si etiam aliquanto tempore gehennam
ipsam toleret, Paulus tamen etiamnum vociferatur:
Non sunt condigne passionibus hujus temporis ad futuram glo-
riam. Res certa. Nil certius unquam Phœbi cortina
protulit.

Quidquid Machabæi, quidquid Paulus, aut Stepha-
nus, quidquid Laurentius & Vincentius, quidquid Sancti
Achatius & Mauritius, quidquid alii omnes Martyres
passi, leve fuit, momentum fuit, ad illas infiniti tempo-
ris æternitates. Lapides, equulei, sartagine, gladii, secur-
res, laquei, tormenta omnia cælo collata velut bulla,
punctum, pluma, sunt levissima. Acerba prius & im-
mania pertrulerunt Martyres; latera facibus adusta, membra
omnia ungulis lacerata, viscera ferro protrac-
ta, faxis contusa genæ, excisa lingua, dentes excussi,
oculi evulsi, omnes manuum ac pedum articuli particu-
latim præfecti, in potionem liquatum cum pice plum-
bum, aut mixtum sinapi, calx & acetum est infusum; le-
cti sunt, discerpti, assati, frixi, tosti, membratim mortui
sunt. Promptissime tulerunt omnia, vite perennis gratiâ.

Et quanta sine ferro, flammâ & sanguine præci Ana-
choreta promerendo cælo sunt passi? Vastissimas soli-
tudines ingressi, antra & specus habitaverunt, procul ab
omni humano solatio. Labores illorum graves & con-
tinui, mentia parcissima, rigidissima jejunia, orationes menta-
frequentissimæ, lacrymæ quotidianæ, vigiliæ assiduæ,
vexationes demonum creberrimæ; pro veste saccus & con-
cilium, pro lecto saxa & solum, pro Musica silentium li-
perpetuum. Eorum res gestas inspicere, & obstupescere.
Nihilominus quidquid perpessi sunt, momentaneum
illis & leve visum est amore celi. Paulinum illud etiam-
num verissimum: Non sunt condigne passionibus hujus tempo-
ris ad futuram gloriam.

§. IV.

Anno Christiano trecentesimo decimo sexto
Edesse vir integerrimus Abibus diaconus, à Lici-
nio in equuleum est raptus & ungulis laceratus. Jamque
membris omnibus forè discerptis, & defluentibus undi-
que cruoris rivulis interrogatus est Martyr: Quid hæc
sibi profutura crederet? Generosâ voce hoc ipsum re-
spondit: Non sunt condigne passionibus hujus temporis ad fu-
turam gloriam que revelabitur in nobis.

Quid nos ad ista, & istos: Cum modicum quid fellis
gustandum, aut pars Dominicæ crucis portanda est,
heu mœsti vultum contrahimus, & vel excusamus, vel
indignamur, & patientiam omnem abjicimus. Ubi
amor & desiderium celi? Augustinus in nos rectissime
sic argumentatur:

Si verum vis comparare, & verum judicare, æterna re-
quies æterno labore rectè emittitur. Verum hoc est: sed noli time-
re: Misericors est Deus. Si enim haberes æternum laborem,
nunquam pervenires ad æternam quietem. Ergo ut aliquando
pervenias ad id quod emis, non in æternum laborandum est: non
quia non valet tanti, sed ut possideatur quod emittitur. Decies
centena millia annorum in labore quid valenti? Decies centena
millia annorum habent finem: quod tibi dabo, dicit Dominus,
non habebit finem: Quasi Misericordia Dei? Nec dicit: De-
cies centena millia annorum labora; non dicit, vel mille annos
labora; non dicit, quingentos annos labora; cum vivis labora,
in paucis

in paucis annis. Inde jam requies erit, & finem non habebit. Paucos annos laboras, & in ipsis laboribus, non deest consolatio, non desunt gaudia. Sed noli gaudere in seculo, gaude in Christo.

Si diceret tibi Deus (Decies centenis millibus annorum labora) magnam tibi gratiam faceret. Nam hi tot anni ad finem decurrunt, at tui laboris merces nullum videbit finem. Sed nequitiam tibi Deus decies centena millia annorum, non decem millia, non mille, sed nec quingentos laboris annos imperat: Hoc tibi dicitur, Annis pauculis labora dum vivis. Quanta hæc gratia? Et tu etiamnum deliberas, num labores?

Si vis sustinere laborem, attende mercedem. Cum autem attenderis, quid sis accepturus, omnia tibi erunt vilia, quæ pateris, nec digna æstimabis pro quibus illud accipias. Nam utique fratres, pro æternæ requie labor æternus subeundus erat. Æternam felicitatem accepturus, æternas passiones sustinere deberes. Sed si æternum sustinere laborem, quando venires ad æternam felicitatem? Sed planè possit esse longa tribulatio pro æternâ felicitate. Est mille annorum esset? appende mille annos contra æternitatem. Quid appendis cum infinito quantumcunque finitum? Decem millia annorum, deciescentena millia, si decendum est, & millia millium quæ finem habent cum æternitate comparari non possunt. Huc accedit quia non solum temporalem voluit laborem tuum Deus, sed etiam brevem. Paucorum dierum est tota vita hominis, etiam si lata duris non misereantur. Si ergo per totam vitam suam homo in laboribus, & in ærumnis esset, in doloribus, in tormentis, in carcere, in plagis, in fame & siti omnibus diebus, horis omnibus, per totam vitam suam usque ad æternam senectutis, pauci dies sunt tota vita hominis: quo labore transacto, veniet regnum æternum, veniet sine fine felicitas, veniet æqualitas Angelorum, veniet hereditas Christi, veniet coheredes Christus.

Cum ergo labor fatigat, cum ærumnæ premunt, hoc ipsi nobis identidè occinamus: Non sunt condigne passionibus huius temporis ad futuram gloriam. Paulus ipse cur id tam affirmatè dixerit, rationem hanc reddit: Id enim quod in presenti est momentaneum & leve tribulationis nostre, supra modum in sublimitate, æternum gloria pondus operatur in nobis. Hic penitorem agit Paulus & libram manu gerit, in cuius alteram lanceæ miserias vitæ istius omnes conijcit, in alteram celeste præmium componit. Sed quia lanx illa miseris plena, velut patiens plumulis nihil onerata violenter attollitur, lanx autem ista præmio celesti gravida subsidit, ita demum Paulus velut libripens pronuntiat: Quod in lance primâ est, leve ac momentaneum instar plumulæ est: quod verò in lance alterâ, æternum gloriae pondus est, & quindecim pendit auri centumponidia.

Quocirca nemo miretur Paulum in tantis laboribus, in tot periculis, in ærumnis innumeris, in quotidianâ penè moriendi necessitate ad eò non defecisse: leve illi ac momentaneum videbatur, quidquid tolerandum erat. Hoc ipse met ingenue fateatur: Propter quod non desicimus. Non enim condignas censuit passionibus huius temporis ad futuram gloriam.

Ad rem insignissimè Augustinus: Verum est, inquit, quod dixit Apostolus: Etiam quod ad præsens est, temporale est, & leve tribulationis nostre, iuxta incredibilem modum, & in incredibilem modum, æternum gloriae pondus operatur nobis. Ecce quantum pretium damus, quodammodo unam siliquam ad accipiendos thesauros sempiternos. Siliquam laboris ad requiem incredibilem. Gaudes ad tempus, noli ibi fidere: tristis es ad tempus, noli desperare. Non te corrumpat felicitas, & non frangas adversitas. Promiste requiem, patere molestiam. Minatur ignem æternum, contemne dolores temporales.

Ergo non contemplantes quæ videntur, sed quæ non videntur, vultum animumque attollamus caelo. Virebimus Deum sicuti est. Appendamus cum Paulo & labores nostros, & nostra præmia, & gravissimas etiam ærumnas, leve ac momentaneum appellabimus. Pro-

Tom. I.

Apter quod non deficiamus, dum æternum illud glorie pondus obtineamus.

CAPUT XV.

Visio Dei, summum omnium gaudiorum finis explicatur.

Narrat Palladius, quâ ratione Macarius Alexandrinus animo in cælum evolare sanctissimè conatus sit. Consilium suscepit Macarius quinque omnino dies, non aliâ quàm de Deo rebusque divinis ac celestibus cogitationes admittere: atque his impransum, incenatum, & quantum licuerit infomnem inhærere, nec sinere, ut animum his cogitationibus affixum, quidquam inde avellat. Eo animo tugurium occlusit & obsecravat, ut quibuscunque demum foris turbantibus, nil responsi daret. Ita Macarius destinationis suæ certus, incepit stare, sibi quæ ipse dicere: En ascendimus in cælum; tu cave prius descendas, quàm tempus præstitutum abierit. Sat illic hominum habes quibuscum loquaris, habes beatos Angelos, habes ipsum Deum: fructu colloquii divinis, gusta beatorum delicias. Geminis dies noctesque sic perdis & pernox stetit, abiecit cæli dulcedine. Verè conversatio illius in cæ-

Palladius de Macario Alexandrino c. 19. & 20.

Philipp. c. 3. v. 20.

Cacodæmon religiosissimam hanc contumaciam aggerimè ferens, & turpe sibi iudicans eò vivos homines subvolare, unde ipse præcipitatus esset ad æternam mortem, hoc machinari aggressus est, ut omne tugurium ardere videretur; ipsam etiam stercoræ, cui Macarius insisteret, fallax flamma corripuerat, jamque undique vir sanctus se flammis circumdedit. Ita terribus incæpto destitit. Causam homo religiosissimus addivans: Deo, inquit, fortassis id permittente, ne mihi hoc reputaretur insuperbiam.

Rude tex- tum ejunctis.

Credibilissimum est, cacodæmonem vix quidquam adeò molestè ferre atque cum cælum sumimus meditandum, & nos ipsos veluti in eo collocamus. Hic insaniat Diabolus, cum sciat, se his sedibus pulsus, in quas homines è luto ficti, sint evehendi. Non terreamur hæc invidentiâ Diaboli, sed tantò crebrius de cælo cogitare, de cælo loqui lubeat, quantò demon molestius obtrahat. Id vetare non potest vaserimus alator. Vellere nos potest & vexare, impedire aut vocare non potest, si nolumus.

Eam in rem proximo capite de Visione Dei loqui cepimus, quo duo hæc explicata, quid Dei Visio, & quod primarium virtutis præmium sit. Sequuntur plura de hoc eodem Dei aspectu differenda, in quo scilicet hæc visio consistat, quid ad eam necessarium, & quomodo fiat. Hæc ordine sunt exponenda.

Hic in antecessum, mi Lector, moneo, ea quæ dicturi sumus, ne difficilia crede, aut scholis aptiora. Ad cuiusvis captum sic illa expressè ac planè conabor sub oculis dare, ut nemo facile futurus sit, cuius intelligentiam effugiant.

§. I.

Tertio loco igitur querendum: De aspectu in quo Aspectus consistat: Beatus Thomas, & cum eo Theologorum scholæ, tria huc requirunt: Cognitionem, Apprehensionem, Fruitionem. Obscurè & barbarè videmur loqui. Res illicò patebit. Nam complura quæ de his articulis scholæ præcipiunt, studio transimus. Quæ de cælo tradimus, non audui tantum & legi, sed intelligi ac retineri cupimus, cum nihil æquè nobis expediat, quàm futuram Beatitudinem exactissimè animo & cogitatione comprehendere. Dicta facillimè sic capiemus.

Pictura meis oculis obijcitur summi artificii elegantissima.

Y 2

strat, & roborat, ut ea suos oculos in DEVM veluti solem, acie non laesa possit desigere.

Fit nonnunquam ut oculi judicent tres Soles à se videri, quod exponens Seneca: *Historici*, ait, *Soles vocant, & binos ternosque apparuisse memoriam tradunt*; *Græci paralia vocant, quia accedunt ad aliquam similitudinem Soli. Sunt autem imagines Solis in nube spissa & vicina, in modum speculi*. Sic revera DEVS, velut Sol æterno lumine suo Beatos omnes illuminabit, ut & ipsi radios emissuri tanquam Solis imagines & specula divinitatis purissima.

Sunt Chalcographi, qui tria quatuorve speculorum paria firmandis oculis affigant, sine quibus sculptura ætaria tam subtilis nunquam prodiret. Lumen gloriæ Beatis loco centrum conspiciuntur est: etenim illud sic eorum firmat aciem, ut infiniti splendoris Solem, non tantum non palpitantibus ac tremulis, sed vegetissimis, inconnivis, lætissimis oculis æternum cum voluptate summam sint aspecturi.

Hoc idem lumen gloriæ, humanam mentem sic extendit & dilatat, ut illud immensum bonum suavissimè possit capere. Perinde ut lux vitæ hujus efficit, ut oculi duo innumera videre gradatim & particulatim, terrarum Orbem universum completi possint; sic lumen gloriæ intellectum laxat, & amplificat, habilemque reddit ut DEVM comprehendat, & velut in se includat.

Si hujus luminis vel scintilla nobis affligeret, subito à malis & ignorantibus omnibus immunes ageremus. Verum id fieri non potest, dum in regione mortis degimus. Prius mortalitatis faccus est deponendus. Olim, non erat licitum, * *indutum sacco aulam Assueri Regis intrare*. Multo minus est licitum, intrare aulam DEI, sacco vestitum. Sed ulterius.

Quinto loco quaeritur, Quomodo fiat Visio DEI? In Philosophorum Lyceis res notissima est, nihil videri nisi species visibiles, velut per specula; nihil intelligi, nisi per species intelligibiles. In exemplum fit istud: Hominem ante me stantem video. Hominis istius forma in oculo meo est, quæ Philosophis species vocatur. Ita DEVS, si quis quid vel oculus, vel intellectus admittit, id harum specierum beneficio fit. In cælo nihil negotii habent hæc species, procul inde exulant. Nam DEVS cum conjunctis Beati animæ per intimam præsentiam sese conjungit & unit. Quemadmodum ignis candenti ferro conjunctissimus & intimus, ferrum quasi merus ignis est, sic Beatus quasi merus DEVS. Significanter dixit Joannes:

Cum apparuerit, similes ei erimus. Quod Gregorius exponens: *Anima in semetipsam*, inquit, *Auctoris sui inconveribilem speciem dum respicit, assumit*. Cur nolimus hæc capere, cum facillimè possimus? Cur verò divinos intuitus non tanti æstimemus ante obitum, à simili perspicuum fiet.

Si quis horum aut pratum omnigenis floribus velut tapete pictum densissimâ nocte transeat, florum varietatem, et si ei proximus, non æstimabit, quia non videbit alius tenebris impeditus: Ubi verò diluxerit, illam ludentis naturæ picturam uno obtutu cernet, & obstupescet. Ita prorsus, præsentem semper habemus DEVM, sed non cernimus præsentem, alius tenebris oppressi. Vel Aristoteli hoc credamus: In divinis Oculis nostros esse nocturnum: At ubi gloriæ lumen effulserit, & DEVS esse intem cum Beati conjunctis animâ conjunxerit, in eamque divinitatem suam veluti transfuderit, mox gaudium tam inexplicabile, interminatum, mox tantum amoris incendium in Beatorum mentibus existet, tantopere Beati exardescunt ad id quod nunquam viderunt, ut eos æternitate totâ nullum unquam tædium inde sit avulsurum.

§. IV.

Magni ponderis quaestio inter Theologos hoc loco nascitur: Num DEVS, qui spiritus est, corporeis oculis videri possit in cælo? Eam silentio penitus transire vix sinit susceptum thema; illam tamen exactius definire dictionis nostræ brevis non permittit. Medio non intuiti, reor, ibimus. Patere, mi Lector, hæc paucula tibi nonnihil videri nubila. Veteres Theologi, non diffitemur, censuerunt à nemine DEVM aspici corporeis oculis.

Hic obsecro meminisse libeat, quod in plurimis fieri animadvertimus. Sæpissime unum dicendi aut scribendi auctorem centum alii, hos centenos alii mille; ut cervi ducem eorum plures, ovem unam alia plurimæ sequuntur. Neque verò in tantâ rerum mole ad unguem omnia exigi, nec ad aurificis libellam universa trutinari possunt. Circuli quadraturam nec Aristoteles, nec Archimedes, nec Euclides, summa ingenia, invenire potuerunt; à nemine tamen unquam deinceps invenienda asserere non cogimur. Gregorius de Valentia DEVM aspici posse, opinionis falsæ minimè damnandos esse. Nec desunt recentiores Theologi qui hanc pro viribus propugnent. Sic illi ratiocinantur. Si corporeus inferorum ignis potest torquere spiritum, cur corporis oculi non possint videre spiritum? Ignem Avernalem esse corporeum in Theologia notum est. Hinc illud Augustini: *Torquentur miris, sed veris modis*.

Deinde creata omnia Creatori suo ita sunt subjecta, ut non tantum habeant omnigenam facultatem ad patiendum, quod vult Creator, sed etiam ad agendum quodlibet ac producendum, ad quod ea conditor assumit, lem potest velut instrumenta; bonus serba determino etiam calamitatem optime pingit. Ita de divini Majestatis sentire prorsus æquissimum est. Nam in talibus, quod Augustinus affirmat, ratio facti est potentia facientis. Quod in Evangelio aliisque ejusmodi arcanis verissimum.

Accedit divini Voluminis auctoritas. Clarissimè Joannes in carne meâ, inquit, debeo DEVM meum. Quem visum sum ego ipse, & oculi mei conspexerunt. Et non alius. En meridianum Solem, si suo permittantur verba significatui. Quod si libeat, verborum interpretem audiamus. Meliorem Augustino nullus postulaverit.

Augustinus ergo ipsissimum istud indagaturus, his omnino verbis interrogat: *Utrum etiam corporalibus oculis ibi videatur DEVS, hoc in istâ quaestione versamus*. Ad quam luculentissimè respondet his omnino verbis, quæ optimâ fide adnumero: *Ratiocinatio illa Philosophorum, quæ ad substantiam aspectu intelligibilia videt, & sensu corporis sensibilia, id est, corporalia, ut nec intelligibilia per corpus, nec corporalia per seipsa mens valeat intrare, si possit nobis esse certissima, profecto certum esset per oculos corporis etiam spiritualis, nullo modo posse videri DEVM. Sed istam ratiocinationem, & vera ratio, & Prophetica irridet auctoritas*. Quid ad hæc dicitis, ô boni, quicunque contradicitis? Addit Augustinus: *Quod de Prophetâ Elyseo paullo ante diximus, nonne satis indicat, etiam spiritu, non per corpus, corporalia posse cerni? Sicut ergo constat videri corpora spiritu: quid si tanta erit potentia spiritualis corporis, ut corpore videatur & spiritu? Spiritus enim est DEVS. Quamobrem fieri potest, valdeque credibile est, sic nos esse visuros mundana tunc corpora celi novi & terra nova, ut DEVM ubique præsentem & universa etiam corporalia gubernantem, per corpora quæ gestabimus, & quæ conspiciemus, quæquævis oculis duxerimus, clarissimè perspicuitate videamus*.

Concludit demum Augustinus: *Ita quæcumque spiritualia illa lumina corporum nostrorum circumferemus, incorporeum DEVM omnia regentem, etiam per corpora contuebitur*. Quid dici posset clarius? Unus hic Aristes pro mille testibus est.

Verum animi mei non erat, hic judicem agere, aut quidquam hæc in re definire, sed Augustini & aliorum cum illo sentientium mentem aperire. Cum pricis sapere plerumque tutius.

§. V. Quæ

QUæ omnia meritò nos impellant, ut suis quisque oculis quotidie concionetur in hunc ferè modum: O mei oculi, avertite vos ab omnibus, quæ periculosa vobis aut noxia occurrunt. *Adhuc enim modicum aliquantulumque, qui venturus est venit & non tardabit.* Tunc omnis voluptas saluberrimè jam subtrahita fenore millesimo redibit; res creatas omnes in Deo videbitis. Ne quæso in fallas vos oblectationes præcipitate: Differre paullulum cupiditates vestras, & brevè Voluptatis Oceanum in cælo habebitis, in quo suavissimè natabitis æternum. O mei oculi, cavete dum evolutis, ne sicut columbæ seducamini! Sunt prata floribus picta, sunt agri segete copiosè fertiles, qui invitant ut illuc pabulum evoleris. Attendite, cavete, latet anguis in herba, accipiter superne volitans, in vos collineat. Dulce malum, sed grande incautis imminet. Quid vultis videre, quod non licet habere? Fucata rerum species fallit, humana forma blanditur in mortem. Rex David hoc expertus est; idem mille alii experti sunt. Longè tutius est, penitus non videre noxia, quàm videre cautè. Oculi tunc verè cauti sunt, cum sanctè clausi sunt.

Elias vates, primus Anachoretarum parens, cui pro domo specus erat, mox ut delicias cælestes summis velut labris gustavit, sensuum fenestras clausit, os, oculos, vultumque totum pallio cooperuit.

Silvanus Abbas, cum prolixè preces finiisset, manus oculis opponens, sic eos allocutus est: O mei oculi, diem vobis negari permittite. Claudamus has valvas, quæ vix unquam sine periculo patent. Nihil est in Orbe terrarum, nihil est quod visu dignum sit. Quidquid ostentat terræ, modicum; vile, nihil est ad cælum. In cælo magna, pulchra, æterna sunt. Illic abundabimus: Videbimus Deum.

Hic ego animi puritatem monstro: Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Puritas animi pretium est ad æternum hoc spectaculum emendum. Huic Puritati obtinendæ nihil cogitamus, nec magis necessarium est, quàm omni mortalium voluptati promptissimè valedicere, nam eam illic cum fenore millescopo recepturi voluptatibus longè maximis cumulabimur.

Hic grande quid dixero. Si tantis cæli gaudiis, non nisi unicà liceret dieculà, vel horulà frui, rectissimè saperemus, si nihilominus complures annos rigidissimæ virtutis disciplinam amplè asperitum vitæ genus duceremus, ad unicam illam horulam obtinendam. Illud

Aug. tom. 1. quod Augustinus in eam rem assermatissimè dixit, vel l. 3. de libero milites inculcandum est: Tanta est, inquit, pulchritudo, & arb. c. 25. & jucunditas lucis æternæ, ut etiam si non liceret amplius in eâ manere, quàm unus dies morà, propter hoc solum innumerabiles anni hujus vitæ pleni delitiis & circumfluentia temporalium bonorum rectè meritorè contemnerentur. Non enim falso aut

pravo affectu dictum est: Quoniam melior est dies unus in atris tuis super millia. O Beati mundo corde, ut per hoc efficiamini consortes naturæ divinæ!

CAPUT XVI.

De Dei Visione plura explicantur: Maximè Quid in Deo visuri simus.

REFERT Isidorus, in Idumæa fluere fontem, quem Job nominant, quater anno uno colorem variare. Principiò quidem pulverulentus fluit ac turbidus: Dein purpuram induit, ut sanguinolentus censeretur possit: Tertio colorem prasinum ac viridem assumit: Denique purus ac limpides meat. Huic fonti non absimilis est humana vita; majorem partem limosa & turbida; nonnumquam sanguine infecta, & cruentis flucti-

Abus: Vix quidquam habet gaudii sine luctu, nec mellis aliquid sine felle: Interim subviridis, vitreusque color, spes vitæ melioris non deest, solatur nos secutura felicitas, annos æternos in mente habemus, ita luctum gaudio mutandum non odimus. Succedit tandem pellucidissimi fontis crystallus, *Agua viva, saliens in vitam æternam.* Hic crystallinus argenteusque fluvius sanguineo-lentum turbidumque rivum extrudit. *Fluminis impetus per sal. 4. 7. latificat civitatem Dei.*

Eo statim momento quo Deum aspiciemus, omne miseriarum ac calamitatum agnien evanescet. De hoc beatissimo Numinis aspectu orli sumus dicere. Explanatum est 1. Quid sit Dei Visio. 2. Visionem Dei caput esse beatitudinis. 3. In quo Dei visio consistat. 4. Quid ab eâ etiamnum excludat. 5. Quomodo ea fiat. Restant explananda sexto loco. Quomodo nos Dei Visio transformet in Deum. Septimo. Quid denique visuri simus in Deo. De postremis duobus nunc differemus.

§. I.

QUOD igitur sexto loco statuimus, est Quà ratione nos Dei Visio in Deum transformet. Ab æterno illo Miraculo divinæ formositatis, quæ profus infinita, inestimabilis, nihil sanè pulchrius est aut formosius animæ beatæ, quæ Deo tam similis, ut non possit esse cum Deo major similitudo. Sed num hoc satis aur capimus, aut credimus? Certe Theologorum illud explorata veritas ascendendum, quod illi his verbis enuntiant: Beati-major estudo est summa & perfectissima communicatio divinitatis, cuius mens beati est capax. Quemadmodum verò vitreus aquæ caliculus, in dolium vinatum insusus, & colorem vini & odorem induit, sitque planè vinum: sic profus Beati transformabuntur in Deum: similes ei erunt, sicuti est. Tanta enim inter Beatos omnes & Deum erit conjunctio, tanta unio, ut Beati cuiusque anima in Deum, velut in mare immensum se mergant. Atque hinc voluptatum omnium affluxus inenarrabilis, æternus.

Nos ipsos, obsecro, nonnihil circumspectamus, dum hic illi vitæ meliori præcludimus. Heu quàm undequaque afflictis, quàm miseris cooperi, quàm deformati ærumnis & peccatis sumus, quàm perditii demur! Velut umbra & larvæ obimus, semimortui ad mortem tendimus. Verum inter miseriam hanc, & illam felicissimam vitam unicum interest momentum, quod nos subitò miseris & noxis omnibus exoneratos, jam sapientiâ ornatos, jam divitiis & gaudiis plenos, jam bonis omnibus cumulosos super omnes reges veluti Deos Deo simillimos, ad sceptrum & diademata evehet. Hoc Deus nobis in filio velut in prototypo monstravit. Die Parasceves pependit Dei filius in cruce ut latro, imò ut eorum coryphaeus, nam latronum pependit medius, ab omni populo irritus, spinis operatus, tormentis undique confectus, viribus & sanguine exhaustus, ita & mortuus est inter mutuas hostium gratulationes & applausus. Post triduum hic ipse in trabe extinctus ad vitam rediit, paullò post vi suâ in aërem se libravit, cælos penetravit, ad Patris confessum summâ gloriâ receptus. Quales hæc vices, quàmque subitæ mutationes: E cruce in paradysum, è tumulo in cælum. Ita solet Deus; hic Dei mos est, pauperem honestare subitò. Quod enim ostendit in filio, id in usu habet, & in nos etiam exercet. Nam quos præcivir, & prædestinavit conformes fieri imaginis filii sui. Quapropter non turbemur, obsecro, nec adeò indignemur, etsi jam sputis & probris, etsi calcibus in nos elisis premamur: Momento in dignitatem regiam assurgemus, transformabimur in Deum Visione Dei.

§. II. Septi-

§. II.

A indigni sunt; iucundum est oculis supplicii illorum
pascere.

Beati vi-
debant in
Deo om-
nia: &

Septima hæc quæstio est & ultima: Quid igitur in Deo videbimus? Promptum ac facile responsum: OMNIA. Sed hanc vocem, OMNIA, explicatius proponamus.

Principio igitur: Beati omnes in Deo videbunt divi-
nam naturam, & omnes Dei perfectiones, Sapien-
tiam, Bonitatem, Potentiam, Immenritatem, Miseri-
cordiam, Iustitiam, Sanctitatem, Pulchritudinem, & E-
ternitatem, & quidquid Perfectionis tribuendum est
divinæ naturæ.

Secundò: Videbunt illud sacrosanctæ Trinitatis al-
tissimum arcanum: quod filius à Patre genitus, Spiritus ab
utroque processerit; quæ una divinitas, una sapientia &
Onnipotentia, unum sed interminatum ab æterno lumen,
tres tamen sint personæ. Ita videbunt Verbum
quod humano se corpore vestivit, humanamque natu-
ram ad infinitam dignitatem exivit. Sic omnia Patientis
Christi mysteria clarissimè intuebuntur. Nos in pluri-
mis jam divinamus, & hallucinamur: illi in luce erunt,
& errores suos ridebunt. Sic Omnia divini voluminis
arcana, interpretationes & explicatus, prædicationes &
vaticinia cognoscunt. Hæc crediderunt. Est autem prima
Fidei merces, videre quod credideris. Quod affir-
mans Augustinus: *Ibi, ait, videbimus & gaudebit cor no-*
strum. Nec expresse quid videbimus. Sed quid, nisi Deum? Et
omnia illa quæ nunc non videmus, credentes autem pro modico
capacitatis humane longe minus quam sunt, atque incompara-
biliter cogitamus. Hic creditis, ibi videbitis.

Tertiò: Videbunt Beati immensam cæli domum,
omnesque cæles. Altissimum hoc Numinis palatium
tam amœnum & eximie pulchrum est, ut omnes regum
turre, & nobilissima queque ædificia præ illo hi-
rundinum niduli & columbaria rectè censeantur. Hic
Beatorum singuli universos tam hominum quam An-
gelorum Ordines cernunt; imò quod obstupefendum,
non confusam illam hominum & Angelorum multitu-
dinem, sed omnes singillatim tam homines quam An-
gelos tanquam sibi proximos in oculis habebunt. In
terris ipsam etiam Imperatorem innumerum nec vident,
nec norunt. Alia in cælo ratio est, melioribus illic ocu-
lis utitur: nam uti omnes unum, sic unus omnes vide-
bit; alter alterum tanquam semper notissimum famili-
arissimè noscet. Ita omnibus atque singulis, de omni-
um ac singulorum numero, de meritis, dignitate, præ-
miis ac gloria liquidissimè constabit.

Quartò: Videbunt ipsos etiam Inferos, & omnia
Inferorum tormenta; cernent tam diabolorum, quam
omnium damnatorum numerum, cuiusvis malefacta &
quomodo ad noxarum modum sua singulis attempera-
ta sint supplicia, certo commensu. Qui gravius pecca-
verit, acerbius torquebitur. De hoc Beatorum specta-
culo Ista: *Vermis eorum, inquit, non morietur, & ignis eo-*
rum non exstinguetur: Et erunt usque ad saturationem visionis om-
ni carni. Ita non tantum supplicii, sed spectaculo ac lu-
dibris æternis sunt expositi; tanquam qui publicis nu-
mellis inferti stant omnium ostentui & irrisui.

Quid autem voluptatis est, dixeris, acerbissima tor-
teorum supplicia spectare? Est sanè, eaque duplex. Pri-
ma: spectabant inferos beati non amplius sibi metuen-
dos: Latissimum carmen omnium erit: *Anima nostra*
crepta est de laqueo venantium: laqueus contritus est, & nos li-
berati sumus. Pro se quique insultant Orco: Non gluries,
dicit, me amplius. Eripuit Deus animam meam à mor-
te, oculos meos à lacrymis, pedes meos à lapsu. Id triumphæ.
Altera. Suos, Deique capitales hostes cernent mediis
flammis ardere. Non est apud nos majus, sed nec exi-
tiosius gaudium, quam letalem hostem in arumnis cer-
nere. Nec parentum aut cognatorum misratio Beato-
tos tangeret; capitalissimi hostes sunt, omni miseratione

Quintò: Videbunt in Deo Beati divinæ providentiæ s. Divinæ
obstupefendum ordinem. Ecclesiæ preces sunt verifi-
cissimæ: Deus cuius providentia in sui dispositione non
fallitur. Atque hanc ab Orbis incunabulis ad ultimum
diem deductam seriem æternæ Providentiæ Beati ex-
plicatissimè videbunt. Hinc omnia omnino quæ un-
quam in Orbe toto sunt gesta scient non aliter, ac si ea
oculis spectassent. Idque ideo potissimum, ut divina
Iustitia universis ac singulis pateat, quam scilicet iure
puniantur illi, præmiis afficiantur isti. Beatus Paulus se-
riam præceptionem ingerens. *Nolite, inquit, ante tempus*
judicare, quoadusque veniat Dominus, qui & illuminabit abs-
condita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium. Adeo-
que non exteriores solum actiones, sed abditissimæ co-
gitationes & occultissimi in agendo fines patebunt. In
aperto erit & in oculis, quæ ratione divina hæc provi-
dentia singulos suaviter invitavit, potenter traxerit; quæ
ad salutem subsidia subministravit, quantis beneficiis
ornavit, quam benigne sustinuerit, quam amanter
protexerit. Hæc damnati scient, multo magis Beati.
Itaque omnium populorum ac gentium, imò totius
Orbis Historias sic scient ac si eas tunc primum ante se
cernerent.

Sextò: Videbunt in Deo res creatas omnes prout
olim fuerunt, modò sunt, & tunc erunt. Deus totius
Universi theatrum est, quod in amplitudinem infinitam
extenditur, nullis claudendum terminis. In thea-
tro isto spectabunt, quomodo Deus in omnibus rebus
conditis, & omnes in ipso existant, atque ab ipso pen-
deant. Neque tantum res creatas omnes, sed eorum ma-
gnitudinem, proportionem, pulchritudinem, naturam,
vim, vires, proprietates ac motum cernent. Hinc opus
non erit, ut Beati ad terræ globum descendant, instau-
rationem elementorum, curi. Tamen neque hoc eis
negandum. Nam puncto temporis in terram sese præ-
cipiti volatu poterunt demittere, & velut in rem præ-
sentem venire, divino interim, spectu nequam amisso.
Quemadmodum diaboli, licet extra Inferorum car-
ceres sint, suos tamen Inferos ubique secum circumfe-
runt: Ita Cælestes ubicunque locorum sint, aspectu Dei
beati sunt. Quæ Bernardus dilucidè confirmans: *Videt Bern. l. 5.*
Verbum (Beatus) & in Verbo, inquit, facta per Verbum. Nec
opus habet ex his quæ facta sunt, factoris notitiam mendicare.
Neque enim ut vel ipsa noverit, ad ipsa descendit, quæ ibi illa vi-
det, ubi longe melius sunt quam in seipso. Tantam porrò va-
rietatem rerum conditarum Deus esse voluit, non ut
iis genium lubitu nostro propitiaremus, sed ut eas jam
beati cognosceremus, earumque opificem tantò cumu-
latius laudaremus. In hanc rerum conditarum noti-
tiam sponte nostrâ naturali ferimur proclivitate, quam
Beatitudo liberalissimè saturabit.

Abstineat hæc angusta & trepida illa cogitatio, quæ sibi
persuadeat fieri vix posse, ut infinitarum prope rerum ex-
actior cognitio ob earum multitudinem, varietatem, di-
stantiam, & proprietates abstrusissimas habeatur. Vanus
est ac puerilis hic metus. Nam lumen gloriæ, ita ani-
mum oculisque firmit, ut Orbem universum cum
iis planè omnibus quæ Orbis continet, facillimè simul
ac suavissimo intuitu cognoscant. Quemadmodum ei
qui in templo mediocriter amplo consistit, omnia tem-
pli ornamenta in oculis sunt: Ita Beati jam Orbis Do-
mini maximas minimas suæ ditionis partes inspec-
tarent. Est de Theologis non nemo qui etiamrâ Dæmoni-
bus ea talia videri arbitretur. Si demonibus id conce-
ssum, quantum magis Dei amicis?

Sed Moyses suo id exemplo confirmet. Hic Genesios
sacer Historicus, ita de Mundi officio, deque hominis
ac ceterorum animantium creatione scripsit, tanquam si
rerum omnium productioni præsentissimus adfuisset,
cùm

* Pellis
Amalibee
seu tabula,
in qua Inpt-
ter res hu-
manas de-
scribere sin-
gebatur.
Aug. l. 12. de
Croit. Dei
c. 29. milia
pag. 305.
Idem l. de
curā pro
mort. c. 13.

7. Non so-
lum quæ
sunt creata,
sed eorum
etiam mul-
ta quæ po-
tuerunt
creari.

cum tamen duobus millibus annorum & quadringentis tribus natalis dies Orbis natalem Mosis præcesserit. Unde igitur Mosis tam remota & nihilominus tam enucleata rerum cognitio? In cæli vestibulo fuit, * Diphtheras & pugillares Numinis inspexit. Quid ergo non vident, quid rerum omnium ignorabunt, qui cælum ipsum ingressuri, qui Deum ipsum inspiciunt? Luceat haec de re Augustinus: Si propheta Elizeus, inquit, puerum suum Giezi absens corpore vidit accipientem munera, præ deformitate mundaverat, quod servus negavit, domino suo non vidente, latenter se fecisse putaverat: quanto magis in illo corpore spiritali videbunt sancti omnia? Quod idem sanctissimus Doctor alia scriptione firmans: Per divinam potentiam, ait, Martyres vivorum rebus interfuit.

Septimo: Videbunt in Deo Beati, non solum illa omnia quæ unquam creata sunt, sed eorum etiam multa quæ creari potuissent, non tamen omnia, sed plura pauciora, prout quis sublimius super astra solum occupaverit. Potuisset Deus decem alios & ampliores Mundos, potuisset centum, potuisset mille & plures condere. Hos omnes & quæ huius generis in infinitum abeunt, in Deo videre, solus est Christi Servatoris. †

† Sola Christi anima videt in Deo scientia Visionis omnes possibiles creaturas. Ita etiam Christus videt omnes omnium tam Angelorum, quam hominum cogitationes, quæ unquam fuerunt, sunt, & erunt. Vide Iacobum Granadum Theologum in 1. parte D. Thoma mihi pagina 203.

§. III.

Synopsis
eorum, quæ
beati visuri
sunt in cælo
a Deo non in-
tatum, Deus
enim solus
scit sum to-
tum ex toto
videt, & co-
prehendit.

b In parti-
culari & in-
dividuo, ut
loquimur.

Psalm. 15. si-
ne.

Alii ajunt
fuisse æ-
thiopia. Ego
prius malum
ob causas.

VT autem ea omnia, quæ Beati visuri sunt in cælo, summam enuntiemus, en dicorū hoc capite synopsis. Videbunt igitur in Deo beati cælestes, 1. Naturam divinam & omnes Deus a perfectiones. 2. Omnia fidei & divinatorum librorum arcana. 3. Cæli omnesque cælestes, & gloriam singulorum. 4. Aternitatis carcerem, damnatos omnes, & singulorum tam malefacta quam supplicia. 5. Videbunt omnia divinæ Providentiæ decreta, & eorum Dei gubernantis regimen, res gestas Orbis universas, historias omnes. 6. Totam orbis machinam, cum rebus creatis omnibus & singulis; b omnes conditarum rerum proprietates & naturas. 7. Eorum etiam plurima quæ creari potuissent.

Atque hæc non particulatim aut gradatim, sed simul omnia, idque distincte, clare, firmiter, facillime ac suavissime obtutu cernent immutabili. Hinc eorum nullus ab hac, quam diximus divinitatis pictura, ab hoc visio in omnes æternitates avelli poterit. Post decies centena millia, post centies centena millia, post millies millena millia annorum, hæc visio tam recenti tantæque voluptate perfundet omnes, quantæ perfusi sunt primo omnium momento. Immutabilis est voluptas cæli, quia æterna est. Delectatione in dextera tuâ usque in finem.

Hic velim efficacissime sciamus omnem creaturarum rerum dulcedinem ad Creatorem collatam merum esse absinthium, & omnem rerum conditarum pulchritudinem ac formam ad conditorem comparatam, meritam esse deformitatem, noctem merissimam.

Nec verò quidquam extra cælum tam mellæ voluptatis est, quin demum in fel degeneret, velut generosum vinum in acrum. Potentissima illa inter Arabiæ reginas Saba, cum summam Salomonis sapientiam, ornatum palatium, nobilissimam familiam, venustissimum ordinem recens ex itinere vidisset, in maximam admirationem rapta vix sui compos fuit. Si anno integro ea omnia spectasset, rei novitas in familiaritatem, admiratio in tedium vertisset: voluisset demum hæc regina & videre & audire alia, prioribus jam saturata. Sic tandem omnis venustas & amenitas in familiaritatem contemptum transiit; cuncta evilescunt tempore. Nihil exilesit in cælo; nullum illic fastidium, nulla

nausea. Post decies millies centies millena millia annorum tam nova tantæque gratæ erit voluptas cæli, quam fuit primo temporis puncto. Delectationes in dextera Dei usque in finem, in omne ævum, in infinita seculorum secula.

Narrat Latensis Abbas, beate Gerrudi Virginem sacram a morte visam, quæ mira pandebat de cælesti gloria. Cui Gerrudis fidentius: Et unde, ait, hæc tibi omnia, quæ inter simplicissimas habebaris? Huic iterum Virgo: Deum, inquit semel conspexisse, est omnia didicisse. Pauca, sed satis dixit. Et verissimum est, quod dixit: Et beati Gregorii sensu, Non credendum est Sanctos qui intus Claritatem Dei vident, aliquid foris esse quod ignorent. Quod confirmans Augustinus: Beatus, inquit, non est, nisi qui & habet omnia quæ vult, & nihil male vult.

Hic non unam solum monstro virtutem ut hæcenas, sed omnes: Humilitatem, Patientiam, Puritatem, Charitatem atque Conformitatem cum Dei voluntate. Simul illud cum Orbis Ecclesiastica proclamo: Non sunt condignæ passionibus huius temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis. Quidquid præclari faciamus, quidquid asperi perferamus, etsi quotidie centies precationem iteremus, quotidie pane solo & aqua victemus, etsi quotidie corpus acerbissimis flagris castigemus, etsi facultates nostras omnes in stipem erogemus, nos ipsos insuper obsequiis arduissimis mancipemus, etiamnum clamor: Non sunt condignæ passionibus huius temporis ad futuram gloriam. Bono animo: patienter & constanter. Paucis sæpe passibus ad cælum itur.

CAPUT XVII.

Decimum quintum cæli gaudium, ÆTERNITAS Gaudiorum.

Angelus Nazarethanæ Virginis salutem è cælo deferens, exposuit quantum illa Regem suis ellet receptura visceribus, & vestitura in hominem. Paries filium, inquit, hic erit magnus, & filius Altissimi vocabitur. & dabit illi Dominus Deus sedem David Patris ejus. Atque ut constaret de regni amplitudine ac diuturnitate subiunxit: Et regnabit in domo Jacob in æternum, & regni ejus non erit finis. Quale regnum hoc, quod nullis temporum aut locorum finibus circumscribitur? Plurima in Orbe regna numeramus, nullum infinitum, æternum nullum.

Adonibezec rex Chanaanæ, cum ab Hebræo milite jam captus, & præcis pedum ac manuum digitis, prout meruerat, mutilatus esset, in has voces confitens reus erupit: Septuaginta reges amputatis manuum ac pedum summatibus, colligebant sub mensâ meâ ciborum reliquias: Sicut feci, ita reddidit mihi Deus. Proh superi, quot reges, quot regna? Sed horum nullum immortale, nullum sine fine. Suus tandem & reges & regna fatalis finis sepelit.

Darius Rex Persarum opulentissimus, copiosissimos in Alexandrum Macedonem exercitus ducebat; in his decem millia suorum numerabat, quos Persæ immortales vocare soliti. Ubi jam immortales illi, ubi eorum Rex Darius, ubi Darii regnum? Aliis cineribus sepultum, suo jam pridem sine contabuit. Suus est regnis omnibus finis.

Solius Christi regnum ignorat finem. Angelus prædixit: Et regni ejus non erit finis. De hoc æternitatis beatissimæ regno jam plura.

§. I.

Regnum omne fluctuans & instabile.
Vt alta ventos semper excipiunt iuga;
Imperia sic excelsa Fortune obiacent.

Itaque occultis sæpe causis labuntur: & quæ domesti-
cis ste-

cis steterant bellis, quæ externis regna, nullo impellente ruunt. Sæpe inter fortunam ultimam & maximam nihil interest.

Cyrus per annos triginta in magnâ gloriâ Rex Persarum, finitimis deinde ac longinquis subactis, longius etiam manus ad Scythas porrexit. Venit cum magho & victore exercitu, sed à feminâ vincendus. Thamyris genti Scytharum præerat, & filium ad regni fines externam vim repulsurum miserat: sed victus est, & infidiis à Cyro circumventus. Ergo ipsa molem regni ultimam excivit, & animosè obviam se dedit, atque iisdem artibus circumventum & clausum regem, copiasque cecidit. Ducenta millia Persarum erant. Clades ingens, nec sine ludibrio. Caput mortuo Regi amputatum, quod Thamyris in utrem sanguine plenum misit, & exprobravit: Satiæ sanguine, quo expleri nequisti.

O Regnum longâ mole fundatum ubi es? Rex Cyre tot annos felix & victor ubi es? Quod fata & ordo rerum miserunt? A summis ad ima decidisti. Hic tuus, hic regni tui fuerat finis. Rex Christus cum suis regnabit in æternum, & regni ejus non erit finis. Itaias suis id vaticiniis affirmans: *Multiplicabitur ejus imperium, inquit, & patris non erit finis. Super solium David, & super regnum ejus sedebit, ut confirmet illud, & corroboret in iudicio, & iustitiâ amodo, & usque in sempiternum.* Hæc utique non Salomonem, multò minùs Roboamum ejus filium, sed Christum regem æternum commonstrant. Salomonis regnum quadringentis annis floruit, demum in Babyloniâ extinctum est: & hujus regni erat finis.

Helvius Pertinax decimus octavus Romanorum Imperator, tribus solum mensibus diadema gessit: Siquidem post inaugurationis diem exacto trimestri à militibus occisus est. In aliquod mortis solatium addita hæc pictura. Stabat Helvius, & cælum, in eoque stellarum unam tangebatur, veluti jam vicinus superis, aut inter eos relatus. Rex Orbis Christus, cum infantulus etiamnum in gramineis cunis decumberet, stellam illustrissimam non solum terigit, sed eam in cælo fixit, accendit, nutu suo duxit, stare iussit ut voluit, verè rex, verè siderum Imperator, qui ut gentem humanam à morte vindicaret, in cruce mortuus, ipsum Solem aratum in exequiis ire præcepit. Cumque Romanus Præses Pontius Pilatus interrogaret: *Ergo Rex es tu?* Affirmatissimè respondit: *Rex sum ego.* Hos ipsos titulos crux loquebatur: *Jes vs Nazarenus Rex Judæorum. Rex est Christus, Et regni ejus non erit finis. Et regnum ipsius omnibus dominabitur.*

§. II.

Hoc Christi regnum immensum, sine limitibus, infinitum est. Omnia Orbis regna colliminium & terminos habent, suis clauduntur marginibus. De quovis illorum asserendum: hucusque profertur fines, nec longius: hos limites, hæc habet confinia regnum Macedonia, hæc regnum Syria, hæc regnum Ungariæ, hæc Gallia, hæc Bohemia, hæc Polonia. De Filio Altissimi, de Servatore Christo dixit Angelus: *Et regni ejus non erit finis.*

Potætarum princeps suæ ingenuitatis oblitus, ut Romanis palpum venderet, sic olim cecinit: *Hic ego nec metas rerum, nec tempora pono, Imperium sine fine dedi.*

Quid ais hic Maro? Regnum hoc quod sine fine datum, in terrâ est, an in cælo? Utique in terrâ. Etsi esset in cælo, Cælum & terra transibunt. Transibunt quæ fecit ipse Deus, quanto citius quæ condidit Romulus?

Et ubinam nunc est Romanum sine fine imperium? Fuit olim stetit, olim cælo caput extulit, floruit, Orbem dominatu pressit. Fines imperii Romani Orbis & Oceanus, ut quidquid opportunum aut dignum vinci, vicerit. Itaque terminos sibi fecit Orientem & Occasum, exceptis locis inaccessis & inhabitatis, aut quibuscum

A habitatis quidem, sed ignobilioribus. Et tibi jam istud tam amplum, admirandum imperium? Quæri vides. Ubi qui promoverunt, & propagarunt? Perisse vides. Illa ipsa rerum gentiumque Domina, & falsò æterna urbs, ubi est? Diruta, obruta, incensa, inundata; perit non unâ morte; & ambitiosè hodie quaritur, nec invenitur in suo solo.

Ego te Roma illa vetus & speciosa super omnes usquam aut unquam urbes non solum non video, sed etiam quæ fueris, quæro. Quæ fueris? Imò, & ubi fueris? Et quis scio, an non aliquando, Utrum fueris, quæretur? Non magis hoc mirum, si plura currant sæcula, quam nunc de Thebis Egyptiis, aut Trojâ dubitari. Nam habet hoc ætas, ut primò formam tollat, tum rem, denique famam & nomen auferat. Sicut Solem istum assidue vel aliqua nubes subducit, vel nox denique condit: talis omnis hic splendor & felicitas rapitur aut evanesceat. Omnia ista somnium, bulla, nihilum, si cum æterno & æternitate comparentur. O spes & res humanæ quid estis? quod itise? Nos ipsi quid sumus? quod imus? Post aliquot annos futuri pulvis, umbra, nihil. *Et regni nostri est finis.* Solum Christi regnum extra omnes fines & limites est. *Et regni ejus non erit finis.*

Deus imperium filio suo sine fine dedit. Quod divinus Pfates luculentè vaticinatus: *Dominabitur, inquit, Ps. 71. v. 8. à mari usque ad mare, & à flumine usque ad terminos Orbis terrarum.* Nimirum à mari orientali Indico, ad Gaditanum occidentale, & à Jordane flumine, ubi Christus concionari cepit, usque ad Orbis terminos. Sed hoc imperium in terrâ non tam finietur, quam transferetur ad illud cæleste, quod omnem excludit finem: *Regnum Psal. 144. tuum (Domine Jesu) regnum omnium seculorum, & dominatio tua in omni generatione & generatione. Habent, inquit Augustinus, mutationes regna terrena. Veniet ille de Aug. tom. 10. ferm. 29. de verbis Domini c. 7.* *Et regni ejus non erit finis.*

§. III.

Dominus regnabit in æternum, & in seculum seculi. Reges Hebræi regnarunt quidem in domo Jacob, Regum sed neutquam in æternum. De illorum quolibet affirmandum: *Et regni ejus erat finis.* Saul annis viginti septem tenuit, David annis quadraginta, Salomon pariter quadraginta. *Et regni eorum erat finis.* Ab his Roboam annis septendecim, Abia tribus, Asa quadraginta unum, Josaphat viginti quinque, Joram quinque, Ochozias unum duntaxat annum Rex fuit. *Et regni ejus erat finis.* Post hos furia illa Athalia septem annis, Joas quadraginta, Achaz sedecim, Ezzechias inter optimos censendus viginti novem, Manasses inter flagitiosissimos habendus quinquaginta quinque cum imperio fuit. Tandem etiam, & regni illius erat finis. Sic Amon annis duobus, Josias triginta unum, Joachaz tribus solum mensibus, nec pluribus Joachim dominatum tenuit. Alius ab eo ejusdem nominis annis undecim, totidem rex Sedechias regnum administravit. *Et regni ejus, sicut & priorum, erat finis.* Hi solum Israëlitis rempublicam gesserunt: Reges Juda silentio præterimus. Quorum omnium regna, in carcere Babylonico fortita finem, expirarunt.

Post potentissimum & quidem geminum Israëlitis & Juda regnum lacrymabili fine extinctum, Duces potiti sunt rerum, inter quos Zorobabel primus, à quo alii tredecim magistratum ordine habuerunt. Sed & dum cum potestas cum Machabæis sepulta est. Regni horum omnium erat finis.

Si ab Israëlitis ad Romanum imperium transire li- beat, eisdem regni fines videbimus. Julius Cæsar annis regni Romanis quatuor diadema gessit. Augustus Imperator, quinquaginta sex annis summo cum imperio fuit. Res rara, & sine exemplo. Tiberius annos viginti duos, Cæsar tres tantum, Claudius tredecim, totidem & Nero dominatus

natus est in Orbem. Et domini ejus erat finis. Galba Imperator septem mensibus; Otho tribus solum, Virelius mensibus octo, Vespasianus annis novem, Titus biennio, Domitianus annis quindecim, Nerva unico, Trajanus novemdecim, Hadrianus viginti, Antoninus viginti duobus, Aurelius Verus annis quinquaginta imperavit. Et tamen imperii ejus, periade ut ceterorum omnium, erat finis. Omitto longam ceterorum seriem, quos omnes regnandi finis solio deiecit.

Quid jam Romanos Pontifices enumerem, quorum plurimi annis pauculis rei Christianæ præfuerunt. Primus Pontificum Petrus Apostolus annis viginti quinque imperii sacri clayum tenuit: Alii ab eo annum unum, duos, quatuor, plerumque paucos: Quot autem Pontificum paucis solum mensibus, imò diebus solum aliquot, rebus præsedebant? Sixtinus Pontifex dies viginti, Bonifacius VI. dies quindecim, Urbanus VII. dies duodecim, Leo XI. dies viginti sex, Valentinus dies tantummodo quatuor ad gubernacula sedit. Deus bonæ quàm breve regnum, quàm præceps regni finis!

Ad Imperatores Romanos redeo. Superiori sæculo Carolus V. Augustissimæ memoriæ Imperator annis triginta octo Republicam Christianam gessit, Ferdinandus sex annis, Maximilianus II. duodecim, Rudolphus II. triginta quinque, Matthias octo. Ferdinandus II. anno jam duodecimo, quo hæc scribo, summam rerum administrat. Verum enimvero, & regni horum etiam regum quos ipsi novimus, fuit, eritque finis. Nec Reges tantum, sed & regna suis quæque funeribus effunderunt. Ubi nunc Hebræum Regnum, ubi Græcum, ubi Romanum, ubi Syriam & Egyptum? Funerata sunt, cineribus submersa sunt.

Ultimus Assyriorum, Rex Sardanapalus, Medorum Atyages, Persarum Darius, Macedonum Perseus, Romanorum Tarquinius, Judæorum Rex ultimus Herodes. Veteres Egypti Thebas vix fama retinet: Centum Cretæ urbes vix retinet fides. Cadavera Carthaginis, Numantie, Corinthi præci viderunt & mirati sunt: Nos Athenarum, Sparte, & tot illustrium urbium ignobiles ruinas. Regnorum omnium horum erat finis. Regnum Christi immortale, sine fine, æternum est. Dominus regnabit in æternum, & ultra. Et regnum ipsius omnibus dominabitur.

§. IV.

Philos. I.
Quod Deus
sit immu-
bilis sine
mibi p. 248.
Regionum
& gentium
mutatio-
nes.

Rudrè dixit Philo: Vide regionum integritatem & gentium mutationes. Floruit quondam Græcia, sed Macedones abstulerunt ei potentiam. Postea Macedonia viguit opibus, sed divisa in plures portiones debilitata est, donec omnino interiret. Ante res Macedonum incluta fuerat Persarum felicitas: sed una dies tam ingenti regno finem attulit: & sic Persæ penes quos paulò ante fuerat imperiū, sunt Parthorum provincia. Fuit & Egypti olim perampla magnificaque potentia, sed nubis in morem præterit ejus felicitas. Quid Ethiopes? Quid Carthago in Africa? Quid Pontici Reges? Quid Europa Asiæque, & ut compendio dicam, totus Orbis habitabilis: Nonne more navis fulque deque jactata marinis fluctibus, nunc secundis ventis, nunc adversis utitur? Nam verbum divinum choreas in orbem ducit, quod vulgus hominum fortunam nominat: Et cum perpetuò feratur per civitates, gentes, regionesque, res aliorum aliis omnium omnibus tribuit, subinde variantibus apud singulos temporibus: Ut totus terrarum Orbis tanquam una civitas optimo Republicæ genere administraretur, populari regimine. Nihil igitur est in humanis rebus ac negotiis præter umbram auramque levissimam, sine morâ prætervolantem: eunt enim ultro citroque tanquam æstuarium. Omne regnum fluctuans & instabile, per omnium pompas ac triumphos

A seriem ad suum sibi sepulchrum choreas ducit. Suis rebus omnibus finis imminet. Regnabit Christus in æternum, & regni ejus non erit finis. Regnabimus cum Christo, si prius subesse cum illo etiam sustinere didicerimus. Beatus Paulus hoc ipsum acriter, inculcans: Si sustinebimus, inquit, & conregnabimus. Quid, oro, sustinendum?

Duo sunt Christi regna. Primum quidem lignum & infuave, sed aureum alterum & gemmeum. De ligneo expresse cecinit Hebraeus Psalter: *Dicite in gentibus, quia Dominus regnavit à ligno*. Justinus Martyr arguit Judæos & convicit, quod voculam illam, à ligno, eraserint. Pro testimonio dicit Prudentii vetus poëta:

Impleta sunt qua concinit
David fidei carmine,
Dicens, In nationibus
Regnavit à ligno Deus.

Verè regnavit Christus à ligno, & factus pro nobis in ligno. Galat. 3. v. 13. maledictum, ex alta trabe jus dixit Orbi. Illum Judæa repudiavit, nos amplectimur. Interim tamen sapientiale querimus, acerbioris vitæ sortem, & malis nostris parum toleranter illacrymamur. O Christiani! quid hoc agimus: Durat etiamnum lignum Christi regnum: Sed ne cadant animi, sequetur gemmeum. Si subitinebimus, & conregnabimus. Subeat memoriæ quod Ducibus, Regibus, Imperatoribus quandoque contigit.

In venarum iit Maximilianus II. Imperator. Sequi debuit ex more suum dominum argentea supellex. Cum autem via impeditores occurrerent, in iis insuper erraretur, argentum mensuram statò tempore haberi non potuit. Ideo Casari scutellis partim testis, partim ligneis cibi fuerunt inferendi, cum præfatione, argenteas patinas brevi adfore, vellet tantisper ligneis non indignari. Idem hic monendi sumus: Regnum Christi nunc lignum toleremus, succedet autem. Si sustinebimus & conregnabimus.

C Beatus Gregorius ad regnum Mundi generosè calcandum, & ad lignum Christi regnum tranquillè tolerandum provocans: *Ubi que Mors, ait, ubique luctus, ubique desolatio; undique percutimur, undique amaritudinibus replemur: & tamen cæcâ mente carnalis concupiscentia amaritudines ipsas amamus; fugientem Mundum sequimur, labentem imbaremus. Et quia labentem retinere non possumus, cum ipso labimur quem cadentem tenemus. Aliquando nos Mundus delectatione retrahit à Deo, nunc tantis plagis plenus est, ut ipse nos jam Mundus mittat ad Deum. Pensate ergo quia nulla sunt, quæ temporaliter currunt. Finis temporalium ostendit, quàm nihil sit, quod transire potuit. Casus rerum indicat, quia res transiens, etiam tunc prope nihil fuit, cum stare videretur. Hac sollicità consideratione pensate, in æternitatis amore cor figite.*

§. V.

Anno Christiano trecentesimo trigesimo sexto Constantinus Magnus Imperator filios suos Constantinum, Constantium, & Constantem ad tabulam geographicam duxit, ubi digitum intendens: Tibi, aiebat, hoc regnum, hanc provinciam do Constantine: Tibi verò Constanti, è meis regnis hoc & hoc ligno: Tu verò Constantis has à me terras habeto, quas simul loquente digito monstrabat. Quà in re Constantinus Pater non utique pietas illas in telâ vel ligno Provincias, non picta illa regnorum nomina donavit, sed regna vera in imagine representata. Sic & Christus nobiscum agit, immensum illud sine fine regnum monstrat, brevi possidendum: Id tamen nondum possidemus, sed velut in ligno telâve pictum aspicimus. Nos autem adeò infantes sumus, ut de his ipsi picturæ pariculis acerrimè digladiemur: Terram quæ celi rutilissima est adumbratio, avidè ac anxie inter nos partimur: terræ voluptates rapimus, veræ Beatitudinis oblit.

O infan-

O infantissimi mortales, quid inania hæc & minuta scētaminī? Non hæc regna, sed solum lineamenta sunt illius regni quod finem non habebit. Quidquid extra cælum est pictum est, leve ac momentaneum est. Non hæc villa thesauri, non regna, non voluptates sunt, sed thesaurorum, sed voluptatum ac regnorum umbrae sunt mentis.

Philonis eruditionem hæc iterum insillo: Quid alie res corporis, nonne somnia sunt, inquit? nonne pulchritudo momentanea penè prius marcescit, quam floreat? Sanitas incerta infirmitatibus obnoxia? robur morbis expugnabile per occasiones plurimas? Seseum integritas humoribus vitiosis facile corrumpitur? Jam quantal sit in rebus externis obscuritas quis nescit? Ingentes opes sæpe una dies abstulit: Multi honoratissimi antea vestis rerum vicibus in contemptum venerunt cum ignominia: Imperia regum maxima brevi temporis momento subversa sunt. Fidem meis verbis altruit Dionysius in Corintho quondam tyrannus Siciliae, mox pulsus & Corinthum profugus, litterator factus & tanto Principe. Attestatur & Cræsus Rex Lydiae ditissimus regum; qui sperans se delecturum Persarum potentiam non modo proprium regnum amisit, sed & ipse vivus in potestatem hostium redactus minimū abfuit quin exureretur. Testatur de huiusmodi somniis non singul tantum, sed civitates, gentes, regiones Græcia, Barbaria, insularum continentisque incole, Europa, Asia, Oriens, Occidens. Nihil enim usquam permanet sui simile.

Solum Christi regnum immortale, infinitum, immutabile, æternum est, *Iusti in perpetuum vivunt, & apud Dominum est merces eorum.* Devs jam olim promissit: Gaudetis & exultabitis usque in sempiternum in his quæ ego creō. Sic semper cum Domino erimus. Præcipium Beatorum gaudium ex eo nascitur, quod sciant Beatitudinem fore sempiternam: sicut præcipua damnatorum afflictio est, quod videant tormenta sua fore perpetua. Mors damnatorum non absolvi, vita Beatorum finiri non potest. Cum enim lumen gloriæ non possit extinguī, certe Beatitudo quæ ex eo necessario sequitur, non poterit amitti.

§. VI.

Quid ergo, inquit Anselmus, per multa vagaris homuncio, & bona corpori tuo, tuoque animo quaeris? Si pulchritudo & forma delectat; Fulgebunt iusti sicut Sol in regno Patris. Si velocitas, si vires & libertas; erunt similes Angelis Dei. Si vita sana & immortalis; *Iusti in perpetuum vivunt, & salus eorum à Domino.* Si Satiabuntur cum apparuerit gloria domus Dei. Si Musicæ non desitura suavitatis; concentus Angelorum nullo sopietur luctu. Si omnium voluptatum copia; Torrente voluptatis suos potabit Deus. Si Sapientia; Ex ipso Sapientie fonte, quantum volent, haurient. Si Amicitia; Mutuus erit omnium amor, Deus Beatos, beati Deum ardentissime amabunt. Si concordia; Cor unum & anima una, voluntas una omnium erit divinae voluntatis sententia. Si potestas; omnia cum Deo suo poterunt, rerum omnium Domini. Si honores & divitiæ; Deus fideles servos supra multa constituet, & honorificabit illos, ut ubi ipse est, sint & ministri ejus. Si vera securitas; Præcipitata est mors in sempiternum.

Immensa est, finemque potentia cali

Non habet.

Tunc consummatum habebunt plenumque bonum fortis humanæ, cum calcato omni malo in interioiem illum æternitatis sinum venerint. Tunc juvabit inter sidera ipsa vagantem divitum pavimenta ridere, & totum cum auro suo terram: non illud tantum dico, quod

A egestis, & signandum monete dedit, sed & illud quod in oculo servavit posterorum avititæ.

Augustinus animo in altum evectus. Quanta erit illa Ang. tom. 6. felicitas, inquit, ubi nullum erit malum, nullum latebit bonum; L. 2. de Civ. racabitur Dei laudibus, qui erit omnia in omnibus. Quoniam vit. c. 35. tunc non erit ulla necessitas, sed plena, certa, secunda, semper- na felicitas. Ipse finis erit desideriorum nostrorum, qui sine fine videbitur, sine fastidio amabitur, sine fatigatione laudabitur. O vere maximum sabbatum non habens vespem! Ibi vacabimus & videbimus: videbimus & amabimus, amabimus & laudabimus. Ecce quod erit in fine, sine fine. Nam quis alius nos- ter est finis, nisi pervenire ad regnum, cuius nullus est finis? Hæc 1. de m. est requies sempiterna; sine fine erit requies ista; sine fine erit 8. in 1. f. 93. gaudium hoc, sine fine erit incorruptio. Vitam æternam habebis, requiem qua non habet finem. Quanto labore digna est requies, qua non habet finem: Nemo ex vobis, inquit Bernardus, par- Bern. form. ram aliquam requiem aut letitiam suspicietur eorum, qui ab 2. de Sanctis omni penitus molestia liberi recogitant annos suos in dulcedine an- te mod. anime sue; letantur pro diebus, quibus humiliati sunt, annis quibus viderunt mala; cum jucunda admiratione, & mirâ jucunditate considerant pericula quæ evaserunt, labores quos per- tulerunt, certamina quæ vicerunt.

Hanc ipsam Beatitudinis eternitatem Chrysostomus, Chrys. tom. velut attonitus suspiciens: Cogita, inquit, quantum sit ani- 4. hom. 6. mam illuc pergentem, nequaquam finem bonorum illorum ex- in c. 4. ad peccare, neque mutationem; quin potius incrementum, & vi- Hebræos mi- tam finem non habentem, & vitam omni periculo liberam, ab bi p. 1320. omni morore & curâ al. mar. plenam gaudiis & mille bonis. Porro idem aureus Orator proprietate admirabili rem oculis subjiciens: Nunc, inquit, quemadmodum in utero puellus, sic in Mundo vivimus multis interclusi angustiis, ventu- rig, saculi, nec fulgorem neque claritatem contuemur. Sic est omnino. Æternitati magis, magisque in dies proxima- mus, & rerum nostrarum minimè satagentes stertimus. Eho, evigilate iusti, imminet Æternitas. Ille jam appa- ruit in carne, inquit Gregorius, qui electos suos adscribit in Greg. hom. 8. in Evang. æternitate.

§. VII.

Ecclesiastes oculos humanos ad æternitatem eri- Eccles. c. 11. gens: Si aut, ceciderit lignum ad Austrum, aut ad Aquilo- nem, in quocunque loco ceciderit, ibi erit. Si ad iratum judi- cem corruerit, ibi erit: si in desperatorum flammis, ibi manebit: si in diabolorum catervas, ibi manebit: si ad Austrum & cali divitias, ibi erit, ibi manebit. Æterni- tati suppliciorum, æternitas premiorum respondebit; utraque sine fine, sine omni termino.

Cum Absalon notus ab impetate regius juvenis, germanum fratrem Amnonem jam temulentum super mensam jugulasset, de parentis maximo luctu hæc Re- 2. Reg. c. 13. gum facti affirmant: Luxit ergo David solum suum cunctis diebus. Quid obsecro luctum tam inauditum in om- nem regis vitam obfirmavit? Nihil certe aliud quam Cur David horribilis ille lapsus in æternitatis præcipitium. Sanctissimus Rex David Amnonem ebrium occisum ad Aquilonem, & ad æternas flammis corruisse conje- ctabat. Hinc ille inauditus luctus: Hinc idem Hebræus rex Da- vid jam morti vicinus Salomoni filio hanc ipsam æter- nitatem altissime infixurus: Si quæseris Dominum, in- 2. Paral. 2. 28. v. 9. quit, invenies: si autem dereliqueris eum, projiciet te in æter- num.

Ismenias Thebanus vir sapiens legationem patriæ causâ ad Persarum Regem suscepit. Hunc tribunus militum Titraustes, ex officio ad Regem deducturus, Verum, inquit, o Thebane hospes, lex est apud Per- sas recepta, ut qui in conspectum Regis venerit, non prius sermonem cum eo conferat, quam eum adora- verit. Quod si ergo lubeat eum adire, perages quod lex jubet. Ismenias: Duc, inquit, & Regi me litte. Cum- que jam eò ventum esset, annulum legatus quem gesta- verat, digito detractum clam abjecit ad regios pedes, & mox

& mox procumbens velut adoraret, illud animo secum A
verfabat: Non tibi, sed Annulo. Quem iterum sustulit,
tanquam adorationis munere perfunctus.

Plurima sunt, non negamus, gravia perpassu & aspe-
ra, quæ tamen facile & suaviter perferemus, si hunc
ipsum beatissimam cælestis æternitatis annulum assidue
aspexerimus, illud animo identidem versantes: Non
tibi, sed annulo. Est venia danda inimico? Ardum
hoc & difficile: sed æternitatis annulum, oro, respice,
& dic: Non tibi, sed Annulo: hoc est, non in tuam,
inimice, sed in æternitatis gratiam hoc facio. Est injuria
gravis concoquenda? acerbus quidem bolus, sed con-
dias eum & dicas: Non tibi, sed annulo. Vigilia, ju-
jubia, rigores alii carnem macerant? Dic alacri ani-
mo: Non tibi, sed Annulo. Morbus & dolor infestant?
Dic iterum: Non tibi, sed annulo. Paupertas & rerum
inopia premit? Dic denud, dicenties: Non tibi, sed
annulo. Ita temporis cede, & submite te; tolera quod
non vis, ut assequaris quod vis. Non sunt condigne passio-
nes huius temporis ad futuram gloriam. Quidquid faciamus
aut patiamur gemmeus æternitatis annulus his omni-
bus dignissimus est: In huius gratiam nihil laboris
recusandum, nihil afflictionis non tolerandum. Cla-
mat Aggæus vates: *Adhuc unum modicum est. Quingen-
ti etiam anni, mille etiam anni unum modicum sunt.*
Post hoc modicum æternitatis annulus tradetur.

§. VIII.

Cum ad Xerxem regem deferrentur Atticæ ficus
venales, quæ dulcedine alias longè superarent,
negavit Rex illas se gustaturum, dum regione potitus
esset, quæ fructus ejusmodi ferret. Christus Rex Re-
gum in suprema cum suis cenâ appositi vini quid-
quam amplius à se gustandum negans: Dico vobis, in-
quit, non bibam amodo de hoc genimine vitis usque in diem
illum, cum illud bibam vobiscum porum in regno Patris mei.

Rectissime nos fecerimus, si in omnes veritas aut
suspectas oblectationes liberè pronuntiemus: Procul ô
procul voluptates pessimas, quæ veluti dulcissimæ fi-
cus, sed venenatæ nos fallunt: Non libabo, non tangam
has amplius; dum illis fruar melioribus in æternitatis
felicissimæ regno.

Terre gau-
dia sunt
brevisima.

Omnia terræ gaudia sunt brevissima, & extrema
gaudii plerumque luctus occupat. Jobi familia geniali-
ter ac hilariter epulabatur: Fatali turbine repente om-
nes involvuntur, & quod eis modò trichinium erat, jam
sepulchrum est. Rex Baltoazar convivium agitat læ-
tissimum, subito ad parietem scriptoria manus arcani
quid pingit, & omnis lætitia in luctum maximum vertit.
Solum æternitatis regnum in cælo æterna præstat gau-
dia: cælum æternat. Hoc sponsa cælestis asserens: Tigna,
inquit, domorum nostrarum cedrina, laquearia nostra cy-
presina. Utrumque ligni genus nec cariem sentit un-
quam nec vitium. Nostræ hæc domuncula ruinam pro-
ximè spectant, cælum æternat.

In cælo
æterna.
Cantic. c. 1.
v. 17.

Nobilissimus Poëta Græcus Euripides apud Alcesti-
dem tragædiarum scriptorem aliquando questus est,
quod ingenti nisu, summoque tridui labore non nisi
tres versus scribere potuisset: Alcestides contra gloria-
tus est, se uno die facillimè centum versus fundere. Ad
quem Euripides iterum velut didici pœnitens: Hoc ta-
men, inquit, non nescias velim, versus tuos triduo tan-
tum, meos in ævum duraturos. Hoc revera cuique no-
strum assidue cogitandum: Quidquid hoc die, hæc ho-
râ fecero, id non triduo solum, sed in ævum durabit.
Si Deo laborem, si Dei causâ patiar, laboris & pa-
tientie fructus me totâ solabitur æternitate. Gemmeus
æternitatis Annulus mihi nunquam amplius eripietur:
Cælum æternat. Quod Augustinus præclarissimè
dixit: *Æterna promissæ æternus: si credidero, ex mortali siam
æternus.*

Aug. tom.
10. serm. 29.
c. 6. de ver-
bis Domini
in Evang.
Matth.

Amemus vitam æternam: & ex eo noverimus, quantum pro idem tem-
vitâ æternâ laborare debemus, cum videmus homines amato-
res præsentis vitæ temporales atque simende sic pro illâ labora-
re, ut quando venerit metus mortis, quidquid possunt, faciunt, in Evang.
non ut auferant, sed ut differant mortem. Quantum laborat
homo, quando mors imminet, fugiendo, latendo, quidquid ha-
bet dando, & se redimendo, laborando, cruciatus molestisq;
sustimendo, medicos adhibendo, & quidquid aliud homo potest:
Videte quàm consumptis laboribus & facultatibus suis, ut ali-
quantum vivat, potest facere, ut semper vivat non potest. Si er-
go labore tanto, tanto conatu, tantis impendiis, tantâ instantiâ,
tantâ vigilantia, tantâ curâ agitur, ut aliquantulum plus viva-
tur; quomodo agendum est, ut semper vivatur? Et si prudentes
dicuntur qui omnibus modis agunt ut differant mortem, & vi-
vant paucos dies: quàm stulti sunt qui sic vivunt, ut perdant
diem æternum? Hoc solum ergo nobis promitti potest, ut dul-
cescat nobis utcumque munus Dei, ex hoc quod habemus mo-
do: quia de munere ipsius habemus ut vivamus, ut salvi simus.
Ponamus ergo nobis ante oculos talem vitam, cum promittitur
æterna, ut removeamus ab illâ quidquid hic molestum pati-
mur. Facilius enim invenimus quid ibi non sit, quàm quid
ibi sit. Ecce hic vivimus, vivemus & ibi. Salvi sumus quando
non egrotamus, neque aliquid dolet in corpore: salvi erimus
& ibi. Et quando nobis est bene in hac vitâ, nullas penas pati-
mur: nullas patientur & ibi. Pone ergo hîc hominem viven-
tem saluum, nullas penas patientem: Si ei donaret quisquam
ut semper sic esset, & hoc bonum non desineret: quantum gau-
deret? quantum extolleretur? quomodo se non caperet latitâ
sine penâ, sine cruciatu, sine fine vitæ? Si hoc solum nobis pro-
mitteret Deus, quod dixi, quod modo, quibus potui verbis,
descripsi & commendavi: quanti erat emendandus, si venale esset,
quantum dandum erat, ut emeretur? Sufficeret quidquid ha-
beres, etiam si totum Mundum possideres. Et tamen venale est:
eme sis vis. Nec multum exasues de re magnâ propter pretii ma-
gnitudinem. Tantum valet quantum habes. Ad aliquid ergo
magnum & pretiosum comparandum parares aurum vel ar-
gentum, vel pecuniam vel fructus aliquos pecorum aut frugum,
qui in tuâ possessione nascerentur, ut emereres nescio quid hoc ma-
gnum & præclarum quo viveres in hac terrâ felix. Et hoc eme,
si vis. Noli querere quid habes, sed qualis sis. Res ista te valet,
Tantum valet, quantum es tu. Te dâ, & habebis illam. Quid
exasuas? quid turbas? Nunquid quasiturus es te, aut emptu-
rus es te? Ecce tu quies, qualis es, da te illi rei, & habebis illam.
Sed malus sum, inquit: & forte me non accipit. Dando te illi
bonus eris. Vt huius fidei promissionem, te des, hoc est bonum est.
Cum autem bonus fueris, pretium ipsius rei eris, & habebis, non
quod dixi solum, salutem, incolumitatem, vitam, & sine fine
vitam, non hoc solum habebis, adhuc alia tollo. Non erit ibi
lassari & dormire: non ibi erit esurire, & sitire: non ibi erit cre-
scere & senescere, quia nec nasci erit, ubi numeri integri ma-
nent. Numerus qui est, ipse est, nec opus est ut augeatur, quia
non ibi sit ut minuat. Ecce quanta tuli, & nondum dixi quid
ibi erit. Ecce jam vita est, jam incolumitas est, jam nulla pena,
nulla fames, nulla sitis, nullus defectus, nihil horum, & tamen
nondum dixi quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor
hominis ascendit. Creditur, & non videtur: non solum non vi-
detur, sed nec dicitur. Quomodo ergo creditur, si non dicitur?
Quis credit, quod non audit? Si autem audit aut credit, dicitur:
si dicitur, cogitatur; si cogitatur, & dicitur, & in auri-
bus hominum intrat. Et quia non diceretur, nisi cogitaretur &
in cor hominis ascendit.

§. IX.

Altâ mente reponendum est, quod religiosissi-
mus vir ille fiducia ingenti dixit: Bonum quod ex-
pecto, tam immensum est, ut omne supplicium, & omne tor-
mentum mihi sit oblectamentum. Cui rectè jungimus Chry-
sostomum, qui alacritatem hanc talem animans: Quot
quot enim duxeris labores, inquit, & quotquot supplicia per-
tuleris, hæc omnia nihil erunt ad futura bona. Eam ob causâ
tam tantoperè furit Satanas, ut eò non ascendat homo,
unde

Laurencius
Granat, de
Gymnas.
Patience
Chrysostom.
5. hom. 29.
sine melle
pag. 288.

unde præcipitatus est Angelus. Attendite mortales; hostis offert pœnitem, ut rapiat paradysum; terram cum auro suo ingerit, ut subtrahat cælum; voluptates non duratûras obruit, ut auferat æternas; honoris fumum venalem habet, ut adimat immortalitatis gemmam. Attendite, quibus Beatitudo est cordi. Reverta omnes beati suas illas cæli voluptates tanti æstiment, ut longè paratius mallent mori millies, quàm vel minimam cælestium deliciarum particulam perdere. Quid nos torpidi & stupidi? Cælum totum perdimus, & adhuc, velut phrenetici, ridemus. Attendite, obsecro, attendite, quibus Æternitas est cordi.

Verùm hoc denique ex animi mei sententia censeo: Penè nihil esse dictum; quiddam tandem de æternitate dixerimus. Verissimè dixit Augustinus: *Ætœnum quod dicebamur, nihil est ad illam vitam quâ vivemus quidem, qui salvi sumus. Æternitatis annulus acquiri potest, æstimari non potest. Pretium illius effugit omnem sermonem, majus est omni eloquio, transcendit omnem cogitationem. Æternitatem nullis Oratores verbis, nullis Dialectici argumentis, nullis Arithmetici numeris, nec ullis Geometra dimensionibus comprehendere queunt.*

Aug. 11. 10. serm. 6. 4. cap. 9. nihil cap. 9. 2.

D. Dionys. l. de divinis nominibus cap. 10. Æternitas ut beatus Dionysius loquitur, *æœvum ævorum est, quod non interit, sed eodem modo semper se habet. Æternitas, interminabilis vitæ tota simul & perfecta possessio. Æternitas circulus est, cujus centrum est SEMPER, circumferentia NVS QVAM. Quamdiu ergo durabit Æternitas? SEMPER. Quando finietur? NVS QVAM.* Hanc igitur vitam nunquam finiendam desideremus.

Gregorius Magnus in illud Jobi: Quis mihi tribuat adiutorem, ut desiderium meum audiat Omnipotens? Vera postulat, inquit, non in oris est vocibus, sed in cogitationibus cordis. Valentes namque voces apud secretissimas aures Dei non faciunt verba nostra, sed desideria. Æternam æternam vitam si ore petimus, nec tamen corde desideramus, clamantes tacemus: si verò desideramus ex corde, etiam cum ore conticescimus, tacentes clamamus. Quod si mens vestra appetit quod demulcet, prius bibite quod dolet. Sic, sic per amarum poculum confessionis pervenitur ad gaudium salutis.

Hæc omnia melliflui scriptoris vocibus consigno: Verissimè dixit Bernardus: Profecto ad cor suum redit, qui omnes cordis motus in uno Æternitatis desiderio figit.

EPILOGVS.

*Regum optimus David Beatitudinem sitienter appetens: Regnum tuum, inquit, regnum omnium sæculorum. Quid nos, quid regna nostra sunt? Omnis regia potestas paucis annis, imò diebus sæpe pauculis concluditur. Quod Hebraeus Sapiens signare dixit. Suis spatiis transiunt universa. Ponamus hominum alicui hanc fieri gratiam. Angelus eum evehat in altissimum montem, & singula tam Orbis regna, quàm varias regnorum voluptates monstrat: ad singulorum contemplationem nil aptius hic homo responderit, quàm illud Ecclesiastæ: Suis spatiis transiunt universa. Amplissimum Hispaniarum regnum monstratur? Dicat spectator: Transiunt universa, ergo & istud transibit. Regnum Galliarum ostenditur? Iterum dicat: Transiunt universa. Regna Poloniae, Sueciae, Daniae proponuntur? Transiunt universa: Ergo & ista. Si & Japoniorum regnum digito notetur. Dicendum idem: Transiunt universa. Sinarum etiam regnum designatur? Transiunt universa. Quod si etiam diversas Orbis voluptates oculis subjiciat, dicatque: Hic potatur, hic luditur, hic saltatur: Transiunt universa. Hic aucupia & piscationes: Hic ludicrae decurtiones, hic Musica suavissima, hic jucundæ venationes, hic tripudia & armata saltationes, * hic convivia & epulationes sunt. Idem ad singula repetendum: Transiunt universa, transiunt dum loquimur, dum ea contemplamur transiunt. Regnum*

Tom. I.

A Christi, regnum omnium sæculorum. O Regnum verè beatum, o verè tutum Regnum, quod pro pessulo habet æternitatem, quod pro hereditate omnigenam præbet voluptatem. *Dominus regnabit in ætœnum, & ultra.*

Exod. c. 15. vers. 18.

Castellanus l. 4. de institutis renuntiant. c. 3.

recipi cupivissent, prius non receptos; quàm decem aut pluribus diebus, ad fores monasterii excubantes, patientiæ, submissionis ac perseverantiæ singulare specimen dedissent. Hic ad omnium genua se provolvere, probris omnium & injuriis onerari legis erat. Nec aliter patebat aditus ad ceteros, nisi quis rigidissimum hoc experimentum placidè tulisset. Ei qui forè injuriarum minus perferens fuisset, mox occinebatur: Abi, o bone, abi, unde venisti. Ad nostras leges impatientia tua non quadrat.

Hoc experimenti genus tam juri, quàm prisce religionis consuetudini consentaneum erat. Liceat hic à minimis argumentari ad illa summa. Si ad vitam asperam per hæc prologia eundem: ad vitam voluptuosissimam ut ingressus pareat, quàm stricta jure tolerantia exigetur? Si tantæ molis fuit recipi cœnobio, quantum majus erit admitti cælo? Quisquis igitur cælum seriò desideras, tironem te cogita, experimentis mille inspicendum: Ad omnium pedes, si fas te abjicio, & venisse te scito ad injurias omnium perferendas. Cælum aliter non obtinetur: hic ingressus est. Coronidis loco has præceptiunculas animo, velim, affigamus.

I. Tot millia, imò tot centena millia quotidie moriuntur, & ad æternitatem transeunt. Ex his, cheu, quod Judæi, Turcæ, idololatæ, quot mali Christiani cælo excludunt? Quapropter, ut Augustinus monet: *Damna quod es, ut merearis esse quod non es.*

II. Nos qui vivimus, in viâ ad æternitatem sumus. Nostra omnis vita æternitatis est prologium. Qui in exitu vitæ jus cæli perdit, in omnes æternitates cælum perdidit. Ante omnia viam spatiosam & voluptuariam, quam multi calcant, cavemus. Viâ Crucis arcetâ ibimus tutissimi.

III. Quædam è dictis melioribus inculpanda sunt menti: Qualia sunt: Vanitas vanitatum, & omnia vanitas. Hoc vitæ nostræ congruit. Veritas veritatum, & omnia veritas. Hoc Dei judicio. Voluptas voluptatum, & omnia voluptas. Hoc cælo. Æternitas æternitatum, & omnia æternitas. Hoc statui futuro. Quisquis jam felix es, audi: Momentum est quod hic delectat, sed æternum quod illic cruciat. Tu verè & tanta, quisquis jam ærumnolosus es: Momentum est quod hic cruciat, sed æternum quod illic delectat.

IV. Vita cuique unica est, eaque brevissima. De vitâ discessisti? nemini concessum redire, commissos errores jam serum est corrigere, jam omnis penitentia janua occlusa est. Beatitudinis præmio semel excludisti? actum est: æternum periisti. Sententia supremi judicis est irrevocabilis. *Isaias Propheta cōditiones suas omnes Isai. cap. 66. & ignis eorum non exstinguetur. Omnis de Cælo dictis hanc ego clausulam appono: Gloria eorum non corrumpetur; Beatitudo illorum non finietur. Ibimus in Eccles. c. 12. domum æternitatis nostra. Ibimus, imò imus in superam vel inferam.*

V. Nunc quidem inter Cælum & Orcum mediū stamus. Cautè gradiamur: Hæc itur ad voluptates, sed viâ crucis: Istæ tenditur ad crucem, sed viâ voluptatis. O Viatores attendite, quâ viâ & quò eatis. Illuc placeat ire, ubi placet & manere.

Si quis militum munitissimam simul & opulentissimam urbem occupare possit, suamque facere, alia tamen via non pateat, quàm per illapsum foraminis quo sordens aqua emittitur, miles verò dicat: Profecto non lubet per hunc canalem irrepere: meis ego vestibus parco, quas cæno & madore perderem. Alius sese per hanc

Z

hanc cloacam inferat, ego vestes servabo siccas & integras, vestibus parco. O militum omnium ignavissime, o stultissime omnium mortalium! Tu occasionem hanc negligas, ut vestibus parcas? et si vestes tuæ sint holosericeæ, sint aureæ, sint gemmis distinctæ, iis tamen minime parcendum, cum præda tam opima & nobilis invitat. Urbem occupas? His vestibus meliores, & una divitias summas, summam tibi gloriam paris.

O Christiani, nos tales sumus milites, simillima nobiscum ratio est. Cælum occupare licet: Spolia hic amplissima referre nemini negatum: sed rependum est subinde per foramen arctius, per canalē angustiozem. Nos modò conitamus, transire possumus. In eo situm est, ut nos ipsi nobis imperemus. Prava consuetudo coercenda est, vis aliqua inferenda corpori: & angustiarum facile perreptantur. Hic nos ignaviores nescio an stultiores milites, illud fatuum objicimus: *Parcendum vesti, indulgendum corpori.* Itane? Servanda vestis, & negligendum cælum? Ut bene sit carni, perdam Beatitudinem? Quid, obsecro, tot miliones hominum excludit cælo? Una & unica hæc causa: Pepercerunt vesti, nimium indulserunt corpori. Quisquis indagandæ veritatis studio laboras, vivus ad inferos abi, & damnatorum singulos examina, quid ipsos ed dejecerit. Pæc maxima respondebit: *Pepercimur vesti, plus equo indulsumus carni.* Hæc labes nostra, hæc infamia nostra est ex-

trema: malum cælum non acquirere, quàm carnem asperius habere; *Vesti parcimus*: Malum Beatitudinem negligere, quàm corpori aut prave voluntati vim inferre: Ita nimirum, siccas & integras servamus vestes, & totum perdimus cælum. Sed quæso, tu ille ipse qui vivus subiisti Tartarum ad quæstionem citaturus damnatos, nunc etiam in cælum evola, & interroga singulos Beatorum, quid illos ed exegerit. Respondebunt omnes: Non pepercimur vesti, nil indulgimus corpori, carnem tractavimus asperissime. Videte Stephanum, Bartholomæum, Laurentium; videte omnes alios, quàm illi suis vestibus non pepercerint.

Tu si miles es, & stultus non es, per hunc canalē, per foramen hoc quantumvis arctum, per hanc cloacam quantumcunque sordidam, promptissimus inferpes, modò cælum occupes, modò in illam Beatorum civitatem penetres. Vestes quas urbis illius desiderio destruxisti, & quidquid demum contempnisti, Numinis amore recipies, recipies fenore infinito.

Ut hæc altius inculcantur animo, te, mi optime Lector, extremum hic alloquor, sed Hieronymi verbis: *Quapropter moneo, & stens gemensque confessor, ut dum huius Mundiviam currimus, non pariter Christum velimus habere & sæculum; sed pro brevibus & caducis, æterna succedant; & cum quotidie (secundum corpus loquor) præmoriāmur, in ceteris non nos perpetuos existimemus, ut possimus esse perpetui.*

FINIS LIBRORVM DE COELO.

Ad maiorem Dei gloriam.

ZODIA.